

T.C.
BOLU ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANA BİLİM
DALI

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİNDE KARAKTER EĞİTİMİ
BECERİLERİ:
BİLSEM ÖRNEĞİNDE BİR EYLEM ARAŞTIRMASI

SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ DOKTORA TEZİ

ŞENGÜL KORKUT

TEZ DANIŞMANI
Dr. Öğr. Üyesi Esin ÖZCAN

BOLU, NİSAN - 2025

KABUL VE ONAY SAYFASI

ŞENGÜL KORKUT tarafından hazırlanan “**SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİNDE KARAKTER EĞİTİMİ BECERİLERİ: BİLSEM ÖRNEĞİNDE BİR EYLEM ARAŞTIRMASI**” adlı tez çalışması jürimiz tarafından Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı’nda Doktora Tezi olarak oy çokluğuyla kabul edilmiştir. 11.04.2025

Jüri Üyeleri

İmza

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Esin ÖZCAN

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

Üye

Prof. Dr. Ülkü Eser ÜNALDI

Gazi Üniversitesi

Üye

Prof. Dr. Fatma ÜNAL

Bartın Üniversitesi

Üye

Doç. Dr. Murat TARHAN

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

Üye

Dr. Öğr. Üyesi Oğuz KANTÜNER

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Onayı

Prof. Dr. İbrahim KÜRTÜL

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü

ETİK BEYAN

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tez Yazım Kılavuzu ve Şablonuna uygun olarak hazırlamış olduğum bu tez çalışmada;

- Tez içerisinde sunduğum verilerin, bilgilerin ve dokümanların akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde edildiğini,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçların bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunulduğunu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tamamına uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapılmadığını,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu ve aksi bir durumda doğabilecek tüm hak kayıplarını kabul ettiğimi beyan ederim.

Teze ilişkin Turnet'in adlı programında enstitü müdürlüğünce belirlenen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan benzerlik raporuna göre, tezin benzerlik oranı %30'u geçmemektedir.

Bu çalışma için Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Araştırma Etik Kurulu'ndan 2024 / 150 protokol numarasıyla, 02.05.2024 tarihli ve 2024/04 sayılı etik izni alınmıştır.

ŞENGÜL KORKUT

*Bu doktora tezini, karakteriyle bana ilham veren ve 2021 yılında beklenmedik bir şekilde aramızdan ayrılan özel yetenekli oğlum, müzik öğretmeni **Fırat Korkut**'un aziz hatırasına ithaf ediyorum.*

Şengül Korkut

ÖZET

**SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİNDE KARAKTER EĞİTİMİ
BECERİLERİ: BİLSEM ÖRNEĞİNDE BİR EYLEM ARAŞTIRMASI
DOKTORA TEZİ
ŞENGÜL KORKUT
BOLU ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ DOKTORA PROGRAMI
(TEZ DANIŞMANI: DR. ÖĞR. ÜYESİ ESİN ÖZCAN)
BOLU, NİSAN - 2025
XIII + 203 sayfa**

Bu çalışma, özel yetenekli ilkokul öğrencilerinin karakter gelişimini desteklemek amacıyla sosyal bilgiler öğretimine entegre edilen etkinlik temelli karakter eğitimi uygulamalarını inceleyen bir eylem araştırmasıdır. Araştırma, Malatya'daki Bilim ve Sanat Merkezleri (BİLSEM), devlet ve özel okullardan seçilen 10 gönüllü öğretmen ve 32 özel yetenekli 4. sınıf öğrencisi ile gerçekleştirilmiştir. Çalışma kapsamında, sosyal bilgiler dersleri içerisine dayanıklılık, cesaret ve azim gibi temel karakter becerilerini güçlendirmeyi amaçlayan zenginleştirilmiş etkinlikler entegre edilmiştir. Bu etkinlikler, hem öğrencilerin karakter becerilerindeki gelişimi hem de öğretmenlerin mesleki yeterliliklerinin bu süreçteki rolünü incelemek üzere tasarlanmıştır.

Araştırma, uygulama odaklı eylem araştırması modeli benimsenerek yürütülmüştür. Öğretmen görüşmeleri, odak grup çalışmaları, sınıf içi gözlemler ve katılımcı geri bildirimleri gibi çeşitli nitel veri toplama yöntemleri kullanılarak, sürecin sistematik bir şekilde değerlendirilmesi sağlanmıştır. Toplanan veriler içerik ve tematik analiz yöntemleriyle incelenmiş, öğretmenler ve öğrencilerin deneyimleri derinlemesine değerlendirilmiştir. Bu süreçte, öğretmenlerin karakter eğitimi konusunda özgün öğretim ve değerlendirme stratejileri geliştirdiği, öğrencilerin farkındalık, öz-düzenleme, üst düzey düşünme ve içsel motivasyon gibi becerilerinin belirgin şekilde güçlendiği gözlemlenmiştir. Ayrıca, uygulama sürecinde aile desteğinde %8 oranında bir artış kaydedilmiş olup, bu bulgu ailelerin çocukların karakter gelişimindeki önemli bir unsur olduğunu ortaya koymuştur.

Zenginleştirilmiş etkinlik temelli karakter eğitimi becerilerini geliştirme uygulamaları, hem öğretmenlerin mesleki yeterlilikleri hem de öğrencilerin öğrenme deneyimleri üzerinde olumlu etkiler yaratmıştır. Çalışmanın bulguları, gelecekte sosyal bilgiler dersine entegre edilecek karakter eğitimi becerilerinin sistematik ve sürdürülebilir şekilde yapılandırılması için önemli bir akademik temel oluşturmaktadır.

ANAHTAR KELİMELER: Karakter Eğitimi, Özel Yetenekli Öğrenciler, Sosyal Bilgiler Öğretimi, Etkinlik Temelli Öğretim, Biçimlendirici Değerlendirme, Dayanıklılık, Cesaret, Azim.

ABSTRACT

**CHARACTER EDUCATION SKILLS IN SOCIAL STUDIES
TEACHING: AN ACTION RESEARCH IN THE CASE OF BİLSEM
DOCTORAL THESIS
ŞENGÜL KORKUT
BOLU ABANT İZZET BAYSAL UNIVERSITY
GRADUATE EDUCATION INSTITUTE
DEPARTMENT OF TURKISH AND SOCIAL SCIENCES EDUCATION
SOCIAL STUDIES EDUCATION DOCTORATE PROGRAM
(SUPERVISOR: ASSIST. PROF. DR. ESİN ÖZCAN)
BOLU, APRIL 2025
XIII + 203 pages**

This study is an action research investigating activity-based character education practices integrated into social studies instruction to support the character development of gifted elementary school students. The research was conducted in Malatya with 10 volunteer teachers and 32 gifted fourth-grade students selected from Science and Art Centers (BİLSEM), public schools, and private schools. As part of the study, enriched activities aimed at strengthening fundamental character skills such as resilience, courage, and perseverance were incorporated into social studies lessons. These activities were designed to examine both students' character development and the role of teachers' professional competencies in this process.

The study adopted an application-focused action research model. Various qualitative data collection methods, including teacher interviews, focus group discussions, classroom observations, and participant feedback, were employed to systematically evaluate the process. The collected data were analyzed using content and thematic analysis methods to gain an in-depth understanding of teachers' and students' experiences. Findings revealed that teachers developed unique instructional and assessment strategies for character education, while students showed significant improvement in skills such as self-awareness, self-regulation, higher-order thinking, and intrinsic motivation. Additionally, a 8% increase in family support was observed during the implementation process, highlighting the critical role families play in children's character development.

Enriched activity-based character education practices were found to have positive effects on both teachers' professional competencies and students' learning experiences. The study's findings provide a strong academic foundation for systematically and sustainably structuring character education skills into future social studies curricula.

KEYWORDS: Character Education, Gifted Students, Social Studies Teaching, Activity-Based Teaching, Formative Assessment, Resilience, Courage, Perseverance.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

KABUL VE ONAY SAYFASI	ii
ETİK BEYAN.....	iii
ÖZET.....	v
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLO LİSTESİ	x
KISALTMA VE SEMBOLLER LİSTESİ	xii
TEŞEKKÜR	xiii
1. GİRİŞ	1
1.1 Problem Durumu	3
1.2 Araştırmanın Amacı	4
1.3 Araştırmanın Önemi	5
1.4 Araştırma Soruları	6
1.5 Sınırlılıklar.....	6
1.6 Sayıtlar / Varsayımlar	7
1.7 Tanımlar	7
2. BİRİNCİ BÖLÜM: KURAMSAL ÇERÇEVE	9
2.1 Karakter Eğitimi	9
2.1.1 Karakter Eğitiminin Önündeki Zorluklar	11
2.1.2 Karakter Eğitiminin Tarihsel Süreci	14
2.1.3 Karakter Eğitiminde Temel Yaklaşımlar	16
2.1.4 Karakter Eğitimi Modelleri.....	18
2.1.5 Karakter Eğitimi Etkileyen Faktörler	20
2.1.6 Karakter Eğitiminde Öğretim Stratejileri	23
2.2 Özel Yetenekli Öğrencilerin Eğitimi.....	25
2.2.1 Özel Yetenekli Öğrencilerin Karakter Özellikleri	28
2.2.2 Özel Yetenekli Öğrencilerin Gelişim Özellikleri	31
2.2.3 Özel Yetenekli Öğrencilere Yönelik Öğretim Stratejileri	32
2.3 Sosyal Bilgiler Öğretim Programının Özellikleri.....	35
2.3.1 Sosyal Bilgiler Öğretiminde Karakter Eğitimi	38
2.3.2 Sosyal Bilgiler Öğretiminde Karakter Eğitiminde Erdemlilik ve Değerler İlişkisi	40
2.3.3 Sosyal Bilgiler Öğretiminde Karakter Eğitiminde Düşünme Becerileri.....	42
2.3.4 Sosyal Bilgiler Öğretiminde Üst Düzey Düşünme Becerileri	43
2.3.5 Sosyal Bilgiler Öğretiminde Öz-Düzenleme Becerileri	46

2.3.6 Sosyal Bilgiler Öğretiminde Dayanıklılık, Cesaret ve Azimlilik Becerilerinin Önemi.....	49
2.3.7 Sosyal Bilgiler Öğretiminde Dayanıklılık Becerisi	51
2.3.8 Sosyal Bilgiler Öğretiminde Cesaretlilik Becerisi.....	54
2.3.9 Sosyal Bilgiler Öğretiminde Azimlilik Becerisi.....	56
2.4. Karakter Eğitiminde Öğretmen Yeterlilikleri.....	59
2.5 Öğretmen Yeterliliklerini Geliştirme Stratejileri.....	60
2.6 Etkinlik Temelli Öğretim	64
2.6.1 Etkinlik Temelli Eylem Araştırmasının Amacı	67
2.6.2 Etkinlik Temelli Öğretimin Olumlu ve Olumsuz Yönleri	69
2.6.3 Etkinlik Temelli Farklılaştırılmış Öğretim ve Karakter Eğitimi Entegrasyonu	70
2.6.4 Etkinliklere Yönelik Yöntem ve Teknikler	73
2.6.5 Etkinlik Temelli Öğretimde “Frayer Modeli”	74
2.6.6 Etkinlik Temelli Öğretimde Değerlendirme Stratejileri	76
2.7 İlgili Literatür	79
2.7.1 Türkiye’de Karakter Eğitimi Üzerine Yapılmış Çalışmalar	79
2.7.2 Dünyada Karakter Eğitimi Üzerinde Yapılmış Çalışmalar	81
3. İKİNCİ BÖLÜM: MATERYAL ve YÖNTEM.....	83
3.1 Araştırmanın Modeli	83
Tablo 3.1.....	84
3.2 Çalışma Grubu.....	85
3.3 Veri Toplama Yöntemi.....	87
3.4 Verilerin Toplanması.....	90
3.4.1 Öğretmen Görüşlerine Yönelik Veriler	90
3.4.2 Etkinlik Temelli Uygulamalara Yönelik Veriler	91
3.5 Verilerin Analizi.....	92
4. ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: BULGULAR	98
4.1 Birinci Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar	98
4.2 İkinci Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar	101
4.3 Üçüncü Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar	104
4.4 Dördüncü Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	107
4.5 Beşinci Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	109
4.6 Altınca Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	112
4.7 Yedinci Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar	115
4.7.1 Etkinlik Temelli Eylem Araştırması Uygulamasında Karakter Eğitimi Sürecine Yönelik Öğrenci Geribildirimlerine İlişkin Bulgular ..	117
4.7.2 Etkinlik Temelli Eylem Araştırması Uygulamasında Karakter Eğitimi Sürecine Öğrencilerde Gelişen ÜDDB Yönelik Bulgular	121
4.7.3 Etkinlik Temelli Eylem Araştırması Uygulamasında Karakter Eğitimi Sürecine Yönelik Öğretmen Geribildirimleri	124
5. DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: TARTIŞMA	128

6. SONUÇ ve ÖNERİLER.....	134
6.1. Sonuçlar.....	134
6.2. Öneriler.....	136
KAYNAKLAR	139
EKLER.....	169
EK 1 ÖRNEK DERS PLANI 1	169
EK 2 DAYANIKLILIK, CESARET VE AZİM ÖYKÜLERİ.....	174
EK 3 DERS PLANI ÖRNEĞİ.....	175
EK 4 ÖĞRETMEN GERİBİLDİRİM RAPORU 1	179
EK 5 ÖĞRENCİ ÖZ DEĞERLENDİRME FORMU	181
EK 6 BİÇİMLENDİRİCİ DEĞERLENDİRME	182
EK 7 BİÇİMLENDİRİCİ DEĞERLENDİRME	183
EK 8 BİÇİMLENDİRİCİ DEĞERLENDİRME FORMU	184
EK 9 ÖĞRETMEN GERİBİLDİRİM RAPORU-2-	185
EK 10 BİÇİMLENDİRİCİ DEĞERLENDİRME	186
EK 11 BİÇİMLENDİRİCİ DEĞERLENDİRME	187
EK 12 GÜNLÜK TUTMA.....	187
EK 13 BİÇİMLENDİRİCİ DEĞERLENDİRME	192
EK 14 ETKİNLİK RESİMLERİ	199
EK 15 ETKİNLİK FOTOĞRAFARI	200
EK 16 ETİK KURUL İZİNİ	201
EK 17 VALİLİK İZİNİ	202
EK 18 ARAŞTIRMACI HAKKINDA.....	203

TABLO LİSTESİ

Sayfa

Tablo 2.1.	Karakter eğitimini etkileyen faktörler.....	22
Tablo 2.2.	Karakter eğitiminde kullanılan stratejiler	24
Tablo 2.3.	Özel yetenekli öğrencilerin karakter özelliklerinin eğitime yansımaları.....	30
Tablo 2.4.	Özel yetenekli öğrencilerin özelliklerine göre eğitim stratejileri	34
Tablo 2.5.	Sosyal Bilgiler öğrenme alanları ve karakter eğitimi hedefleri ...	37
Tablo 2.6.	Karakter eğitimi, erdemlilik ve değerler ilişkisi	42
Tablo 2.7.	Sosyal Bilgiler öğretiminde üst düzey düşünme becerileri	45
Tablo 2.8.	7 Adımda öz düzenlemeyle karakter eğitimi becerileri	48
Tablo 2.9.	Karakter eğitiminde dayanıklılık, cesaret ve azimlilik becerileri	50
Tablo 2.10.	Karakter eğitiminde “dayanıklılık” becerisi	53
Tablo 2.11.	Karakter eğitiminde “cesaretlilik” becerisi.....	55
Tablo 2.12.	Karakter eğitiminde “azimlilik” becerisi	58
Tablo 2.13.	Etkinlik temelli öğretimin aşamaları.....	65
Tablo 2.14.	Karakter becerilerinin Sosyal Bilgiler öğretimine entegrasyonu.....	68
Tablo 2.15.	Karakter eğitiminde üst düzey düşünme becerileri.....	71
Tablo 2.16.	Karakter eğitimi etkinliklerinde kullanılan yöntem ve teknikler.	73
Tablo 2.17.	Eğitiminde Frayer Modeli’nin uygulama basamakları	75
Tablo 2.18.	Biçimlendirici değerlendirme ile özetleyici değerlendirme karşılaştırması	77
Tablo 3.1.	Etkinlik temelli eylem araştırmasının hazırlık aşamaları	84
Tablo 3.2.	Çalışma grubunda yer alan öğretmenler	86
Tablo 3.3.	Veri toplama araçları	89
Tablo 3.4.	Eylem araştırmasının aşamaları	94
Tablo 4.1.	Karakter eğitiminde temel unsurlar	99
Tablo 4.2.	Karakter eğitiminde gerekli olanaklar	102
Tablo 4.3.	Karakter eğitiminde kullanılan yöntemler ve teknikler	104
Tablo 4.4.	Karakter eğitiminde öğretmen özellikleri	107
Tablo 4.5.	Karakter eğitiminde öğretmen geliştirme stratejileri	110

Tablo 4.6.	Öğretmenlerin dayanıklılık, cesaret ve azimlilik becerileri geliştirmeye yönelik önerileri	112
Tablo 4.7.	Karakter eğitiminde etkinlik öncesi ve sonrası öğrenci geribildirimleri	115
Tablo 4.8.	Etkinlik temelli karakter eğitimi sürecine yönelik öğrenci geribildirimleri	118
Tablo 4.9.	Karakter becerilerine yönelik öğrencilerde gelişen ÜDDB Motifleri	121
Tablo 4.10.	Etkinlik temelli karakter eğitimine yönelik öğretmen geribildirimleri	124

KISALTMA VE SEMBOLLER LİSTESİ

APA	: American Psychological Association
AR-GE	: Araştırma Geliştirme
DEK	: Değerler Eğitimi Komisyonu
DfE	: Department for Education
EARGED	: Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı
MEB	: Millî Eğitim Bakanlığı
ÖRAV	: Öğretmen Aademisi Vakfı
PBL	: Project-Based Learning (Proje Tabanlı Öğrenme)
PDR	: Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik
SBDK	: Sosyal Bilgiler Dersi Kazanımları
SBÖP	: Sosyal Bilgiler Öğretim Programı
SEL	: Social and Emotional Learning (Sosyal ve Duygusal Öğrenme)
SODES	: Sosyal Destek Projesi
TUBİTAK	: Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu
UNESCO	: Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü
ÜDDB	: Üst Düzey Düşünme Becerisi
ÜYEP	: Üstün Yetenekliler Eğitim Programı
ÜYÜKEP	: Üstün Yetenekliler Üniversite Köprüsü Eğitim Programı
ÜZE	: Üstün Zekâlılar Eğitimi

TEŞEKKÜR

Bu doktora tezine başlandığında dünya COVID-19 pandemisiyle mücadele ediyordu. Ancak ben, bunun ötesinde çok daha derin bir acıyla yüzleştım: oğlum Fırat'ı kaybettim. Bu kayıp, akademik sürecimi ve günlük yaşamımı derinden etkiledi. Henüz bu kaybın ağırlığını taşıırken, Malatya dahil 11 ili sarsan büyük deprem felaketini yaşadım. Tüm bu zorluklarla mücadele ederken, akademik çalışmalarımı sürdürme ve bu tez sürecini tamamlama gayreti içinde oldum.

Bu süreçte akademik rehberliğiyle bana yol gösteren, sorularıma sabır ve nezaketle yanıt veren danışmanım Dr. Esin ÖZCAN'a en içten teşekkürlerimi sunarım. Akademik gelişimime katkı sağlayan, araştırma sürecimde bana rehberlik eden değerli hocalarım Doç. Dr. Murat TARHAN, Dr. Oğuz KANTÜRER, Prof. Dr. Adnan ALTUN, Prof. Dr. Cemal AVCI ve Prof. Dr. Mustafa Serdar KÖKSAL'a şükranlarımı sunuyorum.

Doktora stajımı Nürnberg Friedrich-Alexander Üniversitesi'nde yapmak için kabul aldığım Eğitim Psikolojisi ve Mükemmellik Araştırmaları kürsüsü başkanı Prof. Dr. Albert Ziegler'e içtenlikle teşekkür ederim.

Doktora sürecim boyunca, yaşadığım tüm zorluklara rağmen, varlıklarıyla bana güç veren ve akademik yolculuğumda dayanıklılığımı, cesaretimi ve azmimi artıran canım aileme, değerli meslektaşlarıma ve sevgili dostlarıma en içten teşekkürlerimi sunarım

Şengül Korkut-2025

1. GİRİŞ

Eğitim, bireylerin yalnızca akademik bilgi edinmesini sağlayan bir süreç olmaktan öte, onların etik değerler geliştirmelerine, toplumsal sorumluluk bilinci kazanmalarına ve kişisel güçlü yönlerini keşfetmelerine olanak tanıyan bütüncül bir yapıdır. Karakter eğitimi, bireyin bilişsel gelişimini destekleyen ve sosyal-duygusal becerilerini güçlendiren kapsamlı bir eğitim sürecidir.

Bu araştırmada karakteri bir özellik, bir yetenek ya da bir değer olarak değil beceri olarak ele alacağız. Çünkü beceri, bireyin belirli bir görevi yerine getirme veya bir sorunu çözme kapasitesini artıran, öğrenilebilir ve geliştirilebilir yetkinliğidir. Bireyin, eğitim, iş ve sosyal yaşamda başarılı olmasını sağlar, ekonomik hareketliliği ve toplumsal katılımı da destekler (Heckman & Kautz, 2013).

Beceriler doğuştan sabit olmadığı için, eğitim, aile ortamı ve sosyal çevrenin etkisiyle şekillenebilir ve zamanla geliştirilebilir (Cunha & Heckman, 2007). Bu bağlamda, karakter de bir beceri olarak ele alınmalı, doğuştan gelen bir özellikten çok, öğrenilebilir ve geliştirilebilir bir yetkinlik olarak değerlendirilmelidir. Duckworth et al. (2007), karakterin eğitim süreçleri, sosyal etkileşimler ve çevresel faktörler aracılığıyla şekillenebileceğini savunmaktadır. Heckman ve Kautz (2013) karakterin, bilinçli müdahalelerle geliştirilebilen bir alan olduğunu ortaya koyarak, eğitim sistemlerinin sadece bilişsel becerilere değil, karakter gelişimini destekleyen programlara da odaklanması gerektiğini vurgulamaktadır. Okullarda verilen eğitimler öncelikli olarak bilişsel gelişimi desteklemeye odaklanmaktadır (Haywood, 2013). Ancak, karakter eğitimi, yalnızca bilişsel gelişimle sınırlı olmayan, bireyin davranışsal ve sosyal yetkinliklerini de içeren daha kapsamlı bir süreçtir. Karakter eğitimi, bilişsel öğrenme ile davranışsal gelişimi bütünleştirerek, bireyin etik değerler, öz denetim, azim ve sosyal uyum gibi beceriler kazanmasını sağlar. Bu nedenle, karakter eğitimi bilişsel alanla birebir örtüşmeyip, bireyin akademik başarı kadar sosyal ve ahlaki gelişimini de destekleyen bütüncül bir yaklaşımı gerektirir (Surikova & Sidorova, 2023). Okullarda genel olarak sunulan bilişsel eğitim, bireyin mantıksal düşünme, problem çözme ve akademik bilgi edinme süreçlerini geliştirmeye odaklanırken, karakter eğitimi bireyin davranışsal, sosyal ve duygusal yetkinliklerini güçlendirmeyi amaçlar (Sternberg, 2013).

Günümüz eğitim politikaları, akademik başarının yanında öğrencilerin dayanıklılık, cesaret ve azimlilik gibi temel karakter becerileri kazanmalarını hedeflemekte ve bu doğrultuda sistematik yaklaşımlar oluşturulması gerektiğini ortaya koymaktadır. Ancak, karakter eğitiminin yapılandırılmadığı veya sistematik bir şekilde uygulanmadığı eğitim sistemlerinde, öğrenciler bu becerileri yeterince geliştiremeyebilir. Özellikle özel yetenekli ilkokul öğrencileri, akademik olarak hızla ilerleyebilme kapasitesine sahip olmalarına rağmen, karakter eğitimi süreçlerine yeterince dâhil edilmediklerinde sosyal ve duygusal gelişim açısından belirli zorluklar yaşayabilmektedirler. Bu öğrenciler, genellikle akademik başarıya odaklanarak ilerlemeye teşvik edilirken, dayanıklılık, cesaret ve azimlilik gibi hayat boyu gerekli olan karakter becerilerini sistemli bir şekilde geliştirme fırsatından mahrum kalabilmektedirler. Türkiye’de özel yetenekli bireylere yönelik belirli strateji belgeleri ve uygulama planları bulunmasına rağmen, doğrudan karakter eğitime odaklanan ve bu öğrencilerin bütüncül gelişimini hedefleyen yeterli uygulamalar mevcut değildir. Bu durum, özel yetenekli öğrencilerin kimliklerini yalnızca akademik başarıları üzerinden tanımlamalarına ve duygusal gelişimlerini geri plana atmalarına neden olabilmektedir.

Sosyal bilgiler öğretimi, öğrencilerin yalnızca bilgi edinmesini değil, aynı zamanda etik ve sosyal değerlerle bütünleşmelerini sağlayarak bilinçli bireyler olmalarına katkıda bulunur. Karakter eğitimi, sosyal bilgiler öğretimiyle doğal bir uyum içinde olup; etik değerlerin kazandırılması, toplumsal sorumluluk bilincinin geliştirilmesi ve aktif vatandaşların yetiştirilmesi açısından kritik bir rol oynar. Bu doğrultuda, karakter eğitimi etkinliklerinin sosyal bilgiler derslerine entegre edilmesi, öğrencilerin dayanıklılık, cesaret ve azim gibi becerilerini güçlendirerek hem akademik hem de sosyal gelişimlerini desteklemektedir. Bu noktada, öğretmenlerin karakter eğitimini etkili bir şekilde uygulayabilmeleri için pedagojik yeterliliklerinin geliştirilmesi gerekliliği ön plana çıkmaktadır. Ancak, öğretmenlerin yalnızca akademik içerik aktarmakla değil, karakter eğitiminin gerektirdiği pedagojik donanıma sahip olmakla da yükümlü oldukları unutulmamalıdır. Bu doğrultuda, öğretmenlerin karakter gelişimini destekleyici eğitim programlarına erişim sağlaması, onların bu süreci bilinçli ve sistematik bir şekilde yürütmelerine katkı sağlayacaktır.

Bu çalışma, karakter eğitiminin sosyal bilgiler öğretimiyle nasıl sistematik bir şekilde bütünleşebileceğini inceleyerek, özel yetenekli öğrencilerin etik ve

sosyal gelişimlerini destekleyen eğitim uygulamalarına odaklanmaktadır. Araştırma bulguları, zenginleştirilmiş ders etkinliklerinin bu öğrencilerin dayanıklılık, cesaret ve azim gibi karakter becerilerini geliştirmede etkili olduğunu ortaya koymaktadır. Dolayısıyla, sosyal bilgiler öğretiminin bireysel ve toplumsal sorumluluk bilinci kazandıracak şekilde yapılandırılması, öğretmenlerin bu süreci destekleyici pedagojik yeterliliklerini geliştirmesi ve karakter eğitime yönelik sistematik bir yaklaşımın Türk eğitim sistemine entegre edilmesi çalışmanın temel hedefleri arasındadır.

1.1 Problem Durumu

Özel yetenekli ilkokul öğrencilerine yönelik sosyal bilgiler dersi aracılığıyla sistemli bir karakter eğitimi verilmesine yönelik yapılandırılmış öğretim programlarının eksikliği, Türkiye'deki eğitim sisteminde önemli bir boşluk olarak öne çıkmaktadır (Yılmaz, 2017). Mevcut uygulamalar, karakter eğitimi büyük ölçüde değerler eğitimiyle özdeşleştirmekte ve karakter gelişiminin beceri temelli bir süreç olduğunun yeterince farkına varılmamasına neden olmaktadır (Kayan, 2022; Berkowitz & Bier, 2005). Oysa karakter eğitimi, bireylerin etik ve sosyal değerleri benimsemesinin ötesinde, yaşam boyu kullanabilecekleri dayanıklılık, cesaret, öz denetim ve azim gibi becerileri kazanmalarını sağlayabilecek bir süreçtir (Istiyono & diğ., 2021).

Öğretmenlerin karakter eğitiminin beceri temelli bir yaklaşım olduğunu yeterince fark edememesi, eğitimde uygulama yetersizliğine yol açmaktadır (Levent & Baş-Doğan, 2022). Mevcut pedagojik çerçevede karakter eğitiminin nasıl etkin bir şekilde sosyal bilgiler dersine entegre edileceğine dair sistematik bir yönlendirme bulunmamaktadır. Bu durum, yalnızca bilişsel kazanımlara odaklanan geleneksel öğretim uygulamalarının özel yetenekli öğrencilerin etik, sosyal ve duygusal gelişimlerini desteklemekte yetersiz kaldığını göstermektedir (Mills, 2003; González et al., 2020).

Sosyal bilgiler eğitimi bağlamında karakter eğitiminin sistematik bir şekilde ele alınmaması, özel yetenekli öğrencilerin etik ve sosyal gelişimlerini desteklemede önemli bir eksiklik yaratmaktadır. Mevcut eğitim sisteminde karakter eğitimi, sıklıkla değerler eğitimi ile karıştırılmakta ve beceri odaklı bir süreç olarak ele alınmamaktadır. Oysa karakter eğitimi, bireylerin yaşam boyu

kullanabilecekleri dayanıklılık, cesaret, öz denetim ve azim gibi karakter becerileri geliştirmeyi amaçlayan bütüncül bir eğitim yaklaşımıdır. Ancak, öğretmenlerin bu süreçteki farkındalığının yeterli düzeyde olmaması, karakter eğitime yönelik yapılandırılmış öğretim stratejilerinin etkin şekilde uygulanmasını engelleyen başlıca faktörlerden biri olarak öne çıkmaktadır. Bu eksiklik, karakter eğitimi yalnızca teorik değer aktarımı ile sınırlandırmakta ve öğrencilerin gerçek yaşamda karşılaşacakları etik ve sosyal zorluklarla başa çıkmalarını sağlayacak becerileri kazanmalarını zorlaştırmaktadır. Dolayısıyla, özel yetenekli öğrencilerin bilişsel ve duyuşsal gelişim ihtiyaçlarını karşılayacak sistematik karakter eğitim programlarının sosyal bilgiler öğretimiyle uyumlu şekilde geliştirilmesi, eğitim sisteminde önemli bir gereklilik olarak ortaya çıkmaktadır.

1.2 Araştırmanın Amacı

Bu araştırma, Bilim ve Sanat Merkezleri (BİLSEM) kapsamında sosyal bilgiler öğretiminde karakter eğitimi becerilerinin geliştirilmesini amaçlayan etkinlik temelli bir eylem araştırmasıdır. Çalışma, özel yetenekli öğrencilerin dayanıklılık, cesaret ve azim gibi temel karakter becerilerini kazanmalarına yönelik zenginleştirilmiş öğretim uygulamalarını değerlendirmek ve bu süreçte öğretmenlerin karakter eğitimi stratejileri geliştirme ve uygulama yeterliliklerini güçlendirmek üzere tasarlanmıştır.

Araştırmada, sosyal bilgiler derslerinde karakter eğitime dair mevcut yöntemler incelenerek, özel yetenekli öğrencilerin gereksinimlerine yönelik daha etkili öğretim yaklaşımları geliştirilmesi hedeflenmektedir. Ayrıca, karakter eğitiminin sosyal bilgiler öğretimiyle bütünleşmesini sağlayacak uygulama modelleri oluşturularak, öğretmenlerin mesleki gelişim süreçlerine katkıda bulunulması amaçlanmaktadır.

Bu çalışma, hem öğrencilerin bireysel ve sosyal gelişimlerini destekleyen karakter eğitimi uygulamalarının etkisini ortaya koymayı hem de öğretmenlerin karakter eğitimi odaklı öğretim stratejileri geliştirme süreçlerini iyileştirmeyi hedeflemektedir.

1.3 Araştırmanın Önemi

Bu doktora tezi, Türkiye’deki sosyal bilgiler öğretiminde karakter eğitimi becerilerinin geliştirilmesine yönelik bir çerçeve oluşturarak, eğitimde değerler ve etik kavramlarının önemini vurgulamaktadır. Sosyal bilgiler derslerinde dayanıklılık, cesaret ve azim gibi temel karakter becerilerinin kazandırılması, bireylerin yalnızca akademik başarılarını değil, aynı zamanda toplumsal sorumluluk ve etik farkındalıklarını güçlendirmeyi hedefleyen bir eğitim yaklaşımını benimsemektedir.

Araştırmada, özel yetenekli öğrencilerin seçilmesinin nedeni, analitik düşünme, problem çözme ve yaratıcı beceriler gibi yüksek bilişsel yeteneklere sahip olmalarına rağmen, sosyal ve duygusal desteklere ihtiyaç duymalarıdır. Dayanıklılık, cesaret ve azim gibi beceriler, bu öğrencilerin zorluklarla baş etme becerilerini geliştirerek, hedeflerine ulaşma kararlılıklarını ve duygusal dayanıklılıklarını desteklemektedir. Karakter eğitiminin, bireysel gelişim ve etik değerlerin kazandırılmasına yönelik katkıları, çalışmanın önemini artırmaktadır.

Araştırma, 4. sınıf özel yetenekli öğrencilerin kişisel ve etik değerlerinin şekillendiği kritik bir dönemde, sosyal bilgiler derslerini karakter becerilerinin geliştirilmesi için zenginleştirilmiş bir içerikle desteklemeyi amaçlamaktadır. Aynı zamanda, etkinlik temelli öğretim yöntemlerinin uygulanabilirliğini ve bu yöntemlerin bu yaş grubundaki etkisini değerlendirme açısından fırsatlar sunmaktadır.

Malatya ili ve burada bulunan Bilim ve Sanat Merkezleri (BİLSEM), çalışmanın bölgesel bağlamını oluşturarak sosyo-ekonomik farklılıklara sahip öğrencilere erişim sağlamak ve yerel eğitim sistemine özgü uygulamaları değerlendirmek için uygun bir zemin sunmaktadır. Araştırma, sosyal bilgiler öğretiminde karakter eğitimi eksikliklerini ele alarak öğretim yöntemlerinin yeniden yapılandırılması ve öğretmenlerin bu süreçteki rollerinin güçlendirilmesi yoluyla eğitim sistemine özgün katkılar sağlamayı hedeflemektedir. Etik ve karakter odaklı bir öğretim yaklaşımı, bireysel ve toplumsal gelişimi destekleme açısından önemli fırsatlar sunmakta ve bu çalışma da akademik ve pratik değeriyle bu alanda güçlü bir model oluşturmaktadır.

1.4 Araştırma Soruları

Araştırmanın temel hedeflerini gerçekleştirmek için aşağıdaki sorulara odaklanılmıştır:

1. Sosyal bilgiler öğretiminde özel yetenekli öğrencilerin karakter eğitimine yönelik temel unsurlar nelerdir?
2. Sosyal bilgiler öğretiminde özel yetenekli öğrencilerin karakter eğitiminde gerekli olan olanaklar nelerdir?
3. Sosyal bilgiler öğretiminde özel yetenekli öğrencilerin karakter eğitiminde kullanılan öğretim yöntemleri ve teknikler hangileridir?
4. Sosyal bilgiler öğretiminde özel yetenekli öğrencilerin karakter eğitiminde öğretmenlerde bulunması gereken özellikler nelerdir?
5. Sosyal bilgiler öğretiminde özel yetenekli öğrencilerin karakter eğitiminde öğretmen yeterliliklerini geliştirmeye yönelik uygulamalar nelerdir?
6. Sosyal bilgiler öğretiminde özel yetenekli öğrencilerin karakter eğitimi süreçlerinde dayanıklılık, cesaret ve azim becerilerini geliştirmeye yönelik stratejiler nelerdir?
7. Sosyal bilgiler öğretiminde özel yetenekli öğrencilerin karakter eğitiminde etkinlik temelli öğretimde geri bildirimlerin rolü ve etkileri nelerdir?

Bu sorular, ilkokul sosyal bilgiler derslerinde özel yetenekli öğrencilerin karakter eğitimi açısından mevcut öğretim yöntemlerinin değerlendirilmesi, dayanıklılık, cesaret ve azim becerilerini kazandırmaya yönelik uygulamaların oluşturulması ve sosyal bilgiler öğretimini karakter eğitimiyle bütünleştiren yenilikçi stratejilerin geliştirilmesi bağlamında ele alınmıştır.

1.5 Sınırlılıklar

Bu araştırma, etkinlik temelli öğretim bağlamında sosyal bilgiler dersinde özel yetenekli öğrencilerin karakter eğitimi süreçlerine odaklanmaktadır. Araştırma, yalnızca ilkokul 4. sınıf düzeyinde sosyal bilgiler derslerine yönelik olarak gerçekleştirilmiş olup, Malatya ili sınırları içerisindeki Bilim ve Sanat Merkezleri (BİLSEM), devlet okulları ve özel okullarda görev yapan sosyal bilgiler öğretmenleri ile 4. sınıf özel yetenekli öğrencilerin katılımıyla sınırlandırılmıştır.

Çalışma, dayanıklılık, cesaret ve azim gibi karakter becerilerinin geliştirilmesine yönelik etkinlik temelli eylem araştırması kapsamında yürütülmüştür.

Araştırmanın uygulanması sürecinde bazı sınırlamalar göz önünde bulundurulmalıdır. Öğretim ortamına ilişkin olarak, ders süreleri, öğretim programının yoğunluğu ve hazırlık süreçleri, çalışma kapsamının belirli sınırlarla şekillenmesine neden olabilir. Fiziksel ve pedagojik faktörler açısından, etkinlik temelli eylem araştırmasının uygulanmasında sınıf içi zaman yönetimi, öğretim materyallerinin erişilebilirliği ve eğitimcilerin pedagojik hazırlık süreçleri önemli faktörler arasında yer almaktadır. Ek olarak, araştırmanın yürütüldüğü eğitim kurumlarında ekonomik imkânları kısıtlı okullardaki maddi yetersizlikler ve araç-gereç eksiklikleri, etkinliklerin uygulanabilirliği üzerinde etkili olabilecek unsurlar arasındadır (Dewey, 1938). Öğretmenlerin karakter eğitime ilişkin bilgi ve beceri eksikliği, etkinlik temelli öğretim sürecinde aksaklıklara neden olabilecek olası bir faktör olarak değerlendirilmektedir (Piaget, 1952). Bunun yanı sıra, özel yetenekli öğrenciler arasındaki bireysel farklılıkların çeşitliliği, etkinliklerin uyum ve hızını sınırlayarak karakter eğitimi uygulamalarının etkisini değiştirebilir.

Araştırmada, belirtilen sınırlılıkların eğitim ortamında nasıl şekillenebileceğini ve özel yetenekli öğrencilerin karakter gelişimine yönelik etkinliklerin uygulanabilirliğinin önceden değerlendirilmesi önemlidir.

1.6 Sayıtlar / Varsayımlar

Araştırmada kullanılan veri toplama araçları mevcut durum ve görüşleri ortaya koymada yeterlidir. Uygulama öncesinde ve sonrasında yapılan görüşme ve değerlendirmelerde öğrenciler samimi yanıt verdikleri gözlemlenmiştir.

1.7 Tanımlar

Mizaç: Mizaç, biyolojik kökenli ve kalıtım temelli olarak bireylerin tepkisellik ve öz düzenleme yeteneklerindeki görece istikrarlı, yapısal temelli farklılıklarıdır (Rothbart ve Bates, 2006).

Karakter: İnsan davranışlarını yüksek kurallar ve prensipler aracılığıyla yönlendiren bir kuvvettir (Battistich, 2008). Bireyin duygu ve düşüncelerini şekillendiren onu olumlu yönde destekleyen beceriler bütünüdür (Peterson ve Park,

2006). Bir başka ifadeyle, karakter, bireyin kendi iradesiyle hareket edebilmesi, içsel bir uyum içinde olması ve duygu ve düşünceleriyle gösterdiği davranışlarında tutarlı kalabilme becerisidir (Meydan, 2012).

Değerler: Değer, davranışlara rehberlik eden ve bireysel bütünlük ile kimlikle yakından ilişkili olan temel ilkeler, inançlar, idealler ve standartlar olarak tanımlanır (Halstead ve Taylor, 2000). Değerler, insan yaşamını şekillendiren unsurlar olup, etik, ahlaki, sosyal ve kültürel gelişimi destekler (Akbaş, 2008; Doğanay & diğ., 2012).

Beceri: Beceri, bilgi, yetenek ve uygulama kombinasyonlarını içeren, bir davranış gerçekleştirme ve hayata aktarabilme yetisi olarak tanımlanır (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2005); Türk Dil Kurumu [TDK], 2019). Beceri, bireyin bilgi ve deneyimlerini kullanarak belirli görevleri yerine getirme ve problemleri çözme yetkinliğidir (Gagné, 1985). Bilişsel, duyuşsal ve psikomotor alanlarda gelişen ve zamanla geliştirilebilen bir kapasiteyi ifade eder (Miller, 1987). Kapsadığı alanlar arasında mantıksal düşünme, yaratıcı problem çözme ve teknik uygulamalar yer alır (Stern & diğ., 1956).

Yetenek: Buna karşılık yetenek (talent), bireyin bu doğal kapasitesini sistematik eğitim, çevresel etkenler ve kişisel çaba yoluyla belirli bir alanda somut performansa dönüştürmesiyle ortaya çıkar.

Yeteneklilik (giftedness): Bireyin doğuştan gelen ve potansiyel olarak yüksek düzeyde gelişim gösterebilecek bilişsel, yaratıcı, sosyo-duygusal ve fiziksel kapasitelerini ifade eder (Gagné, 1985).

Bilim ve Sanat Merkezleri (BİLSEM): Bilim ve Sanat Merkezleri (BİLSEM), Türkiye’de üstün yetenekli ve üstün zekâlı öğrencilerin eğitim desteği aldığı kurumlardır (Güneş, 2018). Bu merkezler, zekâ, yaratıcılık, sanat ve liderlik kapasitesi yüksek öğrencilerin, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda inceleme, araştırma, yeni bilgilere ulaşma ve özgün düşünce üretme amacıyla eğitim görmelerini sağlamaktadır (MEB, 2015). BİLSEM’ler, çocukların ve gençlerin yaratıcılığını, problem çözme ve eleştirel düşünme yeteneklerini geliştirir ve onları bilim ve sanat alanlarında meslek edinmeleri için yönlendirir.

2. BİRİNCİ BÖLÜM: KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde, araştırma kapsamında ele alınan konunun kuramsal temelleri açıklanarak, ilgili çalışmalar ışığında dayanıklılık, cesaret ve azim kavramlarının karakter eğitimiyle ilişkisi ortaya konulmuştur. Literatürdeki yaklaşımlar ve akademik araştırmalar doğrultusunda, bireylerin karakter gelişiminde bu üç temel unsurun nasıl şekillendiği ve eğitim süreçlerine nasıl entegre edildiği incelenmiştir. Araştırmanın teorik çerçevesini oluşturmak amacıyla, konuya dair çeşitli akademik bakış açıları değerlendirilmiş ve mevcut bilgi birikimi sistematik bir şekilde sunulmuştur.

2.1 Karakter Eğitimi

Karakter, etik değerlerin davranışa yansımaları mümkün kılan beceriler bütünüdür. Bireyin doğuştan getirdiği yeteneklerden ziyade, çevresel etkiler, aile yapısı ve sosyal etkileşimler yoluyla şekillenen ve öğrenme süreci içerisinde geliştirilebilen dinamik bir yapıdır (Heckman & Kautz, 2013). Karakter gelişimi zaman içinde yaşantılarla pekiştirilir; bu nedenle bireyin sosyal çevresi, deneyimleri ve toplumsal ilişkileri bu sürecin temel belirleyicileri arasındadır.

Karakter becerileri, bireyin yaşamında etkin kararlar almasını sağlayan dinamik yetkinliklerdir (Niemi, 2018). Bu beceriler arasında azim, öz düzenleme, umut, yaratıcılık gibi öğeler yer almakta; bireyin çevresel streslere karşı geliştirdiği koruyucu mekanizmalar sayesinde dayanıklılık, cesaret ve etik sorumluluk gibi değerlerin içselleştirilmesini sağlamaktadır (Pury & Lopez, 2010).

Dayanıklılık, cesaret ve azim; bireyin karakterini oluşturan temel beceriler arasında yer alır. Bu beceriler, bireyin zorluklar karşısında direnç göstermesini, etik değerlere bağlı olarak harekete geçmesini ve hedeflerine ulaşma sürecinde kararlılıkla ilerlemesini sağlar. Dayanıklılık, bireyin zorluklara uyum sağlama ve yaşamını olumlu yönde yönlendirme kapasitesini ifade eder (Luthar & Zigler, 1991). Azim, kişinin hedeflerine bağlı olarak karşılaştığı engelleri öğrenme fırsatına dönüştürmesini ve bu süreçte istikrarlı bir şekilde ilerlemesini sağlar (Seligman & Csikszentmihalyi, 2000). Cesaret ise bireyin risk alarak etik sorumluluklarını yerine getirmesi ve toplum yararına eylemlerde bulunması anlamına gelmektedir (Pury & Lopez, 2010; Miller, 2002). Bu üç beceri bir araya

geldiğinde, bireyin hem kendi gelişimini desteklemesi hem de çevresindekilere ilham vermesi mümkün olur.

Değerler, bireyin içsel önceliklerini ve yaşam felsefesini temsil ederken; karakter becerileri bu değerlerin pratikte uygulanmasını sağlayan yapısal araçlardır (Whitley, 2005, akt. Kıroğlu, 2009). Bu yönüyle değerler, karakter gelişiminin temelini oluşturur, ancak bu değerlerin davranışa dönüşebilmesi karakter becerilerinin gelişimini gerektirir. Karakter eğitimi, değer aktarımının ötesine geçerek, bu değerlerin içselleştirilmesini ve günlük yaşamda kullanılabilir hâle getirilmesini amaçlamaktadır (Berkowitz & Bier, 2005). Ahlaki değerlerin gelişimi ise bireyin yaşamının erken evrelerinde, yaklaşık 18. ay civarında başlamakta ve büyük ölçüde ebeveyn rehberliğine dayanmaktadır (Berkowitz & Grych, 1998). Bu süreçte ebeveynlerin çocuklarına rol model olması, karakter gelişiminin etkinliğini artırmaktadır (Brannon, 2008).

Karakter eğitimi, bireylerin etik değerler, erdemler ve sosyal uyum gibi temel insani nitelikleri kazanmalarını amaçlayan sistemli bir eğitim sürecidir (Hill, 2017). Bu süreçte bireyin bilişsel, duyuşsal ve psikomotor becerileri bütüncül bir şekilde geliştirilir (Kamaruddin, 2012). Karakter eğitimi yalnızca bireyin kişisel gelişimi açısından değil, toplumsal uyumu güçlendiren ve etik farkındalığı artıran bir öğrenme alanı olarak da önemlidir (Pattaro, 2016). Eğitimin temel hedeflerinden biri, bireylerin ahlaki muhakeme becerilerini geliştirmek, etik karar alma süreçlerinde bilinçli seçimler yapmalarını sağlamak ve toplumsal sorumluluk bilinci kazandırmaktır (Berkowitz & Bier, 2005).

Karakter eğitimi, teorik bilgilere ek olarak bu bilgilerin günlük yaşam pratiklerine yansıtılmasını teşvik eden bir yapı sunmalıdır (Mocanu & Bradea, 2015). Bu nedenle, eğitimin tüm aşamalarında karakter eğitimi kazanımlarına yer verilmesi, öğrencilerin uzun vadede etik karar alma becerilerini geliştirmesi açısından kritik öneme sahiptir (Lickona, 1997). Öğretmenlerin sınıf ortamında etkili öğretim stratejileri kullanarak karakter becerilerini kazandırmaları, öğrencilerin akademik başarıları ve sosyal uyumları üzerinde olumlu etkiler yaratmaktadır (Kamaruddin, 2012; Engin & Aydın, 2007).

Karakter eğitimi yalnızca okul ortamında öğretmenler aracılığıyla yürütülen bir süreç değildir; aile ve toplum da bu sürecin temel paydaşlarıdır (Costanzo, 2005). Ailelerin erken yaşta çocuklara karakter gelişimi açısından bilinçli rehberlik yapması, çocukların etik ve sosyal gelişimini desteklemekte; çevresel destek,

çocukların öz düzenleme ve etik muhakeme becerilerini doğrudan etkilemektedir (Hill & Stewart, 1999; Berkowitz & Grych, 2000).

Karakter eğitimi uygulamaları, yalnızca bireysel gelişimi değil, aynı zamanda öğrencilerin sosyal ilişkilerini, akademik performanslarını ve toplumsal katkılarını da desteklemektedir (Agboola & Tsai, 2012; Hoge, 2002). Son yıllarda yapılan araştırmalar, karakter eğitiminin öğrencilerin öz düzenleme, azim, empati ve etik karar alma becerileri üzerinde olumlu etkiler yarattığını ortaya koymaktadır (Seider et al., 2016). Branson (2004), karakter eğitiminin öğrenci davranışları üzerinde olumlu etkiler yarattığını ve sınıf ortamını daha güvenli ve etkili hâle getirdiğini vurgulamaktadır. Benzer şekilde England (2009), karakter eğitiminin öğrenci davranışlarını iyileştirerek sınıf içi atmosferi daha verimli hâle getirdiğini ve akademik başarıyı artırdığını belirtmektedir. Marshall, Caldwell ve Foster (2011) ise karakter eğitiminin öğrencilerin toplumla daha sağlıklı bağlar kurmasına katkı sunduğunu ifade etmektedir.

2.1.1 Karakter Eğitiminin Önündeki Zorluklar

Karakter eğitimi sürecinde karşılaşılan temel zorluklardan biri, göreceli değer anlayışının sebep olduğu değer çatışmalarıdır. Öğrencilerin etik ve ahlaki değerlerini geliştirme sürecinde, "iyilik" kavramının neye ve kime göre tanımlanacağı konusundaki fikir ayrılıkları bu çatışmalara yol açabilmektedir. Bu durum, bireylerin farklı değer sistemlerine sahip olmaları ve bu sistemlerin birbiriyle çelişmesiyle yakından ilişkilidir. Oysa seküler ahlak yasası, tüm bireyler için ortak değerleri kapsayan geniş bir çatı oluşturarak evrensel bir ahlak anlayışını hedeflemektedir (Kohn, 1997). Göreceli değer anlayışı ile yapılandırılan karakter eğitimi uygulamalarında tüm bireyler için ortak bir değer çerçevesi sunan seküler bir ahlak yasasının oluşturulması zorlaşmaktadır.

Dünya genelindeki iyi bireylere duyulan ihtiyaç göz önüne alındığında, karakter eğitimi yalnızca sosyal ve duygusal değerleri değil, aynı zamanda kültürel ve evrensel değerleri de içermelidir. Bu yaklaşım, bireylerin hem kişisel hem de toplumsal gelişimlerini destekleyerek daha empatik, yaratıcı ve dirençli bireyler olarak yetişmelerini sağlayabilir. Ancak, evrensel bir seküler ahlak yasası oluşturma girişimi, toplumların farklı değer sistemlerini ve inançlarını dikkate almayı ve bu çeşitliliğe uyum sağlayacak bir ahlak anlayışını geliştirmeyi gerektirir.

Dünyada pek çok inanç ve dini temele dayalı ahlak sistemi bulunmakla birlikte, belirli bir inanç çerçevesindeki uygulamalar genellikle benimsenirken, seküler ahlak uygulamalarında bu çeşitlilik nedeniyle beklenen uyumun sağlanması güçleşmektedir. Medyanın, hızla gelişen teknolojik çağın gerekliliklerine uygun olarak öğrencileri kendi amaçları doğrultusunda yönlendirmesi, karakter eğitimi olumsuz etkileyen önemli zorluklardan biri olarak öne çıkmaktadır. Özellikle insan ilişkilerinin sanal ortamlara kaymasıyla üstün yetenekli bireylerin sosyalleşme süreçleri olumsuz etkilenebilir (Gibson & Landwehr-Brown, 2009). Küresel tüketim kültürü odaklı medya, öğrenciler üzerinde güçlü bir etki yaratarak karakter eğitimi becerilerinde bir takım olumsuzluklara yol açmaktadır. Lickona (1991), medya içeriklerinin çocukların değer algılarını şekillendirdiğini ve tüketim odaklı bir dünya görüşünü teşvik ettiğini vurgulamaktadır. Bu durum, medya içeriğinin öğrencilerin değer sistemleri üzerinde yarattığı olumsuz etkileri açıkça ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, karakter eğitimi programlarının, öğrencilerin medyanın olumsuz etkilerine karşı direnç kazanmalarını ve medya içeriklerini eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirme becerisi edinmelerini sağlaması gerekmektedir (Günay, 2022). Çocukların bu olumsuz etkilerden korunabilmesi için medya okuryazarlığı ve eleştirel düşünme becerilerinin geliştirilmesi büyük önem taşımaktadır. Dolayısıyla, medyanın çocuklar üzerindeki etkilerini dikkate alan, kapsamlı, bilinçli ve seküler bir yapıya sahip karakter eğitimi programlarının geliştirilmesi kritik bir gereklilik olarak karşımıza çıkmaktadır.

Karakter eğitimi programlarının tasarım ve uygulama süreçlerinde en sık karşılaşılan zorluklardan biri, siyasi ve dini uygulamaların program üzerindeki etkisidir. İktidarların siyasi politikaları, karakter eğitiminin içeriğini ve uygulanma biçimini belirlemede önemli bir etkiye sahip olabilir. Bu durum, karakter eğitimi içeriğinin belirli bir ideolojik veya politik bakış açısıyla şekillendirilmesine neden olduğunda, toplumsal farklılıkların göz ardı edilmesi riskini beraberinde getirebilir. Ayrıca, karakter eğitiminin dini ritüeller ve öğretiler temelinde yapılandırılması, toplumda farklı dini inançlara sahip bireyler arasında ayrımcılığa yol açma potansiyeli taşımaktadır (Ekşi, 2003). Bu bağlamda, karakter eğitimi programlarının bireylerin dini, sosyal ve kültürel çeşitliliklerini dikkate alan, kapsayıcı ve seküler bir yapıya sahip olması büyük önem taşımaktadır. Böyle bir yaklaşım, toplumun farklılıklarını göz önünde bulundurarak bireyler arasında

eşitlik ve uyumu teşvik edebilir, karakter eğitiminin amaçlarına ulaşmasını destekleyebilir.

Karakter eğitimi olumsuz etkileyen faktörlerden bir diğeri ise, eğitim programlarının güncel ve modern pedagojik yöntemlere uygun olmamasıyla birlikte yetersiz veya etkisiz içeriklere sahip olmasıdır. Bu eksiklikler, çocukların istenilen değerleri kazanamamasına yol açabilir. Ayrıca, eğitim programlarının belirli ideolojik ve siyasi hedeflere hizmet edecek şekilde tasarlanması, bireylerin düşüncelerini belli bir ideoloji doğrultusunda yönlendirme riskini doğurmaktadır. Bu durum, karakter eğitimi programlarını uygulayan kurumlar ve öğretmenlerin, kendi inanç ve değer yargılarına dayalı bir yaklaşım benimsemelerine neden olabilir ve karakter eğitiminin objektif, tarafsız ve evrensel değerlere dayalı olmasını engelleyebilir. Bu tür zorluklar, karakter eğitiminde daha kapsayıcı ve tarafsız bir yaklaşıma duyulan ihtiyacı ortaya koymaktadır.

Karakter eğitimi programlarının karşılaştığı bir diğer önemli zorluk, eğitimin pratik ve popülist faydalar sağlamayı hedeflerken bireylerde derin ve kalıcı ahlaki değerler kazandırmada yetersiz kalmasıdır (Kohn, 1997). Bu tür programlar, genellikle kısa vadeli davranış değişikliklerine odaklanmakta ve öğrencilerin hızlı bir şekilde davranışlarını değiştirmeyi amaçlamaktadır. Ancak bu yaklaşım, uzun vadeli ahlaki gelişimi ihmal edebilir ve bireylerin derinlemesine ahlaki değerler edinmelerini engelleyebilir. Kalıcı ahlaki gelişim, yalnızca yüzeysel davranış değişiklikleriyle değil, bireyin içsel motivasyonlarının ve değerlerinin geliştirilmesi yoluyla mümkündür. Bu nedenle, karakter eğitimi programlarının, öğrencilerin ahlaki değerleri içselleştirmelerini destekleyecek kapsamlı ve uzun vadeli stratejiler içermesi gerekmektedir.

Karakter eğitiminde aile ve okulun rolü, programların başarısı açısından büyük önem taşımaktadır (Costanzo, 2005). Okul ve aile işbirliğinin eksikliği, çocukların ahlaki gelişimini olumsuz yönde etkileyerek değerlerin içselleştirilmesini zorlaştırabilir. Bu bağlamda, Akın & Öztürk (2021), öğrencilerin karakter becerilerini oluşturacak değerlerin etkili olabilmesi için okul ve ailenin işbirliği içinde hareket etmesi gerektiğini ve bu işbirliğinin çocukların ahlaki gelişimine olumlu katkı sağladığını vurgulamaktadır. Ailelerin değer eğitimi sürecine aktif katılımı, çocukların ailede öğrendikleri değerler ile okulda öğretilen değerler arasında uyum sağlanması açısından kritik bir öneme sahiptir. Bir başka olumsuzluk etkeni ise; aile ortamının sağlıklı olmasıdır. Aile ortamı, çocukların

karakter gelişiminde önemli ve belirleyici bir rol oynamaktadır. Ailede yaşanan çatışmalar, ihmal veya kötü muamele gibi olumsuzluklar, çocuğun karakter gelişimini ciddi şekilde zedeleyebilir. Bunun yanı sıra, doğru rol modellerin eksikliği, çocukların sağlıklı ve olumlu karakter özellikleri geliştirmesini engelleyebilir. Sosyal çevre de karakter eğitiminde önemli bir faktör olarak öne çıkmaktadır. Çocuğun sosyal çevresi, arkadaş grubu ve içinde yaşadığı toplumun genel değerleri, karakter eğitimi üzerinde güçlü bir etkiye sahiptir. Olumsuz sosyal çevreler ve yanlış arkadaşlıklar, çocukların değerler konusunda yanlış yönlendirilmesine ve olumsuz davranışlar geliştirmesine neden olabilir. Bu nedenle, karakter eğitimi programları, okul ve aile işbirliğini sağlamanın yanı sıra çocuğun sosyal çevresini dikkate alan bütüncül bir yaklaşım benimsemelidir. Böyle bir yaklaşım, çocukların ahlaki değerlerini içselleştirmelerine ve sağlıklı bir karakter gelişimi sürecine ulaşmalarına katkı sağlayacaktır.

Başka bir zorluk ise öğretmen yeterliliklerinin karakter eğitiminde istenilen düzeyde olmamasıdır. Öğretmenlerin sahip olduğu bilgi, beceri ve tutumlar karakter eğitiminin kalitesini doğrudan etkilemektedir (Koehler & diğ., 2020). Eğitimcilerin karakter eğitimine yeterince önem vermemesi, bu sürecin başarısını olumsuz neden olabilir. Öğretmenlerin kendi davranış ve tutumları, öğrenciler üzerinde büyük bir etkiye sahip olduğundan, öğretmenlerin öğrencilere karakter becerileri kazandırmada profesyonel yeterliliklere sahip olması ve olumlu rol modeller olmaları gerekli kılmaktadır.

Tüm bu zorluklar ve olumsuzluklar, karakter eğitiminde karşılaştığımız engeller olarak ortaya çıkabilir. Ancak, bu zorluklar aşılması imkânsız engeller olarak görülmemeli, aksine, üzerine gidilmesi ve çözümler üretilmesi gereken fırsatlar olarak ele alınmalıdır. Her bir zorluk, eğitim süreçlerimizi güçlendirmek ve daha etkili hale getirmek için bir adım olabilir. Zorlukların üstesinden gelmek, karakter gelişimine katkı sağlayacak yenilikçi stratejilerin yolunu açar. Yaratıcılık, işbirliği ve azimle, bu engellerin üstesinden gelerek daha güçlü ve dirençli karakter eğitim yaklaşımları geliştirebilir.

2.1.2 Karakter Eğitiminin Tarihsel Süreci

Karakter eğitime ilişkin tarihsel süreç, "Karakter eğitimi kavramı, köken itibarıyla Amerika Birleşik Devletleri'ne dayanmaktadır ve bu nedenle tarihsel

gelişimi büyük ölçüde Amerikan deneyimini yansıtmaktadır (Ekşi ve Katılmış, 2011). Karakter eğitiminin tarihsel arka planı incelendiğinde, Amerika'da yaklaşık 300 yıllık bir geçmişe sahip olduğu görülmektedir ve bu bağlamda Amerikan deneyimi öne çıkmaktadır (Nash, 1997).

Karakter eğitime tarihsel bir perspektiften bakıldığında, bu eğitimin 18. yüzyılın başlarında çocuklar üzerinden yapılandırılan bir süreç olduğu gözlemlenmektedir. Bu dönemde, çocuklara hem değerlerin hem de karakterin kazandırılması gerektiği anlayışı hâkimdi (Yılmaz, 2017). Bu yüz yüzyılda çocukların günahkâr olarak nitelendirildiği, 19. yüzyılda güçsüz iradeli olarak değerlendirildiği, 20. yüzyılın başlarında ise ahlaki yönden zayıf oldukları savunulmuştur (Walker & diğ., 2015). Kohlberg'in (1963) değer eğitimi anlayışı, çocukların ahlaki gelişimlerinin desteklenmesiyle birlikte bilişsel gelişim süreçlerinin de sürdürülebilmesi gerektiğini savunmaktadır. Değerler eğitiminin, tek başına bilişsel birikim sağlayamayacağını ve bu nedenle eksik kalacağını öne sürmüştür (akt. Çinemre, 2014).

19. yüzyılda ABD'de verilen eğitimlerde, çocukların dini eğitimlerinin içinde karakter oluşumuna yönelik çalışmalara önemli bir yer verilmiştir. Ancak 1950 ve 1980 yılları arasında, karakter eğitimleri daha laik bir çerçevede sunulmuş ve sosyal değişimlerle yeniden yapılandırılmıştır. 1980'lerde, dini temelli muhafazakâr karakter eğitimlerine yeniden odaklanılmıştır. 1990'larda, ahlaki karakter eğitimlerinin toplumdan topluma değişim göstermesi nedeniyle belirli standartların eksikliği, okul temelli karakter eğitimi programlarında evrensellik ilkesinin önemszenmesine yol açmış ve ahlaki değerler yeniden yapılandırılmıştır (Smith, 2013). Berkowitz ve Bier (2005)'e göre, karakter eğitimi üzerine yapılan bilimsel araştırmaların son 35-40 yılda arttığını ve özellikle 1990'lı yıllarda sosyal bilgiler eğitiminde değerler ve karakter eğitimi çalışmalarının yoğunlaştığını belirtmişlerdir (akt. Dilmaç & diğ., 2008).

20. yüzyılda, iyi bireyler yetiştirme amacıyla karakter eğitimlerinin okul derslerine entegre edilmesi savunulmuştur (Arumsari & diğ.,2015). Kirschenbaum (2000), karakter eğitimlerinin zaman içinde iyi birey olma odağından uzaklaşıp, dindar birey olma yönünde kaydırıldığını ifade etmiştir.

1920-1930 yılları arasında karakter eğitimleri, çocukların yenilikçi vatandaşlar olmalarını hedefleyen vatandaşlık eğitimlerine dönüştürülmüştür. 1950'li yıllarda değerler eğitimi, sıkça savunulan bir anlayış olarak devam etmiştir.

1970’li yıllarda, değer eğitimleri Kohlberg’in (1963) ahlaki gelişim teorileri doğrultusunda şekillenmeye başlamış ve bu dönemde hangi değerlerin eğitim sisteminde yer alması gerektiğine dair analizler yapılmıştır. 1980’lerde değer eğitiminin ahlak eğitimi bağlamında eğitim programlarında yer almasının uygun olacağı savunulmuş; ancak 1990’lardan itibaren “değer eğitimi” yerine “karakter eğitimi” anlayışının benimsenmesi, karakter eğitimi alanında önemli bir dönüm noktası olmuştur (Leming, 1997).

21. yüzyıldaki araştırmalarda çoğunlukla çocukların hem değerler hem de bilişsel gelişim açısından yetiştirilmelerinin gerekliliği vurgulanmıştır. Verilen eğitimin, bazı değerlerle entegre edilmesinin önemi üzerinde durulmuştur. Bu değerlerin genel yapısının ahlaki temelli değerler olması ve entelektüel bir yapı ile öğrencilere sunulması gerektiği belirtilmiştir (Walker & diğ., 2015).

2.1.3 Karakter Eğitiminde Temel Yaklaşımlar

Karakter eğitiminde farklı yaklaşımlar ve yöntemler kullanılarak, öğrencilerin hayat boyu devam edecek etik ve değer odaklı davranışlar sergilemeleri için bir temel oluşturan, içerisinde düşünce, duygu ve davranışı olan çok yönlü bir süreçtir (Elison, 2002, akt. Yıldırım, 2007). Araştırmacılardan Winton (2008), bu yaklaşımları, geleneksel, bilişsel gelişim ve duyarlılık olarak ayırmıştır. Bu süreçte kullanılan yöntemler, öğrencilerin ahlaki, etik ve sosyal değerlerini geliştirmede önemli bir rol oynar. Akran iletişimi, işbirlikli çalışmalar ve proje odaklı etkinliklerle sağlanırken, model olma yoluyla doğrudan öğretim özellikle küçük yaşlarda etkili olur. Mentör sağlama stratejisinde, entelektüel ve ahlaki yönleri gelişmiş rehberler kullanılarak öğrenciler desteklenir. Tümevarım yöntemiyle, öğrenciler empati kurarak doğru ve yanlış davranışları çıkarımlarla öğrenir.

Davidson, Lickona ve Khmelkov (2023), etik öğrenme topluluğu, öz odaklı çalışma, başkaları odaklı çalışma ve kamu performansı/sunumu stratejilerini önerir. Bu stratejiler, okul topluluğunun ortak çalışmasıyla karakter gelişimini destekler, öğrencinin kendi karakter hedeflerini belirlemesini ve takip etmesini içerir, başarılı bireylerin incelenmesini kapsar ve öğrencilerin karakterlerini topluma faydalı eylemlerle göstermesini sağlar. Hill ve Stewart (1999) ise bu stratejileri öz yansıtma ve hizmet odaklı öğrenme olarak ifade eder. Bu çeşitli yaklaşımlar, karakter

eğitiminin bütüncül bir şekilde ele alınmasını sağlar ve öğrencilerin duygusal ve sosyal gelişimlerini destekler. Sosyal bilgiler dersinde, karakter eğitimi, öğrencilerin ahlaki, etik ve sosyal değerlerini geliştirmek için etkili bir alandır.

Sosyal bilgiler dersinde dayanıklılık, cesaret ve azimlilik becerilerini kazandırmaya yönelik temel yaklaşımlar, eğitim sürecine bütüncül bir bakış açısı kazandırarak, öğrencilerin duygusal ve sosyal gelişimlerini desteklemektedir. Bu yaklaşımlardan bazıları aşağıda yer almaktadır.

Değer Temelli Yaklaşım: Değer temelli yaklaşım, bireylerin belirli ahlaki ve etik değerleri içselleştirmelerini amaçlar. Temel insan değerleri üzerinde durulmakta ve öğrencilerin bu değerleri günlük yaşamlarında nasıl uygulayacakları öğretilmektedir (Lickona, 1991).

Sosyal Duyarlılık: Sosyal duyarlılık yaklaşımı, öğretmen-öğrenci ilişkilerinin ve eğitimin etik bir temel üzerine kurulduğunu, bireylerin empati, işbirliği ve sorumluluk gibi sosyal becerilerini geliştirmede bu ilişkinin sağlıklı yürütülmesinin öneminden söz etmektedir. Bireylerin başkalarının duygularını ve ihtiyaçlarını anlamaları teşvik edilir (Noddings, 2005).

Ahlaki Akıl Yürütme Yaklaşımı: Ahlaki akıl yürütme yaklaşımı, öğrencilerin ahlaki ikilemleri analiz etmelerini ve bu ikilemlerle ilgili mantıklı kararlar vermelerini sağlar. Öğrencilere, ahlaki ve etik sorunlar üzerinde düşünme ve tartışma fırsatları sunulur (Kohlberg, 1981).

Sosyal-Duygusal Öğrenme (SEL) Yaklaşımı: Sosyal-duygusal öğrenme yaklaşımı, bireylerin sosyal ve duygusal becerilerini geliştirmelerine odaklanır. (Collaborative for Academic, Social, and Emotional Learning, 2012). Öz-farkındalık, öz-düzenleme, sosyal farkındalık, ilişki kurma becerileri ve sorumlu karar verme gibi alanlarda eğitim verilir (Guide, C.A.S.E.L.,2013).

Bütünsel Yaklaşım: Bütünsel yaklaşım, öğrencinin tüm yönlerini – duygusal, sosyal, bilişsel ve ahlaki – geliştirmeyi amaçlar. Bireyin bütünsel gelişimi hedeflenir, böylece her yönüyle dengeli bir birey olma fırsatı sunulur (Elias, 2006).

Örnek Olma ve Modelleme Yaklaşımı: Öğrenciler, karakter gelişiminde rol model olarak gördükleri kişilerden etkilenirler. Bu yaklaşımda, öğretmenler ve ebeveynler gibi rol modellerin davranışları örnek alınarak karakter eğitimi verilir (Bandura, 1977).

Hizmet Öğrenimi Yaklaşımı: Hizmet öğrenimi yaklaşımı, öğrencilerin toplum hizmeti projelerine katılarak karakter gelişimlerini destekleyen bir

yaklaşımıdır. Bu sayede, öğrenciler pratikte ahlaki ve etik değerleri uygulama fırsatı bulurlar (Eyler & Giles, 1999).

2.1.4 Karakter Eğitimi Modelleri

Karakter eğitimi, öğrencilerin ahlaki ve etik değerleri içselleştirerek toplumun ihtiyaç duyduğu niteliklere sahip bireyler olmalarını sağlamak için çeşitli modeller kullanır (Williams, 2000). Bu modeller, karakter eğitiminin sistematik ve etkili bir şekilde yürütülmesini sağlamak amacıyla farklı yaklaşımlar sunar. Bu yaklaşımlardan bazıları şunlardır.

Lickona'nın 7E Modeli (2007): Lickona'nın 7E Modeli, karakter niteliklerini geliştirmek için 7 aşamadan oluşur. Bu model, öğretmenler ve aileler tarafından öğrencilerde karakter gelişimini teşvik etmek için kullanılabilir. İlk aşama olan Açıklama (Explain), öğrencilere ahlaki değerler ve erdemler hakkında bilgi verilmesini içerir. İkinci aşama, İnceleme (Examine), öğrencilerin bu değerleri ve erdemleri kendi yaşamlarında nasıl uygulayabileceklerini düşünmelerini teşvik eder. Üçüncü aşama, Sergileme (Exhibit), öğrencilerin karakter özelliklerini sergilemeleri için fırsatlar yaratılmasını içerir. Dördüncü aşama olan Beklenti Oluşturma (Expect), öğrencilerden belirli davranışlar ve değerleri benimsemeleri beklenir. Beşinci aşama, Deneyimleme (Experience), öğrencilerin bu değerleri ve erdemleri gerçek yaşam durumlarında deneyimlemelerini sağlar. Altıncı aşama olan Teşvik Etme (Encourage), öğrencilerin pozitif davranışlarını teşvik etmek ve desteklemek anlamına gelir. Son aşama, Değerlendirme (Evaluate), öğrencilerin karakter gelişimini değerlendirmek ve geri bildirimde bulunmaktır.

Lickona'nın 1983 yılında yayımlanan “Raising Good Children: From Birth Through the Teenage Years” adlı kitabında geçen 7E modeli, karakter eğitimi sürecini desteklemek için kullanılan bir çerçeve modeldir. Bu modelde, öğrencilerin ahlaki, entelektüel, duygusal ve sosyal gelişimleri desteklenmektedir. Model, teşvik ederek açıklama, örnekleme, katılım, uygulama, değerlendirme ve pekiştirme gibi aşamaları içermektedir.

Ryan'ın 6E Modeli (2015): Ryan (2015), karakter eğitiminde 6/E modelini kullanarak, öğrencilerin ahlaki ve etik değerlerini geliştirmeyi amaçlamıştır. Bu model, eğitimin etkinliğini artırmak için belirli aşamaları içermektedir ve karakter eğitimi için 6 boyuttan oluşmaktadır. Bu boyutlar; modelleme, etik ortam

oluşturma, açıklama, duygusal etkileşim, deneyimleme ve mükemmellik beklentilerinden oluşmaktadır. Modelleme (Example), öğretmenlerin ve ebeveynlerin öğrenciler için iyi bir rol model olmaları gerekmektedir. Etik Ortam Oluşturma (Ethical Environment), okulda ve evde etik bir ortam yaratılmasını içerir. Açıklama (Explain), ahlaki değerler ve erdemler hakkında öğrencilere bilgi verilmesini gerektirir. Duygusal Etkileşim (Engage Emotions), öğrencilerin bu değerlerle duygusal olarak bağ kurmalarını sağlamayı amaçlar. Deneyimleme (Experience), öğrencilerin bu değerleri ve erdemleri gerçek yaşam durumlarında deneyimlemelerini sağlar. Mükemmellik Beklentileri (Expect Excellence), öğrencilerden yüksek ahlaki standartları benimsemeleri ve bu standartlara ulaşmaları beklenir.

KIPP'in Üç Aşamalı Modeli: KIPP'in Üç Aşamalı Modeli (2020), Knowledge is Power Program (KIPP) tarafından önerilen ve karakter güçlerinin gelişimini desteklemek için tasarlanmış üç aşamadan oluşur. Bu model, öğrencilerin karakter gelişimini teşvik etmek amacıyla öğretmenler ve aileler tarafından kullanılabilir. İlk aşama olan Modelleme (Model), öğretmenlerin ve ailelerin öğrencilere karakter güçlerini sergileyen örnekler sunmalarını içerir. İkinci aşama, Kutlama (Celebrate), öğrencilerin pozitif karakter davranışlarını kutlamak ve pekiştirmek anlamına gelir. Üçüncü aşama olan Fırsat Verme (Provide Opportunities), öğrencilere karakter güçlerini geliştirmeleri için çeşitli fırsatlar sunmayı hedefler. KIPP modelinde, özellikle keyif alma, metanet, iyimserlik, öz-kontrol, minnettarlık, sosyal zekâ, duygusal zekâ, nezaket, yaratıcılık, entelektüel tevazu ve yararlı eylemde bulunma gibi karakter güçlerinin gelişmesini amaçlar. Modelleme, Kutlama ve Fırsat Verme aşamaları, öğrencilerin bu karakter güçlerini kazanmalarını sağlamayı hedefler. Öğretmenlerin ve ailelerin ne tür eylemlerde bulunması gerektiği belirtilerek, bu karakter güçlerinin nasıl geliştirilmesi gerektiği vurgulanmaktadır (Yılmaz, 2017).

Bir başka araştırmada Berkowitz (2002), karakter eğitimi modellerinde yaşantısal öğrenme, akran müzakeresi ve telkin edici öğrenme gibi çeşitli yaklaşımlar ortaya koymuştur. Bu modellerin, çocukların ahlaki değerlerini öğrenmelerine ve bu değerleri günlük yaşamlarında uygulamalarına yardımcı olduğunu vurgulamaktadır. Karakter eğitiminin sadece öğrencilerin neyin doğru neyin yanlış olduğunu öğrenmelerine değil, aynı zamanda bu değerleri yaşamlarında uygulamalarına ve anlamalarına yardımcı olabileceğini belirtmiştir.

Bu tür bir eğitim, öğrencilerin ahlaki değerler üzerinde daha derin bir anlayış geliştirmelerine ve bu değerleri günlük yaşamlarına entegre etmelerine yardımcı olabilir. Bu modeller, karakter eğitiminin nasıl planlanabileceği ve uygulanabileceği konusunda kapsamlı bir rehberlik sağlar. Öğretmenler ve ebeveynler, bu sistematik yaklaşımlar sayesinde öğrencilerin ahlaki ve etik değerleri benimsemelerine, sosyal becerilerini geliştirmelerine ve toplumda etkin bireyler olmalarına yardımcı olabilirler.

2.1.5 Karakter Eğitimi Etkileyen Faktörler

Eğitim ekosistemi, birçok farklı paydaşın katkısı ve koordinasyonu ile şekillenmektedir. Eranıl (2021), bu ekosistemin unsurlarını 'elverişli okullar, teşvik edici öğretmenler, aktif olarak katılan ebeveynler, eğitimle çok ilgili kişiler, sanayi kuruluşları, meslek kuruluşları ve hükümet' şeklinde tanımlamaktadır. Bu paydaşların her biri, eğitimde kaliteyi artırmak ve öğrenci gelişimini desteklemek açısından kritik roller üstlenmektedir. Örneğin, elverişli okullar öğrencilerin öğrenme deneyimlerini zenginleştirirken, teşvik edici öğretmenler karakter gelişiminde rehberlik sağlayabilmektedir. Aktif ebeveyn katılımı ise öğrencilerin sosyal ve duygusal gelişimlerine önemli katkılar sunmaktadır.

Karakter eğitimi etkileyen faktörler bu ekosistemlerle yakından ilişkili olup, bireylerin ahlaki ve etik gelişimlerini destekleyen birçok faktörden etkilenir. Bu faktörler arasında büyümenin rolü, iletişim, öğretmenlerin rolü, eğitim programları, akran ilişkileri, kültürel ve toplumsal değerler, medya ve dijital kültür ve çevresel faktörler yer alır.

Aile ve Okulun Rolü: Araştırmalar, özellikle aile ve okulun karakter gelişiminde en öncelikli unsurların başında gelmektedir. Ailede ve okulda model alınan davranışlar ve ahlaki değerler, çocukların duygusal ve karakter gelişiminde büyük bir rol oynar (Rosenberg, 2003). Sağlıklı iletişim, güven ve empati yeteneğini geliştirir. Aile içindeki sağlıklı iletişim, çocukların duygusal ve sosyal gelişimini desteklerken, öğretmenler rehberlik ederek öğrencilerin etik değerleri anlamalarına ve uygulamalarına katkı sağlar.

Toplumsal ve Kültürel Değerler: Toplumsal normlar, kültürel, ahlaki ve dini değerler de karakter gelişiminde önemli bir yere sahiptir (Bronfenbrenner, 1979; Schunk ve Zimmerman, 2008). Karakter eğitimi programları, okul, aile ve

toplumsal normların bütüncül bir etkileşimini gerektirir ve bu eğitim sürecinin etkili olabilmesi için bu faktörlerin uyumlu bir şekilde çalışması önemlidir (Kraft & Papay, 2014; Schwartz, 1992; Wentzel, 1998).

Medya ve Dijital Kültür: Dijital medya, bireylerin değer yargıları üzerinde kalıcı etkiler yaratabilir (Gentile ve Gentile, 2008). Medya ve dijital kültür, özellikle çocuklar ve gençler gibi etkilenmeye açık grupların değerlerini, normlarını ve tutumlarını şekillendirmede önemli bir role sahiptir. Jolls (2008), dijital medyanın modern toplumlarda karakter eğitimi üzerindeki etkisinin arttığını belirtir. Dijital medya, bireylerin doğru ve yanlış algılarını, ahlaki değerlerini ve sosyal normlarını etkiler ve bu durum, bireylerin düşünce tarzlarını ve davranışlarını şekillendirir. Eğitimciler, ebeveynler ve politika yapıcılar, dijital medyanın etkilerini anlamalı ve yönlendirmelidir.

Akran İlişkileri ve Çevresel Faktörler: Akran ilişkileri, çocukların sosyal uyumunu etkilerken, kültürel ve toplumsal değerler bireyin karakter yapısını biçimlendirir. Akran grubunun değerleri, olumlu veya olumsuz karakter özelliklerinin gelişiminde etkili olabilir. Destekleyici ilişkiler, sosyal becerileri güçlendirirken, akran baskısı olumsuz karakter özelliklerine yol açabilir (Özdemir, 2007). Çevresel faktörler ise tüm bu unsurların etkisini pekiştirerek öğrencilerin sağlıklı bir karakter gelişimi yaşamasına katkıda bulunur.

Büyümenin Rolü ve Eğitim Programları: Büyüme süreci ve eğitim programları, bireylerin karakter gelişiminde temel etkenlerden biridir. Büyümenin karakter eğitimi üzerindeki etkisi, bireylerin yaşamlarının farklı evrelerinde edindikleri deneyimlerin, değer yargıları ve davranışlarını şekillendirme potansiyelinden kaynaklanır. Çocukluk ve ergenlik dönemleri, bireylerin karakter eğitiminin en yoğun olduğu evrelerdir (Pala,2011). Bu dönemlerde edinilen değerler ve normlar, bireyin yetişkinlik dönemindeki tutum ve davranışlarını büyük ölçüde etkiler.

Öğretmenlerin Rolü

Öğretmenlerin rolü, öğrencilere karakter becerileri kazandırmada temel bir unsurdur (Walker & diğ., 2015). Öğretmenler, öğrencilerin etik değerleri anlamalarına ve uygulamalarına rehberlik ederler. Öğrencilerin sadece akademik olarak değil, aynı zamanda karakter becerilerinin gelişimi üzerinde de olumlu etkiler yaratırlar (Mills, 2003). Öğretmenler, dayanıklılık, cesaret ve azimlilik gibi karakter becerilerini kazandırırken kendi davranış ve tutumlarıyla öğrencilere

olumlu rol model olurlar. Bu yüzden, öğrencilerin ahlaki ve etik değerleri benimsemesi için öğretmenlerin bu değerlerin önemini kavramış olmaları gerekir.

Tablo 2.1, karakter gelişimini etkileyen çeşitli faktörler ve potansiyel etkileri gösterilmektedir.

Tablo 2.1. Karakter eğitimi etkileyen faktörler

Faktör	Açıklama	Etkiler
Büyümenin Rolü	Aile ortamında kişilik ve değerlerin eğitimi başlar. İstikrarlı disiplin ve pozitif rol modelleri, değerlerin benimsenmesine yardımcı olur.	Dürüstlük, sorumluluk gibi değerlerin gelişimi.
İletişim	Sağlıklı iletişim, güven ve empati yeteneğini geliştirir. Olumsuz iletişim, karakterin bozulmasına yol açar.	Duygusal gelişim; olumsuz iletişimle karakter bozulması.
Öğretmenlerin Rolü	Öğretmenler, adalet ve empati gibi tutumlarla karakter gelişiminde önemli rol oynarlar. Kişisel değerler, öğrenciler üzerinde etki yapar.	Karakter gelişimi üzerinde pozitif veya negatif etkiler.
Eğitim Programları	Okul öğretim programlarında yer alan karakter eğitimi programları, etik ve sosyal davranışların geliştirilmesini hedefler.	Değer yargılarının şekillendirilmesi.
Akran İlişkileri	Akran grubunun değerleri, olumlu veya olumsuz karakter özelliklerinin gelişiminde etkili olabilir. Destekleyici ilişkiler sosyal becerileri güçlendirir.	Akran baskısı; dayanıklılık, hoşgörü ve işbirliği gibi olumlu karakter özellikleri.
Kültürel ve Toplumsal Değerler	Her toplumun kendine özgü değer sistemleri, karakter gelişimini ve etik anlayışı etkiler. Toplumsal normlar, değer yargılarını şekillendirir.	Karakter eğitimi üzerinde kültürel etkiler; toplumsal beklentilerin etkisi.
Medya ve Dijital Kültür	Sosyal medya ve internet, gençlerin karakter gelişiminde büyük bir etkiye sahiptir. Medyadaki içerikler, değerlerin oluşumunu etkiler.	Olumsuz içerikler, karakterin bozulmasına yol açabilir; olumlu içerikler destekleyici olabilir.
Çevresel Faktörler	Sosyo-ekonomik düzey ve yaşam koşulları, karakter gelişiminde önemli rol oynar. Zorlu koşullar, olumsuz etkilere yol açabilir.	Dayanıklılık, empati ve sosyal sorumluluk gibi karakter özelliklerinin gelişimi veya bozulması.

Harefa, & Sitanggang. (2024), Qadeer & Hussain, (2024), Choli, (2020), çalışmalarından derleme yapılarak araştırmaya uyarlanmıştır.

Tablo 2.1’de karakter eğitimi etkileyen faktörler kategorize edilerek gösterilmiştir. Bu faktörlerin her biri, bireylerin karakter gelişimini çeşitli şekillerde olumlu veya olumsuz etkileyebilir. Sağlıklı büyüme, etkili iletişim, öğretmenlerin rehberliği, eğitim programları, akran ilişkileri, kültürel ve toplumsal değerler, medya ve dijital kültür ve çevresel faktörler, karakter eğitiminin başarısında kritik rol oynar. Bu faktörler arasındaki etkileşim, bireylerin ahlaki ve etik gelişimlerini şekillendirmekte ve pekiştirmektedir.

2.1.6 Karakter Eğitiminde Öğretim Stratejileri

Sosyal bilgiler dersinde özel yetenekli öğrencilerin karakter eğitimi becerilerini geliştirmeye yönelik stratejiler, bireysel gelişimi desteklemenin yanı sıra toplumsal sorumluluk bilincinin artırılmasına da katkı sağlamaktadır. Bu becerilerin sosyal bilgiler dersine entegre edilmesi, öğrenme sürecini daha etkili ve kapsamlı bir hale getirebilmekte, aynı zamanda öğrencilerin hem akademik hem de ahlaki gelişimlerine önemli ölçüde katkıda bulunmaktadır (Şahin & Katılmış, 2016).

Sosyal bilgiler dersinde öz-düzenleme becerileri ve karakter eğitimi stratejileri bir araya getirildiğinde, öğrencilerin hem akademik başarılarını hem de kişisel gelişimlerini destekleyen güçlü bir temel oluşturur (Bayhan & Altaş, 2023; Özdemir, 2019). Sosyal bilgiler dersinde kullanılan bu stratejiler, öğrencilerin hem bireysel hem de toplumsal düzeyde karakter eğitimi kazanımlarını destekleyerek geniş kapsamlı bir gelişim sağlayabilir. Zorluklarla başa çıkma stratejileri, bireylerin stres ve kaygıyı yönetme becerilerini geliştiren olumlu düşünme ve zihinsel dayanıklılık tekniklerini içermektedir. Bu yaklaşım, öğrencilerin karşılaştıkları sorunları etkili bir şekilde çözme ve karmaşık durumlara yönelik sağlıklı kararlar alma yeteneklerini güçlendirmektedir (Doğanay, 2019).

Problem çözme teknikleri arasında senaryo ve durum analizi, gerçek yaşam problemleri ile ahlaki ikilemler yer almakta olup, öğrencilerin düşünme becerilerini ve çözüm üretme yetilerini desteklemektedir (Pehlivan & Demirel, 2022).

Bu bağlamda, Kurniasai & diğ., (2014) öğretmenlerin karakter eğitimi geliştirme sürecinde model olma, alışkanlık kazandırma ve ödüllendirme gibi stratejiler kullandığını belirtmiştir. Çalışmada öğretmenlerin yeterliliği ve öğrenme materyallerinin kalitesi gibi destekleyici faktörlerin önemi vurgulanmış, ailelerin

yeterince katkı sağlayamamasının uygulamaları sınırladığı ifade edilmiştir. Berkowitz ve Bier (2007) ise karakter eğitimi programlarının etkinliğini kanıta dayalı yaklaşımlarla değerlendirmiş, bütüncül yöntemler ve öğrencilerin aktif katılımını merkeze alan stratejilerin karakter gelişiminde olumlu sonuçlar doğurduğunu ortaya koymuştur. Araştırmada, başarılı programların yapılandırılmış öğrenme ortamlarını ve iş birliğine dayalı etkinlikleri içermesi gerektiği belirtilmiştir.

Empati ve farklı bakış açıları geliştiren rol oynama, simülasyonlar, hikâye anlatımı ve yaratıcı drama yöntemleri, sosyal bilgiler dersinde öğrencilerin karakter gelişimine katkıda bulunur (Strømsø et al., 2010). Sanat temelli çalışmalar ve yaratıcı etkinlikler, öğrencilerin kendilerini ifade etmelerine olanak sağlarken, aynı zamanda duygusal zekâ gelişimini destekler. Gerçek yaşam sorunlarına yönelik liderlik çalışmaları, öğrencilerin toplumsal sorunları tanımalarına ve bu sorunlara liderlik etme becerileri kazanmalarına yardımcı olur (Yıldırım, 2011). Sosyal bilgiler dersinde hedef belirleme, planlama, geri bildirim ve öz değerlendirme yöntemleri, öğrencilerin kendi hedeflerini belirlemelerini ve bu hedeflere ulaşmak için gerekli adımları planlamalarını teşvik eder. Bu stratejiler, öz disiplin, öz düzenleme, motivasyon ve hedef odaklılık gibi karakter özelliklerini geliştirir (Topping & Trickey, 2007). Mentörlük ve rehberlik uygulamaları ise kişisel deneyimlerin paylaşılması ve geri bildirim yoluyla öğrencilerin kişisel ve akademik gelişimlerini destekler (Doğrukök & Kurnaz, 2023).

Aşağıdaki Tablo 2.2’de karakter eğitimi aracılığıyla öğrencilerde düşünme becerilerini geliştirmede gelişimsel yaklaşımlar gösterilmektedir.

Tablo 2.2. Karakter eğitiminde kullanılan stratejiler

Kategori	Detaylar
Zorluklarla Baş Etme Stratejileri	Stres ve kaygı yönetimi, olumlu düşünme, zihinsel dayanıklılık
Problem Çözme Teknikleri	Senaryo ve durum analizi, gerçek yaşam problemleri, ahlaki ikilemler
Empati ve Perspektif Gelişimi	Rol oynama, simülasyonlar, hikâye anlatımı, yaratıcı drama
Sanat ve Yaratıcı Çalışmalar	Kendini ifade etme, duygusal zekâ gelişimi
Liderlik ve Sosyal Sorumluluk	Toplumsal sorunların tanımlanması, liderlik becerilerinin kazandırılması
Hedef Belirleme ve Öz-Düzenleme	Hedef belirleme, planlama, geri bildirim, öz değerlendirme, öz disiplin ve motivasyon geliştirme

Mentörlük ve Rehberlik	Kişisel deneyimlerin paylaşılması ve geri bildirim yoluyla kişisel ve akademik gelişimin desteklenmesi
Karakter Eğitimi ve Öz-Düzenleme	Akademik başarı ve kişisel gelişimi destekleyen bütüncül yapı oluşturulması

Tablo2.2. Ateş & Oruç, Ş. (2021). Berkowitz & Hoppe, (2009), çalışmalarından uyarlanmıştır.

Tablo 2.2’de, karakter eğitiminin etkin bir şekilde uygulanabilmesi için çeşitli yöntem ve teknikler sunulmaktadır. Etkili karakter eğitimi stratejileri, öğrenci odaklı, katılımcı ve gerçek yaşam deneyimlerine dayanan yöntemleri içermelidir. Öğrencilerin aktif katılım gösterdiği etkinlikler, hikâye temelli öğrenme, drama, grup çalışmaları ve problem çözme etkinlikleri, karakter becerilerinin gelişimine önemli katkılar sunmaktadır. Ayrıca, bireysel farklılıkları göz önünde bulundurarak her öğrencinin kendi hızında gelişmesine olanak tanıyan esnek öğretim yöntemleri kullanılmalıdır. Teknoloji destekli uygulamalar ve görsel-işitsel materyallerin kullanımı, eğitimin daha ilgi çekici hale gelmesine katkı sağlayabilir. Bu stratejilerin karakter eğitime entegre edilmesi, öğrencilerin hem bireysel hem de sosyal becerilerini geliştirmelerine olanak tanırken, etik değerleri anlamalarına ve yaşamlarına uygulamalarına katkı sağlar. Karakter eğitimi, bu stratejilerin etkili kullanımıyla daha anlamlı hale gelir ve öğrenciler, hem akademik hem de sosyal hayatta daha başarılı bireyler olma yolunda ilerleyebilirler.

2.2 Özel Yetenekli Öğrencilerin Eğitimi

Özel yetenekli öğrenciler, zekâ, yaratıcılık, sanat, liderlik gibi çeşitli alanlarda olağanüstü başarı sergileyebilir ve genellikle öğrenme hızları, problem çözme yetenekleri, soyut düşünme kapasiteleri gibi özelliklerde yaşitlarından belirgin şekilde ayrışırlar (Ataman, 2000). Öğrenme hızları, yaratıcı düşünme kapasiteleri, problem çözme becerileri ve soyut düşünme yetenekleri açısından akranlarından belirgin bir şekilde ayrışırlar. Bu özellikler, onların hem akademik hem de kişisel gelişimlerinde farklılaştırılmış yaklaşımlar gerektirdiğini gösterir (Davis & Rimm, 1989; Just & Carpenter, 1992; Köksal & ark., 2017).

Özel yetenekli bireylerin potansiyelleri, çevreleriyle sürekli etkileşim halinde şekillenir ve bu etkileşimler, esneklik ve bireysel gelişimle birleştiğinde önemli kazanımlar sağlar. Gagné (1985), yetenekliliği doğuştan gelen yüksek potansiyel olarak tanımlarken, yeteneğin ise bu doğal kapasitenin eğitim ve çevresel faktörlerle gelişmiş, somut bir performansa dönüşmüş hali olduğunu öne

sürmektedir. Gagné'nin modeli, bireylerin yalnızca doğuştan gelen yetenekleriyle değil, uygun eğitim stratejileri ve destekleyici ortamlarla bu potansiyellerini geliştirebilecekleri fikrine dayanmaktadır. Stoeger & Ziegler (2005), özel yeteneğin yalnızca genetik bir potansiyel olmadığını, aynı zamanda öğrencilerin içinde bulunduğu çevre, ilişkileri ve esneklik kapasiteleriyle de şekillendiğini savunmaktadır. Bu yaklaşım, özellikle özel yetenekli bireylerin eğitiminde farklılaştırılmış öğretim uygulamalarının gerekliliğini ortaya koyarak, erken yönlendirme ve gelişimsel destek süreçlerinin önemini vurgulamaktadır.

Özel yetenekli bireylerin eğitim gereksinimleri, eğitimde fırsat eşitliği sağlanarak daha çeşitli ve genişletilmiş programlarla desteklenmelidir (Sak, 2008). Araştırmalar, özel yetenekli öğrencilerin birçok alanda risk altında olabileceğini göstermektedir. Özel yetenekli bireylerin sosyal uyumu, arkadaşlık ilişkileri ve farklı düşünme tarzları nedeniyle olumsuz etkilenebildiği görülmektedir (Coleman & Cross, 2000). Özellikle, "özel yetenekli çocuklar asla başarısız olamaz" anlayışının öğretmenler ve aileler arasında yaygın olması, bu bireylerin sosyal duygusal ilişkilerinde sorunlar yaşamasına neden olmaktadır. Ayrıca, iletişim becerilerinde yaşanan sorunlar, özel yetenekli bireylerin ikili ilişkilerde incinmesine ve zamanla yalnızlaşmasına sebep olmaktadır (Boland & Gross, 2007). Özel yetenekli bireylerin yaşlılarına göre gelişim düzeylerinin aynı seviyede ilerlememesi veya gelişim sürelerinin gereken zamanda birbirine paralel olarak gerçekleşmemesi, akranlarıyla etkileşimlerinde zorluklar yaşamasına yol açmaktadır (Silverman, 1993). Bunun yanı sıra, "özel yetenekli birey" etiketi, bireylerin özgüvenini ve benlik algısını hem olumlu hem de olumsuz yönde etkileyebilmektedir (Gökaydın, 2017). Üstün yetenekli bireylerin başkalarının beklentilerini karşılamak için sürekli çaba sarf etmek zorunda hissetmeleri, özgüvenlerini olumsuz yönde etkileyebilmektedir (Olszewski-Kubilius, 2002). Ailelerin özel yetenekli çocuklarının sosyal yaşamlarına gereğinden fazla müdahale etmeleri ve onları öğrenme baskısı altında tutmaya çalışmaları, özel yetenekli bireylerin sosyal becerilerini geliştirmelerini engellemektedir (Peterson & Moon 2008). Özel yetenekli bireylere verilmesi gerekli olan karakter eğitimi, yukarıda belirtilen tüm olumsuzlukları tanımaya ve gidermeye yardımcı olabilecek temel becerileri kazandıran önemli bir eğitim alanıdır.

Silverman (2013), özel yetenekli öğrencilerde karakter eğitiminin, onların yüksek bilişsel kapasiteleri nedeniyle karşılaştıkları sosyal ve duygusal

zorluklarla başa çıkmalarını desteklediğini belirtir. Gagné (2004), yeteneğin bireyin gelişen potansiyeli olarak sınıflandırılabilceğini ve bunun eğitim ve çevresel faktörlerle beceriye dönüşebileceğini söyler. Renzulli (1978) ise yetenekliliğin yalnızca yüksek zekâdan ve getirisinin de akademik başarıdan ibaret olmadığını, yaratıcı düşünme ve göreve bağlılığın da bu yapı içinde önemli olduğunu ifade eder.

Özel yetenekli bireylerin eğitimi, sosyal bilgiler dersinde önemli bir yer tutar. Sosyal bilgiler dersi, öğrencilerin tarih, coğrafya, kültürel miras, vatandaşlık bilinci ve toplumsal değerler gibi alanlarda bilgi edinmelerini sağlarken, aynı zamanda onların karakter gelişimlerine de katkıda bulunur. Bu ders, dayanıklılık, cesaret ve azimlilik gibi karakter becerilerinin kazandırılması açısından da kritik bir rol oynar. Sosyal bilgiler dersinde özel yetenekli öğrencilerin eğitiminde, öğrenme deneyimleri daha karmaşık ve derinlemesine olabilir. Bu nedenle, eğitim programlarının potansiyellerini en üst düzeyde kullanacak şekilde farklılaştırılması önerilmektedir (Tomlinson, 2001).

Özel yetenekli bireyler, özgür bir çevre ve uygun öğrenme fırsatları sunulduğunda hem bireysel gelişim hem de topluma katkı sağlama açısından büyük bir potansiyele sahiptir. Türkiye’deki araştırmalar, özel yetenekliliğin daha kapsamlı ve çok boyutlu ele alınması gerektiğini vurgulamaktadır (Kaya & diğ., 2012). Bu kapsamda, öğrencilerin yalnızca akademik alanda değil, duygusal ve sosyal gelişim alanlarında da desteklenmesi gerektiği belirtilmektedir (Davaslıgil, 2004).

Özel yetenekli bireylerin eğitimi, toplumların gelecekteki liderlerinin ve yenilikçilerinin yetiştirilmesinde kritik bir rol oynamaktadır. Sosyal bilgiler dersinde karakter eğitimi, bu sürecin önemli bir parçasıdır. Dayanıklılık, cesaret ve azimlilik gibi becerilerin kazandırılması, bu öğrencilerin hem başarılarını hem de kişisel gelişimlerini olumlu yönde etkiler (Renzulli & diğ., 2014).

Öğretmenler, özel yetenekli öğrencilere bireysel rehberlik yaparak onların karakter gelişimlerini destekleyebilir. Bu süreçte stres yönetimi, öz-yeterlilik ve problem çözme becerileri kazandırarak öğrencilerin karakterlerini güçlendirmeyi amaçlarlar. Karakter eğitimi odaklı farklılaştırılmış bir sosyal bilgiler dersi, özel yetenekli öğrencilerin karakter becerilerini geliştirmede etkilidir (Korkut, 2017). Öğretimin farklılaştırılması veya zenginleştirilmesi, özel yetenekli öğrencilerin yeteneklerini doğru kullanmalarını sağlayan önemli bir eğitim stratejisidir. Nitekim 2024 tarihli MEB öğretim programında zenginleştirmeye özel bir bölüm ayrılmış

ve her öğrenme alanı/ünite/tema için örnekler sunulmuştur. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli" kapsamında, erdem, değer ve eylemi temel alan bir çerçeve geliştirilmiştir. Bu çerçeve; öğrencilerin sosyal-duygusal öğrenme becerilerini ve sistem düşüncesine dayalı okuryazarlık yetkinliklerini desteklemeyi hedeflemektedir. Programlar arası bileşenler, farklılaştırılmış uygulamalarla zenginleştirme ve destekleme olmak üzere iki temel kategoriye ayrılarak öğrencilerin bireysel öğrenme ihtiyaçlarına uygun eğitim süreçleri sunulmaktadır (MEB, 2024, akt. Karataş, 2024).

2.2.1 Özel Yetenekli Öğrencilerin Karakter Özellikleri

Özel yetenekli öğrenciler, ABD’de özel yeteneklilik alanında araştırmacılar tarafından 1972 yılında Maryland’da hazırlanan bir raporda şu şekilde tanımlanmıştır: Özel yetenekli çocuklar; genel zihinsel yetenek, belirli bir akademik alanda özel yetenek, yaratıcı ve üretici düşünme, liderlik yeteneği, görsel performans sanatında yetenek ve devimsel yetenek alanlarında üstün performans gösterenlerdir (Maryland, 1972). Bu tanımdan da anlaşılacağı üzere eğitim düzenlemelerinde, bir öğrencinin özel yetenekli olması onun yeteneğine, ilgisine ve ihtiyacına göre eğitim alması anlamına gelmektedir.

Renzulli ve sonrasında da Morelock (1992), üstün yetenekli çocukların gelişim özelliklerine dikkat çekmiştir. Bu araştırmacılara göre, üstün yeteneklilik, benzerlerinden farklı nitelik ve nicelikte içsel özelliklerle kendini gösteren ve yüksek bilişsel kabiliyetleri içeren uyumsuz (asen kronik) bir gelişimdir. Bu uyumsuzluk, çocukların hem içsel hem de dışsal olarak aynı hızda gelişmemesi, özel yetenekli çocukların bilişsel gelişimlerinin fiziksel ve duygusal gelişimlerinden daha hızlı olması ve bu durumun bazı sıra dışı problemlere yol açması anlamına gelir. Başka bir deyişle, üstün yetenekli çocukların düşünce hızları ile diğer gelişim alanlarındaki becerileri eşgüdümlü değildir. Bu durum özel yetenekli öğrencilerin karakter becerilerini geliştirirken özel yeteneklerini ortaya koymada problem yaşamalarına neden olmakta bu durumda eğitim süreçlerine hem olumlu hem de olumsuz yansiyabilmektedir.

Özel yetenekli öğrenciler konuları hızlı ve derinlemesine kavrayabilmekte, karmaşık problemleri çözmede ve ileri düzey konuları anlamada başarılı olabilmektedirler. Ancak, müfredatın yavaş ilerlemesi ve tekrara dayalı eğitim

metotları bu öğrenciler için sıkıcı olabilir; bu durum dikkat dağınıklığı ve motivasyon kaybına yol açabilir (Renzulli, 2002). Özel yetenekli öğrenciler, ilgileri, öğrenme hızları ve derinlikleri bakımından akranlarından önde olduklarından, daha kapsamlı ve özelleştirilmiş destek gerektirirler. Standart müfredatın ötesinde akademik programlara ihtiyaç duymaktadırlar. Bu ihtiyaçların karşılanmaması, motivasyon kaybı, potansiyellerini tam olarak kullanamama ve duygusal hassasiyet gibi olumsuz sonuçlara yol açabilir (Katılmış & ark., 2011).

Araştırmalar, özel yetenekli öğrencilerin, normal dağılıma göre daha yüksek duygusal yoğunluk yaşadıklarını ve duygusal kırılganlıklara eğilimli olduklarını göstermektedir (Dabrowski, 1964; Silverman, 2013). Bu öğrenciler, yeni fikirler üretme ve farklı bakış açıları geliştirme yetenekleri sayesinde projelerde ve grup çalışmalarında önemli katkılar sağlayabilir; problem çözme süreçlerinde yaratıcı çözümler geliştirebilirler (Neihart & Tan, 2016).

Öğrenmeye karşı duydukları yoğun ilgi ve içsel motivasyon, bu öğrencileri kendi kendine öğrenmeye ve araştırmaya yönlendirebilir. Ancak, özgün düşüncelerine yeterince değer verilmediğini düşündüklerinde hayal kırıklığı yaşayabilirler. Geleneksel öğretim yöntemleri ve katı kurallar, yaratıcılıklarını sınırlayabilir ve eğitime karşı ilgilerini olumsuz etkileyebilir (Diggs & Akos, (2016). Ayrıca, öğretmenler ve okul yönetimi bu öğrencilerin özel ilgi alanlarına yeterince destek vermeyebilir, bu da standart testler ve sınavların meraklarını tatmin etmemesi ve motivasyonlarını düşürmesi riskini beraberinde getirir (Neihart & Betts, 2010).

Bazı özel yetenekli öğrenciler liderlik ve empati gibi güçlü duygusal zekâ özelliklerine sahip olabilirler ve arkadaşları ve öğretmenleri ile güçlü ilişkiler kurabilirler (Cross & Cross, 2021). Ancak, yaşlıları ile uyum sağlamakta zorlanabilirler ve kendilerini izole hissedebilirler. Ayrıca, aşırı mükemmeliyetçilik ve yüksek beklentiler nedeniyle stres ve kaygı yaşayabilirler (Gagné, 2020). Özel yetenekli öğrencilerin eğitim süreçlerinde karşılaştıkları zorluklar ve bu süreçlere getirdikleri avantajlar, eğitimciler ve araştırmacılar için önemli bir çalışma alanıdır.

Aşağıdaki Tablo 2.3'te, özel yetenekli öğrencilerin karakter özelliklerinin eğitime olan yansımaları ve bu özelliklerin eğitim süreçlerini nasıl etkilediği özetlenmiştir.

Tablo 2.3. Özel yetenekli öğrencilerin karakter özelliklerinin eğitime yansımaları

Karakter Özelliği	Eğitime Olumlu Yansımaları	Eğitime Olumsuz Yansımaları
Yüksek Öğrenme Hızı	Konuları hızla kavrama	Müfredatın yavaş ilerlemesinden dolayı sıkılma ve motivasyon kaybı
Derinlemesine Anlama	Karmaşık problemleri çözme yeteneği	Tekrara dayalı eğitimden sıkılma
Yaratıcılık	Yenilikçi ve yaratıcı fikirler üretme	Geleneksel öğretim yöntemleri ve katı kurallardan dolayı hayal kırıklığı yaşama
Merak ve Öğrenme İsteği	Sürekli öğrenme ve araştırma arzusu	Öğretmen ve müfredatın bu isteği yeterince karşılayamaması
Yüksek Motivasyon	İçsel motivasyonla derinlemesine çalışmalara yönelme	Standart testlerin meraklarını tatmin edememesi
Empati ve Sosyal Zeka	Güçlü arkadaşlık ve öğretmen ilişkileri kurma	Yaşıtlarıyla uyum sağlamakta zorlanma
Özgüven	Zorlayıcı görevlerin üstesinden gelme	Aşırı özgüvenden ötürü öğretmen otoritesini kabul etmekte zorlanma
Mükemmeliyetçilik	Detaylara dikkat ve yüksek standartlar belirleme	Stres ve kaygı yaşama
Bağımsız Çalışma	Kendi başına öğrenme becerisi geliştirme	Grup çalışmalarında zorluk yaşama
Problem Çözme Yeteneği	Yaratıcı çözümler üretme	Standart çözümlerden sıkılma

Davis, H. (1924), Panov, VI (2002), Johnsen, (2021) araştırmalarından uyarlanmıştır.

Tablo 2.3'te özel yeteneklilik alanında yapılan araştırmalar, bireylerin eğitimi için etkili stratejiler geliştirilmesinin önemini vurgulamaktadır. Öğretmenlerin, bu öğrencilerin ihtiyaçlarını anlamaları ve sosyal bilgiler derslerinde onları karakter eğitimleriyle desteklemeleri, öğrencilerin potansiyellerini en üst düzeye çıkarmak açısından kritik öneme sahiptir. Özellikle, özel yetenekli öğrencilerin eğitiminde bireysel ihtiyaçların dikkate alınması ve eğitim programlarının bu ihtiyaçlara uygun şekilde tasarlanması gerekmektedir. Öğrencilerin potansiyellerini en iyi şekilde gerçekleştirebilmeleri için zenginleştirilmiş öğrenme deneyimlerine ihtiyaç duydukları belirtilmiştir. Eğitim programlarının esnek ve farklılaştırılmış olması, bu öğrencilerin hem akademik hem de sosyal-duygusal ihtiyaçlarını karşılamada büyük rol oynamaktadır. Bu sebeple, sosyal bilgiler dersinde özel yetenekli öğrencilere karakter eğitimi verilmesi, onların yaşam başarılarında önemli gelişmeler sağlayacaktır.

2.2.2 Özel Yetenekli Öğrencilerin Gelişim Özellikleri

Özel yetenekli öğrenciler, eğitim süreçlerinde hem akademik hem de sosyal ve duygusal gelişimlerini destekleyecek özel stratejilere ihtiyaç duyarlar. Sosyal bilgiler dersleri, bu öğrencilerin toplumsal sorumluluk bilinci kazanmalarına, etik değerlere bağlı bireyler olarak yetişmelerine ve zorluklarla başa çıkma yeteneklerini geliştirmelerine zemin hazırlar. Sosyal bilgiler derslerinde uygulanan karakter eğitimi stratejileri, özel yetenekli öğrencilerin kişisel ve akademik potansiyellerini en üst düzeye çıkarmayı hedefler. Bu süreç, öğrencilerin kendine güvenlerini artırır, etik değerlere bağlı bireyler olarak yetişmelerine katkı sağlar ve topluma duyarlı bireyler olmalarına olanak tanır. Eğitimde kullanılan farklılaştırma ve bireysel öğretim stratejileri, özel yetenekli öğrencilerin öğrenme deneyimlerini zenginleştirir ve onların hem akademik hem de sosyal başarılarını destekler (Korkut, 2017).

Renzulli'nin Üç Halka Modeli (1978) ve Gagné'nin (2004) yetenek gelişimi modeli gibi teorik yaklaşımlar, özel yetenekli öğrencilerin eğitim stratejilerinin bireyselleştirilmiş ve dengeli bir şekilde planlanmasının önemini vurgulamaktadır. Karakter eğitimi odaklı sosyal bilgiler öğretimi, özel yetenekli öğrencilerin dayanıklılık, cesaret ve azim gibi kritik karakter özelliklerini geliştirmelerine yardımcı olur. Öğretmenler, grup çalışmaları ve projeler aracılığıyla öğrencilerin iş birliği yapma, yaratıcı düşünme ve problem çözme becerilerini geliştirici çalışmalar vererek akademik başarılarını desteklerler (Blankstein, 2004). Sosyal bilgiler derslerinde, öğrencilerin tarih, coğrafya, kültürel miras ve vatandaşlık bilinci gibi konular üzerinden etik değerleri tanımlarına ve içselleştirmelerine olanak tanılır. Özellikle dayanıklılık ve azim gibi becerilerin geliştirilmesi, öğrencilerin zorluklarla başa çıkma kapasitelerini artırarak akademik başarılarına katkıda bulunmaktadır.

Ersozlu & Kazu'nun (2011) araştırmaları, özel yetenekli öğrencilerin bilişsel ve yansıtıcı düşünme becerilerinin akademik başarıya olan olumlu etkisini göstermektedir. Bu öğrencilerin karakter eğitimi sürecinde toplumsal sorumluluk ve etik değerlere bağlılıkları da güçlenir. Sing'nin (2019) çalışmasında ise, azim ve öz disiplin becerilerinin akademik başarı üzerinde etkilidir. Sosyal bilgiler öğretmenleri, bu süreçte öğrencilerin kendine güvenlerini destekleyerek onların motivasyonlarını artırır (Usher & ark., 2019).

Özel yetenekli öğrencilerin sosyal ve duygusal öğrenme açısından karakter eğitimi becerileri edinmeleri onların bilişsel düzeydeki ilerilik durumlarıyla eş zamanlı bir gelişim sağlaması açısından önemlidir. Öğrencilerde sosyal ve duygusal öğrenme becerilerinin eksikliği veya yeterince gelişmemiş olması durumunda akademik performans düşüklüğü, okul terk oranlarının yükselmesi, devamsızlık sorunu ve disiplin problemleri gibi olumsuz sonuçlar gözlemlenebilmektedir (Greenberg & diğ., 2003; Elias & diğ., 2008). Yakın zamanda yapılan geniş çaplı bir meta-analiz çalışması, 213 araştırmanın incelenmesiyle toplam 270.000 öğrenci üzerinde gerçekleştirilen analizler sonucu, sosyal ve duygusal öğrenmeyi geliştirmeye yönelik eğitim programlarının yalnızca bu becerileri değil, aynı zamanda öğrencilerin akademik başarılarını da %11 oranında artırdığını ortaya koymaktadır (Durlak & diğ., 2011).

Weissberg ve Cascarino (2013) sosyal ve duygusal öğrenmeyi, bireylerin duygu yönetimi, olumlu hedefler belirleyip gerçekleştirme, başkalarına empati gösterme, sağlıklı ilişkiler kurma ve sorumlu kararlar alma süreçlerini içeren temel bir beceri edinme süreci olarak tanımlamaktadır. Sosyal ve duygusal yeterlilikler, bireyin günlük yaşamını ve sağlıklı gelişimini destekleyen duygusal zekâ, iletişim becerileri, farkındalık, duygu düzenleme ve empati gibi kritik becerileri kapsamaktadır (TÜSİAD, 2019, akt., Güler & diğ., 2023).

Özellikle çocukluk ve ergenlik dönemlerinde bu becerilerin güçlendirilmesi, bireylerin başkalarıyla sağlıklı ilişkiler kurmasını, iş birliği içinde çalışmasını, diğer insanların haklarına ve duygularına saygı duymasını, kendisi için uygun olmayan talepleri geri çevirebilmesini ve gerektiğinde destek isteme yetisini geliştirmektedir. Bu doğrultuda, çocukların sosyal-duygusal davranışlarının gelişimini destekleme konusunda ebeveynler ve eğitimciler önemli roller üstlenmektedir (Durualp, 2014).

2.2.3 Özel Yetenekli Öğrencilere Yönelik Öğretim Stratejileri

Özel yetenekli öğrencilerin eğitiminde, onların farklı özelliklerine ve becerilerine uygun stratejiler geliştirilmesi ve kullanılması büyük önem taşır. Öğrencilerin öğrenme stratejilerini bilinçli şekilde kullanmalarının bilgiye ulaşmayı kolaylaştırdığı, öğrenme güçlüklerini aşmalarını desteklediği ve bağımsız öğrenme becerilerini geliştirdiği belirtilmiştir (Orkun & Bayırlı, 2019). Bu

öğrenciler için gerektiğinde farklılaştırılmış öğretim ile zenginleştirilme gerektiğinde bireysel öğrenme stratejileri kullanarak öğretim planlamaları yapılmalı (Avcu& Yaman, 2022). Öğrencilerin karşılaştıkları zorluklardan dolayı eğitim ortamlarından kopmamaları ve öğrenmeye karşı olumlu duygu ve düşünce geliştirmeleri önemlidir (Levent & Baş-Doğan, 2022). Özel yetenekli öğrenciler, akademik yetenekleri, yaratıcılıkları, liderlik potansiyelleri, sosyal becerileri, içe dönük ya da mükemmeliyetçi yapıları ve duygusal hassasiyetleri ile birbirlerinden farklılık gösterirler (Gagné, 2004; Renzulli, 1978; Sak, 2008). Dolayısıyla, eğitim stratejilerinin bu farklı özellikleri göz önünde bulundurarak bireyselleştirilmiş bir yaklaşımla tasarlanması gerekmektedir. Sosyal yetenekli öne çıkmış öğrenciler, empati ve güçlü iletişim becerileri ile dikkat çekerler. Bu öğrencilerin sosyal sorumluluk projeleri ve grup çalışmaları ile bu becerilerin geliştirilmesi hedeflenmelidir. İçe dönük veya asosyal öğrenciler, bireysel çalışma eğiliminde olup, küçük grup çalışmaları ve sosyal etkileşimi teşvik eden projelerle desteklenmelidir. Mükemmeliyetçi öğrenciler, yüksek standartlara ve detaylara dikkat ederler; bu öğrencilere stres yönetimi ve destekleyici ortamlar sağlanmalıdır (Tomlinson, 2001). Duygusal olarak hassas öğrenciler, doğal hassasiyet ve empati yeteneklerine sahiptirler; bu öğrencilerin duygusal destek ve sosyal-duygusal gelişimi destekleyen etkinliklerle güçlendirilmesi önemlidir (Gardner, 1983).

Sosyal bilgiler dersinde, öğrencilerin tarih, coğrafya, kültürel miras ve vatandaşlık bilinci gibi konular üzerinden karakter gelişimleri desteklenirken öğrencilere temel karakter becerileri kazandırmak, onların daha etik ve bilinçli bireyler olarak topluma katkı sağlamalarını amaçlar (Kaya & diğ., 2012). Bu şekilde tasarlanan stratejiler, özel yetenekli öğrencilerin hem akademik hem de kişisel gelişimlerini en üst düzeye çıkarmayı hedeflemektedir. Öğrencilere kendi potansiyellerini gerçekleştirme ve topluma katkı sağlama fırsatları sunar. Öğretmenlerin bu stratejilere hâkim olması, özel yetenekli öğrencilerin öğrenme deneyimlerini zenginleştirir ve onların motivasyonlarını güçlendirir.

Tablo 2.4, özel yetenekleri birbirinden farklı olan öğrenci tiplerine yönelik eğitim stratejilerini kapsamlı bir şekilde sunarak, özel yetenekli öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarına göre karakter eğitimi ile nasıl desteklenebileceklerini göstermektedir.

Tablo 2.4. Özel yetenekli öğrencilerin özelliklerine göre eğitim stratejileri

Öğrenci Tipi	Özellik/Beceri	Doğuştan Gelen	Sonradan Edinilen	Önerilen Eğitim Stratejileri
Akademik Yetenekli	Yüksek zekâ, hızlı öğrenme, analitik düşünme	Yüksek IQ, hızla öğrenme kapasitesi	Eleştirel düşünme, problem çözme teknikleri	Hızlandırılmış programlar, zenginleştirme etkinlikleri, ileri seviye araştırma projeleri
Yaratıcı	Orijinal düşünce, yenilikçi çözüm üretme yeteneği	Yaratıcı düşünce	Sanat ve müzikle desteklenmiş yaratıcılık	Esnek ve özgün projeler, açık uçlu görevler, sanat ve drama etkinlikleri
Liderlik Yeteneği Olan	Yüksek sosyal beceriler, başkalarını motive edebilme	Sosyal etkileşim yeteneği	Takım çalışması, liderlik deneyimleri	Mentorluk, liderlik programları, takım çalışması etkinlikleri, grup projeleri
Sosyal Yetenekli	Empati, güçlü iletişim becerileri	Empati yeteneği	Duygusal zekâ, sosyal hizmet deneyimleri	Sosyal sorumluluk projeleri, grup çalışmaları, işbirliğine dayalı etkinlikler
İçe Dönük/Asosyal	Yalnız çalışma eğilimi, bireysel odaklanma	Yüksek içsel motivasyon	Sosyal beceri geliştirme, grup etkileşimleri	Küçük grup çalışmaları, bireysel çalışma ortamları, sosyal etkileşimi teşvik eden projeler
Mükemmeliyetçi	Detaylara dikkat, yüksek standartlar	Kendi kendine yüksek hedef belirleme	Strese karşı dayanıklılık	Destekleyici ortamlar, stres yönetimi eğitimleri, mükemmeliyetçiliği olumlu yöne çevirecek rehberlik
Duygusal Olarak Hassas	Empati ve çevresel duyarlılık	Doğal hassasiyet	Duygusal destek, stres yönetimi	Duygusal destek sağlayan programlar, sosyal-duygusal gelişimi destekleyen etkinlikler
Azimli ve Disiplinli	Kararlılık ve hedef odaklılık	İçsel motivasyon, kararlılık	Öz disiplin geliştirme	Hedef belirleme, görev takip planları, olumlu geri bildirim sağlayarak motivasyonu pekiştirme

Tablo 2.4, Renzulli'nin (1978) Üç Halka Modeli ve Tomlinson'un (1999) Farklılaştırılmış Öğretim Modeli temel alınarak, ilgili stratejiler ise, Doğanay (2019), Pehlivan ve Demirel (2022) ve diğer çalışmalardan uyarlanmıştır.

Tablo 2.4, özel yetenekli öğrencilerin çeşitli özelliklerine göre eğitim stratejilerini özetlemektedir. Akademik yetenekli öğrenciler, yüksek zekâ ve hızlı öğrenme kapasiteleri ile dikkat çekerler. Bu öğrenciler için hızlandırılmış programlar ve ileri seviye araştırma projeleri önerilmektedir. Yaratıcı öğrenciler, orijinal düşünce ve yenilikçi çözüm üretme yetenekleri ile öne çıkarlar. Bu nedenle, sanat ve drama etkinlikleri gibi esnek projelerle desteklenmeleri gerekmektedir. Liderlik yeteneği olan öğrenciler, yüksek sosyal becerilere ve başkalarını motive etme kapasitesine sahiptirler; bu öğrencilerin mentör programları ve grup projeleri ile desteklenmesi önem arz etmektedir.

Sosyal-duygusal yönden hassas öğrenciler ise duygusal destekle ve sosyal beceri eğitimiyle güvenli bir öğrenme ortamına kavuşturulması gerekmektedir (Knoff, 2005). Araştırmada kullanılacak eğitim stratejileri, öğrencilerin doğuştan gelen ve sonradan edinilen özelliklerine uygun şekilde tasarlanmıştır. Özel yetenekli öğrencilerin karakter eğitiminde, yetenekler ve beceriler arasında bir denge kurulması önemli olduğundan akademik olarak yetenekli öğrenciler hızlandırılmış programlar ile desteklenirken, yaratıcı öğrenciler esnek ve özgün projelerle öğrenmeye teşvik edilmektedir.

2.3 Sosyal Bilgiler Öğretim Programının Özellikleri

Sosyal Bilgiler Öğretim Programı (SBÖP), bireylerin sosyal ve fiziki çevreleriyle etkileşimlerini geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında inceleyen kapsamlı bir öğretim anlayışına dayanır. Öncelikli amacı, karşılıklı olarak birbirine bağlı bir dünyada, kültürel farklılıkları olan demokratik bir toplumda, genç insanlara bilgiye dayalı ve mantıklı karar alabilme yeteneklerini geliştirmede yardımcı olmak ve bireylerin hemen her alanda bilgi sahibi olmalarını sağlamakla birlikte, etkili vatandaş olmanın gerekliliğini de ortaya koymaktır (NCSS, 1993 akt. Öztürk, 2006).

Sosyal bilgiler dersinin Türkiye'deki tarihsel gelişimi, cumhuriyet öncesi ve sonrası dönemde çeşitli aşamalardan geçmiştir. Türkiye'de, cumhuriyet öncesi dönemde özellikle tarih ve coğrafya dersleri ("Tarih-i Osmani, Tarih-i İslami, Coğrafyay-ı Osmani ve İslami, Coğrafyay-ı Umumi vb.") farklı okullarda okutulmuştur (Çetin, 2003). Cumhuriyet sonrası dönemde, Malumat-ı Vataniye, tarih, coğrafya, Yurt Bilgisi, Toplum ve Ülke İncelemeleri adı altında dersler verilmiştir.

Sosyal Bilgiler öğretimi, 1962 yılında "Toplum ve Ülke İncelemeleri" adıyla başlamış ve 1968'de tarih, coğrafya ve yurttaşlık bilgisi derslerinin birleştirilmesiyle yaygınlaşmıştır. 1985 yılında bu dersler tekrar ayrılmış, daha sonra 1968 programında "sosyal bilgiler" adıyla yeniden birleştirilmiştir (Öztürk, 2006).

1985 yılında, milli tarih, milli coğrafya ve vatandaşlık bilgisi olarak ortaokullarda tekrar ayrıştırılan dersler, 1998 yılında zorunlu 8 yıllık kesintisiz

temel eğitime geçilmesiyle birlikte sosyal bilgiler dersi olarak haftada 3 ders saati okutulmaya başlamıştır (MEB, 4306 Sayılı Kanun 1973, akt.. Okutan, 2010).

2004'te ise ortaokullarda sosyal bilgiler dersi yeniden yer almaya devam etmiştir. 1994-1995 yılında eğitim fakültelerinde Sosyal Bilgiler Öğretmenliği lisans programı oluşturulmuş ve bu süreçle birlikte öğretmen yetiştirme alanında vatandaşlık, toplumsal normlara uyum, insan haklarına saygı ve karakter eğitimi gibi temel beceriler kazandırmaya yönelik bir yapı kurulmuştur. Sosyal bilgiler öğretimi, bireyin toplumsal var oluşunu gerçekleştirmesine yardımcı olmak amacıyla sosyal bilimler ve vatandaşlık bilgisi konularını içerecek şekilde yeniden düzenlenmiştir. Bu ders, öğrencilerin demokratik bir toplumda bilinçli ve akılcı kararlar alabilme, fiziksel ve duygusal özelliklerinin farkına varma, vatanseverlik, Atatürk İlkeleri ve İnkılaplarını benimseme ve hukukun üstünlüğüne inanma becerilerini geliştirmeyi amaçlar.

Sosyal bilgiler öğretimi, ülkelerin kültürlerini, coğrafyalarını, siyasetlerini ve ekonomilerini gelecek nesillere aktarırken, öğrencilerin evrensel etik prensiplerle uyumlu bireyler olmalarını teşvik eder (Nelson, 2001). Güncel ve kültürel bağlamlarla zenginleştirildiğinde, öğrencilerin karakter gelişimini destekleme ve toplumsal sorumluluk bilincini kazandırmada etkin bir araçtır (Battistich, 2005). Pamuk'un (2007) çalışmasında vurgulandığı gibi, ders içeriğine yerleştirilen değerlerle zenginleştirilmiş karakter eğitimi, öğrencilerin karakter becerileri kazanmalarına aracılık etmektedir. Değerler eğitimi yoluyla öğrencilere öz düzenleme, öz disiplin, yeniliğe açıklık, empati, toplumsal sorumluluk ve etkili iletişim gibi karakter becerileri kazandırma fırsatı sunar (Katılmış & diğ., 2011).

Sosyal bilgiler öğretiminde değerler eğitimiyle kazandırılması hedeflenen karakter becerileri, öğrencilerin ahlaki ve vatandaşlık gelişimini güçlendirmektedir. Öğrencilerin bu değerleri içselleştirerek karakter gelişimlerini desteklemeleri ve karşılaştıkları sorunlara çözüm üretme becerisi kazanmaları amaçlanmaktadır (Yiğittir & Bal2013). Sosyal bilgiler dersleri, öğrencilerin toplumsal değerlere uygun davranışlar geliştirmesini ve ahlaki gelişimlerini destekleyerek, onların bilinçli ve duyarlı bireyler olarak yetişmelerine katkıda bulunur. Ayrıca sosyal duygusal gelişimlerine destek olur (Matula, 2004). Bu süreçte, öğrencilerin sorumluluk, empati, adalet ve dürüstlük gibi etik değerleri benimseyerek, akademik bilgiyi toplumsal fayda sağlamak amacıyla kullanmalarına olanak tanır (Ricardson & diğ.,2009). Bu sebeple, sosyal bilgiler öğretimi, öğrencilerin karakter gelişimini

desteklemede ve toplumsal sorumluluk bilincini kazandırmada önemli bir rol oynamaktadır (Çoban & Akşit, 2005).

Aşağıdaki Tablo 2.5’te sosyal bilgiler öğretimine entegre edilen karakter gelişimi hedeflerini ve bu hedeflerin öğrenme alanları ile nasıl ilişkilendirildiğini göstermektedir. 2023 yılında güncellenen SBÖP’nın öğrenme alanları, ana temaları ve karakter eğitimi amaç ve hedefleri birleştirilerek gösterilmektedir. Bu hedeflere göre öğrenme alanlarında yedi temel öğrenme alanı karakter eğitimi ile ilişkilendirilmiştir.

Tablo 2.5. Sosyal Bilgiler öğrenme alanları ve karakter eğitimi hedefleri

Öğrenme Alanları	Ana Temalar	Amaç ve Hedefler
Birey ve Toplum	Ahlaki Bütünlük, Etik ve Sorumluluk	Bireyin kendini tanıması, sorumluluk sahibi olması ve başkalarına karşı etik davranışlar geliştirmesi. Kişilerin bireysel ve sosyal sorumluluklarını anlamalarına yönelik etkinlikler. Kendini ve diğerlerini tanıır. Saygı gösterme ve empatinin gelişmesi. Sosyal alanlarda daha başarılı olma.
Kültür ve Miras	Empati ve Hoşgörü, Kültürel Farkındalık	Farklı kültürlere saygı gösterme, empati yeteneği kazanma ve kültürel mirasın korunması. Geçmiş kültürler ve miraslar üzerinden tarih bilincinin geliştirilmesi. Milli Mücadele kahramanlarının hayatlarını inceler, vatan sevgisi, fedakârlık ve cesaret gibi değerleri kazandırır.
İnsanlar, Yerler ve Çevreler	Çevre Bilinci ve Sorumluluk	Doğal kaynakların korunması, çevreye duyarlı olma ve yaşadığı yeri sahiplenme. Coğrafi bilgi ve çevre bilincinin oluşturulması. Çevrelerini anlama, doğal kaynakların etkin bir şekilde kullanılması.
Bilim, Teknoloji ve Toplum	Eleştirel Düşünme ve Problem Çözme	Bilimsel düşünme becerileri geliştirme, teknolojiyi doğru kullanma ve sorunlara çözüm odaklı yaklaşma. Teknolojinin toplumsal ve küresel gelişmeler üzerindeki etkilerini anlamak. Teknolojik icatların gelişimlerini anlamak, yaratıcı düşünme ve problem çözme becerileri geliştirmek.
Üretim, Dağıtım ve Tüketim	Dayanıklılık ve Azim	Kaynakların sürdürülebilir kullanımı, ekonomik kararların sorumluluğunu alma ve zorlayıcı koşullara dayanma. Ekonomik sistemler ve dağıtım yönetimi hakkında temel bilgiler sunar. İstekleri ve ihtiyaçları ayırt edebilme, ekonomik okuryazarlık kazandırma.
Küresel Bağlantılar ve İlişkiler	Sosyal ve Küresel Sorumluluk	Küresel olaylara duyarlılık, farklı kültürleri anlama ve küresel sorumluluk üstlenme. Küreselleşen dünyada kültürel ve uluslararası gelişmeleri anlamak. Farklı kültürlere saygı gösterme, iş birliği ve vatandaşlık bilincini geliştirme.

Etik, Yurttaşlık ve Demokrasi	Cesaret, Katılım ve Hak Arama	Demokratik değerleri anlama, aktif yurttaşlık bilinci geliştirme ve bireysel hakları savunma. Bireysel haklar ve toplumsal sorumluluklar arasındaki dengeyi anlama. Demokrasi, refah ve insan hakları gibi temel değerlerin anlaşılması.
-------------------------------	-------------------------------	--

Tablo, 2023 yılında güncellenen 4,5,6,7. Sınıfların Sosyal Bilgiler Öğretim Programından uyarlanmıştır.

Tablo 2.5, Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nın öğrencilerde karakter eğitiminin amaçladığı değer ve erdemleri nasıl desteklediğini göstermektedir. Program, öğrenme alanlarında her bir temanın öğrencilerin sosyal, duygusal ve etik becerilerini geliştirecek şekilde işlenmesini hedeflemektedir. Ahlaki bütünlük, etik ve sorumluluk temaları, öğrencilerin bireysel sorumluluk bilincini geliştirirken; dayanıklılık ve azim teması, öğrencilerin zorluklarla başa çıkma becerilerini güçlendirmekte; cesaret ve hak arama teması ise, öğrencilerin demokratik değerleri anlamalarını ve bu değerleri savunmalarını teşvik etmektedir.

Bu şekilde tasarlanan karakter eğitimi odaklı sosyal bilgiler dersinin temaları, öğrencilerin hem bireysel hem de toplumsal düzeyde gelişimlerini desteklerken, onların gelecekte topluma katkı sağlayan bireyler olarak yetişmelerine yardımcı olmaktadır. Bu yapı, özel yetenekli öğrencilerin karakter becerilerini geliştirerek, onları topluma yararlı bireyler olarak yetiştirme sürecine önemli katkılar sunar. Öğrenme alanlarına entegre edilen karakter eğitimi, öğrencilerin akademik bilgi ile etik değerleri bütünleştirerek daha bilinçli ve sorumlu bireyler olmalarını sağlamaktadır.

2.3.1 Sosyal Bilgiler Öğretiminde Karakter Eğitimi

Sosyal bilgiler öğretimi, öğrencilerin toplumsal sorumluluk, etik değerler, eleştirel ve analitik düşünme becerilerini geliştirmede kilit bir rol oynar. Bu ders, tarih, coğrafya, ekonomi ve siyaset gibi çeşitli bilgi alanlarında zengin bir öğrenme ortamı sunar (Korkmaz, 2019; Yılmaz, 2020). Sosyal bilgiler dersinin amacı, öğrencilerin sadece akademik bilgi edinmelerini değil, aynı zamanda toplumsal fayda sağlamak amacıyla bu bilgileri kullanmalarını da teşvik etmektir.

Özel yetenekli öğrenciler, ilgileri, öğrenme hızları ve derinlikleri bakımından akranlarından önde oldukları için eğitim ihtiyaçları genellikle daha kapsamlı ve özelleştirilmiş destek gerektirir. Standart müfredatın ötesinde akademik programlara ihtiyaç duyan bu öğrencilerde, ihtiyaçların karşılanmaması

motivasyon kaybına, potansiyellerini tam olarak kullanamamalarına ve duygusal hassasiyetlere yol açabilir. Araştırmalar, özel yetenekli öğrencilerin normal dağılıma göre daha yüksek duygusal yoğunluk yaşadıklarını ve duygusal kırılganlıklara eğilimli olduklarını göstermektedir (Dabrowski, 1964; Neihart ve Betts, 2010; Silverman, 2013). Bu bağlamda, sosyal bilgiler öğretimi ve karakter eğitimi birlikteliği büyük önem taşır. Sosyal bilgiler dersi, öğrencilerin tarih, coğrafya, kültürel miras, vatandaşlık bilinci ve toplumsal değerler gibi alanlarda bilgi edinmelerini sağlarken, aynı zamanda onların etik değerleri özümseyip sorumluluk bilinci kazanmalarına yardımcı olur. Karakter eğitimi, bireylerin doğru seçimler yapma yeteneklerini geliştirir ve onların sosyal yaşamda etkin ve bilinçli bireyler olmalarına katkı sağlar (Ryan ve Bohlin, 1999; akt. Ekşi, 2003). Özel yetenekli öğrencilerin sosyal bilgiler öğretiminde etik değerler edinmeleri, onların hem kişisel hem de toplumsal gelişimlerini olumlu yönde etkiler, onların yüksek bilişsel kapasiteleri nedeniyle karşılaştıkları sosyal ve duygusal zorluklarla başa çıkmalarını destekler. Bu eğitim, öğrencilerin ahlaki gelişimlerini destekleyerek, yaşamlarında sosyal ilişkilerinde ve kendi iç dünyalarında gerekli, dayanıklılık, cesaret ve azimlilik gibi karakter becerilerinin kazanılmasına katkıda bulunur.

Sosyal bilgiler öğretim konuları içerisinde geçen tarihsel olaylar, toplumsal hareketler ve önemli figürler üzerinden yapılan analizler, öğrencilerin dayanıklılık, cesaret ve azim gibi karakter özelliklerini somut örneklerle anlamalarına ve karşılaştıkları zorluklarla başa çıkma becerilerini geliştirmelerine yardımcı olur (Safran,2008). Karakter eğitimi sayesinde özel yetenekli öğrenciler, problem çözme becerilerini geliştirir, ekip çalışmalarında daha uyumlu hale gelir ve toplumda etkin bir şekilde yer alabilirler (Herczog, 2010). Bu eğitim, empati kurma, toplumsal sorumluluk bilinci ve liderlik yeteneklerini geliştirirken, dayanıklılık, cesaret ve azim gibi becerileri de artırır (Durlak & diğ. 2011).

İlkokuldan mezun olan öğrencilerin gelişim düzeyleri ve bireysel farklılıkları doğrultusunda, karakter eğitimi kapsamında kazandırılması gereken değerler arasında ahlaki bütünlük, öz farkındalık, öz güven, öz disiplin, temel düzeyde sözel, sayısal ve bilimsel akıl yürütme becerileri, sosyal beceriler ve estetik duyarlılık bulunmaktadır (Renzulli, 2005). Sosyal bilgiler derslerinde verilen karakter eğitimi, özel yetenekli öğrencilerin bireysel ve toplumsal düzeyde daha etkili bireyler haline gelmelerine katkı sağlar ve hoşgörü, kişisel disiplin ile adalet gibi evrensel değerlerin elde edilmesi için fırsat sunar (Berkowitz, 2002).

2.3.2 Sosyal Bilgiler Öğretiminde Karakter Eğitiminde Erdemlilik ve Değerler İlişkisi

Sosyal bilgiler öğretimi, öğrencilerin toplumsal sorumluluk, etik değerler ile eleştirel ve analitik düşünme becerilerini geliştirmesinde merkezi bir rol oynamaktadır. Bu ders, tarih, coğrafya, ekonomi ve siyaset gibi bilgi alanlarında zengin bir öğrenme ortamı sunarken, bireylerin sadece akademik bilgi edinmelerini değil, aynı zamanda toplumsal fayda sağlamayı hedefleyen bir eğitim yaklaşımını benimsemelerini amaçlamaktadır (Korkmaz, 2019). Bu bağlamda sosyal bilgiler, bireylerin toplumla etkileşim kurma kapasitelerini artırma ve etik sorumluluk bilinci kazanmalarında kritik bir öneme sahiptir.

Karakter eğitimi, bireylerin sosyal ve duygusal zekâlarını kullanarak empati, dayanıklılık, cesaret, azim, etkili iletişim, eleştirel düşünme, problem çözme ve işbirliği gibi beceriler geliştirmelerini yardımcı olmaktadır. Bu eğitim aynı zamanda dürüstlük, saygı ve sorumluluk gibi erdemler aracılığıyla bireylerin karakter gelişimini desteklemekte ve sağlıklı yaşam alışkanlıkları kazanmalarına yardımcı olmaktadır (Lickona, 1997). Bu yönleriyle karakter eğitimi, sosyal bilgiler öğretiminde bireylerin akademik başarılarının yanı sıra etik değerler kazanmalarını sağlayan bir süreç olarak öne çıkmaktadır.

Karakter eğitimi; değer eğitimi, vatandaşlık eğitimi ve ahlak eğitimi ile yakından ilişkili olup, bu kavramlarla sıklıkla örtüşen bir yaklaşımı ifade eder. Ancak değerler eğitimi, karakter eğitimi ve ahlaki eğitim birbirine bağlı olmakla birlikte, farklı odak noktalarına sahiptir (Lovat & Hawkes, 2013). Bu alanların iç içe geçmesi, uygulamada kavramsal karmaşıklıklara yol açarak, zaman zaman birbirlerinin yerine kullanılmalarına neden olabilir. Pike (2007), gençlerin eğitim süreçlerine aktif katılımının önemini vurgulayarak, değerler eğitiminin öğrencilerin karakter gelişimine önemli katkı sağladığını savunur. Ona göre, karakter eğitiminde dürüstlük ve bütünlük temel bileşenlerdir ve öğrencilerin etik değerleri yalnızca benimsemeleri değil, bunları eyleme dönüştürmeleri esastır. Değerler eğitimi, toplumun önemli gördüğü fikirleri ve duyuşsal boyutta kazanımları hedefler (Karatay, 2011) ve maddi ile manevi unsurları kapsar (Nedir, 2022). Bu nedenle, karakter eğitimi evrensel değerlerle dünya vatandaşları yetiştirmeyi amaçlarken, değerler eğitimi daha yerel çerçevelerle sınırlıdır (Komblum, 2011). Değerler

eğitimi, toplumsal değerlere duyarlılık kazandırırken; karakter eğitimi, duygusal, sosyal ve etik değerleri güçlendirmeyi hedefler.

Ahlak eğitimi, doğru ve yanlış ayırt etmeyi öğretilirken (Al-Hamdani, 2014), karakter eğitimi erdem geliştirmeye odaklanır (Berkowitz & Grych, 2000). Bu süreç, etik karar verme yetisinin geliştirilmesine ve öğrencilerin kendi değer sistemlerini keşfetmelerine yardımcı olur (Revell & Arthur, 2007).

Vatandaşlık eğitimi, özgürlük, eşitlik ve adalet gibi değerlere odaklanarak toplumsal uyumu ve katılımı artırmayı hedefler (Hoge, 2002). Bu eğitim, bireylerin toplumsal sorumluluk bilincini ve aktif katılım yetkinliğini teşvik ederken, erdemlilik ilkesi de bireylerin erdemli davranışlarını topluma katkı sağlamak için destekler (Althof & Berkowitz, 2006). Etkili karakter eğitimi programları, aktif ve sorumlu vatandaşlar yetiştirme amacı güder (King, 1997). Sosyal sınıf fark etmeksizin bireylerin topluma katkı sağlamalarına olanak tanır (Nucci, 2024). Liberal bir demokrasi içinde çocukların sağlıklı bir şekilde gelişebilmeleri için vatandaşlık kavramının yalnızca hukuki değil, aynı zamanda etik ve manevi boyutlarıyla da ele alınması gerekmektedir (Banks,1997). Toplumun temel değerlerini benimsemeleri ve ahlaki meselelerle başa çıkabilmeleri için vatandaşlık eğitimi, bireylerin etik sorumluluklarını anlamalarına ve sosyal adalet bilinci kazanmalarına katkı sağlamalıdır (Pike, 2007).

Karakter, ahlak ve erdemleri içeren psikolojik bir tasvirdir; beceriler, nitelikler ve eğilimlerle şekillenir. Erdemlilik ve karakter eğitimi, etik ve ahlaki değerlerin kazandırılmasını amaçlayan bir sistemdir. Sosyal bilgiler dersleri, etik değerleri ve karakter özelliklerini kazandırarak hoşgörü, kişisel disiplin ve adalet gibi evrensel değerleri öğretir (Berkowitz, 2002). Bu süreçte dürüstlük, saygı ve sorumluluk gibi evrensel erdemler bireylerin sosyo-duygusal gelişimlerini destekler (Lickona, 1999). Ayrıca, toplumsal sorumluluk, eleştirel düşünme ve özel yetenekli öğrencilerin bireysel gelişimlerine odaklanır (Korkmaz, 2019; Çelik, 2020).

Tablo 2.6, sosyal bilgiler öğretiminde karakter eğitimi, erdemlilik ve değerler arasındaki ilişkiyi ile kavramların tanımlarını, hedeflerini ve önemli bileşenlerini özetlemektedir.

Tablo 2.6. Karakter eğitimi, erdemlilik ve değerler ilişkisi

Kavram	Tanım	Hedefleri	Önemli Bileşenler
Değerler Eğitimi	Bireylerin ahlaki değerleri tanınması ve benimsemesi sürecidir.	Bireylerin toplumsal değerlere duyarlılık kazanması, ahlaki seçim yapabilme becerisi.	Empati, saygı, sorumluluk, adalet, hoşgörü.
Karakter Eğitimi	Bireylerin iyi karakter özellikleri geliştirmelerini hedefler.	Duygusal ve sosyal becerilerin yanı sıra etik değerlerin geliştirilmesi.	Dürüstlük, cesaret, öz disiplin, öz güven.
Ahlak Eğitimi	Bireylerin doğru ve yanlış kavramlarını öğrenmesi ve bu doğrultuda davranış sergilemesi.	Ahlaki değerlerin içselleştirilmesi ve etik karar verme yetisinin geliştirilmesi.	Adalet, dürüstlük, sorumluluk, empati.
Vatandaşlık Eğitimi	Bireylerin toplum içinde aktif ve sorumlu bireyler olarak yetişmelerini amaçlar.	Toplumsal sorumluluk, demokrasi, insan hakları ve katılım bilincinin kazandırılması.	Demokrasi, insan hakları, sosyal sorumluluk, kamu bilinci.
Erdemlilik İlkesi	Bireylerin erdemli davranışları içselleştirerek, toplumda olumlu bir etki yaratmaları.	Erdemli bireyler yetiştirerek, toplumsal huzur ve adaletin sağlanması.	Dürüstlük, adalet, cesaret, yardımlaşma.

Tablo, Berkowitz (2002), Hoge (2002), Yiğittir ve Bal (2013), ve Nucci'nin (2024) çalışmalarından k karakter becerileriyle ilişkilendirilerek oluşturulmuştur.

Tablo 2.6, farklı eğitim yaklaşımlarının karakter ve değer eğitimi üzerindeki etkilerini özetlemektedir. Bu bileşenler, karakter eğitimi odaklı bir sosyal bilgiler öğretim programında, öğrencilerin hem bireysel hem de toplumsal düzeyde etik ve ahlaki gelişimlerini desteklemeyi hedeflemektedir. Öğrencilerin etik değerleri içselleştirerek, topluma yararlı bireyler olarak yetişmeleri, bu eğitim yaklaşımları sayesinde mümkün hale gelmektedir.

2.3.3 Sosyal Bilgiler Öğretiminde Karakter Eğitiminde Düşünme Becerileri

Özel yetenekli öğrencilerin eğitiminde yenilikçi yaklaşımların benimsenmesi, bu öğrencilerin ihtiyaçlarına yönelik daha etkili çözümler sunmaktadır (Arı ve Boyraz, 2023). Bu yaklaşımlardan biri de okullarda verilecek karakter eğitimidir. Karakter eğitimi, dayanıklılık, cesaret ve azimlilik gibi becerilerin geliştirilmesiyle, bu öğrencilerin sosyal ve duygusal gelişimlerini destekler ve karşılaştıkları zorluklarla daha iyi başa çıkmalarına yardımcı olur. Bu tür eğitimler, özel yetenekli öğrencilerin problem çözme yeteneklerini artırarak dirençli bireyler olmalarını sağlar.

Sosyal bilgiler derslerinde üst düzey düşünme becerileriyle desteklenmiş karakter eğitimi, özel yetenekli öğrencilere sağlam bir karakter kazandırarak topluma katkı sağlayan bireyler olmalarına yardımcı olur. Özellikle özel yetenekli ilkokul öğrencileri için karakter eğitimi, dayanıklılık, cesaret ve azim gibi önemli kişisel özelliklerin kazandırılmasında temel bir rol oynar. Dweck (2006), öğrencilerin zihinsel gelişimlerini destekleyen “growth mindset” (gelişim odaklı zihniyet) kavramını ortaya koymuştur. Bu kavram, öğrencilerin karakter becerilerindeki potansiyellerini keşfetmelerine ve öğrenme süreçlerinde daha dirençli olmalarına yardımcı olur.

Karakter eğitiminde üst düzey düşünme becerileriyle entegre edilen dayanıklılık, cesaret ve azimlilik becerileri, özel yetenekli öğrencilerin potansiyellerini üst düzeye çıkarabilir. Böylelikle, sosyal bilgiler dersleri, öğretmenlerin karakter eğitiminin temel prensiplerini müfredatlarına entegre etmelerine olanak tanır ve öğrencilerin bireysel gelişimlerini ile toplumsal sorumluluk bilincini güçlendirmeyi amaçlar. Yenilikçi yaklaşımlar, öğrencilerin duygusal zekâlarını, empati yeteneklerini ve sosyal etkileşimlerini artırarak, onların toplumda olumlu etki yaratan bireyler olarak yetişmelerine katkıda bulunur.

2.3.4 Sosyal Bilgiler Öğretiminde Üst Düzey Düşünme Becerileri

Milli Eğitim Bakanlığı (MEB, 2024) tarafından hazırlanan “Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli” öğretim programında, öğrencilerin üst düzey düşünme becerilerinin geliştirilmesine yönelik mantıksal muhakeme, felsefi sorgulama ve kavramsal bütünleşik becerilerin kazandırılması hedeflenmektedir(akt, Akpınar & diğ., 2024). Bu program kapsamında, öğrencilerin eleştirel düşünme ve problem çözme yeteneklerini güçlendirmesi beklenmektedir. Petscher (2010), üst düzey bilişsel düşünme becerilerinin geliştirilmesi için öğrenme ve öğretme süreçlerinin doğru bir şekilde planlanmasının önemini vurgulamaktadır. Araştırmacı, üst düzey düşünebilen bireylerin ilişki ve olayları doğru muhakeme yapabilme, eleştirel bakış açısı geliştirme, gerektiğinde sorgulama yapma, derinlemesine analiz gerçekleştirme ve verilerden çıkarımlar yaparak değerlendirmeler oluşturma becerilerine sahip olması gerektiğini ifade etmektedir.

Paul ve Elder (2006), eleştirel düşünme becerilerini geliştirme üzerine kapsamlı çalışmalar yapmış araştırmacılarıdır. Özel yetenekli öğrencilerin üst düzey

düşünme becerilerini geliştirmeye yönelik rehberlikleri, öğrencilerin analitik ve eleştirel düşünme yetkinliklerini artırarak toplumda olumlu etki yaratmalarına katkı sağlar. Jonassen (2000), yapılandırmacı öğrenme teorileri ve problem çözme becerileri üzerine çalışmış ve bu becerilerin eğitimde nasıl kullanılabileceğini göstermiştir. Mayer (2013), bilişsel teori ve öğrenme stratejileri üzerine çalışmalarıyla bilinir ve öğrencilerin bilgiyi nasıl işlediklerini anlamamıza yardımcı olur. Runco (2010), yaratıcılık ve yaratıcı düşünme üzerine yaptığı önemli araştırmalarında, yaratıcılık potansiyelinin doğal çevrede gerçekleştiği araştırmalarda objektif bir perspektif sunabileceğini ve bu potansiyelin problem çözme yeteneklerini artırmada kullanışlı olduğunu ifade etmektedir. Sternberg ve Lubart (1999), yetenek ve yaratıcılık üzerine çalışmalarıyla öne çıkarlar ve özel yetenekli öğrencilerin potansiyellerini nasıl en üst düzeye çıkarabileceklerini gösterirler. Zimmerman (1989), öz düzenleme ve öğrenme motivasyonu üzerine önemli katkılarda bulunmuştur.

Johnson & Johnson (1987), işbirlikli öğrenme ve problem çözme becerileri üzerine kapsamlı çalışmalara sahiptir. İşbirlikli öğrenme ortamları, öğrencilerin sosyal becerilerini ve grup içinde etkin iletişim kurma yeteneklerini geliştirir. Vygotsky (1978), sosyal etkileşim ve bilişsel gelişim teorileri ile tanınır ve bu teoriler, öğrencilerin sosyal öğrenme süreçlerini anlamamıza yardımcı olur. Bu araştırmacıların çalışmaları, özel yetenekli öğrencilerin üst düzey düşünme becerilerini geliştirmenin önemini vurgulamakta ve eğitimde yenilikçi yaklaşımlar benimsenmesini savunmaktadır. Bu becerilerin, öğrencilerin akademik başarılarını artırmanın yanı sıra, onların sosyal ve duygusal gelişimlerine de olumlu katkılar sağladığı görülmektedir. Zohar & Dori (2003), yüksek başarıya sahip öğrencilerin üst düzey düşünme becerileri konusunda daha fazla ilerleme kaydetmesine rağmen, düşük başarıya sahip öğrencilerin de bu becerilerde önemli ilerlemeler kaydettiğini belirtmiştir. Bir başka ifadeyle üst düzey düşünme becerileriyle desteklenmiş tüm eğitimler gibi karakter eğitimi de, özel yetenekli öğrencilerin olduğu kadar özel yeteneği olmayan öğrencilerinde hem akademik hem sosyal hem de duygusal yönden gelişim sağladığı ifade edilmektedir.

Tablo 2.7’de, ilkokul, sosyal bilgiler öğretiminde karakter eğitimi kapsamında geliştirilmesi beklenen dayanıklılık, cesaret ve azim gibi temel karakter özelliklerinin, üst düzey düşünme becerileri aracılığıyla nasıl desteklendiği ayrıntılı olarak ele alınmaktadır. Her bir karakter becerisi için örnek alt beceriler ve

tanımlarıyla birlikte, bu özelliklerin geliştirilmesine yönelik stratejiler sunulmaktadır. Bu yaklaşım, özel yetenekli öğrencilerin sosyal, duygusal ve akademik gelişimlerini destekleyici özelliktedir.

Tablo 2.7. Sosyal Bilgiler öğretiminde üst düzey düşünme becerileri

Karakter Özelliği	Alt Beceriler	Tanım
Dayanıklılık	Esneklik	Değişen koşullara hızla uyum sağlama ve zorluklar karşısında direnç gösterme yeteneği.
	Öz Güven	Kendine güven duyma ve zor durumlarda bile kendine inanarak hareket etme kapasitesi.
	Pes Etmeme	Zorluklarla karşılaştığında devam edebilme ve çözüm arama kararlılığı.
Cesaret	Yenilikçilik	Yeni ve özgün fikirler üretebilme, alışılmadık problemlere yaratıcı çözümler bulma yeteneği.
	Risk Alma	Belirsiz ve zor durumlarda mantıklı riskler alarak ilerleyebilme becerisi.
	Kararlılık	Hedeflere ulaşmada azimli ve kararlı olma, zorluklar karşısında yılmama.
Azim	Hedef Belirleme	Kendi hedeflerini belirleyip bu hedeflere ulaşmak için stratejiler geliştirme yeteneği.
	İç Motivasyon	Kendi içsel motivasyonunu yüksek tutarak hedeflerine ulaşma kararlılığı gösterme.
	Süreklilik	Uzun vadeli hedeflere ulaşmak için sürekli çaba gösterme ve devam etme isteği.
Genel Düşünme Becerileri	Eleştirel Düşünme	Tarihi olayları ve toplumsal dinamikleri derinlemesine analiz etme, neden-sonuç ilişkilerini anlama.
	Problem Çözme	Toplumsal sorunlara yönelik stratejik planlar geliştirme ve yaratıcı çözümler üretme.
	Bilgi Okuryazarlığı	Güvenilir bilgi kaynaklarını tanımlama ve eleştirel bir gözle değerlendirme.
	Küresel Farkındalık	Dünyadaki güncel olayları anlama ve farklı kültürel bakış açılarına saygı gösterme.

Tablo2.7., Zohar ve Dori (2003), Arı ve Boyraz (2023), Dweck (2006), Paul & Elder,(2006) ve bölümde geçen ilgili kaynaklardan uyarlanmıştır.

Tablo 2.7’ye göre, karakter eğitimi çerçevesinde üst düzey düşünme becerilerinin sosyal bilgiler öğretimi bağlamında nasıl uygulanabileceği, her bir beceri için örnek alt beceriler ve tanımlarıyla gösterilmektedir. Bu tanımlara göre; eleştirel düşünme becerileri, tarihi olayları ve toplumsal dinamikleri derinlemesine analiz etme yeteneklerini içerir, bu da öğrencilerin bilgiye eleştirel bir bakış açısıyla yaklaşımlarını sağlar (Ginesa & Katılmış, 2021). Problem çözme becerileri, toplumsal sorunlara yönelik yaratıcı çözümler üretme kapasitesini kapsar ve bu da öğrencilerin analiz etme ve sentez yapma yeteneklerini artırır (Çiftçi, 2019). Metabilişsel düşünme, öğrencilerin kendi öğrenme süreçlerini kontrol etmelerini ve gerektiğinde stratejilerini değiştirme esnekliği kazanmalarını sağlar (Erkal, 2015). Özel yetenekli öğrencilerin yaratıcı düşünme becerileri, öğrencilerin yenilikçi ve

özgün fikirler üretmek problem çözme kapasitelerini artırır (Sak, 2011). Bağımsız düşünme, öğrencilerin kendi öğrenme süreçlerini yönetmelerini ve stratejiler geliştirmelerini sağlar. Etik ve sosyal sorumluluk becerileri, öğrencilerin toplumda olumlu rol modeller olmalarını ve etik ilkeler doğrultusunda hareket etmelerini destekler (Karatay, 2011). İş birliği ve takım çalışması becerileri, grup projelerinde etkin iş birliği yapmayı ve farklı bakış açılarına saygı göstermeyi içerir (Köse, 2015). Öz düzenleme ve iç motivasyon, öğrencilerin kendi hedeflerini belirleyip stratejiler geliştirmelerini ve zamanı etkin planlamalarını sağlar (Aktan, 2012). Uyum sağlama ve esneklik, değişen koşullara hızla uyum sağlama ve zorluklar karşısında dayanıklılık gösterme yeteneğini geliştirir. Genel düşünme becerileri arasında bilgi ve dijital okuryazarlık önemli yer tutar, bu da öğrencilerin bilgiye erişim ve değerlendirme yeteneklerini artırır (Özgün, 2019).

2.3.5 Sosyal Bilgiler Öğretiminde Öz-Düzenleme Becerileri

Öz düzenleme, bireylerin kendi davranışlarını kontrol etme, bu kontrolün öğrenme, bireylerin bu davranışların sonuçlarını kendi yaşam kaliteleri üzerindeki etkilerini değerlendirme ve bilişsel yetenekleri etkili becerilere dönüştürme sürecidir (Zimmerman, 2000). Bu süreç, öğrencilerin akademik başarılarını ve kişisel gelişimlerini olumlu yönde etkileyerek, onların daha başarılı ve dengeli bireyler olmalarına katkı sağlayarak, öğrencilerin kendi öğrenme süreçlerini yönetmelerine ve disiplinli çalışma alışkanlıkları kazanmalarına yardımcı olur. Stoeger & Ziegler (2010), öz düzenleme ve stratejik düşünmenin üstün yetenekli öğrencilerin eğitiminde önemli bir rol oynadığını belirtmektedir. Öz düzenleme, hedef belirleme, planlama, öz yeterlik geliştirme, kendini izleme ve geri bildirimlere dayalı strateji düzenlemelerini içerir. Etkili karakter eğitimi programları, üstün yetenekli çocukların psikolojik iyi oluşunu artırarak özsaygı, öz-düzenleme ve motivasyonlarını güçlendirebilir (Curren, 2017; Berkowitz & Hoppe, 2009). Bu beceriler, öğrencilerin karmaşık problemleri çözebilme ve stratejik düşünme yeteneklerini geliştirir. Öz-düzenleme becerilerinin geliştirilme süreci, öğrencilerin hem akademik hem de yaşam başarılarını arttırmada önemli ve gerekli becerilerdendir (Curren, 2017; Berkowitz & Hoppe, 2009).

Bandura (1991), öz-düzenlemeyi bireyin kendi öğrenme sürecini planlama, izleme ve değerlendirme yeteneği olarak tanımlar. Bu yetenek, bireylerin hedef

belirleme, motivasyon sağlama ve performanslarını sürekli iyileştirme becerilerini içerir. Bu çalışmalar, bireylerin kendine inanç ve yeteneklerinin, akademik ve kişisel başarılarında kritik bir rol oynadığını göstermiştir. Öz-düzenlemeli öğrenme, bireylerin öğrenme süreçlerini planlama, izleme ve değerlendirme yeteneklerini kapsar ve bu beceriler, akademik başarı, motivasyon ve kişisel gelişim üzerinde önemli etkilere sahiptir (Brown & diğ., 2016). Araştırmalar, öz-düzenleme becerilerinin öğrenme süreçlerini etkin bir şekilde yöneterek akademik başarıyı artırmada kritik bir rol oynadığını göstermektedir (Hattie & Gan, 2011; Pintrich, 2000; Zimmerman, 1989). Öz-düzenleme, öğrencilerin kendi hedeflerini belirlemeleri, öğrenme stratejilerini planlamaları ve bu süreçleri sürekli olarak değerlendirmeleri için önemli araçlar sunar (Bandura, 1993; Meece ve Painter, 2012). Karakter eğitimi, öğrencilerin öz-düzenleme becerilerini geliştirirken, ruhsal ve sosyal gelişimlerini de ilerleten kapsamlı bir beceri seti sunar (Parker ve Jarolimek, 1984).

Sosyal bilgiler dersinde karakter eğitimi, öz-düzenleme becerilerini geliştirerek öğrencilerin dayanıklılık, cesaret ve azim gibi becerileri içselleştirmelerine ve sosyal etkileşimlerinde daha etkili bireyler olmalarına yardımcı olur. Bu beceriler, öğrencilerin kişisel hedeflerine ulaşmalarını ve topluma uyumlu bir şekilde katkıda bulunmalarını sağlar. Sosyal bilgiler öğretimi, öğrencilere eleştirel düşünme, problem çözme ve alanyazında daha yaygın olan üst düzey düşünme becerileri kazandırmayı amaçlar ve bu beceriler, öğrencilerin karmaşık sosyal konuları anlama ve yorumlama yeteneklerini geliştirir. Sosyal bilgiler dersinde öz-düzenleme becerilerinin geliştirilmesi, üstün yetenekli öğrencilere karakter eğitimi kapsamında dayanıklılık, cesaret ve azimlilik becerilerini kazandırarak hem akademik başarılarını hem de kişisel ve sosyal gelişimlerini arttıracakı düşünülmüşse sosyal bilgiler dersinde öz-düzenleme becerilerini kullanma önem arz etmektedir.

Aşağıdaki Tablo 2.10’da Sosyal bilgiler dersinde dayanıklılık, cesaret ve azimlilik gibi karakter becerilerinin “7 adımda öz düzenleme becerileri” basamaklarına uyarlanmış hali gösterilmektedir.

Tablo 2.8. 7 Adımda öz düzenlemeyle karakter eğitimi becerileri

Adım	Açıklama	Dayanıklılık, Cesaret ve Azimlilik Becerilerine Yönelik Sosyal Bilgiler Dersinde Uygulama
1. Hedef Belirleme	Öğrencilerin ulaşmak istedikleri hedefleri net bir şekilde tanımlamaları.	“Kültür ve Miras öğelerimizi tanımak” gibi spesifik hedefler oluşturarak, öğrencilerin bu konularda dayanıklılık ve azim göstermeleri teşvik edilir.
2. Planlama	Hedeflere ulaşmak için gerekli adımları ve stratejileri belirleme.	Türkiye’nin iklim ve bitki örtüsü için belirli günlerde belirli bölgeleri çalışmayı planlayarak, öğrencilerin sistematik çalışma alışkanlığı kazanmaları sağlanır.
3. İzleme	İlerlemeyi düzenli olarak takip etme ve değerlendirme.	Öğrenciler, ilerlemelerini düzenli olarak küçük sınavlar veya bilgi testleri ile izlerler, böylece cesaret ve kararlılıkla süreçlerini yönetirler.
4. Kendine Geri Bildirim	Kendi performansları hakkında düşünme ve geri bildirim sağlama.	Öğrenciler, öğrendiklerini arkadaşlarına anlatarak veya grup çalışmaları yaparak geri bildirim alır, böylece cesaret ve azimlerini pekiştirirler.
5. Duygusal Yönetim	Duyguları tanıma ve yönetme becerilerini geliştirme.	Öğrenciler, sosyal bilgiler dersindeki grup çalışmalarında veya tartışmalarda duygularını tanıyarak ve yöneterek dayanıklılık ve empati becerilerini geliştirirler.
6. Motivasyon Sağlama	Sürekli motivasyonu koruma ve olumsuz durumlarla başa çıkma stratejileri.	Öğrenciler, zorlayıcı konularla başa çıkmak için motivasyonlarını yüksek tutar ve bu süreçte cesaret ve azimlilik becerilerini güçlendirirler.
7. Esneklik	Planlarda değişiklik yapabilme ve yeni stratejiler geliştirme yeteneği.	Öğrenciler, öğrenme süreçlerinde karşılaştıkları engelleri aşmak için stratejilerini değiştirir ve yeni yöntemler denerler, bu da onların dayanıklılık ve esneklik becerilerini pekiştirir.

Tablo 2.8, Ziegler, Stoeger, Vialle ve Wimmer’in (2012) “7 Adımlı Öz Düzenleyici Öğrenme Teorisi” temel alınarak, hedeflenen karakter becerilerine uygun şekilde araştırmacı tarafından uyarlanmıştır.

Tablo 2.8’de karakter becerilerini geliştirmede öz düzenlemeli bilim öğrenme süreci Ziegler, Stoeger, Vialle ve Wimmer’in (2012) geliştirdiği “7 Adımlı Öz Düzenleyici Öğrenme Teorisi”ne dayandırılarak, sosyal bilgiler dersinde dayanıklılık, cesaret ve azimlilik gibi karakter becerilerinin nasıl geliştirilebileceği gösterilmektedir. Bu uyarlama, öğrencilerin öz düzenleme becerilerini kullanarak belirledikleri hedeflere ulaşmalarını, plan yapmalarını, ilerlemelerini izlemelerini, geri bildirim almalarını, duygusal yönetim sağlamalarını, motivasyonlarını korumalarını ve esnekliklerini geliştirmelerini teşvik etmektedir.

2.3.6 Sosyal Bilgiler Öğretiminde Dayanıklılık, Cesaret ve Azimlilik Becerilerinin Önemi

Dayanıklılık, cesaret ve azim gibi karakter becerileri, bireylerin toplumsal hayatta etkin ve sorumlu bireyler olarak yer almaları için temel taş niteliğindedir. Bu becerilerin geliştirilmesi, öğrencilerin zorluklarla başa çıkma, problem çözme ve hedeflerine ulaşma süreçlerinde kararlılık sergilemelerine olanak tanır (Christenson & ark., 2001). Özellikle özel yetenekli öğrenciler açısından, dayanıklılık, cesaret ve azim gibi beceriler, bireylerin karşılaştıkları zorluklara etkili şekilde yanıt vermelerini, potansiyellerini keşfetmelerini ve sürdürülebilir başarı elde etmelerini sağlamada önemli bir rol oynar. Sosyal bilgiler dersinde uygulanacak dayanıklılık, cesaret ve azim odaklı etkinlikler, öğrencilerin hem bireysel hem de toplumsal sorumluluk bilincini geliştirmelerine yardımcı olacağından bu becerilerin, ilkokul 4. sınıf sosyal bilgiler dersinin konularıyla uyumlu etkinlikler çerçevesinde işlenmesi, öğrencilerin sınıf ortamında karakter gelişimlerini desteklemeyi amaçlamaktadır.

Renzulli (2002), özel yetenekli öğrencilerin yüksek zekâ seviyeleri, yaratıcılık ve motivasyon gibi özelliklerinin eğitim süreçlerinde hem olumlu hem de olumsuz yansımaları olabileceğini belirtmektedir. Sosyal bilgiler dersleri, öğrencilerin karşılaştıkları zorluklarla başa çıkmada rol modellerin ve onların öykülerinin incelenmesini içerir. Cesaret, bağımsız düşünme ve doğruluğu savunma yetisini kapsar. Neihart ve Tan (2016), toplumsal olaylar ve özgürlük mücadeleleri üzerine grup tartışmalarının, filmler ve belgesellerin cesareti pekiştirdiğini belirtir. Azim, uzun vadeli hedeflere ulaşmada kararlılık gösterme yetisidir. Bu tür etkinlikler, öğrencilerin cesaret ve azim becerilerini pekiştirir.

Tablo 2.9’da karakter eğitiminin sosyal bilgiler derinlemesine nasıl entegre edilebileceğini gösterirken aynı zamanda özel yetenekli öğrencilerin kişisel gelişimlerini desteklemeye yönelik bir çerçeve sunmaktadır.

Tablo 2.9. Karakter eğitiminde dayanıklılık, cesaret ve azimlilik becerileri

Karakter Becerisi	Tanım	Sosyal Bilgiler Ders İçeriği ile İlişkilendirme	Öğretim Etkinliği Örneği
Dayanıklılık	Zorluklarla başa çıkma ve engeller pes etmeden çabalama becerisi	Tarihte sorunlar ve insanların direniş tutumlarını inceleyerek; karşılaştıkları zorlayıcı durumlarıyla nasıl başlayabileceklerini öğretmektedir. (Fatih Sultan Mehmet)	Tarihsel bir kahramanın hikayesini inceleyerek, onların kahramanlarının karşılaştığı engeller ve baş etme yöntemleri üzerinde düşünmelerini sağlamaktadır.
Cesaret	Kendi kendini ifade etme, bağımsız kararların alınabilmesi ve doğruluğunun savunulması becerisi	Toplumsal olayların ve özgürlük mücadelesi hakkında bilgi sahibi olmalarını sağlamak, doğru olanı savunma cesaretini geliştirmektedir. (M. Kemal Atatürk örneği)	Bir grup tartışması düzenleyerek, aralıksız olayların tartışmalarını ve kendi listelerinin savunmasını sağlamaktadır.
Azim	Uzun vadeli hedefler belirleyerek bu hedeflere ulaşmak için sebat etme becerisi	Öğrencilerin toplumsal başarı hikâyelerini sunarak, azmin önemi hakkında başlangıçtaki kazanımları ve kendi hedeflerini belirlemelerini desteklemektedir. (Bilim insanları, Kaşiflerin, başarı öyküleri)	Toplum için önemli bir katkı sağlayan bireyin yaşam öyküsü üzerine bir etkinlik yaparak, ülkelerinin uzun vadeli hedeflerini belirlemelerine rehberlik etmektedir.

Tablo2.9 Sosyal Bilgiler dersine yönelik uygulamalar araştırmacı tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 2.9’da sosyal bilgiler dersinde özel yetenekli öğrencilerin karakter becerilerini geliştirmeye yönelik stratejileri detaylandırmaktadır. Karakter becerileri, öğrencilerin zorluklarla başa çıkabilme, bağımsız kararlar alma ve uzun vadeli hedeflere ulaşma konusundaki yetkinliklerini artırmada kritik bir rol oynamaktadır. Sosyal bilgiler ders içeriği, bu becerilerin kazandırılmasında tarihsel örnekler ve toplumsal olaylar gibi somut bağlamlar sağlar. Öğretim etkinlikleri, öğrencilerin bu becerileri pratikte nasıl uygulayabileceklerini deneyimlemelerine olanak tanır, böylece akademik bilgiyi gerçek dünya senaryolarıyla birleştirerek öğrencilerin kişisel ve toplumsal gelişimlerine katkıda bulunur. Bu stratejik yaklaşım, özel yetenekli öğrencilerin hem akademik hem de karakter gelişimlerini destekleyerek onların daha başarılı ve etkili bireyler olmalarını hedeflemektedir. Sosyal bilgiler öğretimine karakter eğitimi etkinliklerinin entegre edilmesi, özel yetenekli öğrencilerin hem bireysel hem de sosyal becerilerini geliştirmelerine katkı sağlayarak, öğrencilerin daha zengin ve anlamlı bir öğrenme deneyimi yaşamalarına olanak tanıyabilir. Dayanıklılık, cesaret ve azim gibi temel karakter

becerilerinin sosyal bilgiler dersi içeriği ile ilişkilendirilerek öğretilmesi, öğrencilerin kişisel ve akademik başarılarının yanı sıra toplumsal sorumluluk bilincini de artırır. Bu eğitim yaklaşımı, özel yetenekli öğrencilerin karşılaştıkları zorlukları aşmalarını ve potansiyellerini en üst düzeyde kullanmalarını destekleyebilir.

2.3.7 Sosyal Bilgiler Öğretiminde Dayanıklılık Becerisi

Dayanıklılık, bireylerin zorluklarla başa çıkma, motivasyonlarını koruma ve uzun vadeli hedeflerine ulaşma kapasitesini destekleyen kritik bir karakter becerisidir. Leipold ve Greve (2009), dayanıklılığı bireyin gelişim süreçlerini güçlendiren bir başa çıkma mekanizması olarak ele alırken, bireyin çevresel ve içsel kaynaklarını etkili bir şekilde kullanmasının önemini vurgulamaktadır. Eğitimde dayanıklılık, öğrencilerin öğrenme sürecinde karşılaştıkları engellere karşı direnç geliştirmelerini ve akademik başarısızlıkları öğrenme fırsatına dönüştürmelerini sağlar. Masten (2001), dayanıklılığın olağan bir süreç olduğunu ve bireylerin uygun destek mekanizmalarıyla zor koşullara uyum sağlayabileceğini ifade eder. Özellikle özel yetenekli öğrenciler için dayanıklılık, akademik ve kişisel gelişimlerini sürdürülebilir kılmak açısından büyük önem taşır. Bu öğrenciler sıklıkla yüksek beklentilere maruz kalmakta ve bilişsel düzeyde güçlü olmalarına rağmen duygusal ve sosyal zorluklarla karşılaşabilmektedirler. Bu nedenle, eğitimde karakter eğitimi stratejileri ile onların içsel motivasyonlarını koruyarak dayanıklılıklarını geliştirmek kritik bir gereklilik olarak öne çıkar. Newman (2005) ise dayanıklılığı kriz ve travmalarla başa çıkma kapasitesi olarak tanımlayarak, bireylerin stresle mücadele ederken destekleyici çevrelerden yararlanmasının önemini vurgular. Özel yetenekli öğrencilerin dayanıklılığını artırmak için eğitim ortamlarının onların duygusal ve sosyal ihtiyaçlarını gözetmesi gereklidir. Farklılaştırılmış öğretim, mentorluk programları ve öz düzenleme becerilerinin geliştirilmesi, bu öğrencilerin hem akademik hem de kişisel gelişimlerinde destekleyici rol oynar.

Southwick ve Charney'in "Resilience: The Science of Mastering Life's Greatest Challenges" adlı kitabında, dayanıklılığın on temel faktör üzerinde geliştiği vurgulanmaktadır. Olaylara olumlu bir perspektiften bakarak iyimserliği korumak ve değişen koşullara uyum sağlama yeteneği, bireyin dayanıklılığını artırır. Güçlü sosyal destek sistemlerine sahip olma, net hedefler belirleyip bu

hedeflere ulaşmak için plan yapma ve etkili problem çözme stratejileri geliştirme, bireysel güçlenmeye katkıda bulunur (Davidson, 2000). Ayrıca, kendi duygularını ve düşüncelerini anlama, duyguları ve davranışları yönetme yeteneği, inanç sistemi veya manevi pratikler aracılığıyla anlam ve amaç bulma, geleceğe dair olumlu beklentilere sahip olma da önemlidir. Meditasyon ve yoga gibi dayanıklılığı artıran uygulamalar, bu süreci destekler (Southwick & Charney, 2012).

Üst düzey düşünme becerileri, dayanıklılık becerisini desteklemekte ve öğrencilerin eleştirel düşünme, problem çözme, yaratıcılık, iş birliği ve iletişim gibi becerilerini de pekiştirmektedir (Jonassen, 2000; Mayer, 2013; Paul & Elder, 2006). Öz-düzenleme, meta bilişsel düşünme, yaratıcı düşünme ve bağımsız düşünme gibi beceriler, öğrencilerin kendi öğrenme süreçlerini yönetme ve stratejiler geliştirme kapasitelerini artırmaktadır (Erkal, 2015). Etik ve sosyal sorumluluk, iş birliği ve takım çalışması, uyum sağlama ve esneklik gibi karakter becerileri, öğrencilerin toplumsal hayatta etkin bireyler olmalarını sağlamaktadır (Köse, 2015). Bilgi ve dijital okuryazarlık becerileri, öğrencilerin bilgi çağında etkin bireyler olarak yetiştirmelerine katkıda bulunmaktadır (Özgün, 2019).

Dayanıklılık becerisi, özel yetenekli öğrencilerin akademik ve kişisel gelişimlerini desteklemekte ve onların zorlu durumlarla başa çıkma, etkili iletişim kurma ve problem çözme yeteneklerini güçlendirmektedir. Sosyal bilgiler öğretiminde karakter eğitimi, özellikle özel yetenekli öğrencilerin dayanıklılık, cesaret ve azim gibi karakter becerilerini geliştirmelerini destekleyen önemli bir öğrenme alanı sunar (Myers & diğ., 2006). Bu dersler, öğretmenlerin rehberliğinde, öğrencilerin zorlu durumlarla başa çıkma, etkili iletişim kurma ve problem çözme becerilerini geliştirmelerinde, toplumsal hayata uyumlarını kolaylaştırmakta ve kişisel gelişimlerine katkıda bulunmaktadır.

Sosyal bilgiler derslerinde bu karakter becerilerinin vurgulanması, öğrencilerin akademik performanslarını artırarak, daha başarılı ve bütünsel gelişmiş bireyler olmalarını sağlamaktadır. Ayrıca, sosyal bilgiler dersinde tarihi olayları ve toplumsal dinamikleri analiz etme, neden-sonuç ilişkilerini anlama ve bilgiyi objektif bir şekilde değerlendirme gibi beceriler, öğrencilerin eleştirel bir bakış açısı geliştirmelerine yardımcı olmaktadır (Ginesar, 2022). Bu becerilerin geliştirilmesi, öğretmenler tarafından sunulan karakter eğitimleri ile öğrencilerin sosyal ve duygusal gelişimlerini desteklemekte ve öğrencilerin bireysel ve toplumsal

sorumluluklarını yerine getiren, karakter sahibi bireyler olarak yetişmelerine olanak sağlamaktadır (Arı & Boyraz, 2023; Dweck, 2006; Subotnik & diğ., 2011).

Aşağıdaki Tablo 2.10’da ilkokul öğrencilerinde dayanıklılık becerilerini daha net bir şekilde ortaya koymakta ve her bir becerinin altındaki becerilerin açıklamaları ile hedeflerini göstermektedir.

Tablo 2.10. Karakter eğitiminde “dayanıklılık” becerisi

Dayanıklılık Becerisi	Tanımı	Dayanıklılık ile İlişkisi	Eğitimde Kullanımı
Dayanıklılık	Zorluklarla başa çıkma, stres altında çözüm üretme	Dayanıklılık, bireyin karşılaştığı engellere rağmen devam etmesini sağlar	Problem çözme aktiviteleri, stres yönetimi programları
Azim	Hedeflere ulaşmak için kararlı ve istikrarlı çaba gösterme	Azim, dayanıklılığı besleyen bir güçtür; bireyin pes etmeden ilerlemesini sağlar	Uzun vadeli hedef belirleme, motivasyon destekleyici uygulamalar
Cesaret	Risk alabilme ve zorluklarla yüzleşebilme	Cesaret, dayanıklılığı güçlendirerek bireyin bilinmezlerle karşı dirençli olmasını sağlar	Özgüven artırıcı çalışmalar, liderlik projeleri
Öz düzenleme	Kendi davranışlarını kontrol edebilme ve yönlendirebilme	Öz düzenleme, bireyin zor koşullarda duygusal ve zihinsel süreçleri gözden geçirerek yol haritası çizmesine ve dayanıklılığını korumasına yardımcı olur	Duygu yönetimi eğitimi, öz farkındalık çalışmaları
Sosyal dayanıklılık	Toplumsal ve grup içinde zorluklara uyum sağlama	Sosyal dayanıklılık, bireyin sosyal ilişkilerini ve çevresiyle etkileşimini olumlu bir şekilde geliştirerek stresle başa çıkmasını destekler	Grup çalışmaları, iş birliği gerektiren etkinlikler

Tablo 2.10, Paterson, C., Tyler, C. ve Lexmond, J. (2014) tarafından hazırlanan Karakter ve Dayanıklılık Manifestosu adlı çalışmadan karakter becerileriyle ilişkisi kurularak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır

Tablo 2.10’da, sosyal bilgiler dersinde dayanıklılık becerisi ve bu beceriye ilişkin alt beceriler ile açıklamaları sunulmaktadır. Bu tablo, öğrencilerin sorumluluk, azim ve dayanıklılık, empati gibi temel karakter becerilerini geliştirmelerine yönelik stratejileri içermektedir. Dayanıklılık becerisinin geliştirilmesi, öğrencilerin zorlu durumlarla başa çıkma, uzun vadeli hedeflere ulaşma ve motivasyonu sürdürme kapasitelerini artırmak için kritik öneme sahiptir. Ayrıca, sorumluluk ve empati gibi alt beceriler, öğrencilerin kendilerini ve başkalarını anlamalarını, seçimlerinin sonuçlarını kabul etmelerini ve başkalarına yardım etmelerini sağlamaktadır. Bu beceriler, öğrencilerin toplumsal hayata uyumlarını kolaylaştırmakta ve kişisel gelişimlerine katkıda bulunmaktadır.

2.3.8 Sosyal Bilgiler Öğretiminde Cesaretlilik Becerisi

Cesaret, bireylerin zorluklar karşısında direnç göstermesi ve korkularla yüzleşme kapasitesini ifade eder (TDK, 2019). Bu karakter becerisi, kişilerin bilinmeyen durumlarla karşılaştıklarında çekinmeden adım atmalarını ve özgür düşüncelerini serbestçe ifade edebilmelerini sağlar (Williams,2023).

. Cesaret, korkularla yüzleşme, olumlu düşünme, destek alma ve kendine iyi bakma gibi stratejilerle geliştirilebilir (Putman, 2001). Sosyal bilgiler derslerinde, cesaretin yanı sıra adalet ve dürüstlük gibi temel karakter becerilerinin kazandırılması hayati öneme sahiptir. Bu beceriler, öğrencilerin doğruyu savunmalarını, sosyal adalet arayışında aktif rol almalarını ve toplumsal sorumluluklarını yerine getirmelerini sağlar (Kovancı & Hiçdurmaz, 2021). Özellikle tarihsel figürler ve kahramanlık hikâyeleri aracılığıyla, öğrencilere cesur eylemler sergileme konusunda rol model teşkil etmektedir.

Adalet, tüm bireylere eşit ve adil davranma, hak ve sorumluluk bilinci ve objektif karar verme yeteneğini içerir (Kaya, 2013). Bu beceri, öğrencilerin birbirlerine karşı adil ve saygılı olmalarını sağlar ve sosyal adaletsizliklerle mücadele etmelerine yardımcı olur. Dürüstlük, doğru söyleme, güvenilirlik ve açık şeffaf olma özelliklerini içerir ve öğrencilerin her durumda dürüst olmalarını teşvik eder (Johnson, 2009). Bu becerilerin geliştirilmesi, öğretmenler tarafından sunulan karakter eğitimleri ile öğrencilerin sosyal ve duygusal gelişimlerini destekler.

Sosyal bilgiler öğretim programında cesaret, adalet ve dürüstlük gibi karakter özelliklerinin yapılandırılması, öğrencilerin bireysel ve toplumsal sorumluluklarını yerine getiren, karakter sahibi bireyler olarak yetişmelerine olanak sağlar (Özdemir, 2006). Üst düzey düşünme becerileri ile desteklenen karakter eğitimi, özel yetenekli öğrencilerin cesaretlerini destekleyerek, akademik ve sosyal başarılarını artırır ve onların toplumda olumlu etki yaratan bireyler olmalarını sağlar (Dweck, 2006).

Aşağıda verilen Tablo 2.11’de ilkokul öğrencilerinde cesaret becerilerini ve her bir becerinin altındaki alt beceriler gösterilmektedir.

Tablo 2.11. Karakter eğitiminde “cesaretlilik” becerisi

Cesaretin Öğretimi	Tanımı	Öğretim Stratejileri	Dayanıklılık ile İlişkisi	Azimlilik ile İlişkisi
Cesaret	Bireyin korkularına rağmen harekete geçme kapasitesi.	Korkularla yüzleşme, olumlu düşünme, risk alma, destekleyici ortam yaratma.	Dayanıklılık, bireyin zorluklar karşısında direnç göstermesini sağlar ve cesaretin sürdürülebilir olmasına katkıda bulunur.	Azimli bireyler, cesaretlerini koruyarak hedeflerine ulaşmak için sürekli çaba gösterirler.
Moral Cesaret	Etik ve ahlaki değerler doğrultusunda doğru olanı savunma.	Etik karar verme, rol modellerden öğrenme, empati geliştirme.	Dayanıklılık, bireyin etik kararlarını sürdürmesini destekler.	Azimlilik, bireyin etik değerleri koruyarak uzun vadeli hedeflerine ulaşmasını sağlar.
Fiziksel Cesaret	Fiziksel risklere rağmen harekete geçme.	Zorluklarla yüzleşme, stres yönetimi, fiziksel dayanıklılık geliştirme.	Dayanıklılık, bireyin fiziksel zorluklara karşı direnç göstermesini sağlar.	Azimli bireyler, fiziksel engelleri aşarak hedeflerine ulaşmak için çaba gösterirler.

Tablo 2.11, *Gaufberg (2010) tarafından yapılan On Courage adlı çalışmaya dayanarak araştırmacı tarafından uyarlanmıştır.*

Tablo 2.11’de, sosyal bilgiler dersinde cesaret, adalet ve dürüstlük gibi karakter özelliklerinin kazandırılmasına yönelik temel beceriler, alt beceriler ve bu becerilerin açıklamaları ile hedefler sunulmaktadır. Cesaret, bilinmeyen durumlarla karşılaşmaktan korkmama, kendi değerlerini savunma ve hata yapmaktan çekinmeme gibi alt becerileri içerir. Bu beceriler, öğrencilerin farklı çözüm yollarını analiz ederek en iyi yolu seçme yeteneğini geliştirmelerine yardımcı olur. Adalet, tüm bireylere eşit ve adil davranma, hak ve sorumluluk bilinci ve objektif karar verme yeteneklerini kapsar. Bu beceriler, öğrencilerin cesur kararlar alarak problemler için uygun çözümler belirlemelerine olanak tanır. Dürüstlük ise, her durumda doğruyu söyleme, verilen sözleri tutma ve duygu ile düşünceleri net ifade etme özelliklerini içerir. Bu beceriler, öğrencilerin farklı vakalarda cesaret ve azimle etkili çözüm yolları iyileştirme kapasitesini artırır. Öğrencilerin zorlu durumlarla başa çıkmalarını, sosyal adaleti savunmalarını ve toplumsal sorumluluklarını yerine getiren karakter sahibi bireyler olarak yetişmelerini sağlar. Sosyal bilgiler derslerinde bu karakter becerilerinin vurgulanması, öğrencilerin akademik ve sosyal başarılarını artırarak, daha başarılı ve bütünsel gelişmiş bireyler olmalarını desteklemektedir.

2.3.9 Sosyal Bilgiler Öğretiminde Azimlilik Becerisi

Azimlilik, bireylerin uzun vadeli hedeflerine ulaşmak için mücadele etmesi, zorluklar karşısında direnç göstermesi ve pes etmeden, sabır ve özgüvenle üstesinden gelebilmesidir. Azimli insanlar hayatta başarılı olabilmek konusunda zeki insanlara göre daha avantajlıdır çünkü azim zekâdan daha etkili olduğu alanlar mevcuttur. Azimli olan bireylerin akademik başarıları da güçlüdür (Zhang ve ark. 2024). Eğitim bilimleri ve psikoloji alanlarında yapılan çalışmalar, azimlilik becerisinin öğrencilerin akademik ve sosyal başarılarını artırmada etkili olduğunu göstermektedir (Ertürk, 2020). Azimli bireyler, hedeflerine ulaşmak için karşılaştıkları engeller karşısında pes etmezler ve sürekli çaba gösterirler (Duckworth & ark., 2007). Azimlilik, hedeflere ulaşma sürecinde birçok alt beceriyi kapsar. Bu beceriler arasında net ve ulaşılabilir hedefler belirleme, planlı ve düzenli çalışma için öz disiplin, zorlukların üstesinden gelebileceğine olan inanç, yani öz yeterlik, hem içsel hem de dışsal motivasyon, esneklik, zaman yönetimi, stres yönetimi ve problem çözme gibi alt beceriler yer almaktadır. Bu beceriler, bireylerin akademik ve kişisel hayatlarında güçlü ve kararlı adımlar atmalarına yardımcı olur. Ayrıca, azimlilik, zorluklarla karşılaşıldığında pes etmeden çözüm yolları üreterek engelleri aşmayı gerektirir. Bu süreç, bireylerin zor işleri başarma ihtimalleri düşük olsa bile, gayret ve kararlılıkla üstesinden gelmelerini sağlar.

Duckworth & Gross (2014), geliştirdiği “Grit Scale” (Azimlilik Ölçeği) ile azmin, zekâdan daha önemli bir başarı faktörü olduğunu vurgulamaktadır. Sosyal bilgiler dersleri, özellikle özel yetenekli öğrenciler için azimlilik becerisini kazandırırken sosyal bilgiler dersinde geçen Azimlilik, bireylerin uzun vadeli hedeflerine ulaşmak için mücadele etmesi, zorluklar karşısında direnç göstermesi ve pes etmeden, sabır ve özgüvenle üstesinden gelebilmesidir. Azimli bireyler, hayatta başarılı olma konusunda zekâyâ göre daha avantajlıdır, çünkü azim zekâdan daha etkili olduğu alanlar mevcuttur. Eğitim bilimleri ve psikoloji alanlarında yapılan çalışmalar, azimlilik becerisinin öğrencilerin akademik ve sosyal başarılarını artırmada etkili olduğunu göstermektedir (Ertürk, 2020). Azimli bireyler, hedeflerine ulaşmak için karşılaştıkları engeller karşısında pes etmezler ve sürekli çaba gösterirler (Duckworth & ark., 2007).

Azimlilik, hedeflere ulaşma sürecinde birçok alt beceriyi kapsar. Bu beceriler arasında net ve ulaşılabilir hedefler belirleme, planlı ve düzenli çalışma

için öz disiplin, zorlukların üstesinden gelebileceğine olan inanç (öz yeterlik), hem içsel hem de dışsal motivasyon, esneklik, zaman yönetimi, stres yönetimi ve problem çözme yer almaktadır. Bu beceriler, bireylerin akademik ve kişisel hayatlarında güçlü ve kararlı adımlar atmalarına yardımcı olur. Ayrıca, azimlilik, zorluklarla karşılaşıldığında pes etmeden çözüm yolları üreterek engelleri aşmayı gerektirir. Bu süreç, bireylerin zor işleri başarma ihtimalleri düşük olsa bile, gayret ve kararlılıkla üstesinden gelmelerini sağlar. Duckworth ve Gross (2014), geliştirdiği “Grit Scale” (Azimlilik Ölçeği) ile azmin, zekâdan daha önemli bir başarı faktörü olduğunu vurgulamaktadır.

Sosyal bilgiler dersleri, özellikle özel yetenekli öğrenciler için azimlilik becerisini kazandırırken, tarihsel figürler ve kahramanlık hikâyeleri aracılığıyla azmin başarı için ne kadar önemli olduğunu öğrencilere gösterir (Myers & diğ., 2006). Sosyal bilgiler öğretiminde azimlilik, öğrencilerin karşılaştıkları zorlukları aşmalarına, hedeflerine odaklanmalarına ve sürekli çaba göstermelerine yardımcı olur. Bu süreçte, önemli kişilerin azim örneklerini öğrenmek, öğrencilerin motivasyonlarını artırır ve onları ilham kaynağı olarak kullanmalarına olanak tanır. Kurtuluş Savaşı’ndaki mücadele veya bilim insanlarının başarı hikâyeleri, azim ve kararlılığın önemini vurgular. Dweck (2006), büyüme zihniyetinin azimliliği besleyen önemli bir unsur olduğunu savunur. Büyüme zihniyetine sahip bireyler, başarısızlıkları öğrenme fırsatı olarak değerlendirerek daha fazla azim gösterebilirler. Özel yetenekli öğrencilerin azimlilik becerisinin geliştirilmesi, onların akademik başarılarını artırarak topluma katkı sağlayan bireyler olmalarına yardımcı olur (Arı & Boyraz, 2023). Bu bağlamda, sosyal bilgiler derslerinde karakter eğitimi kapsamında azim, öğrencilerin zorlukların üstesinden gelmelerini ve kararlılıklarını geliştirmelerini hedefler.

Tablo 2.12, sosyal bilgiler dersinde azimlilik becerisinin kazandırılmasına yönelik temel ve alt becerileri açıklamaktadır. Bu tablo, öğrencilerin hedef belirleme, zorluklarla başa çıkma ve sürekli çaba gösterme kapasitelerini geliştirmeye yönelik stratejiler sunmaktadır.

Tablo 2.12 Karakter eğitiminde “azimlilik” becerisi

Karakter Becerisi	Tanımı	Azimlilik ile İlişkisi	Eğitimde Kullanımı
Azimlilik	Bireyin uzun vadeli hedeflere ulaşmak için kararlılıkla çalışması ve zorluklara direnç göstermesi	Azimlilik, bireyin hedeflerine ulaşmak için sürekli çaba göstermesini sağlar ve motivasyonunu korur	Kendi hedeflerini belirleme, öz disiplin ve metakognitif stratejiler geliştirme
Dayanıklılık	Bireyin stres, baskı ve başarısızlıklar karşısında direnç gösterme becerisi	Dayanıklılık, azimliliğin sürdürülebilmesi için gereklidir; bireyin engelleri aşarak ilerlemesine yardımcı olur	Problem çözme odaklı öğretim, duygusal dayanıklılık çalışmaları
Cesaret	Risk alabilme, yeni deneyimlere açık olma ve başarısızlık korkusu olmadan ilerleyebilme	Cesaret, azimli bireylerin belirsizliklerle başa çıkmasını ve yeni yollar keşfetmelerini sağlar	Özgüven geliştirme etkinlikleri, liderlik ve karar alma süreçlerine aktif katılım
Öz Düzenleme	Bireyin öğrenme sürecini bilinçli şekilde yönetmesi ve stratejik olarak planlaması	Öz düzenleme, azimli bireylerin motivasyonlarını korumalarına ve zaman yönetimlerini optimize etmelerine olanak tanır	Kendi öğrenme hedeflerini belirleme, gelişim süreçlerini takip etme
Öğrenme Motivasyonu	Bireyin öğrenme sürecine bağlılığı ve ilerleme isteği	Yüksek öğrenme motivasyonu, azimlilik becerisinin içselleştirilmesini sağlar ve bireyin akademik başarısını artırır	Öğrencilerin kişisel hedefler belirlemesine ve kendi başarılarını değerlendirmelerine olanak sağlama

Tablo 2.12, Brar, S. T. (2019) tarafından hazırlanan “Can Perseverance Be Taught?” adlı çalışmadan yararlanılarak araştırma becerileriyle ilişkisi kurularak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

Tablo 2.12’de, sosyal bilgiler dersinde azimlilik becerisinin kazandırılmasına yönelik temel ve alt beceriler gösterilmektedir. Azimlilik, bireylerin karşılaşılan zorluklara karşı pes etmeyip sürekli çaba göstererek hedeflerine ulaşma yeteneğini ifade eder. Öz disiplin, duygular ve davranışların kontrol edilmesi, sabır ve irade gücü gibi alt becerilerle desteklenir. İş birliği ve takım çalışması, etkili iletişim, ortak hedeflere ulaşma ve uyumsuzluk yönetimi becerilerini içerir. Bu becerilerin geliştirilmesi, öğrencilerin akademik ve sosyal başarılarını artırarak, toplumsal hayatta etkin ve sorumlu bireyler olmalarına katkıda bulunur.

2.4. Karakter Eğitiminde Öğretmen Yeterlilikleri

Bir öğretmen için karakter eğitimi, sadece ahlaki bir sorumluluk değil, aynı zamanda öğrencilerinin insanlık adına değer katmasını sağlayan bir rehberlik yolculuğudur. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin karakter eğitimi alanındaki rehberlik yeterliliklerinin artırılması, hem öğrencilerin kişisel gelişimlerine hem de eğitim kalitesinin yükselmesine önemli katkılar sağlar (Arifudin & Ali 2022). Özellikle özel yetenekli öğrencilerin karakter eğitimi süreçlerinde, öğretmenlerin pedagojik bilgi ve becerilerinin yanı sıra karakter eğitimi uygulama yetkinliklerinin üst düzeyde olması gereklidir (Biesta, 2015).

Milson ve Meglih'in (2002) çalışmasında belirtildiği gibi, özel üniversiteler ve dini okullardan mezun öğretmenlerin karakter eğitiminde daha etkili oldukları vurgulanmış; bu nedenle hizmet içi eğitimlerin ve konferansların bu alandaki bilgi ve becerilerin gelişimi açısından önemli olduğu ifade edilmiştir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin mesleki gelişimlerinin sürekliliği, onların güncel eğitim yöntem ve içeriklerine hâkim olmalarını sağlar. Bu, öğretim süreçlerini dinamik ve öğrenci odaklı bir yapıya dönüştürerek hem öğretmenlerin performansını hem de öğrencilerin öğrenim deneyimini iyileştirir. Önerilen bu yaklaşım, araştırma bulgularının ışığında öğretmen yeterliliklerinin artırılmasına yönelik somut adımları içermekte ve öğretmenlerin karakter eğitimindeki etkin rollerini desteklemeyi amaçlamaktadır. Karakter eğitimi alanında yetkin sosyal bilgiler öğretmenleri, öğrencilerin akademik ve sosyal başarılarını artırır, etik ve ahlaki değerlerini geliştirir ve topluma faydalı bireyler olarak yetiştirmelerine destek olur. Öğretmenlerin etkili iletişim ve ilişki yönetimi becerileri, öğrenci ve veli ilişkilerini güçlendirir, kültürel duyarlılık ise farklı kültürlerden gelen öğrencilere daha iyi rehberlik etmelerini sağlar (García-Álvarez & diğ., 2023).

Sosyal bilgiler öğretiminde kullanılan etkinlikler, dersin öğretim programındaki genel amaç ve değerlerin kazanılmasına aracılık eder. Sosyal bilgiler öğretmenleri, sınıf içi etkinlikleri daha verimli hale getirir ve öğrencilere özgürce düşüncelerini ifade edebilecekleri bir ortam sunar. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin hizmet içi eğitimler, konferanslar ve mesleki gelişim programları aracılığıyla karakter eğitimi konusunda güncel bilgiler edinmeleri ve bu bilgileri sınıf ortamına entegre etmeleri önemlidir.

Öğretmenler, karakter eğitiminde özel yetenekli öğrencilere bireysel rehberlik, stres yönetimi ve problem çözme becerileri kazandırarak onların karakterlerini güçlendirme fırsatları sunabilirler. Karakter eğitimi, sadece bireysel gelişime katkı sağlamakla kalmaz, daha adil ve demokratik bir toplum oluşturma temelini de destekler. Blankstein (2004), öğretmenlerin ve okul liderlerinin öğrencilere cesaretli liderlik göstermelerinin, onların başarılarına olumlu etkiler yaratacağını savunmaktadır. Gentry ve ark. (2011), yetenekli öğrenciler tarafından örnek olarak belirlenen öğretmenlerin, öğrenci başarısına yönelik derin bir bağlılık ve güçlü pedagojik beceriler sergilediklerini göstermektedir. Öğretmenlerin olumlu ilişkiler sergileyerek öğrencilerin kendine güvenlerini desteklemeleri önemlidir. Öğrencilerin dürüstçe tartışmalar yapabileceği, sosyal olarak güvenli bir ortam yaratmak hayati öneme sahiptir. Sosyal bilgiler öğretiminde karakter eğitimi veren öğretmenlerin pedagojik, sosyal ve akademik yeterliliklerinin sürekli gelişimi, eğitim süreçlerinin kalitesini artırarak öğrencilerin bütüncül gelişimini desteklemektedir (Sop & Pişkin, 2021). Bu bütünlüğün sağlanması, öğretmenlerin farkındalık düzeylerinin yüksek olmasıyla birlikte, profesyonel seviyede öğretim becerilerine hâkim olmalarını gerektirir.

Karakter becerilerinin geliştirilmesi, öğrencilerin okul başarısına katkıda bulunmaktadır. Poffenberger & Carpenter'in (1924) yapmış oldukları araştırmalarında, öğrencilerin karakter becerilerinin gelişmişlik düzeyinin okul başarısını doğrudan etkileyebileceğini vurgulamışlardır. Özel yetenekli ve üstün zekâlı öğrencilerde, detaylara özen gösterme, yüksek güven duygusu, azim ve kararlılık gibi özelliklerin öne çıktığı görülmüştür. Buna karşılık, başarısızlıkla ilişkilendirilen faktörler arasında detaylara dikkat etmeme, düşük esneklik ve kararsızlık yer almaktadır.

2.5 Öğretmen Yeterliliklerini Geliştirme Stratejileri

Öğretmenlerin, pedagojik bilgilerin yanı sıra özel yetenekli öğrencilerin ihtiyaçlarına uygun öğretim yöntemleri ve tekniklerini bilmeleri gerekmektedir. Bu stratejiler, öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarını karşılamada ve uygun stratejiler geliştirmede gereklidir. Karakter eğitiminde doğrudan öğretim ve karşılıklı öğretim yaklaşımlarının etkili olduğu, öğretmenlerin bu stratejileri sistematik biçimde öğrencilere aktarmasının bireysel öğrenme stillerine uygun eğitim ortamları

oluşturmada kritik rol oynamaktadır (Orkun & Bayırlı, 2019). Öğretmenlerin sahip oldukları pedagojik bilgi ve beceriler, eğitimin kalitesini doğrudan etkilemektedir. Öğrenme teorilerini bilmek ve uygulamak, öğrenci merkezli öğretim yöntemlerini kullanmak, değerlendirme ve ölçme tekniklerini etkili bir şekilde uygulamak, sınıf yönetimi, öğretim materyallerinin kullanımı, farklı öğrenme stillerine uyum sağlama ve etkili iletişim kurabilme gibi yetkinlikler, öğretmenlerin eğitimdeki başarısını belirler. Ayrıca, problem çözme ve eleştirel düşünme becerilerini geliştirmek de önemlidir. Bu yetkinlikler, öğretmenlerin sürekli mesleki gelişimini sağlar ve eğitimin verimliliğini artırır.

Öğretmenler, karakter eğitiminde, empati kurma, etik değerleri öğretme ve öğrencilere duygusal destek kazandırma becerilerine sahip olmalıdır. Bu beceriler, öğrencilerin karakter gelişimlerini desteklemede ve onların toplumsal sorumluluk bilinci kazanmalarında önemli rol oynar (Marini ve ark., 2023). Öğretmenlerin kendi davranışlarıyla öğrencilere model olmaları, karakter eğitiminin temelini oluşturur. Bu süreç, teorik bilginin yanı sıra uygulamalı etkinlikler ve projelerle desteklenmelidir. Etik konular üzerindeki tartışmalar ve açık diyaloglar, öğrencilerin empati ve eleştirel düşünme becerilerini geliştirir. Öğretmenlerin, sınıf içi dinamikleri yönetme, olumlu öğrenme ortamları yaratma ve öğrenci etkileşimlerini destekleme becerileri gelişmiş olmalıdır. Etkili sınıf yönetimi, öğrencilerin öğrenme süreçlerini olumlu yönde etkiler ve karakter eğitimi için uygun bir ortam sağlar (Demirel, 2009). Karakter eğitimi destekleyici bir sınıf ortamı, öğrencilerin duygusal ihtiyaçlarını karşılayarak güvenli bir öğrenme ortamı sağlar. Karakter eğitiminin müfredatta entegrasyonu, öğrencilerin etik ve ahlaki konularda farkındalık kazanmalarına yardımcı olur. Aile ve toplumla iş birliği, öğrencilerin karakter gelişiminde kapsamlı bir destek sunmaktadır.

Türk eğitim sisteminde, sosyal bilgiler dersinde karakter eğitiminin değerler eğitimi çatısı altında verilmesi ve akademik müfredatta bağımsız bir yerinin olmaması önemli bir sorun teşkil etmektedir (Pamuk, 2007). Bu eksiklik, öğretmenlerin yeterliliklerini olumsuz etkilemektedir. Sosyal bilgiler dersinde karakter eğitimi için ek süreler ayrılmalıdır. Yüksel (2005), bu eksikliğin örtük öğretim yoluyla giderilebileceğini belirtmektedir. Ancak, örtük müfredatın eğitim sistemine entegrasyonu konusunda yetersizlikler bulunmaktadır.

Öğretmenlerin sürekli mesleki gelişimi, karakter eğitiminin etkili olabilmesi için kritik bir öneme sahiptir. Bu programlar, öğretmenlere en güncel pedagojik

yöntemler ve yaklaşımlar hakkında bilgi sağlayarak, öğrencilerine daha etkili ve anlamlı karakter eğitimi sunmalarına olanak tanır. Bu bilgi birikimi, öğretmenlerin motivasyonlarını ve mesleki tatminlerini artırarak, genel eğitim kalitesini yükseltir (White, 2020). Sürekli mesleki gelişim için öğretmenlere gerekli motivasyon ve fırsatlar sunulmalıdır. Bu programlar, öğretmenlerin bilgi ve becerilerini güncellemelerine ve yeni öğretim stratejileri öğrenmelerine imkân tanır. Aynı zamanda, öğretmenlerin öğrenme süreçlerine aktif katılımını teşvik eder ve mesleki gelişimlerini destekler. Böylece, öğretmenlerin karakter eğitimi konusunda daha yetkin ve bilinçli olmaları sağlanırken, öğrenci gelişimine de olumlu katkı sağlanır.

Öğretmenlerin dayanıklılık, cesaret ve azim gibi becerileri kazandırabilmeleri için gerekli eğitim programları ve seminerler düzenlenmelidir. Bu eğitimler, öğretmenlerin karakter eğitimi konusundaki bilgi ve becerilerini artırmayı amaçlamalıdır (Milson ve Mehlig, 2003). Sürekli mesleki gelişim programları, öğretmenlerin en güncel pedagojik yaklaşımlar ve karakter eğitimi yöntemleri hakkında bilgi sahibi olmalarını sağlar. Bu programlar, teorik bilginin yanı sıra pratik uygulama fırsatları sunarak öğretmenlerin duygusal ve etik rehberlik yetkinliklerini geliştirir. Ayrıca, öğretmenler arası işbirliğini teşvik eder ve mesleki motivasyonlarını artırarak eğitim süreçlerinin dinamik ve güncel kalmasını sağlar (White, 2020).

Mentorluk ve işbirlikli öğrenme, öğretmenlerin mesleki gelişimini ve öğrencilerin karakter eğitimini destekler. Mentorluk, deneyimli öğretmenlerin, daha az deneyimli meslektaşlarına rehberlik ederek, onların pedagojik becerilerini geliştirmelerine yardımcı olur. İşbirlikçi öğrenme ise, öğretmenlerin ve öğrencilerin birlikte çalışarak bilgi ve deneyim paylaşımını teşvik eder. Bu süreçler, öğretmenlerin sürekli gelişimini sağlayarak, eğitim kalitesini artırır ve öğrencilerin empati, işbirliği ve etik değerlerini geliştirmelerine katkı sağlar. Deneyimli öğretmenler ile işbirlikli öğrenme fırsatları ve mentörlük programları oluşturulmalıdır. Grup çalışmaları ve ortak projeler ile işbirlikçi öğrenme ortamları sağlanmalıdır. Bu stratejiler, öğretmenlerin mesleki bilgi ve deneyimlerini paylaşmalarına ve gelişimlerini desteklemelerine yardımcı olur (Klaassen, 2012).

Değerlendirme ve geri bildirim, öğretmenlerin pedagojik uygulamalarını geliştirme ve öğrenci başarısını artırma sürecinde kritik bir öneme sahiptir. Öğrenci ve veli geri bildirimlerinin toplanması ve analizi, öğretmenlerin eğitim stratejilerini iyileştirmelerine katkıda bulunan önemli bir unsurdur (Zengin, 2003). Bu

bağlamda, öğretmenlerin yeterliliklerini değerlendirmelerine ve sürekli gelişimlerini izlemelerine olanak sağlayacak geri bildirim mekanizmaları oluşturulmalıdır. Sistematik değerlendirme süreçleri, öğretmenlerin güçlü yönlerini ve gelişime açık alanlarını belirlemelerine yardımcı olur. Geri bildirim süreci, öğretmenlerin performanslarını artırmaları ve mesleki gelişimlerini sürdürebilmeleri için gerekli yapıcı eleştirileri içermelidir. Etkili geri bildirim, öğrencilerin öğrenme süreçlerini anlamalarını ve karakter gelişimlerini desteklemeyi sağlamaktadır. Eğitim teknolojilerinin öğretim süreçlerine entegrasyonu ve öğretmenlerin bu teknolojileri etkin bir şekilde kullanma becerilerinin geliştirilmesi gerekmektedir. Kaynak kitapları, materyaller ve çevrimiçi eğitim platformlarının kullanımı, öğretmenlerin eğitim süreçlerini zenginleştirir ve etkinliğini artırır (Reingold, 2021). Teknolojinin eğitimdeki yeri giderek artmakta ve öğretmenlerin bu teknolojileri etkili bir şekilde kullanabilmesi, eğitim süreçlerinin verimliliğini artırmaktadır. Eğitim teknolojileri, öğretmenlerin dersleri daha etkileşimli ve ilgi çekici hale getirmelerine olanak tanır. Günümüzde kullanılan araçlar ve iletişim ağları, öğrencilerin bireysel öğrenme ihtiyaçlarına göre uyarlanmış materyaller sunarak, onların öğrenme deneyimlerini kişiselleştirebilir. Ayrıca, eğitimde kullanılan kaynakların çeşitliliği, öğretmenlerin derslerinde daha kapsamlı ve derinlemesine içerikler sunmalarını sağlar. Online veri tabanları, e-kitaplar ve multimedya kaynakları gibi dijital materyaller, öğrencilerin bilgiye erişimini kolaylaştırarak öğrenme süreçlerini destekler. Öğretmenlerin bu teknolojik araçları ve kaynakları etkili bir şekilde kullanabilmesi için sürekli olarak mesleki gelişim programlarına katılmaları gerekmektedir. Bu programlar, öğretmenlerin en güncel eğitim teknolojileri ve metodolojileri hakkında bilgi sahibi olmalarını sağlar. Teknoloji destekli eğitim, sadece bilgi aktarımını değil, aynı zamanda öğrencilerin eleştirel düşünme, problem çözme ve işbirliği yapma becerilerini de geliştirmeyi hedeflemektedir. Öğretmenlerin yeterlilik düzeylerinin sağlanması, teknolojinin ve çeşitli eğitim kaynaklarının etkili kullanımı, öğretmenlerin öğrencilere daha kaliteli ve etkili bir karakter eğitimi sunmalarına yardımcı olur. Öğretmen yeterliliklerine yönelik araştırmalar, eğitim sistemlerinin etkinliğini artırmak ve karakter eğitiminin başarısını sağlamak açısından büyük önem taşımaktadır. Eğitimde yenilikçi yaklaşımlar ve karakter eğitimi yöntemleri üzerine yapılan araştırmalar, öğretmenlerin mesleki gelişimlerini destekleyerek öğrencilerin dayanıklılık, cesaret ve azim gibi karakter

becerilerini geliştirmelerini mümkün kılmaktadır (Brown & diğ., 2023; Guskey, 2002). Bu araştırmalar, öğretmenlerin ihtiyaçlarına yönelik belirlenen stratejilerle, eğitim politikalarının etkili bir şekilde uygulanmasına olanak tanımaktadır (Desimone, 2009). Araştırma ve uygulama, eğitimde yenilikçi yaklaşımlar geliştirmek ve mevcut pedagojik yöntemleri iyileştirmek için kritik öneme sahiptir. Öğretmenlerin, en iyi uygulamaları belirlemek ve bunları sınıf ortamına entegre etmek için sürekli olarak araştırma yapmaları gerekmektedir. Ayrıca, bu araştırmaların sonuçlarının sınıf içi uygulamalara yansıtılması, öğretmenlerin öğrencilere daha etkili ve güncel eğitim sunmalarını sağlar. Bu süreç, öğretmenlerin mesleki gelişimlerini desteklerken, öğrencilerin öğrenme deneyimlerini de zenginleştirmektedir (Darling-Hammond ve ark., 2017). Sosyal bilgiler öğretiminde, özel yetenekli öğrencilerin dayanıklılık, cesaret ve azimlilik becerilerini geliştirmede öğretmen yetkinliklerinin artırılması, öğrencilerin hem bireysel gelişimlerini hem de toplumsal rollerini olumlu yönde desteklemektedir.

2.6 Etkinlik Temelli Öğretim

Etkinlik temelli öğretim, öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarına göre uyarlanarak, hedeflenen beceri ve değerleri kazandırmayı amaçlayan bir öğretim stratejisidir (Öcal, 2012). Etkinlik temelli öğretim, öğrencilerin kendilerini geliştirmelerine ve derslerde daha başarılı olmalarına yardımcı olabilir. Bu yöntem, öğrencilerin yeni bilgileri başka bilgilere transfer etmelerini ve birlikte hareket etmelerini teşvik eder. Ayrıca, derslere karşı daha ilgili ve istekli hale gelmelerine katkıda bulunur. Öğrenciler arasındaki yardımlaşmayı artırarak, öğrenmeyi öğrenme becerilerini geliştirir. Uygulanan etkinlikler, tüm öğrencilerin öğrenme fırsatlarını eşit şekilde kullanabilmelerini sağlar. Bu yaklaşım, yaratıcı ve eleştirel düşünme becerilerini destekler ve öğrencilerin birlikte hareket etmelerini teşvik eder. Öğrencilere birbirlerini daha yakından tanıma fırsatı sunar ve konuları daha iyi anlamalarını sağlayarak başarılarını artırır (Günay, 2013).

Sosyal bilgiler dersinde etkinlik temelli öğretim uygulamaları, öğrenme-öğretme sürecini zenginleştirerek kalıcı öğrenmeler sağlar. şahan (2000), bu yöntemin, derslerin daha verimli geçmesini sağladığını belirtirken, Morable (2000), etkinliklerin görsel materyaller ve eğlenceli araçlarla desteklenerek öğrenme sürecini cazip hale getirdiğini vurgular. Temur (2023) ise etkinlik temelli öğretimin

modüler öğrenme ile entegrasyonunun önemine dikkat çeker. Etkinlik temelli öğretim, öğrencilerin deneyim kazanmasını ve güven duygusunu geliştirmesini sağlarken, öğrenme ortamını daha eğlenceli ve etkili hale getirir (Doğan ve Yavuz 2020). Bu yöntem, öğrencilerin öğretmen ve arkadaşlarıyla iş birliği yapma becerilerini geliştirir ve sınıf içindeki sosyal etkileşimleri destekler. Böylece, eleştirel düşünme, problem çözme ve yaratıcı düşünme becerilerinin gelişimini sağlar ve akademik başarıya olumlu katkıda bulunur (Batdı, 2014; Taş ve Özkaral, 2015). Ayrıca, etkinlik temelli öğretim, karakter eğitiminin öğrencilerin günlük yaşantılarına entegre edilmesine olanak tanır. Yaratıcılığı besleyerek öğrencileri bağımsız ve özgün düşünmeye teşvik eder. İlgi çekici materyallerin kullanımı, öğrenme sürecini daha etkili hale getirir ve öğrencilerin odaklanmasını artırır. Böylece, pasif dinleyicilikten aktif katılımcılığa geçiş sağlanır (Olkun ve Uçar, 2006).

Etkinlik temelli öğretim, öğretmenlerin ders planı ve etkinliklerle karakter eğitiminde bilgi aktarıcısı rolünden uzaklaşarak, öğrenciyi merkeze almalarını sağlar. Bu araştırmada, etkinlik temelli sosyal bilgiler öğretiminde özel yetenekli öğrencilerin karakter becerilerini geliştirirken, onların öğrenme süreçlerine aktif katılım sağlamayı da desteklenmektedir. Etkinlik temelli öğrenme yaklaşımları, sosyal bilgiler derslerinin daha zengin ve ilgi çekici hale gelmesini sağlar. Proje çalışmaları, grup tartışmaları ve rol yapma etkinlikleri gibi yöntemler, öğrencilerin derslere aktif katılımını teşvik eder ve öğrenmeyi daha anlamlı hale getirir. Bu yöntemler, öğrencilerin karakter gelişimine de olumlu katkılar sağlamaktadır.

Aşağıdaki Tablo 2.13'te etkinlik temelli öğretimde yer alması gereken temel aşamaları göstermektedir.

Tablo 2.13. Etkinlik temelli öğretimin aşamaları

Aşama	Açıklama
Giriş (Başlangıç)	Etkinliğin amacı ve hedefleri belirlenir. Öğrencilerin ilgisini çekmek ve etkinliğe hazırlanmaları sağlanır.
Hazırlık	Öğrencilerin mevcut bilgilerini ve duygilerini geliştirmeyi amaçlar. Zihinsel hazırlıkları sağlanarak, öğrenme sürecine katılım artırılır.
Uygulama	Öğrencilere konu ve kavramlarla ilgili çeşitli etkinlikler sunulur. İş birliği yapar, yaratıcılıklarını kullanır ve deneyim kazanırlar.
Tartışma	Öğrenciler önceki aşamalardaki deneyimlerini sınıf arkadaşları ve öğretmenleriyle paylaşır. Fikirlerini ifade eder ve eleştirel düşünme gelişir.
Kavrama Ulaşma	Etkinlikler yoluyla öğrenciler konu ve kavramları daha derinlemesine kavrar. Bilgiyi yorumlama ve anlamlandırma becerileri gelişir.

Geri Bildirim	Öğretmen, öğrencilerin performansını değerlendirir ve gerekli yönlendirmeler yapar.
Sonuç ve Değerlendirme	Etkinliklerin genel çıktıları ve öğrencilerin elde ettiği kazanımlar tartışılır, etkinliklerin hedeflere ulaşip ulaşmadığı değerlendirilir.

Tablo 2.13., Batdı (2014); Günay (2013) & Temur (2023) çalışmalarından yararlanılarak araştırmacı tarafından uyarlanmıştır

Tablo 2.13, etkinlik temelli öğretimin çeşitli aşamalarını ve her bir aşamanın hedeflerini açıklamaktadır. Bu aşamalar, öğrencilere yönelik giriş, hazırlık, uygulama, tartışma, kavrama ulaşma, geri bildirim ve sonuç değerlendirme gibi süreçleri kapsar. Öğrenci merkezli aktif öğrenme ortamlarının oluşturulmasına katkı sağlayarak, öğretim sürecinin başarısını artırır. Araştırmalardan derlenmiş etkinlik temelli öğretim basamakları, öğretim sürecini daha anlaşılır hale getirmek amacıyla çeşitli aşamalara ayrılarak yapılandırılmıştır. Aşağıda bu aşamalar ve her birinin alt başlıkları detaylandırılmaktadır (Bozkurt, 2018).

Sezgisel Aşama: Bu aşama, öğrencilerin konu veya kavramla ilgili mevcut bilgilerini ve sezgilerini geliştirmeyi amaçlar. Öğrencilerin zihinsel hazırlıkları sağlanarak, öğrenme sürecine katılımlarını artıracak uygun altyapı oluşturulur. Öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeylerinin yükseltilmesi hedeflenir.

Etkinlik Aşaması: Bu aşamada, öğrencilere konu ve kavramlarla ilgili çeşitli etkinlikler sunularak fiziksel ve zihinsel olarak aktif olmaları sağlanır. Etkinlikler, öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarına uygun olarak tasarlanır ve bireysel ya da grup çalışmalarıyla çözüm üretmeleri teşvik edilir. Ayrıca, öğrencilerin farklı yaklaşımlar sunmaları ve çözümlerini karşılaştırmaları için ortamlar sağlanır.

Tartışma Aşaması: Öğrencilerin önceki aşamalardaki deneyimlerini sınıf arkadaşları ve öğretmenleriyle paylaştıkları aşamadır. Bu aşama, öğrencilerin fikirlerini ifade etmelerini, farklı bakış açılarını görmelerini ve eleştirel düşünme becerilerini geliştirmelerini sağlar.

Kavrama Ulaşma Aşaması: Öğrenciler, etkinlikler yoluyla elde ettikleri deneyimlerle konu ve kavramları daha derinlemesine kavrayarak genel bir anlayış geliştirirler. Bu aşamada, öğrencilerin bilgiyi yorumlama ve anlamlandırma becerileri gelişir.

Uygulama Aşaması: Öğrencilerin öğrendikleri bilgileri farklı problemlere uyarladıkları aşamadır. Öğrenciler, yeni bilgi ve kavramları diğer olay ve durumlarla ilişkilendirerek öğrendiklerinin farklı bağlamlarda nasıl kullanılabileceğini gösterirler.

Değerlendirme Aşaması: Bu aşama, öğrencilerin etkinlik sürecindeki gelişimlerini değerlendirmek amacıyla uygulanır. Öğrenci dosyaları, gözlem, görüşme, proje ve performans değerlendirmesi gibi alternatif yöntemler kullanılarak, öğrencilerin öğrenme düzeyleri kapsamlı bir şekilde analiz edilir. Bu aşamalar dikkate alındığında, etkinlik temelli öğretimin belirli süreçleri izlediği ve bu süreçlerin öğrenci merkezli aktif öğrenme ortamları oluşturduğu anlaşılmaktadır. Pedagojik prensiplere uygun bir şekilde yapılandırılan etkinlikler, öğretim sürecinin başarısını artırmada önemli bir rol oynar.

Bu araştırmada, sosyal bilgilerde derinlemesine karakter eğitimi, mevcut becerilerin belirlenmesi ve gelişim sürecinin tespit edilmesi amacıyla özet bir ihtiyaç analizi uygulanmıştır. Bu analize göre özelleştirilmiş eylem araştırma planları ve ders programları geliştirilmiş, sunulan bilgi ve yeteneklerin artırılmasına yönelik stratejiler hazırlanmıştır. Süreç boyunca süreçler uygulamalar hakkında biçimlendirici değerlendirmeler ve öz değerlendirmeler, anketler, gözlemler yapılmıştır. Öğrenci gözlemleri eğitim-öğretim sürecindeki performansın değerlendirilmesi amacıyla veri toplama araçlarında da kullanılmaktadır. Bu durum, süreçlerin izlenmesine ve gerekli değişiklikler yapmalarına olanak sağlanmıştır.

2.6.1 Etkinlik Temelli Eylem Araştırmasının Amacı

Etkinlik temelli öğretim, öğrencilerin dayanıklılık, cesaret ve azim gibi karakter becerilerini geliştirmelerine yönelik güçlü bir araç olarak öne çıkmaktadır. Bu yaklaşım, öğrencilerin zorluklarla başa çıkma, problem çözme, işbirliği yapma ve duygularını ifade etme becerilerini geliştirmeyi amaçlamaktadır. Etkinlik temelli eylem araştırması ise öğretim sürecinde sürekli gözlem, değerlendirme ve iyileştirmeler yaparak bu yöntemleri daha etkili hale getirmektedir. Sosyal bilgiler dersinde uygulanan bu eylem araştırması, öğrencilerin karakter eğitimi becerilerini geliştirmek için somut deneyimlere dayalı etkinlikleri içermektedir (Brusilovsky & Millán, 2007).

Eylem araştırması kapsamında gerçekleştirilen sosyal bilgiler etkinlikleri, öğrencilerin bireysel ve toplumsal gelişimlerini desteklemektedir. Bu süreç, öğrencilerin toplumsal hayatta karşılaştıkları zorluklarla başa çıkma yetilerini güçlendirmeyi hedeflerken, aynı zamanda onların sosyal ve duygusal becerilerini

pekiştirmektedir. Öğrencilerin etkinliklere aktif katılımını teşvik eden bu uygulama, bireylerin hem öz güven kazanmalarına hem de dayanıklılık, cesaret ve azim gibi karakter becerilerini içselleştirmelerine katkı sağlar. Karakaş-Özgür ve Şahin (2017) tarafından yapılan araştırma, sosyal bilgiler dersinde sınıf dışı etkinliklerin öğrenci başarısını artırdığını ve ders konularının anlaşılmasını desteklediğini ortaya koymaktadır.

Etkinlik temelli eylem araştırması, öğrencilerin akademik ve kişisel gelişimlerini destekleyen bütüncül bir eğitim yaklaşımıdır. Öğrencilerin eleştirel düşünme ve problem çözme becerilerini geliştiren bu süreç, onların karşılaştıkları sorunlara yaratıcı çözümler bulmalarını sağlar. Çiftçi (2019), sosyal bilgiler derslerinde yapılan bu tür etkinliklerin, öğrencilerin kendilerini tanıma ve öz güven geliştirmelerine olanak tanıdığını ifade etmektedir. Bu özellikler, karakter eğitiminin temel hedefleri arasında yer almakta olup, bireylerin bilinçli ve sorumlu vatandaşlar olarak yetiştirilmesini destekler. Eylem araştırması yoluyla sürekli iyileştirmeye tabi tutulan etkinlik temelli öğretim, hem kişisel hem de toplumsal düzeyde öğrencilerin dayanıklılık, cesaret ve azim becerilerini pekiştiren etkili bir yöntemdir.

Aşağıda Tablo 2.14 etkinlik temelli öğretimde yer alması dayanıklılık, cesaret ve azimlilik becerilerini geliştirmeye yönelik üst düzey düşünme becerilerinin kazanımlara entegre edilmiş durumu gösterilmektedir.

Tablo 2.14. Karakter becerilerinin Sosyal Bilgiler öğretimine entegrasyonu

Öğrenme Alanları	Sosyal Bilgiler Dersi Kazanımları	Üst Düzey Düşünme Becerileri
1. Birey ve Toplum	SBDK: 4.1.2: Yaşamına ilişkin belli başlı olayları kronolojik olarak sıralar. SBDK: 4.1.3: Bireysel ilgi, ihtiyaç ve kişileri tanıır.	Süreklilik, Eleştirel Düşünme, Problem Çözme, Dayanıklılık
2. Kültür ve Miras	SBDK: 4.2.4: Millî Mücadele kahramanlarının hayatlarından hareketle Millî Mücadele'nin artışı kavrar.	Cesaret, Risk Alma, Kararlılık
3. İnsanlar, Yerler ve Çevreler	SBDK.4.3.6: Doğal afetlere yönelik gerekli hazırlıkları yapar.	Dayanıklılık, Problem Çözme, Öz Düzenleme
4. Bilim, Teknoloji ve Toplum	SBDK: 4.4.3: Kullandığı teknolojik ürünler ve bu bozulma zamanlarındaki gelişimleri araştırılıyor.	Yenilikçilik, İç Motivasyon, Bilgi Okuryazarlığı
5. Üretim, Dağıtım ve Tüketim	SBDK: 4.5.1: İstek ve taleplerini seçerek, ikisi arasında seçimler yapar. (Kaynakların sınırları, fayda ve maliyet dengesinin göz önüne alınır.)	Hedef Belirleme, Süreklilik, Kararlılık

6. Etkin Vatandaşlık	SBDK: 4.6.4: Ülkesinin bağımsızlığı ile bireysel özgürlüğün arasındaki mesafeyi genişletir.	Cesaret, Kararlılık, İşbirliği
7. Küresel Bağlantılar	SBDK: 4.7.4: Farklı kültürlerle saygı gösterir.	Küresel Farkındalık, Esneklik, Empati

Bu tablo, araştırmacı tarafından 4. sınıf sosyal bilgiler dersi öğrenme alanlarına entegre edilerek oluşturulmuştur.

Tablo 2.14, etkinlik temelli öğretimde kullanılan sosyal bilgiler dersi kazanımlarını ve bu kazanımlara yönelik geliştirilecek dayanıklılık, cesaret ve azimlilikle ilişkilendirilen üst düzey düşünme becerilerini içermektedir. Öğrenme alanları, öğrencilerin sosyal bilgiler dersinde kazanmaları gereken temel bilgi ve becerileri temsil ederken, üst düzey düşünme becerileri öğrencilerin eleştirel düşünme, problem çözme, dayanıklılık, cesaret, yenilikçilik ve empati gibi önemli yetkinliklerini geliştirmelerine yardımcı olmaktadır. Bu yaklaşım, öğrencilerin hem akademik başarılarını artırmakta hem de karakter gelişimlerini desteklemektedir.

2.6.2 Etkinlik Temelli Öğretimin Olumlu ve Olumsuz Yönleri

Etkinlik temelli öğrenme, 2005 yılından itibaren eğitim programlarında geniş yer bulmuş olsa da bu yöntem geçmişte de kullanılmıştır. 1926'da Mehmet Zekai Bey'in öğrencileriyle Roma Amfi Tiyatrosu'na giderek tarih dersi yapması, etkinlik temelli okul dışı öğretim yöntemlerine bir örnektir (Tarhan & diğ., 2016). Öğretim programlarında yer alan etkinlikler, öğretmenlere yol gösterici öneriler sunmakta ve öğretmenlerin çevre, okul imkânları ve öğrenci özelliklerine göre farklı etkinlikler düzenlemesine olanak tanımaktadır (Aktepe, 2015). Sosyal bilgiler öğretiminde etkinlik temelli öğrenme, bireylerin potansiyellerini geliştirmeyi destekleyen, beynin düşünme yapısına uygun bir yöntemdir (Çiftçi, 2019). Ayrıca, bilgi ve teknolojinin hızla geliştiği bir dünyada bireyleri donanımlı hale getirerek, öğrencilerin öğrenme düzeylerini yükseltmeyi hedefler. Öğrencilerin öğrendiklerini kullanarak bilgiyi dönüştürmeleri, öğrenme sürecine aktif katılımları ve motivasyonlarının artması bu yaklaşımın önemli avantajlarından. Bununla birlikte, etkinlik temelli öğrenmenin bazı sınırlılıkları da bulunmaktadır (Ginesar, 2023). Zaman planlaması her ortamda aynı sonucu vermeyebilir, sınıf düzeninin istenilen şekilde sağlanamaması, materyal temini ve öğrencilerin etkinliklere yeterince ilgi göstermemesi gibi zorluklar söz konusu olabilir. Ayrıca, her konuya uygun etkinlik tasarlamak da öğretmenler için bir başka güçlük oluşturabilir.

Etkinliklerin verimliliğini artırmak için öğrenci motivasyonu ve materyal kullanımı büyük önem taşımaktadır (Yorulmaz, 2018). Bu sebeplerden dolayı etkinlik temelli öğretimin başarısının uygulayıcı profesyonelliğine, öğretim planının gerçekçi hazırlanmasına, süreci değerlendirecek ölçeklerinin, geribildirim araçlarının ve materyal tasarlamasının doğru ve kaliteli araçlar olmasına bağlıdır.

2.6.3 Etkinlik Temelli Farklılaştırılmış Öğretim ve Karakter Eğitimi Entegrasyonu

Sosyal bilgiler dersine karakter eğitiminin entegrasyonunu sağlamak amacıyla sekiz haftalık etkinlik temelli farklılaştırılmış öğretim süreci planlanmıştır. Eylem araştırması, öğretim sürecini doğrudan sınıf ortamında uygulama fırsatı sunduğu ve öğretmenlerin pedagojik yaklaşımlarını gözlemleyip geliştirmelerine olanak sağladığı için tercih edilmiştir (Akdemir, 2019).

Etkinlikler, öğrencilerin dayanıklılık, cesaret ve azim gibi karakter becerilerini kazanmasını desteklemek amacıyla yapılandırılmıştır. Farklılaştırılmış öğretim stratejilerinden kullanılarak, özel yetenekli öğrenciler için zenginleştirilmiş öğrenme deneyimleri oluşturulması planlanmıştır. Bu süreçte öğrencilerin bireysel öğrenme gereksinimleri gözetilerek etkinlikler, gözlem ve değerlendirme mekanizmalarıyla desteklenmiştir. Bu yaklaşım, sosyal bilgiler öğretiminde bireysel öğrenme ihtiyaçlarına duyarlı kapsayıcı eğitim anlayışıyla örtüşmektedir. Öner (2022) tarafından yürütülen eylem araştırması, kapsayıcı eğitim modelinin sosyal bilgiler dersine entegrasyonunu inceleyerek farklı öğrenme gereksinimlerine sahip öğrenciler için daha erişilebilir bir öğretim tasarımı sunmuştur. Benzer şekilde, Akdemir (2019) araştırması, farklılaştırılmış öğretim yönteminin sosyal bilgiler dersinde öğretmen-öğrenci etkileşimlerini nasıl zenginleştirdiğini vurgulamaktadır. Bu iki çalışma, sosyal bilgiler öğretiminde bireyselleştirilmiş ve kapsayıcı yaklaşımların gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Etkinliklerin planlama sürecinde, öğrencilerin öğrenme sürecine aktif katılımını teşvik eden uygulamalar tasarlanmış; bu süreçte dramatizasyon, grup çalışmaları ve hikâye analizi gibi tekniklerle karakter eğitimi desteklenmiştir. Öğrencilerin öğrenme süreçlerini yönetebilmeleri adına geri bildirim ve yansıtıcı düşünme süreçleri önemsenmiş ve öğretim süreci öğrenci merkezli olarak yapılandırılmıştır.

Aşağıdaki Tablo 2.16’da sosyal bilgiler dersi kapsamında çeşitli öğrenme alanlarına ait etkinlikleri, bu etkinliklerde geliştirilecek karakter becerilerini ve üst düzey düşünme becerilerini, etkinlik tarihlerini ve uygulama yerlerini göstermektedir. Tabloda yer alan öğrenme alanları, sosyal bilgiler dersinin çeşitli konularını temsil etmekte olup, her bir etkinlik belirli düşünme becerilerinin geliştirilmesini hedeflemektedir.

Tablo 2.15. Karakter eğitiminde üst düzey düşünme becerileri

Öğrenme Alanları	Etkinlik Adı	Karakter Becerileri	Üst Düzey Düşünme Becerileri	Etkinlik Uygulama Tarihi	Uygulama Yeri
Birey ve Toplum	Kronolojim	Gelişim odaklı düşünme, sürekliliği anlama, tarihsel çıkarımlar, dayanıklılık, cesaret, azim	Süreklilik, Eleştirel Düşünme, Problem Çözme, Dayanıklılık	30.04.2024	Battalgazi ve Yeşilyurt BİLSEM
Kültür ve Miras	Duru ile Ekin’in Arkadaşları	Dayanıklılık, cesaret, azim	Cesaret, Risk Alma, Kararlılık	01.05.2024	Battalgazi ve Yeşilyurt BİLSEM
İnsanlar, Yerler ve Çevreler	Farklılıklarımız ve Benzerliklerimiz	Dayanıklılık, cesaret, azim, öz düzenleme, problem çözme, sosyal destek kaynakları	Dayanıklılık, Problem Çözme, Öz Düzenleme	08.05.2024	Battalgazi ve Yeşilyurt BİLSEM
Kaynaklar ve İhtiyaçlar	Mustafa Kemal Atatürk	Dayanıklılık, cesaret, azim	Yenilikçilik, İç Motivasyon, Bilgi Okuryazarlığı	15.05.2024	Battalgazi ve Yeşilyurt BİLSEM
Kültür ve Miras	Farklı Kültürlere Saygı	Dayanıklılık, cesaret, azim, kültürel farklılıkların zenginlik olarak görülmesi	Dayanıklılık, Problem Çözme, Öz Düzenleme, Sosyal Destek Kaynakları	22.05.2024	Battalgazi ve Yeşilyurt BİLSEM
Birey ve Toplum	İlgilerim	Dayanıklılık, cesaret, azim, bireysel farkındalık	Hedef Belirleme, Süreklilik, Kararlılık	29.05.2024	Battalgazi ve Yeşilyurt BİLSEM
Küresel Bağlantılar	İhtiyaçlarım	Saygı, dayanıklılık, cesaret, azimlilik	Küresel Farkındalık, Esneklik, Empati	04.06.2024	Battalgazi ve Yeşilyurt BİLSEM

Tablo 2.15, Avaroğulları, (2015), Güneş, (2019) etkinlik temelli eylem araştırmalarından yararlanılarak, araştırmacı tarafından uyarlanmıştır.

Tablo 2.15'te etkinlik temelli eylem araştırmasında kullanılan sosyal bilgiler dersi etkinliklerini, bu etkinliklere yönelik geliştirilecek karakter becerilerini ve üst düzey düşünme becerilerini içermektedir.

Tablo 2.15, özel yetenekli öğrencilerin karakter becerileri ve üst düzey düşünme becerilerini geliştirmek amacıyla tasarlanmış etkinlikleri içermektedir. Etkinlik temelli eylem araştırması yaklaşımı benimsenerek, sosyal bilgiler öğretiminde öğrencilerin dayanıklılık, cesaret ve azim gibi becerileri kazanmaları hedeflenmiştir.

Öğrenme Alanları ve Planlanan Etkinlikler

Araştırmada yer alan öğrenme alanları, sosyal bilgiler öğretim programının temel bileşenleriyle uyumlu olarak belirlenmiş ve her biri ilgili karakter becerilerini destekleyen etkinliklerle yapılandırılmıştır:

Birey ve Toplum: "Kronolojim" Öğrencilerin gelişim odaklı düşünme, tarihsel sürekliliği anlama ve dayanıklılık becerilerini kazanmalarını amaçlayan bu etkinlik, eleştirel düşünme ve problem çözme süreçlerini güçlendirmeye yönelik olarak tasarlanmıştır.

Kültür ve Miras: "Duru ile Ekin'in Arkadaşları" Cesaret, risk alma ve azim becerilerini geliştiren bu etkinlik, öğrencilerin kararlılık ve dayanıklılık yetilerini artırarak karakter gelişimlerine katkı sağlamaktadır.

İnsanlar, Yerler ve Çevreler: "Farklılıklarımız ve Benzerliklerimiz" Öz düzenleme, dayanıklılık ve sosyal destek mekanizmalarını geliştiren bu etkinlik, öğrencilerin problem çözme becerilerini pekiştirmelerine yardımcı olmaktadır.

Kaynaklar ve İhtiyaçlar: "Mustafa Kemal Atatürk" Dayanıklılık, cesaret ve azim becerilerinin desteklendiği bu etkinlik, öğrencilerin yenilikçilik, iç motivasyon ve bilgi okuryazarlığı alanlarında gelişmelerine katkı sağlamaktadır.

Kültür ve Miras: "Farklı Kültürlere Saygı" Öğrencilerin kültürel farklılıkları zenginlik olarak görme ve dayanıklılık becerilerini geliştirmeye yönelik olan bu etkinlik, sosyal ve bireysel farkındalığı artırmayı hedeflemektedir.

Birey ve Toplum: "İlgilerim" Bireysel farkındalık, süreklilik ve hedef belirleme becerilerini destekleyen etkinlik, öğrencilerin kararlılık ve azim yetilerini güçlendirmeye yöneliktir.

Küresel Bağlantılar: "İhtiyaçlarım" Saygı, küresel farkındalık ve esneklik becerilerinin ön planda olduğu bu etkinlik, öğrencilerin empati ve takım çalışması süreçlerini geliştirmelerine yardımcı olmaktadır.

Etkinlikler, belirlenen tarih ve Battalgazi ve Yeşilyurt BİLSEM merkezlerinde uygulanması planlanmıştır. Değerlendirme sürecinde, biçimlendirici değerlendirme, gözlem formları ve öz değerlendirme araçları kullanılarak öğrencilerin karakter becerilerindeki gelişimleri takip edilecektir.

2.6.4 Etkinliklere Yönelik Yöntem ve Teknikler

Karakter eğitimi etkinliklerinde kullanılan çeşitli yöntem ve teknikler, eğitim sürecinin sürdürülmesi, cesaret ve azim gibi karakter becerilerini geliştirmeyi amaçlayan pek çok strateji mevcuttur. Araştırma süresince uygulamalarda kullanılan Frayer Modeli, öğrencilerin konularda geçen kavramların anlamlandırmalarını sağlarken; hikâye anlatımı ve yansıtma gibi yöntemlerde, öğrencilerin duygusal yapılarını kurmasına olanak tanır (Kartel ve Tortop, 2019). Problem çözme oyunu ve eleştirel düşünme gibi teknikler, öğrencilerin yaşadıkları olayların çözümünü bulma ve karakter becerilerini geliştirme yöntemlerini içerir (Avcı ve Yıldırım, 2014). Öğrenci geri bildirimleri ve biçimlendirici değerlendirme yöntemleri, empatik konuşmalar gibi uygulamalar, öğrencilerin kişisel gelişimini artırmayı ve karakter gelişimlerini desteklemek için öğretmenlere önemli birer araçtır. Bu yöntem ve teknikler karakter eğitimi sürecinde çok yönlü bir yapı içeren sosyal-duygusal yetenekleri zenginleştirir ve akademik başarılarını olumlu yönde etkiler (Uzun, 2006).

Aşağıda Tablo 2.16’da karakter eğitiminde kullanılabilecek yöntem ve teknikler araştırmada kullanım sıklığıyla verilmiştir.

Tablo 2.16. Karakter eğitimi etkinliklerinde kullanılan yöntem ve teknikler

	Frekans
Yöntemler	Frayer Modeli (Tanıtma – tanımlama)
	Okuma-Yorumlama 3-2-1- Tekniği
	Hikaye Anlatımı
	Yansıtma
	Ayrı Birleş (jigsaw)
Teknikler	Problem çözme oyunu (karakter kartları)
	Hedef belirleme oyunu
	Empatik konuşmalar
	Anket, gözlem, görüşme (başarılı büyükler, aile bireyleri ve öğretmenler)
	Eleştirel düşünme
	Dayanıklılık, azim ve cesaret üzerine günlükler
	Başarı ve azim öyküleri
	Kelime tamamlama
	Görsel afiş ve slogan oluşturma

Geri Bildirim (Biçimlendirici Değerlendirme)	7
Rol Oyunları	1
Açık uçlu soru- cevap	8
Toplam	65

Tablo 2.16, *araştırmacı tarafından oluşturulmuştur.*

Tablo 2.16’da, karakter eğitimi sürecinde kullanılan yöntem ve teknikler, öğrencilerin dayanıklılık, azim ve cesaret gibi temel becerileri kazanmalarına önemli katkılar sağlamaktadır. Eylem araştırmasında, “Okuma-Yorumlama” yöntemi, 8 frekansla en sık kullanılan yöntem olarak öne çıkmış, öğrencilerin metinlerle eleştirel ve derinlemesine etkileşim kurmalarını sağlamıştır. Aynı şekilde, “Yansıtma” yöntemi, öğrencilerin kişisel deneyimlerini değerlendirerek öğrenmelerini anlamlandırmalarına imkân tanımış ve 7 frekansla önemli bir rol oynamıştır. Ayrıca, “Hikâye Anlatımı” yöntemi, karakter eğitiminin temel değerlerini somutlaştırarak öğrencilerin özdeşim kurmalarını sağlamıştır. Teknikler açısından ise “Açık uçlu soru-cevap” ve “Geri Bildirim,” öğrencilerin düşüncelerini ifade etme ve öğrenme süreçlerini değerlendirme fırsatlarını artırmıştır. Kişisel yazılı çalışmalar ve başarı öyküleri, öğrencilerin duygusal farkındalığını geliştiren unsurlar olarak öne çıkarken, yaratıcı tekniklerin sınırlı kullanımı ifade becerilerinin gelişiminde sınırlamalar yaratabilir. Bu süreçte, hedef belirleme ve kararlılıkla ilerleme üzerine yoğunlaşmak, azim ve dayanıklılık becerilerini güçlendirirken, sürekli geri bildirim ve öz değerlendirme, öğrencilerin iç motivasyonlarını artıran etkili stratejiler arasında yer almaktadır.

2.6.5 Etkinlik Temelli Öğretimde “Freyer Modeli”

Freyer Modeli, kavramsal anlamayı derinleştirmek ve soyut kavramları somutlaştırmak için etkili bir öğretim stratejisidir. 1969’da Frederick Freyer ve ekibi tarafından geliştirilen bu model, özellikle karakter eğitimi ve sosyal sorumluluk bilincinin kazandırılmasında önemli bir rol oynamaktadır. Model, dört ana bileşen üzerine kuruludur: kavramın tanımı, özellikleri, örnekleri ve örnek olmayanları ifade ederek kavramı bulma çalışmasıdır (Freyer, Ghatala ve Klausmeier, 1972). Bu araştırmaya uygulandığında karakter eğitiminde dayanıklılık” kavramı, zorluklara karşı direncin gösterilmesi olarak tanımlanabilir; özellikleri arasında kararlılık ve azim bulunur. Gerçek hayattan örnekler, savaş dönemlerinde halkın direnişini gösterebilirken, örnek olmayanlar ise kolayca pes

eden tutumları içerebilir. Bu yapı, öğrencilerin kavramları çok yönlü bir şekilde anlamalarını ve günlük yaşamlarına nasıl entegre edeceklerini öğrenmelerini sağlamaktadır.

Aşağıda, Tablo 2.18’de karakter eğitiminde Frayer Modeli’nin uygulama basamaklarında dayanıklılık, cesaret ve azimlilik kavramları verilirken bu kavramlara örnek olabilecek ve olamayacak olaylar üzerinden bir uygulamanın yapılması gösterilmektedir.

Tablo 2.17. Eğitimde Frayer Modeli’nin uygulama basamakları

Kavram	Tanım	Özellikler	Örnekler	Örnek Olmayanlar
Dayanıklılık	Zorluklara ve engellere rağmen pes etmemek ve kararlılıkla devam etmek	Dirençli olmak, başarısızlıktan sonra yeniden denemek, olumsuzluklarla başa çıkabilmek	Zor bir projeyi bitirene kadar çalışmaya devam etmek, matematik problemini çözmeye çalışmak	Pes etmek, zorbalık yapmak, sorumluluklar dan kaçmak.
Cesaret	Korkulara ve zorluklara rağmen doğru olduğuna inanılan şeyleri yapmak	Korkuyla yüzleşmek, tehlikeli veya zor durumlardan kaçmamak	Sınıf önünde sunum yapmak, haksızlığa karşı sesini yükseltmek	Kaçmak, sorumluluklarda n kaçınmak, cesaretsiz davranmak.
Azim	Bir hedefe ulaşmak için kararlılıkla çalışmak ve zorlukları aşmak	Kararlı olmak, hedefe odaklanmak, çaba göstermeye devam etmek	Okul projesini bitirmek için sürekli çalışmak, tekrar denemek	Tembellik, hedefleri önemsememek, vazgeçmek

Tablo 2.17, İlter, (2014)’ in çalışmasından uyarlanarak araştırmacı tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 2.17’de, Frayer Modeli, öğrencilerin kavramları derinlemesine anlamalarını sağlamak için etkili bir öğretim stratejisi olarak öne çıkar. Bu model, kavramların dört ana başlık altında ele alınmasını sağlar: tanım, özellikler, örnekler ve örnek olmayanlar. Modelin sosyal bilgiler dersinde uygulanmasının, öğrencilerin karakter eğitimi sürecindeki başarılarını artıracakı düşünülmektedir. Bu model, öğrencilerin sosyal yeteneklerini kazanma süreçlerini desteklerken, karakter eğitiminin hem teorik hem de pratik boyutlarını etkin bir şekilde geliştirmeye yardımcı olmaktadır. Özellikle “dayanıklılık”, “cesaret” ve “azim” gibi becerilerin öğretiminde kullanılan Frayer Modeli, öğrencilerin bu becerilerin tanımlarını ve özelliklerini belirlemelerine olanak tanırken, somut örnekler ve zıt durumlar sunarak kavramların anlamını pekiştirir (İlter, 2014). Modelin uygulama süreci, öğreticinin bir kavram seçmesi ve öğrencilerle dört ana bölümü tartışarak kavramı derinlemesine analiz etmesiyle başlar. Öğrencilerin kavramı farklı açılardan ele alarak örnekler oluşturması, bu becerilerin daha somut ve anlaşılır hale gelmesini sağlamaktadır.

Son aşamada ise öğrenciler, kavramlar üzerine tartışarak bilgi ve anlayışlarını genişletir. Bu süreç, kavramsal öğrenmeyi zenginleştirirken, öğrencilerin eleştirel düşünme ve soyut düşüncelerini somutlaştırma yeteneklerini geliştirmektedir. Frayer Modeli, karakter eğitiminin etkili bir öğretim aracı olarak, kavramların derinlemesine anlaşılmasını sağlar. Dayanıklılık, cesaret ve azim gibi kavramlar, Frayer Modeli aracılığıyla tanımlandığında, öğrencilerin bu kavramları somutlaştırmaları ve içselleştirmeleri mümkün hale gelir. Dayanıklılık zor bir projeyi bitirmek veya bir spor müsabakasında kaybetmekten sonra yeniden denemekle ilgiliyken; cesaret, korkularla yüzleşmeyi ve inandıkları doğrular için mücadele etmeyi ifade eder. Azim ise bir hedefe ulaşmak için kararlılıkla çalışmayı ve karşılaşılan engelleri aşmayı gerektirir (Duckworth ve ark., 2007).

2.6.6 Etkinlik Temelli Öğretimde Değerlendirme Stratejileri

Biçimlendirici değerlendirme, öğretim sürecinde sürekli geri bildirim sağlayarak öğrencilerin hedeflerine ulaşmalarına yardımcı olur ve öğretmenlerin öğretimle ilgili kararlarını hızlı bir şekilde almalarını sağlar (Theall ve Franklin, 2010). Bu yöntem, öğrenci çalışmalarını yazılı çalışmalar, sınavlar, tartışmalar gibi çeşitli araçlarla değerlendirerek, öğrenme sürecindeki yanlış anlamaları ve bilgi eksikliklerini tespit etmeyi amaçlar (Trumbull ve Lash, 2013). Temel amacı, öğrencilerin öğrenme süreçlerine dair sürekli geri bildirim sağlamak ve öğretim süreçlerini anlık olarak düzenlemektir (Shepard, 2005). Biçimlendirici değerlendirme araçları, öğrenme süreçlerini izlemek ve yönlendirmek için kullanılan çeşitli yöntem ve tekniklerdir (Nicol ve Macfarlane-Dick, 2006).

Öğretim gözlemleri, portfolyo değerlendirmeleri, sözlü geri bildirimler, quiz ve sınavlar gibi yöntemler, öğrencilerin öğrenme süreçlerine aktif katılımını desteklerken, öğretim etkinliklerinin daha etkili hale gelmesine yardımcı olur (Black & Wiliam, 1998; Cowie ve Bell, 1999). Biçimlendirici değerlendirme, not verme amaçlı değerlendirmelerden farklıdır; çünkü not verme, öğrenci başarılarını belgelemekle sınırlı kalırken, biçimlendirici değerlendirme, öğrencilerin öğrenme ilerlemelerine odaklanır ve aktif katılımlarını teşvik eder (Cizek, 2019).

Özetleyici değerlendirme ise, öğrenme süreçlerini ve kaydedilen ilerlemeleri belirlemek amacıyla kullanılan bir yöntemdir. Bu değerlendirme türü, öğretim süreci boyunca ne kadar bilgi edinildiğini ve öğrenmenin ne ölçüde

başarıldığını değerlendirmeye odaklanır (Gök, 2022). Özetleyici değerlendirmenin temel özellikleri, gelişmelerin sonunda yapılan ve genel performans özelliklerini ölçen değerlendirmelerdir. Testler, sınavlar ve projeler gibi standartlaştırılmış değerlendirme araçları kullanılarak öğrencilerin öğrenme süreçleri ölçülür. Öğrencilere ilgili bilgiler yazılı veya sözlü testler ile verilir ve bu testler, belirli bir dönemdeki gelişimlerini değerlendirmede etkili bir yöntem sunar (Wiggins, 1998; Yıldırım, 2010).

Hem biçimlendirici hem de özetleyici değerlendirme yöntemleri, sosyal bilgiler konularında karakter eğitimini desteklemek için derslere entegre edilmiştir. Bu süreçte, yalnızca sonuçların değerlendirilmesi değil, öğretim sürecinin sürekli olarak takip edilmesi de sağlanmıştır. Biçimlendirici değerlendirme, öğretim sürecinin gereklerini ortaya koyarken, özetleyici değerlendirme öğrenmenin oluşumundaki önemi vurgulamaktadır.

Sonuç olarak, biçimlendirici ve özetleyici değerlendirme yöntemlerinin birlikte kullanılması, öğrencilerin öğrenme süreçlerini izlemek ve geliştirmek için etkili araçlar sunmaktadır. Bu bütünsel yaklaşım, öğrencilerin hem akademik hem de kişisel gelişimlerine katkı sağlamaktadır.

Tablo 2.18’de biçimlendirici değerlendirme ile özetleyici değerlendirme karşılaştırması ile öğretim süreçlerine olan katkılarını ve not verme amaçlı değerlendirmenin sınırlamaları gösterilmiştir.

Tablo 2.18 Biçimlendirici değerlendirme ile özetleyici değerlendirme karşılaştırması

Biçimlendirici Değerlendirme	Özetleyici Değerlendirme
Değerlendirmeden elde edilen bilgiler, öğretim sürecini iyileştirmek ve öğrenci öğrenimini artırmak amacıyla kullanılır.	Değerlendirmeden elde edilen bilgiler, genellikle öğrenci performansını belgelemek amacıyla kullanılır.
Öğretmen ve öğrenci arasında genellikle yüksek düzeyde ve yoğun bir etkileşim gerçekleşir.	Öğretmen ve öğrenci arasındaki etkileşim genellikle sınırlı ve düşük yoğunlukludur.
Süreç boyunca öğrenciler, ne öğrendikleri ve ne yapmaları gerektiği konusunda sürekli geri bildirim alırlar.	Öğrenciler, sadece değerlendirme sonrasında genellikle sınırlı miktarda geri bildirim alırlar.
Öğrencilerin öğrenmeleri, kendi ilerlemelerine göre değerlendirilir.	Öğrencilerin öğrenmeleri genellikle belirlenen standartlara göre değerlendirilir.
Öğrenciler, kendi öğrenme süreçlerinin sorumluluğunu alma fırsatını daha fazla bulurlar.	Öğrenciler, kendi öğrenme süreçlerinin sorumluluğunu almak için genellikle yeterince fırsat bulamazlar.

Bu tür değerlendirmeler, öğretim sürecinin herhangi bir anında planlı veya plansız olarak uygulanabilir.	Genellikle bir ünite, dönem veya yılın sonunda planlı bir şekilde uygulanır.
Değerlendirme sonucunda öğretmenler, kendi öğretim yöntemleri hakkında kapsamlı geri bildirim alabilirler.	Değerlendirme sonucunda öğretmenler, kendi öğretim yöntemleri hakkında sınırlı geri bildirim alabilirler.

Tablo 2.18, İnaltun ve Ateş (2018)'in çalışmasından derleme yapılarak araştırmacı tarafından uyarlanmıştır

Tablo 2.18, biçimlendirici ve özetleyici değerlendirmenin temel farklarını ortaya koymaktadır. Biçimlendirici değerlendirme, öğretim sürecinin her aşamasında uygulanarak öğrencilere sürekli geri bildirim sağlayan ve öğrenme süreçlerini geliştirmeye yönelik bir yaklaşımdır. Bu yöntem, öğretmen-öğrenci etkileşimini artırarak öğrencilerin öğrenme hedeflerine ulaşmalarını kolaylaştırmakta ve onların öğrenme süreçlerine dair sorumluluk almalarına katkı sağlamaktadır (İnaltun ve Ateş, 2018).

Özetleyici değerlendirme, genellikle öğretim sürecinin sonunda uygulanan ve öğrencilerin akademik başarılarını belgelemeyi amaçlayan bir yöntemdir. Bu tür değerlendirmelerde, öğretmen-öğrenci etkileşimi sınırlıdır ve geri bildirimler çoğunlukla değerlendirme sonrasında sağlanmaktadır. Bu durum, öğrencilerin kendi öğrenme süreçlerine dair sorumluluk alma fırsatlarının azalmasına ve motivasyonlarının düşmesine neden olabilmektedir (Cizek, 2019).

Biçimlendirici değerlendirme, öğrencilerin öğrenme ilerlemelerini izlemek ve geliştirmek için etkili araçlar sunarken, öğretmenlerin öğretim yöntemlerini sürekli olarak gözden geçirmelerine olanak sağlamaktadır (Nicol ve Macfarlane-Dick, 2006). Özetleyici değerlendirme ise öğretim sürecinde edinilen bilgiyi değerlendirmeye ve öğrencilerin genel başarı düzeylerini ölçmeye odaklanmaktadır (Gök, 2022).

Her iki değerlendirme türü de sosyal bilgiler öğretiminde karakter eğitimini desteklemek amacıyla derslere entegre edilmiş, böylece öğrencilerin hem akademik hem de kişisel gelişimlerine katkı sağlayan bütüncül bir yapı oluşturulmuştur. Biçimlendirici ve özetleyici değerlendirme yöntemlerinin birlikte kullanılması, öğrenme süreçlerinin daha etkili bir şekilde izlenmesine olanak tanımakta ve öğretim sürecinin kalite düzeyini artırmaktadır.

2.7 İlgili Literatür

Literatürde, özel yetenekli öğrencilerin karakter eğitimi bağlamında dayanıklılık, azim ve cesaret becerilerini hedef alan bir sosyal bilgiler dersi uygulamasına rastlanmamıştır. Bu durum, araştırmamı bu alanda literatürdeki boşluğu dolduracak bir çalışma olarak konumlandırmaktadır. Örneğin Richardson ve arkadaşları (2009) sosyal becerilere vurgu yaparken, bu çalışma dayanıklılık, azim ve cesaret gibi karakter becerilerinin sosyal bilgiler öğretimine entegrasyonunu ele alarak yeni bir boyut kazandırmaktadır.

2.7.1 Türkiye’de Karakter Eğitimi Üzerine Yapılmış Çalışmalar

Türkiye’de karakter eğitime yönelik ilgi, yakın geçmişe kadar sınırlı kalmıştır. Ancak, eğitim fakültelerinin lisans programlarına “Karakter ve Değer Eğitimi” derslerinin eklenmesiyle bu alana olan ilgi artmıştır. Eğitim kurumları ve aileler, karakterli, erdemli ve ahlaklı bireyler yetiştirme sorumluluğunu taşımaktadır. Eğitim kurumlarında gerçekleştirilen karakter eğitiminde, öğretmenlerin öz yeterlilikleri önemli bir rol oynamaktadır. Gençlerin bedensel, zihinsel, ahlaki, ruhsal ve duygusal yönlerden dengeli ve sağlıklı bir kişilikle gelişmeleri; özgür ve bilimsel düşünebilme becerisi kazanmaları; geniş bir dünya görüşüne sahip olmaları; insan haklarına saygılı, kişilik ve girişimciliğe değer veren, topluma karşı sorumluluk sahibi bireyler olarak yetişmeleri, eğitim sistemimizin temel amaçları arasındadır (Kanunu, M. E. T.,1973).

Bu alanda yapılan araştırmalar, karakter eğitiminin içeriği, temelleri ve dağılımı üzerine önemli bulgular elde etmiştir. Ekşi (2003), Türkiye’de karakter ve değer eğitiminin temel ilkeleri ve uygulamaları üzerine kapsamlı analizler sunarak, özellikle ahlaki gelişim ve sosyal becerilerin geliştirilmesi konularına odaklanmıştır. Dilmaç (1999), karakter eğitimi ile ahlaki gelişimin eğitim ortamlarında nasıl desteklenebileceğini incelemiş ve etik ile ahlaki değerlerin öğrencilerin sosyal ve duygusal gelişimini desteklemek amacıyla eğitim sistemine entegre edilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Ayrıca, öğrencilerin bireysel ahlaki karar alma süreçlerinin eğitimle nasıl desteklenebileceği ve bu süreçlerde kullanılabilecek öğretim stratejilerini geliştirmeye yönelik araştırmalar yapmıştır. Bu çalışma insani değerlerin küçük yaşta kazandırılmasının bireylerin ahlaki

gelişimine olan katkısını göstermektedir Neslitürk ve Deniz (2014), gençlerin ahlaki gelişimi ile karakter eğitiminin bu süreçteki rolünü inceleyerek, özellikle değerler eğitiminin sosyal sorumluluk bilinci kazandırmadaki etkisini vurgulamışlardır. Araştırmaları, lise ve üniversite öğrencilerinde ahlaki gelişim ve toplumsal sorumluluk bilincinin sosyal bilgiler dersleri aracılığıyla geliştirilebileceğini savunmaktadır. Acat ve Aslan (2011), karakter eğitimi ve vatandaşlık bilinci üzerine yoğunlaşarak, öğrencilerin sosyal sorumluluk bilinci kazanmalarına yönelik araştırmalar yürütmüştür. Yiğittir ve Bal (2013) ise sosyal bilgiler eğitimi ve çevre eğitimi bağlamında karakter eğitimi üzerine odaklanarak önemli katkılar sunmuştur. Gündoğdu & diğ., (2018) çalışmasında, karakter eğitiminin bireylerin değerlerini, ahlaki erdemlerini ve sosyal becerilerini geliştirmeyi amaçladığı belirtilmiştir. Araştırmada, öğretmenlerin karakter eğitime yönelik görüşleri ve etkililikleri incelenmiş ve öğretmenlerin nitelikleri, işlerine olan tutkuları ve gelişime açıklıkları karakter eğitime olumlu katkıda bulunduğunu ortaya koymuştur. Ancak, öğrencilerin yakın çevresinin, özellikle de ailelerinin karakter eğitime yeterince katkıda bulunmadığı belirtilmiştir. Fidan (2024), sosyal bilgiler dersinde değerler eğitiminin gerekliliğini savunmuş, Yıldırım (2007) ise ilköğretim okulları için bir karakter eğitimi modeli geliştirmiş ve bu modeli bilimsel yöntemlerle test etmiştir. Akyol ve Özmen (2023), karakter eğitimi üzerine yapılan çalışmaların eleştirel bir analizini yapmış ve bu alanda yeni bakış açıları geliştirilmesine olanak sağlamıştır. Üstünyer (2009), ailelerin ve okulların karakter eğitimi yeterliliklerini inceleyerek, sınav odaklı eğitim sisteminin bu süreçteki başarısızlıklarını vurgulamış ve sosyal etkinliklerde karakter eğitiminin öneminin göz ardı edildiğine dikkat çekmiştir. Çağatay (2009), okulların karakter eğitiminde önemli bir role sahip olduğunu belirtmiş ve yardımseverlik ile sorumluluk gibi değerlerin en yaygın şekilde öğretilen değerler olduğunu ifade etmiştir. Görsel sanatlar, müzik ve beden eğitimi gibi derslerin de karakter eğitimi sürecine olumlu katkılar sunduğunu vurgulamıştır. Ökmen ve arkadaşlarının (2022) çalışmasında, proje tabanlı karakter ve değerler eğitimi dersinin öğrencilerin bilgi, beceri, değer ve tutumlarına olumlu etkileri olduğunu ifade etmiştir.

2.7.2 Dünyada Karakter Eğitimi  zerinde Yapılmış  alışmalar

Stevenson (1991), Japon eğitim sistemi üzerine yaptđđı araştırmalarda, okulların dört temel kuralı izlediğini belirtmiştir. Bu kurallar; *ganbaru* (azimli olma), *yasashii* (nazik olma), *jobuna* (g     ve sağlıklı olma) ve *benkyo* ( aba ve  alışkanlık) olarak sıralanmaktadır. Bu kurallar, Japon eğitim sistemi içerisinde karakter eğitiminin temel ilkeleri olarak öne çıkmakta ve sosyal ile akademik gelişimlere katkı sunmaktadır.

Aspen Bildirisi (1992), Amerika'da bir grup eğitimci ve lider tarafından hazırlanmış ve karakter eğitiminin ahlaki değerler, sorumluluk, d r      , başkalarını önemseme, güvenilirlik ve vatandaşlık gibi konular üzerinde durulmuştur. Bu bildiriye takiben, Karakter Eğitimi Manifestosu (1996) ilan edilmiştir. Manifesto, karakter eğitiminin tanımını yaparak, öğretmenler ve velilere karakter eğitiminin nasıl uygulanabileceği hakkında rehberlik sunmuştur. Ayrıca, karakter eğitiminin öğrencilerin bireysel ve toplumsal gelişimine katkı sağlayacağı vurgulanmıştır (Sırrı, 2015).

Renzulli (2002), geliştirdiği model ile akademik ve karakter gelişimini zenginleştirerek çocukların sosyal ve duygusal stresleriyle başa çıkmalarına yardımcı olmayı amaçlamıştır. Milson (2003) ise ilköğretimde karakter eğitiminin genellikle olumlu sonuçlar verdiğini belirtmiştir. Araştırmalar, dini kurumlar, özel kolejler ve üniversitelerde karakter eğitimi alan bireylerin, devlet okullarından mezun olan meslektaşlarına kıyasla daha yetkin olduğunu ortaya koymuştur. Milson ve Ekşi (2003), karakter eğitimi verme yeterliliği üzerine odaklanarak, bilgi eksiklikleri nedeniyle öğretmenlerin bu konuda şüphe yaşadıklarını tespit etmişlerdir. Hizmet içi eğitim programları ve karakter eğitimi üzerine düzenlenen konferansların,  ğretmen yeterliliklerini olumlu yönde etkilediği bulunmuştur. Burton (2008), karakter eğitimindeki rolü ve etkili eğitim ortamlarının nasıl oluşturulabileceğini araştırmıştır Van Tassel-Baska (2010),  ğretim programının düzenlemesi ve  ğretim tasarımında karakter eğitimine yönelik stratejiler sunmaktadır. Duckworth (2016), azim ve tutku ile başarıya ulaşma, dayanıklılık ve motivasyonu incelemiştir. Vladut, Vialle ve Ziegler (2016),   -düzenlemeli öğrenme ve dayanıklılık üzerine kapsamlı bilgiler sağlayarak,   t n yeteneklilerin zorluklarla başa çıkma odaklı modeller geliştirmişlerdir. Kristj nsson (2016), Aristoteles'in erdem anlayışını modern eğitimde nasıl uygulanabileceğini

incelemiş, karakter eğitimi üzerine perspektifler önermiş ve okullarda bireysel karakter eğitiminin önemini vurgulamıştır.

İngiltere hükümeti, eğitim politikalarına karakter eğitimi entegre etmeye yönelik önemli çalışmalar yürütmektedir. Birmingham Üniversitesi'ndeki Jubilee Center for Character and Virtues tarafından hazırlanan *Character Education Framework Guidance* (2019), okul yöneticileri ve eğitimciler için karakter eğitiminin uygulanmasına dair stratejiler sunmaktadır. Bu rehber, karakter eğitiminin hem akademik başarıyı hem de sosyal gelişimi desteklediğini belirtmektedir (DfE, 2019). Ancak, bazı eleştiriler karakter eğitiminin sosyal eşitsizlikleri gidermedeki etkisinin sınırlı olduğunu vurgulamaktadır.

3. İKİNCİ BÖLÜM: MATERYAL ve YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın modeli açıklanarak, çalışma sürecinde izlenen eylem araştırması yöntemine ilişkin bilgiler sunulmaktadır. Araştırmada kullanılan veri toplama ve üretme araçları detaylandırılmış, elde edilen verilerin analizine yönelik uygulanan çözümleme teknikleri sistematik bir şekilde açıklanmıştır. Çalışmanın bilimsel tutarlılığını ve güvenilirliğini sağlamak amacıyla, veri toplama sürecinde tercih edilen yöntemlerin gerekçeleri ele alınmış ve analiz aşamasındaki değerlendirme kriterleri kapsamlı şekilde ortaya konmuştur.

3.1 Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, sosyal bilgiler öğretiminde karakter becerilerini geliştirmek amacıyla uygulama odaklı eylem araştırması modeli çerçevesinde yürütülmüştür. Çalışma, özel yetenekli öğrencilerin dayanıklılık, cesaret ve azim gibi temel karakter becerilerini geliştirmesine katkı sağlayan etkinlik temelli uygulamaları içermektedir. Aynı zamanda öğretmenlerin karakter eğitime yönelik mesleki yeterliliklerini artırarak, sosyal bilgiler öğretimini karakter becerileriyle zenginleştirilmiş bir yapıya dönüştürmeyi amaçlamaktadır.

Araştırmanın Aşamaları

Literatür Taraması ve Kavramsal Çerçevenin Oluşturulması: İlk aşamada, karakter eğitimi ve sosyal bilgiler öğretimine ilişkin literatür taraması gerçekleştirilmiştir. Doküman incelemesi yöntemi kullanılarak kaynaklar analiz edilmiş ve karakter eğitimiyle ilgili kavramsal çerçeve oluşturulmuştur (Miles & Huberman, 1994).

Eylem Araştırması Modelinin Seçilmesi: Araştırmada, uygulama odaklı eylem araştırması modeli benimsenmiştir. Merriam ve Tisdell (2015) tarafından vurgulanan eylem araştırması yaklaşımı, öğretmenlerin sınıf içi uygulamalarına doğrudan katılım sağlamasına ve pratik sorunlara çözüm üretmesine olanak tanıyan bir yöntemdir. Bu çerçevede öğretmenler aktif bir rol üstlenerek sürecin uygulanmasını yönlendirmiştir.

Eylem Araştırması Süreci: Araştırma sürecinde Ferrance (2000) tarafından önerilen uygulama odaklı eylem araştırması aşamaları takip edilmiştir:

Sorunun Tanımlanması: Sosyal bilgiler öğretiminde karakter becerilerinin nasıl geliştirilebileceği belirlenmiştir.

Planlama: Öğretmenler rehberliğinde etkinlikler geliştirilmiş ve karakter becerilerini destekleyen öğretim materyalleri hazırlanmıştır.

Uygulama: BİLSEM ortamında öğrencilerle etkinlikler gerçekleştirilmiş, iş birliği ve etkileşim süreçleri gözlemlenmiştir.

Gözlem ve Veri Toplama: Öğrencilerin etkinliklere katılımı gözlemlenmiş, öğretmen ve öğrenci görüşleri sistematik olarak kodlanmıştır.

Analiz ve Değerlendirme: İçerik analizi ve betimsel analiz yöntemleriyle elde edilen veriler çözümlenerek karakter gelişimine etkileri incelenmiştir.

Veri Toplama ve Analiz Süreci: Araştırmanın veri toplama sürecinde, yarı yapılandırılmış görüşme formları kullanılmış, öğretmen ve öğrenci görüşleri Miles ve Huberman (1994) tarafından önerilen içerik analizi yöntemiyle kodlanarak temalar ve kategoriler oluşturulmuştur. Betimsel analiz teknikleri uygulanarak, etkinliklerin öğrencilerin karakter gelişimine etkisi frekans tabloları ile desteklenmiştir (Creswell ve diğerleri, 2014).

Araştırmanın Değerlendirilmesi: Araştırma sürecinde katılımcıların bakış açılarını anlamaya yönelik veri toplama yaklaşımı, Tisdell ve diğerleri (2025) tarafından önerildiği biçimiyle uygulanmıştır. Elde edilen bulgular doğrultusunda etkinliklerin sosyal bilgiler öğretimine entegrasyonu ve karakter eğitiminin etkisi detaylı şekilde analiz edilmiştir.

Tablo 3.1. Etkinlik temelli eylem araştırmasının hazırlık aşamaları

Aşama	Amaç	Açıklama
Materyallerin Temini	Araştırma sürecinde kullanılacak araç-gereçlerin hazırlanması.	Hikâye kitapları, dramatizasyon kartları, posterler ve video materyallerinin belirlenmesi, grup çalışmaları için kâğıt, kalem, renkli kartonlar ve yapıştırıcıların temin edilmesi planlanmaktadır (Akkus,2015).
Öğrenci Gruplarının Yapılandırılması	İşbirlikçi öğrenme ve rol oynama stratejileri doğrultusunda etkinliklere katılım sağlama.	Öğrencilerin gruplara ayrılması ve sosyal etkileşim süreçlerinin düzenlenmesi planlanmaktadır. Böylece farklı öğrenme stillerine uygun öğretim tekniklerinin benimsenmesi hedeflenmektedir (Katılmış, 2010).
Öğretmenin Yönlendirici Çalışmaları	Öğrenci etkileşimini yönlendirme, gözlem yapma ve değerlendirme sürecini takip etme.	Etkinlik sırasında rehber sorular ve gözlem formlarının hazırlanması, öğretmenlerin süreci yönlendirmesi ve öğrencilerin karakter gelişimlerinin sistematik şekilde izlenmesi planlanmaktadır (Manson, 1971).

Konu Başlıklarının Belirlenmesi	Karakter eğitimini sosyal bilgiler öğretimine entegre etmek.	Sosyal bilgiler dersinde karakter eğitiminin ilgi çekici, gerçek hayatla bağlantılı ve öğrenme merkezine uygun konu başlıklarıyla yapılandırılması planlanmaktadır (Çelik, 2010).
Etkinliklerin Planlanması	Karakter becerilerine uygun etkinliklerin belirlenmesi ve uygulama sürecinin yapılandırılması.	Etkinliklerin dayanıklılık, cesaret ve azim gibi beceriler açısından değerlendirilmesi, örnek etkinliklerin oluşturulması ve uygulama takviminin belirlenmesi planlanmaktadır (Kohn, 1997).
Veri Toplama ve Analiz Süreci	Araştırmanın akademik geçerliliğinin sağlanması ve sistematik veri analizinin gerçekleştirilmesi.	BİLSEM ortamında etkinliklerin teması, beceri ve değerlerin belirlenmesi, öğrencilerin bilgi seviyeleri ile hazırbulunuşluk düzeylerinin ölçülmesi ve verilerin içerik analizi ile değerlendirilmesi planlanmaktadır (Baltacı, 2018).
Teorik Çerçeve Değerlendirme	Akademik geçerliliğin sağlanması ve araştırma sürecinin bilimsel çerçevede değerlendirilmesi.	Teorik çerçevede değerlendirilen etkinliklerin öğrencilere uygulanması, sürecin akademik niteliğinin içerik analizi ve doküman analizi yöntemleri kullanılarak bütüncül şekilde yansıtılması planlanmaktadır (Tashakkori & Teddlie, 2010).

Tablo 3.1, Koç (2019) ve Avaroğulları'nın (2015) etkinlik temelli eylem araştırmalarından uyarlanmıştır.

2.15 tabloda, etkinlik temelli eylem araştırmasının hazırlık aşamaları sistematik olarak ele alınmıştır. Araştırmanın planlama sürecinde, karakter eğitiminin sosyal bilgiler öğretimine entegrasyonunu destekleyen yöntemler belirlenmiş ve öğretim stratejileri titizlikle yapılandırılmıştır. Bundan sonraki aşamada, belirlenen etkinliklerin uygulama süreci detaylandırılarak öğrencilerin karakter gelişimine olan etkileri analiz edilecektir.

3.2 Çalışma Grubu

Araştırmanın örneklemini, Malatya'daki BİLSEM destek eğitim merkezlerine devam eden ve yetenek alanında destek eğitim alan özel yetenekli 32 dördüncü sınıf öğrenci oluşturmaktadır. Bu öğrenciler, bilişsel, yaratıcı ve problem çözme becerilerindeki üstünlükleri nedeniyle akademik zenginleştirme çalışmalarına ihtiyaç duymakta; sosyal ve duygusal alanlarda dayanıklılık, cesaret ve azim gibi karakter becerilerinin desteklenmesine özel önem atfedilmektedir. Bu doğrultuda, karakter eğitimi uygulamalarının öğrencilerin kişisel ve sosyal gelişimlerine katkısını anlamak için özel yetenekli öğrenciler araştırmanın temel hedef kitlesi olarak seçilmiştir.

Araştırmaya katılan öğretmen grubu ise BİLSEM destek eğitim kurumlarında görev yapan, kıdem ve eğitim düzeyleri bakımından çeşitlilik gösteren gönüllü sosyal bilgiler ve sınıf öğretmenlerinden oluşmaktadır. Katılımcılar arasında doktora düzeyinde akademik çalışmalarını tamamlamış olan öğretmenler bulunmaktadır. Eğitim ve deneyim düzeylerindeki bu çeşitlilik, öğretmenlerin karakter eğitimi uygulamalarına yönelik bilgi ve becerilerini geliştirme sürecini farklı açılardan değerlendirme imkânı sunmuştur. Ayrıca öğretmenler, uygulanan etkinlik temelli modelin değerlendirilmesi ve yeni öğretim stratejilerinin geliştirilmesi sürecine aktif olarak katkıda bulunmuşlardır.

Tablo 3.2. Çalışma grubunda yer alan öğretmenler

Öğretmen	Cinsiyet	Branşı	Kıdemi (Yıl)
Ö1	Erkek	Sosyal Bilgiler (Devlet Okulu)	11
Ö2	Kadın	Sınıf Öğretmeni (Özel Okul)	22
Ö3	Erkek	Sosyal Bilgiler (Devlet Okulu)	20
Ö4	Erkek	Dr. Sınıf Öğretmeni (BİLSEM)	8
Ö5	Kadın	Dr. Sosyal Bilgiler (BİLSEM)	30
Ö6	Kadın	Sosyal Bilgiler (BİLSEM)	18
Ö7	Erkek	Dr. Sosyal Bilgiler (BİLSEM)	19
Ö8	Kadın	Dr. Sosyal Bilgiler (BİLSEM)	21
Ö9	Kadın	Sınıf Öğretmeni (Özel Okul)	30
Ö10	Erkek	Dr. Sosyal Bilgiler (BİLSEM)	25

Tablo 3.2’de araştırmaya katılan öğretmenlerin tanıtıcı bilgileri yer almaktadır. Çalışma grubunda yer alan 10 öğretmenin cinsiyet dağılımı eşit olup, 5’i erkek ve 5’i kadındır. Öğretmenlerden 5’i Sosyal Bilgiler öğretmeni, 2’si Sınıf öğretmenidir. Doktora düzeyindeki öğretmenlerin sayısı 4 olup, bunların 3’ü Sosyal Bilgiler alanında, 1’i ise Sınıf öğretmenidir. Bu durum, BİLSEM gibi kurumlarda çalışan öğretmenlerin eğitim düzeyinin yüksek olduğunu göstermektedir. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin çoğunluğu devlet okullarında görev almakta iken, sınıf öğretmenleri özel okullarda yer almaktadır. Çalışma grubunda 4 öğretmenin BİLSEM’de görev yaptığı, bu öğretmenlerin tamamının sosyal bilgiler branşında olduğu ve özel yetenekli öğrencilerle çalışmada deneyimli oldukları anlaşılmaktadır. Çalışma grubu, kıdemi 8 yıldan 30 yıla kadar değişen 10 Sosyal Bilgiler öğretmeni ve 32 özel yetenekli öğrenciden oluşmuştur. Öğretmenlerin kıdem dağılımı, deneyimli bireylerin eğitime katkı sağlama potansiyelini artırmış; çoğunluğu 18 yıldan fazla kıdeme sahip olan öğretmenlerin karakter eğitimi

uygulamalarında aktif rol üstlendiği gözlemlenmiştir. Üç Sosyal Bilgiler öğretmeni ve bir sınıf öğretmeni doktora düzeyinde eğitim almıştır. Cinsiyet dengesi sağlanmış olup, hem kadın hem erkek öğretmenler, sosyal bilgiler öğretiminde eşit şekilde temsil edilmiştir. Öğrenciler, Malatya'daki BİLSEM destek eğitim merkezlerinden rastgele seçilmiş ve karakter eğitimi süreçlerine gönüllü olarak katılmıştır.

3.3 Veri Toplama Yöntemi

Bu araştırma kapsamında, karakter eğitimiyle ilgili mevcut literatür ve uygulamalara dayalı olarak dayanıklılık, cesaret ve azim becerilerinin nasıl geliştirilebileceği araştırılmıştır. Çalışma, kuramsal çerçevenin oluşturulması ve bu çerçeveye dayalı olarak geliştirilen etkinliklerin uygulanmasıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırma, özel yetenekli 4. sınıf öğrencilerine yönelik etkinlik temelli bir eylem araştırması olarak tasarlanmış ve öğretmenlerin yeterliliklerini artırmak ile öğrencilerin karakter gelişimlerini desteklemeyi hedeflemiştir. Veriler, arama motorları ve UNESDOC veri tabanı aracılığıyla elde edilen literatür taramaları ile etkinlik uygulamalarından toplanmıştır. Karakter eğitimi süreci, dayanıklılık, cesaret ve azim becerilerine odaklanırken, nitel veri toplama araçları etkin bir şekilde kullanılmıştır. Araştırmada veri toplama süreci aşağıdaki basamaklarla gerçekleştirilmiştir.

1. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu: Araştırmada, öğretmenlerin karakter eğitimine yönelik algılarını, deneyimlerini ve bu konudaki önerilerini derinlemesine anlamak amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Bu veri toplama aracı, katılımcılardan nitel veri elde edilmesini sağlamış ve onların karakter eğitimi uygulamalarına dair kapsamlı iç görüşler sunmasına olanak tanımıştır. Görüşme formu, öğretmenlerin karakter eğitimi süreçlerine ilişkin pedagojik yaklaşımlarını, süreçte karşılaştıkları zorlukları ve çözüm önerilerini değerlendirmek üzere yapılandırılmıştır. Katılımcıların deneyimlerinin analiz edilmesi, öğretmenlerin karakter eğitimi bağlamında mesleki yeterliliklerini ve süreçte sağladıkları katkıları detaylı bir şekilde ortaya koymayı amaçlamıştır..

2. Karakter Eğitiminde Etkinlik Temelli Eylem Araştırması Uygulamaları: Araştırmanın ikinci aşamasında, sosyal bilgiler öğretiminde dayanıklılık, cesaret ve azim gibi karakter becerilerinin kazandırılmasını

hedefleyen etkinlik temelli öğretim stratejileri geliştirilmiş ve uygulanmıştır. Bu stratejiler, karakter eğitiminin öğrencilerin bireysel ve sosyal gelişimine olan katkılarını artırmak amacıyla tasarlanmıştır. Etkinlikler, öğretmenlerin rehberliğinde katılımcı öğrencilerle sınıf ortamında gerçekleştirilmiş ve öğrenme-öğretme sürecini zenginleştirmek için yapılandırılmıştır. Etkinlik temelli eylem araştırması kapsamında elde edilecek veriler, aşağıdaki yöntemlerle toplanmıştır.

Gözlem Formları: Araştırma kapsamında, karakter eğitimi etkinliklerinin uygulanma sürecinde öğretmen-öğrenci etkileşimlerini incelemek ve etkinliklerin verimliliğini değerlendirmek amacıyla gözlem formları kullanılmıştır. Bu veri toplama aracı, öğretim yöntemlerinin etkinliğini tespit etmek ve süreçte karşılaşılan olası zorlukları analiz etmek için uygulanmıştır. Gözlem yoluyla elde edilen veriler, etkinliklerin öğretim süreçlerine entegrasyonunun değerlendirilmesinde önemli bir rol oynamıştır.

Öğrenci Günlükleri: Öğrencilerin etkinlik süreçlerindeki deneyimlerini, duygu ve düşüncelerini kayıt altına almak amacıyla öğrenci günlükleri kullanılmıştır. Bu günlükler, öğrencilerin karakter becerilerindeki gelişimlerini anlamak ve uygulanan etkinliklerin etkisini değerlendirmek için kapsamlı bir veri kaynağı sağlamıştır. Öğrenci günlüklerinden elde edilen veriler, bireysel farklılıkları ve öğrencilere yönelik etkinliklerin başarısını detaylı bir şekilde analiz etmeye olanak tanımıştır.

Öğretmen Görüşme Notları: Karakter eğitimi uygulamalarında görev alan öğretmenlerin pedagojik yaklaşımlarını, süreçte karşılaştıkları zorlukları ve çözüm önerilerini anlamak amacıyla öğretmen görüşme notları toplanmıştır. Bu veri toplama aracı, öğretmenlerin mesleki yeterliliklerini ve uygulama süreçlerinde sağladıkları katkıları değerlendirmek için temel bir bilgi kaynağı oluşturmuştur. Öğretmen görüşme notları, karakter eğitimi uygulamalarının değerlendirilmesine yönelik stratejik veriler sunmuştur.

Ders Gözlemleri ve Anekdotalar: Bu veri toplama aracı, öğretmenlerin ders sırasında yaptığı gözlemler ve kaydettikleri önemli anekdotları içermektedir. Karakter eğitimi etkinliklerinin sınıf ortamındaki etkilerini anlamak, öğrencilerin etkinliklere katılım düzeylerini değerlendirmek ve bireysel farklılıkları tespit etmek amacıyla kullanılmıştır. Öğretmenler, öğrencilerin duygusal tepkilerini, sosyal etkileşimlerini ve etkinlik süreçlerindeki davranışlarını not alarak, hem bireysel hem de grup dinamiklerini daha iyi analiz edebilmiştir. Bu bilgiler, uygulamaların

etkililiğini değerlendirmek ve gerektiğinde etkinliklere yönelik stratejik uyarlamalar yapmak için önemli bir kaynak oluşturmuştur.

Tablo 3.3 karakter eğitimi araştırmasında kullanılan veri toplama araçlarını ve bu araçların amaçlarını özetlemektedir.

Tablo 3.3. Veri toplama araçları

Araştırma Bileşeni	Açıklama
Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formları	Öğretmenler ve öğrencilerin karakter eğitimi uygulamalarına yönelik görüşlerini derinlemesine incelemek için kullanılmıştır.
Gözlem Formları	Etkinlikler sırasında öğretmen-öğrenci etkileşimlerini ve öğretim yöntemlerinin etkisini değerlendirmek amaçıyla oluşturulmuştur.
Öğrenci Günlükleri	Öğrencilerin karakter eğitimi süreçlerindeki duygu, düşünce ve kazanımlarını kayıt altına almayı amaçlamaktadır.
Öğretmen Görüşme Notları	Öğretmenlerin karakter eğitimi uygulamalarına ilişkin pedagojik yaklaşımlarını ve süreçte karşılaştıkları zorlukları analiz etmek için kullanılmıştır.
Ders Gözlemleri ve Anekdotlar	Bu veri toplama aracı, öğretmenlerin ders sırasında yaptığı gözlemler ve kaydettikleri önemli anekdotları içermektedir. Karakter eğitimi etkinliklerinin sınıf ortamındaki etkilerini anlamak, öğrencilerin etkinliklere katılım düzeylerini değerlendirmek ve bireysel farklılıkları tespit etmek amaçıyla kullanılmıştır.

Tablo 3.3'de, Baltacı'nın (2019) alışmasından araştırmaya entegre edilerek uyarlanmıştır.

Tablo 3.3 araştırma verilerine ulaşmak için aşağıdaki basamaklar uygulanmıştır. İlkokul 4. sınıf sosyal bilgiler dersi kapsamında, öğrencilerin karakter eğitiminde dayanıklılık, cesaret ve azim becerilerini geliştirmeye yönelik etkinlik temelli öğretim yöntemi uygulanmıştır. Bu süreçte, öğrenciler bu etkinlikleri severek ve isteyerek yapmışlardır böylece öğrenme motivasyonları arttığı gözlemlenmiştir (Küpcü, 2012). Öğrenciler soyut karakter becerileri kavramlarını somut deneyimlerle bağdaştırarak akademik başarının yanı sıra duygusal zekâlarını ve sosyal becerilerini de geliştirirler. Etkinliklerin kalıcı olmasını ve başka alanlarda da kullanılabilmesini sağlamak için, öğrenme alanlarını değiştirmeden bu etkinlikleri mevcut müfredatla entegre edilmiştir. Bu etkinlikler, üst düzey düşünme becerileri ve öz düzenleme becerileri, dayanıklılık, cesaret ve azimlilik becerilerinin yanı sıra öğrencilerin eleştirel düşünme, empati, sorumluluk,

kişisel gelişim ve küresel sürdürülebilirlik gibi becerilerini de geliştirmeyi amaçlamaktadır.

3.4 Verilerin Toplanması

Bu bölümde etkinlik temelli eylem araştırmasında elde edilen verilerin toplanma ve analiz süreçlerine dair açıklamalar yer almaktadır.

3.4.1 Öğretmen Görüşlerine Yönelik Veriler

Araştırma sürecinin ilk aşamaları, karakter eğitimleri ile ilgili mevcut bilgi ve deneyimlerinin öğrenilmesi amacıyla yarı bilgili görüşme formları ve geri bildirim formları kullanılarak veri toplanmıştır. Bu veriler, içerik analizi ve tümevarım analiz yöntemleriyle incelenmiş sosyal bilgiler öğretmenlerinin özel yetenekli öğrencilere yönelik karakter eğitiminde karakter eğitimine ilişkin görüşlerinde yeterlilik derecesi ve değiştirilmesi gereken alanlar belirlenmiştir. Tüm görüşmeler, araştırmacı tarafından titizlikle yürütülmüş ve katılımcılardan, araştırma ve araştırmacılar hakkında yeterli bilgiye sahip oldukları, gönüllü katıldıkları ve kendilerine yöneltilen soruların yalnızca araştırma amaçlı kullanılacağı, kişisel verilerinin gizli kalacağı konularında bilgilendirilmiş olduklarını teyit etmeleri istenmiştir. Katılımcı isimlerinin kullanılmasını istemeyen öğretmenlerin bu taleplerine saygı gösterilmiş ve isimleri yerine unvanları kullanılmıştır. Araştırmanın veri toplama sürecinde, Malatya Battalgazi ve Yeşilyurt ilçelerinde bulunan Bilim ve Sanat Merkezlerinde görev yapan sosyal bilgiler ve sınıf öğretmenleriyle birebir görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşmelerden önce, Bilim ve Sanat Merkezinin müdürü öğretmenlere araştırma süreci hakkında detaylı bilgiler sunmuştur. Öğretmenlerin sözlü katılım onayları alındıktan sonra görüşme süreci başlamıştır. Her görüşme öncesinde, araştırmacı katılımcılara kendileri, araştırmanın amacı, kapsamı ve literatüre katkısı hakkında bilgilendirme yapmıştır. . Görüşmeler, Bilim ve Sanat Merkezinin toplantı salonunda, müdür yardımcısının odasında veya öğretmenlerin kendi derslerini yaptıkları sınıflarda gerçekleştirilmiştir. Toplamda, 6 sosyal bilgiler öğretmeni ve 4 sınıf öğretmeni ile gerçekleştirilen görüşmeler yazılı olarak kayıt altına alınmış;

bu süreç, araştırmanın güvenilirliğini artırmak ve katılımcıların görüşlerini etkili bir şekilde belgelemek amacıyla özenle yürütülmüştür.

Araştırmanın uygulama aşamasında, öğretmen görüşleri detaylı bir şekilde analiz edilerek Bilim ve Sanat Merkezleri ile devlet ve özel okullarda sosyal bilgiler dersinde karakter eğitimi uygulamalarının planlanması sağlanmıştır. Bu kapsamda, 8 haftalık süreç boyunca etkinlik temelli eylem araştırması yöntemi benimsenmiş ve uygulamalar hem öğrenciler hem de öğretmenler ile yürütülmüştür. Çalışma süresince, öğretmenlerin karakter eğitimine yönelik yeterliliklerini geliştirmeye katkı sağlayacak geri bildirimler toplanmış, süreç dinamik bir şekilde takip edilerek uygulamalar iyileştirilmiştir.

Araştırmada, öğretmenlerin ilgisini çeken yeni ve daha önce kullanılmamış yöntem ve teknikler değerlendirme süreçlerine entegre edilmiştir. Kullanılan yöntemlerin etkililiğini artırmak amacıyla öğretmenlerin deneyimleri dikkate alınmış, uygulamaların kapsamı genişletilerek öğrenme ortamının zenginleştirilmesi hedeflenmiştir. Bu aşamada, karakter eğitime yönelik etkinliklerin uygulanmasına yönelik sistematik bir yaklaşım benimsenmiş ve sürecin sürdürülebilirliği sağlanmıştır.

3.4.2 Etkinlik Temelli Uygulamalara Yönelik Veriler

Sosyal bilgiler dersinde karakter eğitimi kapsamında, dayanıklılık, cesaret ve azim yeteneklerine yönelik etkinlik temelli öğretim gerçekleştirilmiştir. Bu süreçte çeşitli etkinlikler ve materyaller geliştirilerek öğretmenlere ve öğrencilere somut öğretim araçları sunulmuş, aynı zamanda bu becerilere yönelik araştırma yapımları teşvik edilmiştir. Öğretmenlerin etkinlik uygulamalarındaki yeterliliklerini değerlendirme araçları ders sürecinde yapılan gözlemler, öğrenme çıktıları, etkinlik planları ve yöntem ve teknikler, öğrenci ve öğretmen geribildirimleri, anketler, değerlendirme çalışmaları gibi unsurları içermektedir. Veri toplama araçları olarak özellikle dayanıklılıkları, cesaret ve azim özellikleri kazandırma sürecindeki bilgi ve becerilerin gelişimini gözlemlemek amacıyla formları kullanılmıştır. Araştırmada, sekiz hafta boyunca yapılan etkinlikler uygulanmıştır. Etkinliklerin uygulanma aşamaları ve öğretmen performansları düzenli olarak incelenmiş, etkinlik temelli öğretim sürecinde karşılaşılan sorunlar ve engellemelerin giderilmesi için gerekli düzenlemeler yapılmıştır.

Gözlem: Sosyal Bilgiler derslerinde uygulanan etkinlikler, öğretmenler tarafından detaylı olarak gözlemlenmiştir. Öğrencilerin etkinliklere katılım düzeyi, sergiledikleri davranışlar ve verilen geri bildirimler izlenmiş; böylece, karakter eğitiminin doğrudan etkileri gözlemlenmiştir.

Öğrenci Günlükleri: Öğrencilerden, karakter becerilerinin gelişimini kaydetmeleri amacıyla günlük tutmaları istenmiştir. Bu günlüklerde, öğrenciler dayanıklılık, cesaret ve azim gibi özellikleri nasıl geliştirdiklerini ve derslerde nasıl uyguladıklarını yansıtmışlardır. Bu yöntem, öğrencilerin sürece yönelik öz değerlendirmelerine olanak tanımıştır.

Görüşmeler: Öğrenci ve öğretmenlerle gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşmeler, karakter becerilerinin gelişimine yönelik daha derinlemesine bilgiler elde etmek amacıyla yapılmıştır. Bu görüşmeler, öğrencilerin dayanıklılık, cesaret ve azim gibi özellikleri ne ölçüde benimsediklerini ve bu özellikleri nasıl uyguladıklarını anlamaya yönelik olmuştur.

Anket ve Geri Bildirimler: Öğretmenlerin, karakter eğitimi sürecinde öğrencileri değerlendirmeleri amacıyla çeşitli anketler ve geri bildirim formları kullanılmıştır. Bu yöntemler, süreç boyunca öğrencilere yönelik gözlemler ve değerlendirmeler hakkında düzenli veri toplanmasını sağlamış ve öğretmenlerin karakter eğitimi etkinliklerini iyileştirmelerine katkı sunmuştur.

Bulgular, özel yetenekli öğrencilerin karakter eğitimi sürecinde elde edilen veriler, tablolar ve görsellerle desteklenerek daha anlaşılır hale getirilmiştir. Sonuçların sunumu ve tartışması için bir bölüm oluşturulmuş, öğretmenden alınan geri bildirimlerle sürecin geliştirilmesine yönelik stratejiler belirlenmiştir. Özellikle dayanıklılık, cesaret ve azim becerilerinin sosyal bilgiler öğretiminde karakter eğitiminde nasıl desteklenebileceği üzerine kapsamlı çalışmalar sistematik olarak sürdürülmüştür. Sosyal bilgiler öğretiminde karakter eğitimi süreçlerinde öğretmen yeterliliklerini destekleyici etkinlik uygulamaları araştırmada önemli bulgular sunmaktadır.

3.5 Verilerin Analizi

Analiz süreci sekiz aşamadan oluşmaktadır. İlk olarak bir çerçeve oluşturulmuş, bu çerçeveye göre veriler işlenmiş, ardından bulgular elde edilerek kaydedilen başlıklar altında özetlenip yorumlanmıştır (Altunışık ve Aktürk, 2021).

Sosyal bilgiler öğretiminde karakter eğitimiyle dayanıklılık, cesaret ve azimlilik becerilerin kazandırılmasına odaklanılmıştır. Literatür taraması sonucu, hem yerel hem de uluslararası kaynaklardan yararlanılarak etkinlikler geliştirilmiş ve uygulama süreci planlanmıştır. Tematik analiz sürecinde, Miles ve Huberman (1994) tarafından önerilen yöntem izlenmiştir. İlk olarak, öğretmen görüşlerinden elde edilen veriler kodlanmış, ardından bu kodlar altında temalar oluşturulmuş ve frekans analizleri ile desteklenmiştir.

Etkinlikler, belirli temalar çerçevesinde özel ve devlet okullarında pilot olarak uygulanmıştır. Pilot uygulamalar sırasında, etkinliklerin bazı öğrenciler için soyut kaldığı belirlenmiştir. Bu doğrultuda, etkinliklere daha somut materyaller eklenmiş ve bu materyallerin öğrencilerin anlamalarını nasıl etkilediği gözlemlenmiştir. Malatya İnönü İlkokulu ve Malatya Final Okulları 4. sınıf öğrencileriyle iki haftalık etkinlik temelli uygulamalar yapılarak etkinliklerin uygunluğu üzerinde ön çalışma yapılmıştır. Uygun olmayan etkinlikler çıkarılmış veya yeniden düzenlenmiştir.

Pilot uygulama, araştırma sürecinin başlangıç aşamasında gerçekleştirilen önemli bir adım olarak tasarlanmıştır. Bu uygulama, etkinlik temelli eylem araştırmasında karakter eğitimi süreçlerini test etmek, içerik ve yöntemlerin uygunluğunu değerlendirmek ve olası eksiklikleri tespit ederek geliştirme fırsatları sunmak amacıyla yapılmıştır. Pilot uygulama kapsamında, belirlenen etkinlikler Final Okulları ve İnönü İlkokulu'nda sınırlı bir grup öğrenci ve öğretmen ile uygulanmıştır.

Bu süreçte, etkinliklerin öğrenci katılımını nasıl etkilediği ve karakter becerilerinin (dayanıklılık, cesaret, azim) geliştirilmesine yönelik katkısı analiz edilmiştir. Ayrıca, öğretmenlerin pedagojik yeterlilikleri ve etkinliklerin sınıf içindeki uygulanabilirliği de değerlendirilmiştir. Pilot uygulama bulguları, etkinliklerin zorlayıcılık seviyeleri, içerik temaları ve yöntemlerin uygunluğu gibi önemli veriler sunmuş; bu doğrultuda etkinlikler yeniden düzenlenmiştir.

Elde edilen veriler, nitel analiz yöntemleri ile değerlendirilmiş ve pilot uygulamanın sonuçları, araştırmanın ana uygulama aşamasına geçmeden önce etkinliklerin yapılandırılmasında temel bir rehberlik sağlamıştır. Pilot uygulama süreci, araştırmanın genel tutarlılığını ve başarı düzeyini artırmak için kritik bir katkı sağlamıştır.

Bu analiz süreci, özel yetenekli öğrencilerle sosyal bilgiler dersinde dayanıklılık, cesaret ve azimlilik becerilerinin kazandırılmasına yönelik etkinliklerin etkisini değerlendirmek amacıyla yürütülmüştür. Hem biçimlendirici hem de özetleyici değerlendirme yöntemleri kullanılarak elde edilen bulgular, öğretim süreçlerinin iyileştirilmesi ve öğrenci başarısının artırılması için somut öneriler geliştirilmesine katkı sağlamaktadır. Öğretmen ve öğrenci geri bildirimleri doğrultusunda, etkinliklerin uygulanabilirliği ve etkinliği sürekli olarak değerlendirilmiştir. Bu sayede, öğrencilerin akademik başarılarının yanı sıra karakter gelişimlerinin de desteklenmesi hedeflenmiştir. Araştırmanın veri analizi süreci, aşağıdaki belirli aşamalardan oluşmaktadır:

Problem Tanımlanması: Öğrenciler, dayanıklılık, cesaret ve azim kavramlarını içeren bir sorun veya durum belirlerler.

Literatür Taraması: Seçilen konu ile ilgili literatürdeki bilgiler araştırılarak, karakter gelişimi ve sosyal bilgiler bağlamında bilgiler toplanır.

Elde Edilen Bulguların Değerlendirilmesi: Öğrenciler, topladıkları bilgileri değerlendirerek konuyla ilgili farklı bakış açıları geliştirir.

Etkinlik Temelli Eylem Planının Geliştirilmesi ve Uygulanması: Öğrenciler, öğrendikleri bilgiler doğrultusunda bir eylem planı geliştirir ve bunu uygulamak için çeşitli etkinlikler gerçekleştirir.

Uygulamaların Değerlendirilmesi ve Sonuçların Analizi: Uygulama sürecinin ardından, öğrenciler elde ettikleri sonuçları değerlendirir ve karakter becerilerinin nasıl geliştiğini analiz eder. Aşağıda veri analiz süreci tablolastırılarak sunulmuştur. Araştırmada kullanılan yöntemler ve süreç Tablo 3.4'te gösterilmektedir.

Tablo 3.4. Eylem araştırmasının aşamaları

Aşama	Kullanılan Yöntemler	Sonuçlar ve Bulgular
Çerçevenin Oluşturulması	Literatür Taraması	Sosyal bilgiler öğretiminde karakter eğitimiyle ilgili literatür incelenerek etkinlikler planlanmıştır.
Verilerin İşlenmesi	Geri Bildirim Formları, Veri Analizi	Öğretmen ve öğrenci geri bildirimleri doğrultusunda etkinliklerin uygunluğu değerlendirilmiştir.
Bulguların Analizi	Tematik Analiz	Öğretmen ve öğrenci görüşlerinden elde edilen temalar analiz edilerek yorumlanmıştır.

Pilot Uygulama	Pilot Çalışmalar	Uygun olmayan etkinlikler çıkarılmış veya geliştirilmiştir.
Genel Sonuçlar ve Öneriler	Betimsel Analiz	Etkinliklerin uygulanabilirliği ve etkisi üzerine genel sonuçlar ve öneriler sunulmuştur.

Tablo 3.4’te Araştırmanın veri analizi süreci, belirlenen problem doğrultusunda çeşitli aşamalardan oluşmaktadır. İlk olarak, ülkemizde karakter eğitimi eksiklikleri tespit edilmiş ve dayanıklılık, cesaret ve azim becerilerinin ilkokulda nasıl kazandırılabilceğine yönelik kuramsal bir çerçeve oluşturulmuştur. Bu çerçeveye dayalı olarak, literatür taraması yapılmış; hem yerel hem de uluslararası kaynaklardan yararlanılarak etkinlikler geliştirilmiş ve uygulama süreci planlanmıştır.

Araştırmada, öğretmenlerin karakter becerilerine yönelik görüşlerini sistematik bir şekilde değerlendirmek amacıyla doküman analizi, tematik analiz ve betimsel analiz yöntemleri birlikte kullanılmıştır. Bu çok yönlü yaklaşım, hem mevcut akademik kaynakların incelenmesini hem de görüşmelerden elde edilen verilerin kategorize edilerek anlamlandırılmasını sağlamıştır.

Karakter eğitimi bağlamında mevcut kuramsal çerçevenin belirlenmesi için öncelikle doküman analizi yöntemi uygulanmıştır. Bu süreçte, ilgili akademik çalışmalar, eğitim programları ve politika dokümanları detaylı olarak incelenmiş ve karakter becerilerinin öğretim süreçlerindeki yeri belirlenmiştir. Ayrıca, doküman analizinden elde edilen bulgular öğretmen görüşleriyle ilişkilendirilmiş ve çalışmanın teorik altyapısını destekleyen bir bağlam sunulmuştur.

Öğretmenlerin görüşmelerinden elde edilen verileri anlamlı başlıklar altında kategorize etmek amacıyla tematik analiz yöntemi kullanılmıştır. Bu süreçte, görüşmelerde öne çıkan ifadeler sistematik bir şekilde kodlanarak ortak temalar belirlenmiş; dayanıklılık, cesaret ve azimlilik gibi karakter becerileri ile ilişkili vurgular sınıflandırılmıştır. Tematik analiz aracılığıyla elde edilen her temanın frekansı hesaplanmış ve bulguların iç tutarlılığı sağlanarak araştırmanın kapsamlı bir yapıya ulaşması hedeflenmiştir.

Araştırmanın bulgularının düzenli ve anlaşılır bir çerçevede sunulması amacıyla betimsel analiz yöntemi uygulanmıştır. Bu doğrultuda, görüşmelerde dile getirilen ifadeler belirlenen temalar doğrultusunda özetlenmiş ve doğrudan alıntılarla desteklenerek sunulmuştur. Betimsel analiz, öğretmenlerin karakter

eğitimi süreçlerine dair görüşlerini açıklayıcı ve bütüncül bir yapıda ele alarak araştırmanın bilimsel tutarlılığını güçlendirmiştir. Bu üç analiz yöntemi birlikte kullanılarak, hem mevcut akademik çerçeveye dayalı değerlendirmeler yapılmış hem de öğretmenlerin karakter eğitimi süreçlerine ilişkin görüşleri sistematik bir şekilde analiz edilmiştir. Böylelikle, araştırmanın bulguları hem teorik hem de pratik açıdan tutarlı bir yapı kazanmıştır.

Etkinlik temelli eylem araştırmasının uygulamaları, Malatya'da eğitim-ğretim faaliyetlerine devam eden Bilim Sanat Merkezleri, İnönü İlkokulu ve Malatya Final Okulları'nda 4. sınıf öğrencileri ile gerçekleştirilmiştir. Bu süreçte etkinliklerin uygunluğu üzerinde n çalışmalar yapılmış ve zorlayıcılık seviyeleri sosyal bilgiler öğretmenleri tarafından detaylı bir şekilde değerlendirilmiştir. Öğrenci ve öğretmenlerden elde edilen geri bildirimlere dayanarak etkinlikler yeniden düzenlenmiş ve uygulamaların etkililiği artırılmıştır.

Araştırmanın ilk aşamasında, sosyal bilgiler dersinde karakter eğitimiyle dayanıklılık, cesaret ve azim becerilerinin kazandırılmasına yönelik doküman analizi yapılmıştır. Literatüre dayalı yurtdışı etkinlik örnekleri incelenmiş ve bu örneklerden elde edilen bilgilerle etkinliklerin kapsamı genişletilmiştir. Sosyal bilgiler ğretiminde karakter eğitimi için gerekli kaynaklar, yöntemler, teknikler, materyaller ve analiz süreçleri bu aşamada titizlikle belirlenmiştir.

Araştırmanın ikinci aşamasında, öğretmenlerin karakter eğitimi konusundaki pedagojik yeterliliklerini ve etkili uygulama stratejilerini belirlemek amacıyla yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Bu görüşmelerin verileri, içerik analizi, tematik analiz ve betimsel analiz yöntemleriyle sistematik bir şekilde incelenmiştir. Araştırmanın uygulama süreci toplamda 8 hafta sürmüş ve bu süreçte alınan geri bildirimler, etkinliklerin geliştirilmesine yönelik rehberlik sağlamıştır.

Etkinlik temelli ğretim uygulamaları, yarı yapılandırılmış görüşmelerden elde edilen sonuçlar doğrultusunda tasarlanmıştır. Etkinliklerin uygunluğu uzmanlar tarafından değerlendirilmiş ve uygulamalara hazır hale getirilmiştir. İnönü İlkokulu, Malatya Final Okulları ve Bilim Sanat Merkezlerinde gerçekleştirilen uygulamalardan sonra alınan geri bildirimler, tematik analiz yöntemleriyle incelenmiş ve sonuçların tutarlılığı kontrol edilmiştir.

Araştırma da sosyal bilgiler ğretiminde özel yetenekli öğrencilerin karakter gelişimini desteklemek amacıyla dayanıklılık, cesaret ve azimlilik gibi temel

karakter becerilerine odaklanılmış; etkinlik temelli öğretim uygulamaları gerçekleştirilmiştir. Uygulama süreci sonunda öğretmen ve öğrencilerden elde edilen veriler, karakter becerilerinin gelişimine etkileri açısından analiz edilmiş ve geri bildirimler tematik olarak sınıflandırılmıştır.

Heckman ve Kautz'un (2013) çalışması, karakter becerilerinin yalnızca bireyde doğal olarak var olan eğilimler değil, aynı zamanda ölçülebilir, geliştirilebilir ve yaşam başarısı üzerinde belirleyici rol oynayan nitelikler olduğunu ortaya koymaktadır. Psikologlar, karakter becerilerinin değerlendirilmesinde öz bildirim anketleri ve yapılandırılmış gözlem raporları gibi geçerliliği yüksek ölçme araçlarını kullanmaktadır (Roberts et al., 2007). Bu tür değerlendirmeler, karakter becerilerini nesnel olarak inceleme imkânı sunmaktadır. En yaygın sınıflama sistemi olan Beş Büyük Kişilik Faktörü modeli, karakteri beş temel boyutta tanımlar: açıklık (yeniliklere açıklık), sorumluluk (düzen ve azim), dışadönüklük (sosyallik), uyumluluk (empati ve iş birliği), duygusal denge (stresle başa çıkma).

Araştırma kapsamında hazırlanan değerlendirme sürecinde öz bildirim anketleri, öğretmen anketleri ve eğitim süreci raporları gibi yöntemler kullanılarak, uygulanan etkinlik temelli eylem araştırmasının her bir basamağı sistematik biçimde analiz edilmiştir. Bu değerlendirmeler, öğretmenlerin pedagojik yeterliliklerini artırmalarına ve öğrencilerin karakter gelişimlerini desteklemelerine yönelik somut geri bildirimler sağlamıştır. Uygulama süreci, sosyal bilgiler öğretiminin özel yetenekli öğrencilerin karakter becerilerini geliştirmede nasıl daha etkili hale getirilebileceğine dair önemli veriler sunmuş; elde edilen bulgular doğrultusunda genel sonuçlara ve önerilere ulaşılmıştır. Öğrencilerin hem akademik hem de kişisel gelişimlerini destekleyen bu yaklaşım, karakter eğitiminin sosyal bilgiler dersiyle bütünleşik biçimde yürütülebileceğini göstermiştir.

4. ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: BULGULAR

Bu araştırma, sosyal bilgiler öğretiminde karakter eğitimi becerilerinin geliştirilmesine yönelik etkinlik temelli bir eylem araştırması olarak yapılandırılmıştır. Çalışma, öğrencilerin dayanıklılık, azim ve cesaret gibi karakter becerilerini geliştirmeye yönelik etkinliklerin tasarlanması, uygulanması ve değerlendirilmesi sürecini kapsamaktadır. Araştırma kapsamında, Bilim ve Sanat Merkezlerinde (BİLSEM) gerçekleştirilecek uygulamalar aracılığıyla öğrencilerin karakter gelişim süreçleri sistematik olarak incelenecek ve öğretim süreçlerinin karakter eğitimiyle nasıl bütünleştiği değerlendirilerek somut bulgular ortaya konulacaktır.

Karakter eğitimi, öğrencilerin bireysel ve toplumsal gelişim süreçlerini destekleyen temel bir öge olarak ele alınmış olup, araştırma sürecinde etkinlikler farklılaştırılmış öğretim stratejileri ve öğrenci merkezli yaklaşımlar doğrultusunda tasarlanmıştır. Öğrencilere problem çözme, tartışma, dramatizasyon ve hikâye analizi gibi yöntemler aracılığıyla karakter becerilerini kazandırmayı hedefleyen uygulamalar geliştirilecektir.

Araştırmada, sosyal bilgiler öğretimine entegre edilen karakter eğitimi etkinliklerinin öğrencilerin gelişimine etkisi analiz edilerek, dayanıklılık, azim ve cesaret gibi becerilerin kazanım düzeyleri değerlendirilecektir.

4.1 Birinci Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Bu araştırmanın birinci sorusu kapsamında, öğretmenlerin karakter eğitimi sürecine ilişkin görüşleri incelenmiş ve öğrencilerin karakter gelişimini etkileyen unsurlar belirlenmiştir. Araştırma sürecinde cinsiyet eşitliği sağlanmış ve kadın ile erkek öğretmenlerin görüşlerinde cinsiyete dayalı bir farklılık olmadığı belirlenmiştir. Bu durum, öğretmen görüşlerinin cinsiyet farkından bağımsız olarak değerlendirilmesini mümkün kılmıştır. Eğitimdeki eşit temsil oranları, öğretmen deneyimlerinin etkin bir şekilde kullanılmasına olanak tanımıştır.

Araştırmada, öğretmenlerin ifade ettiği karakter eğitiminin temel unsurları, bu eğitiminin çok yönlü bir yapı gerektirdiğini ortaya koymaktadır. Bu unsurlar; aile ve okulun rolü, kararlılık ve istek, empati ve etkili iletişim, olumlu rol modeller ve öz farkındalık, bütüncül yaklaşımlar, toplumun değer yargıları ve inançları,

velilerin bilgi ve desteği, özgüven, sabır, dikkat ve motivasyon, hedef belirleme ve öz disiplin, duygular, düşünceler, değerler ve davranışlar olarak sınıflandırılmıştır. Öğretmen görüşlerine dayalı olarak belirlenen bu unsurlar, öğrencilerin hem bireysel hem de toplumsal gelişimlerini desteklemek amacıyla karakter eğitimi uygulamalarının temel yapı taşlarını oluşturmakta ve araştırmanın bulgularını yönlendirmektedir.

Aşağıda, öğretmenlerin karakter eğitimi konusundaki düşünceleri detaylı bir şekilde Tablo 4.1’de tematik analiz yöntemiyle analiz edilerek gösterilmiştir.

Tablo 4.1. Karakter Eğitiminde Temel Unsurlar

Tema	Öğretmen Görüşleri	Analiz ve Çıkarım
Aile ve Okul	Aile, bakanlık, okul, sosyal medya, yöneticiler ve STK'ların karakteri olumlu veya olumsuz etkileyebileceği, ancak aile ve okulun öncelikli olduğu vurgulanmıştır.	Aile, çocukluk döneminde temel değerlerin kazandırıldığı bir ortam sunarken, okul bu değerleri geliştirerek sosyal uyumu destekler. Aile ve okul, karakter eğitiminin temeli olarak görülmektedir.
Kararlılık ve İsteklilik	Kararlı ve istekli olmak karakter gelişimini destekler.	Öğrencilerin kararlı ve istekli olmalarının, öğrenme motivasyonlarını ve hedeflerine ulaşma kapasitesini artırdığı ifade edilmektedir.
Empati ve İyi İletişim	Empati, iyi iletişim, olumlu düşünme, başa çıkma stratejileri, öz farkındalık, hedef belirleme ve motivasyon becerileri.	Duygusal bağlar ve etkili iletişim, öğrencilerin bireysel ve sosyal becerilerini geliştirmekte etkili unsurlar olarak görülmektedir.
Olumlu Rol Modeller ve Öz Farkındalık	Özel yetenekli öğrenciler için amaç odaklı çalışmalar, rol modeller, sosyalleşme ve evrensel etik değerler vurgulanmıştır.	Olumlu rol modeller ve öz farkındalık çalışmaları, öğrencilerin güçlü ve zayıf yönlerini tanımasına, sosyal beceriler kazanmasına ve etik değerleri içselleştirmesine yardımcı olur.
Bütüncül Yaklaşım	Çocuğu bir bütün olarak ele alma; evrensel ve milli değerleri, kişilik, davranış ve tutumu kapsayan bir yapı.	Karakter eğitimi, bireyin tüm yönlerini kapsayan çok boyutlu bir süreç olarak değerlendirilmiştir. Çocuğun fiil ve kararlarını yönlendiren temel yapı olarak görülmektedir.
Toplumun Değer Yargıları ve İnançları	Toplumun değer yargıları, tarihi gelişimleri ve dini inançları.	Kültürel ve tarihi değerler ile dini inançlar, öğrencilerin karakter gelişiminde önemli bir bağlam oluşturur.
Velinin Bilgi ve Desteği	Velinin bilgi sahibi olması, çocuklarını geliştirmek için destek vermesi ve sosyo-ekonomik durumu.	Aile desteği, öğrenci gelişimini olumlu yönde etkilerken öğretmenlerin olumlu tutumu ve fırsatlar sunması başarıyı artırmaktadır.
Özgüven, Sabır, Dikkat ve Motivasyon	Özgüven, sabır, dikkat ve motivasyon öğrencilerin karakter gelişiminde önemli unsurlar olarak görülmektedir.	Öğrencilerin bireysel özellikleri, öğrenme süreçlerinde daha fazla odaklanmalarına ve karakter becerilerini geliştirmelerine yardımcı olmaktadır.
Hedef Belirleme ve Öz Disiplin	Hedef belirleme, öz disiplin, özgüven ve motivasyon becerileri.	Öğrencilerin hedeflerini belirlemesi ve süreçlerini yönetmesi, sorumluluk alma becerilerini ve karakter gelişimlerini destekler.

Duygular, Düşünceler, Değerler ve Davranışlar	Duygular, düşünceler, değerler ve davranışlar.	Bireyin duygusal, düşünsel ve davranışsal gelişimi, karakter eğitiminin temel unsurlarıdır ve kişilik üzerinde bütünsel bir etki yaratmaktadır.
--	---	--

Tablo 4.1’de yer alan öğretmen görüşlerine dayanarak tematik analiz yöntemiyle elde edilen sonuçlar aşağıda sunulmaktadır. Bu analiz, her bir tema için alt başlıklar belirlenerek görüşlerin ortak noktalarının ve çıkarımların sistematik bir şekilde gruplandırılmasını sağlamaktadır.

Araştırma kapsamında öğretmenlerin karakter eğitime yönelik görüşleri değerlendirilmiş ve öğrencilerin karakter becerilerinin gelişiminde etkili olan temel unsurlar belirlenmiştir. Elde edilen bulgular aşağıda detaylı bir şekilde açıklanmıştır:

1. Aile ve Okul: Öğretmenler, aile ve okulun öğrencinin karakter gelişiminde merkezi bir role sahip olduğunu vurgulamışlardır. Aile, çocuğun çocukluk döneminde temel değerleri kazandığı bir ortam sunarken, okul bu değerleri geliştirerek bireyi sosyal ve toplumsal hayata hazırlar. Bununla birlikte, sosyal medya, yöneticiler ve sivil toplum kuruluşlarının da karakter üzerinde etkili olduğu, ancak bu unsurların aile ve okul kadar güçlü bir etkiye sahip olmadığı ifade edilmiştir.

2. Kararlılık ve İsteklilik: Kararlılık ve istekli olmanın öğrencilerin karakter becerilerinin gelişiminde kritik bir rol oynadığı belirtilmiştir. Öğrencilerin uzun vadeli hedeflerine ulaşmalarını ve süreçlerini daha etkili bir şekilde yönetmelerini destekleyen bu iki unsur, öğrenme motivasyonu üzerinde doğrudan bir etkide bulunmaktadır.

3. Empati ve İyi İletişim: Empati kurma, etkili iletişim becerileri, olumlu düşünme, başa çıkma stratejileri ve öz farkındalık gibi beceriler, öğrencilerin bireysel ve sosyal gelişimlerinde önemli bir rol oynamaktadır. Öğretmen görüşleri, öğrencilerin empati yoluyla daha güçlü ilişkiler geliştirebileceği ve hedef belirleme becerisi ile içsel motivasyonlarını artırabileceği yönündedir.

4. Olumlu Rol Modeller ve Öz Farkındalık: Öğretmenler, öğrencilerin becerilerini geliştirmek amacıyla olumlu rol modellerin kullanılmasının ve öz farkındalık çalışmalarının önemine dikkat çekmişlerdir. Bu çalışmalar, öğrencilerin güçlü ve zayıf yönlerini tanımlarına, sosyal beceriler kazanmalarına ve evrensel etik değerleri içselleştirmelerine yardımcı olmaktadır.

5. **Bütüncül Yaklaşım:** Çocuğun karakter gelişiminin evrensel ve milli değerler, kişilik, davranış ve tutumları içeren bütüncül bir yaklaşımı gerektirdiği ifade edilmiştir. Karakter eğitimi, çocuğun fiil, tercih ve kararlarını yönlendiren temel bir yapı olarak değerlendirilmiştir.

6. **Toplumun Değer Yargıları ve İnançları:** Toplumun kültürel ve tarihi değerleri ile dini inançlarının, öğrencilerin karakter becerilerinin gelişiminde önemli bir bağlam oluşturduğu belirtilmiştir. Bu unsurların öğrencilerin etik ve sosyal becerileri üzerindeki etkisi öğretmenler tarafından vurgulanmıştır.

7. **Velinin Bilgi ve Desteği:** Velilerin özel yetenekli öğrenciler hakkında yeterli bilgiye sahip olmaları ve destek vermeleri, karakter gelişimi üzerinde olumlu bir etkiye sahiptir. Ailelerin sosyo-ekonomik durumu ve öğrencilere sağladıkları fırsatlar da karakter gelişimini doğrudan etkileyen unsurlar arasında yer almaktadır.

8. **Özgüven, Sabır, Dikkat ve Motivasyon:** Öğrencilerin özgüven, sabır, dikkat ve motivasyon gibi bireysel özelliklere sahip olmalarının, karakter becerilerini desteklediği ifade edilmiştir. Bu unsurlar, öğrenme süreçlerinde odaklanmayı artırmakta ve öğrencilerin genel gelişimlerine katkıda bulunmaktadır.

9. **Hedef Belirleme ve Öz Disiplin:** Hedef belirleme, öz disiplin, özgüven ve motivasyon becerilerinin, öğrencilerin sorumluluk almasını ve süreçlerini yönetmesini sağladığı belirtilmiştir. Bu beceriler, uzun vadeli hedeflere ulaşma kapasitesini artırmaktadır.

10. **Duygular, Düşünceler, Değerler ve Davranışlar:** Öğrencilerin duygusal, düşünsel ve davranışsal gelişimlerinin, karakter eğitiminin temel unsurları olduğu vurgulanmıştır. Bu unsurların öğrencilerin kişilik ve tutumları üzerinde bütünsel bir etki yarattığı ifade edilmiştir.

4.2 İkinci Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Sosyal bilgiler öğretiminde karakter eğitiminde öğrencilere sağlanacak olanaklar üzerine öğretmenlerden alınan görüşler aşağıda sunulmuştur. Bunlar içerisinde, beceri geliştirme çalışmaları, grup çalışmaları, iş birliği ve takım çalışması, zorlayıcı etkinlikler, duygusal destek ve güven verici ortam, iletişim ve sosyal beceriler, etkinlik havuzları ve rehberlik ile uygun koşulların oluşturulması gibi olanakların sağlanması olarak ifade etmişlerdir.

Aşağıda yer alan Tablo 4.2, gönüllü katılımcı öğretmenlerin bu olanaklara ve etkinliklere yönelik görüşlerinden derlenen bulguları içermektedir.

Tablo 4.2. Karakter eğitiminde gerekli olanaklar

Olanak	Etkinlik Türü	Öğretmen Görüşleri
Beceri Geliştirme Çalışmaları	Yaratıcı drama, rol yapma, kısa videolar, hikâyeler	(Ö.1) Beceri geliştirecek çalışmalar yapılabilir. Yaratıcı drama tekniği ile etkinlikler yapılabilir. (Ö.2) Rol yaptırma, kısa videolar ve hikâyeler de etkili olabilir. (Ö.10) Yaratıcı drama tekniği ile etkinlikler yapılabilir. Kısa videolar ve hikâyeler de etkili olabilir.
Grup Çalışmaları ve İş Birliği	Deneyimli ve başarılı bireylerle grup çalışması	(Ö.3) Kendilerinden daha deneyimli ve başarılı bireylerle grup çalışması yapma fırsatı sunulabilir. (Ö.8) Deneyimli ve başarılı bireylerle grup çalışması yapma fırsatı sunulabilir.
Zorlayıcı Etkinlikler	Problem durumları, yarışmalar, gerçek hayat problemleri	(Ö.3) Zorlayıcı etkinliklere yer verilebilir. Çeşitli problem durumları ile karşı karşıya bırakılarak öğrencilerin becerileri geliştirilebilir. (Ö.4) Zorlayıcı etkinliklere yer verilebilir. Çeşitli problem durumları ile karşı karşıya bırakılarak öğrencilerin becerileri geliştirilebilir.
Duygusal Destek ve Güven Verici Ortam	Duygusal destek, güven ortamı	(Ö.3) Öğrencilerin duygusal olarak desteklendiği ve güven verici bir ortam sağlanabilir. (Ö.9) Öğrencilerin duygusal olarak desteklendiği ve güven verici bir ortam sağlanabilir.
İletişim ve Sosyal Beceriler	Eleştirel düşünme, özgün düşünme, problem çözme, karar verme, empati	(Ö.5) İletişim, üst düzey düşünme, empati kurma gibi becerilerin yanında ayrıca sosyal beceriler de yer almalıdır.
Etkinlik Havuzları ve Rehberlik	Kolaydan zora doğru etkinlikler, BİLSEM, rehberlik	(Ö.6) Öğrencilere kolaydan zora doğru giden etkinlik havuzları oluşturulmalı. Etkinlikler duyurulmalı ve teşvik edilmeli. BİLSEM gibi kurumlara katılım sağlanmalı, rehberlik yapılmalı.
Uygun Koşulların Oluşturulması		(Ö.7) Uygun koşullar oluşturulmalıdır.

Tablo 4.2’de öğretmen görüşlerine göre karakter eğitiminde özel yetenekli öğrencilere sağlanması gereken olanakları ve bu olanaklarda kullanılacak her bir etkinlik türüne yönelik görüşler yer almaktadır. Bu araştırma kapsamında ortaya çıkan bulgular, karakter eğitiminin bireysel, akademik ve toplumsal gelişimi destekleyen çok yönlü bir süreç olduğunu vurgulamaktadır.

Yaratıcı ve Katılımcı Yaklaşımlar: Öğretmenler, yaratıcı drama, rol yapma, kısa videolar ve hikâyeler gibi tekniklerin, öğrencilerin öğrenme süreçlerine aktif olarak katılmalarını sağladığını belirtmiştir. Bu yöntemler, öğrencilerin

yalnızca bilgi edinmesini değil, aynı zamanda karakter becerilerinin gelişimlerini doğrudan deneyimlemelerini mümkün kılmaktadır. Katılımcı yaklaşımlar, öğrencilere yaşanmışlık hissi kazandırarak empati ve etik değerlerin içselleştirilmesini kolaylaştırmaktadır.

Zorlayıcı ve Gerçek Hayat Problemleri: Öğretmenler, öğrencilerin eleştirel düşünme, problem çözme ve karar verme becerilerini geliştirebilmek için zorlayıcı etkinliklerin önemli olduğunu ifade etmişlerdir. Gerçek hayat problemleri ve yarışmalarla öğrencilere pratik deneyimler sunmak, onların dayanıklılık, azim ve cesaret becerilerini güçlendirme potansiyeli taşımaktadır. Bu tür etkinliklerin, öğrenme deneyimlerini zenginleştiren önemli bir araç olduğu vurgulanmıştır.

Grup Çalışmaları ve İş Birliği: Öğretmenler, grup çalışmaları yoluyla öğrencilerin iş birliği, liderlik ve takım çalışması gibi sosyal becerilerinin geliştirilmesi gerektiğini savunmuştur. Ayrıca, öğrencilerin kendilerinden daha deneyimli bireylerle bir arada çalışmasının, hem kişisel gelişim hem de motivasyon açısından olumlu bir katkı sağlayacağı ifade edilmiştir. Bu, hem bireysel hem de toplumsal uyum için önemli bir noktadır.

Duygusal Destek ve Güven Ortamı: Öğrencilerin duygusal olarak desteklendiği ve güven verici bir ortam sağlandığı durumlarda daha etkin bir şekilde karakter becerileri geliştirdikleri görülmüştür. Öğretmenler, bu tür bir ortamın özgüven, öz farkındalık ve öz disiplin gibi önemli özelliklerin pekişmesine olanak tanıdığını belirtmiştir.

Aşamalı ve Rehberlik Odaklı Süreçler: Kolaydan zora doğru ilerleyen aşamalı etkinlik havuzlarının oluşturulması, öğrencilerin bireysel yeterlilikleri göz önünde bulundurularak başarılarını artırabileceği bir yöntem olarak öne çıkmıştır. BİLSEM gibi özel programlara katılımın desteklenmesi ve öğrencilere rehberlik sağlanması da öğrenci gelişimine yönelik bütüncül yaklaşımların bir parçası olarak değerlendirilmiştir.

Öğretmen görüşlerinden hareketle, etkinlik temelli karakter eğitiminin yalnızca bireysel gelişimi değil, aynı zamanda öğrencilerin toplumla olan bağlarını güçlendirmeyi hedeflediği anlaşılmaktadır. Öğrencilere yaratıcı, zorlayıcı, iş birliğine dayalı ve destekleyici öğrenme ortamları sunulduğunda, karakter becerilerindeki gelişimlerinin daha etkili bir şekilde desteklenebileceği görülmüştür. Bu süreçte öğretmenlerin pedagojik stratejileri ve rehberlik rolleri, öğrencilerin dayanıklılık, azim ve cesaret gibi karakter becerilerini kazanmalarında

hayati bir öneme sahiptir. Öğrencilere sunulan etkinliklerin bireysel ihtiyaçlara göre yapılandırılması, karakter eğitiminin başarı düzeyini artırabilecek kilit bir faktör olarak öne çıkmaktadır.

4.3 Üçüncü Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Sosyal bilgiler öğretiminde, öğretmenler, karakter eğitiminde özel yetenekli öğrencilerin karakter gelişimini desteklemek amacıyla çeşitli yöntem ve teknikler önermişlerdir. Bu yöntem ve tekniklerden, sosyal öğrenme, uygulamalı öğrenme, örtük öğrenme, aktif öğrenme ve grupla çalışma, iş birliğine dayalı öğrenme yöntemleri de önemlidir ve muhakeme yöntemlerinin etkili olabileceği ifade edilmiştir. Bunlara bağlı olarak öne çıkan öğrenme stratejileri arasında değer telkini, değeri belirginleştirme, değer analizi ve değer ikilemi, kendin yap yöntemi, bilgileri sözel yolla ifade etme, hikâye anlatımı, rol oynama, olumlu düşünme ve affetme gibi teknikler de öğretimde kullanılacak yöntemler arasında yer almaktadır. Problem çözme yöntemleri, sınıf içi tartışma grupları, uygulamalı çalışmalar ve sanat temelli çalışmaların da öğrencilere faydalı olacağı ifade edilmiştir. Duygusal durumlara hazırlayıcı etkinlikler içinde de örnek davranışlar sergileme ve sınıf atmosferini iyilik yapmaya endeksleyerek örtük yaptırımlar uygulama gibi yöntem ve tekniklerde öğretmen görüşleri arasında yer almaktadır.

Tablo 4.3.'te sosyal bilgiler öğretiminde özel yetenekli öğrencilerin karakter eğitiminde kullanılacak eğitim öğretim stratejilerine yönelik öğretmen görüşleri aşağıda yer almaktadır.

Tablo 4.3. Karakter eğitiminde kullanılan yöntemler ve teknikler

Öğretmen	Gerekli Yöntemler ve Teknikler
(Ö.1)	Değer telkini, değeri belirginleştirme, değer analizi, değer ikilemi, sosyal öğrenme, eylem öğrenme, örtük program, muhakeme, alışkanlık, yüksek değerler (ana değerler), bireye odaklanma- çevre ve topluma odaklanma
(Ö.2)	Kendin yap yöntemi, bilgileri sözel yolla ifade edebilecekleri yöntemler
(Ö.3)	Hikâye anlatımı, rol oynama, olumlu düşünme ve affetme, iş birliği ve yardımlaşma, öz değerlendirme
(Ö.4)	Problem çözme yöntemleri, sınıf içi tartışma grupları, araştırma ve sunum etkinlikleri
(Ö.5)	Uygulamalı çalışmalar, sanat temelli çalışmalar, duygusal açıdan hazırlayıcı etkinlikler (film, şiir, türkü, özdeyiş, afiş, resim), ahlaki ikilem örnek olaylar, doğru soruları sorarak yönlendirme

(Ö.6)	Örnek davranışları yaptırım, yaptırım ve kural koyma, sınıf ortamını iyilik ve güzel davranışlar yapmaya odaklamak.
(Ö.7)	Aktif öğrenme yöntemleri, grupla çalışma, iş birliğine dayalı öğrenme modelleri, araştırarak öğrenme yöntemleri
(Ö.8)	Yapıcı olmak, desteklemek, olumlu iletişim kurmak, önerilerini ve hedeflerini dikkate almak
(Ö.9)	Hikâye anlatımı, rol oynama, olumlu düşünme ve affetme, iş birliği ve yardımlaşma, öz değerlendirme
(Ö.10)	Yaratıcı drama, rol oynama, hikâye yazma

Tablo 4.3'te yer alan öğretmen görüşlerine göre, karakter eğitiminin etkili bir şekilde gerçekleştirilmesi için değer telkini, değer analizi, kendin yap yöntemi, hikâye anlatımı, rol oynama, problem çözme, sınıf içi tartışma, sanat temelli çalışmalar, olumlu iletişim ve yaratıcı drama gibi çeşitli yöntemlerin kullanımı önerilmektedir. Bu yöntemlerin, özel yetenekli öğrencilerin dayanıklılık, azim, cesaret, empati ve sosyal beceriler gibi önemli karakter becerilerini geliştirmelerine katkı sağladığı belirtilmiştir.

Çeşitli Yöntem ve Tekniklerin Kullanımı: Öğretmenler, karakter eğitiminin etkin bir şekilde uygulanabilmesi için çok çeşitli yöntem ve tekniklere ihtiyaç olduğunu vurgulamaktadır. Değer telkini, değer analizi, rol oynama, yaratıcı drama ve hikâye anlatımı gibi yöntemlerin, öğrencilerin dayanıklılık, azim ve cesaret gibi önemli karakter becerilerini geliştirmede etkili olduğu belirtilmektedir. Bu çeşitlilik, öğrencilerin bireysel farklılıklarını dikkate alarak daha kapsayıcı bir öğretim modeli oluşturulmasını sağlayabilir.

Aktif Katılım ve Uygulamalı Çalışmaların Önemi: Öğretmenler, öğrencilerin öğrenme sürecinde aktif katılımını teşvik eden uygulamalı çalışmaların, karakter eğitiminde önemli bir rol oynadığını ifade etmektedir. Özellikle öğrencilerin kendi etkinliklerini tasarlamaları ve uygulamaları, onların yaratıcı düşünme, problem çözme ve sosyal beceriler gibi alanlarda gelişimlerini desteklemektedir. Bu süreç, öğrencilerin öğrenmeye yönelik motivasyonlarını artırarak daha kalıcı öğrenme deneyimleri sunmaktadır.

Zorlayıcı Etkinliklerle Gelişim: Zorlayıcı etkinliklerin, öğrencilerin problem çözme, eleştirel düşünme ve karar verme becerilerini geliştirmek için bir fırsat sunduğu belirtilmektedir. Gerçek hayat problemleri ve sınıf içi tartışmalar gibi yöntemlerin kullanılması, öğrencilerin analitik düşünme kapasitelerini artırarak özgüven kazanmalarına yardımcı olmaktadır.

Sanat ve Yaratıcılığın Rolü: Sanat temelli çalışmalar, öğrencilerin duygusal gelişimlerini desteklemek ve empati kurma becerilerini artırmak açısından önemli bir yöntem olarak görülmektedir. Öğrencilerin film, şiir, afiş, resim gibi ürünler üretmeleri, onların hem yaratıcı düşünme becerilerini geliştirmekte hem de duygusal zekâlarını güçlendirmektedir. Ayrıca ahlaki ikilem ve gerçek yaşam problemleri içeren etkinliklerin, öğrencilerin etik değerleri içselleştirmelerine katkı sunduğu ifade edilmiştir.

İş Birliği ve Sosyal Beceri Gelişimi: Grupla çalışma ve iş birliğine dayalı öğrenme yöntemleri, öğrencilerin sosyal becerilerini ve liderlik yeteneklerini geliştirmek için etkili bir yol olarak öne çıkmaktadır. Deneyimli bireylerle iş birliği yapma fırsatının, öğrencilerin kişisel gelişimlerine katkıda bulunacağı vurgulanmaktadır. Bu süreç, öğrencilerin hem bireysel hem de toplumsal becerilerini geliştirmelerine olanak tanımaktadır.

Destekleyici ve Olumlu Bir Ortam Yaratma: Öğrencilerin duygusal olarak desteklenmesi ve güven verici bir ortamın sağlanması, karakter eğitimi güçlendiren temel unsurlar olarak belirtilmektedir. Destekleyici yaklaşımlar, öğrencilerin öz farkındalık, özgüven ve öz disiplin gibi becerilerini artırmada kritik bir role sahiptir.

Elde edilen bulgular, karakter eğitiminin yalnızca akademik bir süreç olmadığını, aynı zamanda öğrencilerin duygusal ve sosyal gelişimlerini de hedefleyen bütüncül bir yaklaşım gerektirdiğini ortaya koymaktadır. Öğretmenlerin önerileri, bu sürecin çok yönlü olması gerektiğini ve bireysel farklılıkları göz önünde bulundurarak çeşitli yöntemlerin uygulanmasının önemini vurgulamaktadır.

Karakter eğitiminin etkili bir şekilde gerçekleştirilebilmesi için öğretmenlerin pedagojik yeterliliklerinin artırılması ve öğrencilere daha zengin öğrenme deneyimleri sunacak uygulamalara yer verilmesi kritik öneme sahiptir. Ayrıca, öğrencilerin günlük hayatlarında karşılaşacakları problemlere çözüm bulmalarını sağlayan etkinlikler, onların karar verme ve sorumluluk alma becerilerini geliştirmelerine yardımcı olabilir. Bu tür yöntemler, gelecekteki bireysel ve toplumsal başarıları için güçlü bir temel oluşturacaktır.

4.4 Dördüncü Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Sosyal bilgiler öğretiminde, özel yetenekli öğrencilerin karakter eğitiminde öğretmenlerde bulunması gereken özelliklere yönelik bulgular önemli bir yer tutmaktadır. Öğretmenle görüşlerinde, öğretmenlerin karakter eğitimi alanında etkili olabilmeleri için onların bu alanda profesyonel olmaları, empatik ve sabırlı olmaları, güçlü iletişim becerilerine sahip olmaları, olumlu rol model olmaları ve öğrencilerle güven ilişkisi kurmaları yönünde fikir beyan etmişlerdir. Ayrıca, öğretmenlerin yaratıcı drama, hikâye anlatımı, grup çalışmaları ve problem çözme aktivitelerini etkili bir şekilde kullanmalarının önemli olduğunu vurgulamışlardır. Bilim Sanat Merkezinde görev yapan öğretmenlerin, bireysel eğitim yöntemlerini uygulayabilen, güncel çalışmaları takip eden ve ders konularını zenginleştirilmiş eğitimle harmanlayarak öğretim etkinlikleri tasarlayabilen öğretmenlerin olması gerektiğidir. Bu özelliklere sahip öğretmenlerin, özel yetenekli öğrencilerin karakter becerilerini geliştirmede ve onların akademik, duygusal, sosyal gelişimlerini desteklemede önemli bir rol oynayacaklarını ifade etmişlerdir.

Aşağıda, öğretmen yeterliliklerine ilişkin görüşler detaylı bir şekilde Tablo 4.4'te sunulmaktadır.

Tablo 4.4. Karakter eğitiminde öğretmen özellikleri

Öğretmenler	Özellikler	Öğretmen Görüşleri
(Ö.1)	Rol Modeli Olma	Öğretmen, sınıf içinde ve dışında iyi bir rol modeli olmalı; demokratik davranışlar sergilemeli, etkili iletişim yöntemlerine hakim olmalı, yeterli bilgiye, deneyime ve yeteneğe sahip olmalıdır.
(Ö.2)	Empati ve İletişim	Empati kurabilen, kolay iletişim sağlayabilen ve psikolojik donanımına sahip olmalıdır. Empatik bireyler, güçlü ve zayıf yönleri daha iyi anlayarak etkili rehberlik yapabilirler.
(Ö.3)	Eğitim Programları ve Seminerler	Öğretmenlere karakter eğitimi konusunda eğitim programları ve seminerler katılımlarının yüksek olması gerekmektedir. Bu, dayanıklılık, azim ve cesaret gibi becerilerin nasıl destekleneceğini öğretir.
(Ö.4)	Mentorluk ve Grup Çalışmaları	Öğrencilerin mentorluk gelişimleri takip edilebilir. Grup çalışmaları ve başarılı insanların hayat hikâyeleri ile dayanıklılık ve iş birliği becerileri artırılabilir.
(Ö.5)	Mesleki Yeterlilik ve İsteklilik	Öğretmenin mesleki yeterliliği kadar istekliliği de önemlidir. Adanmışlık ve araştırmacı bir yaklaşım, süreç yönetiminde önemlidir.
(Ö.6)	Toplumsal Bilinç ve Güvenilirlik	Öğretmen, güvenilir, ahlaklı, hoşgörülü ve olumlu bir yaklaşımla, motive edici iletişim kurmalı ve toplumsal bilinçle sahip olmalıdır.

(Ö.7)	Uygulamalı Ders Anlatımları	Karakter eğitimi konusunda uygulamalı ders anlatımları yapılmalı, planlı ve disiplinli çalışılmalıdır. Öğretmenler, motive etme ve ilham verme yetenekleriyle öğrencilerin başarılarını artırabilir.
(Ö.8)	Alan Bilgisi ve Beceriler	Öğretmenler, farklılaştırılmış ve zenginleştirilmiş ders etkinlik tasarımı iyi beceriler geliştirmiş olmaları gereklidir. Karakter eğitimi konusunda gelişmeli, alanla ilgili bilgi ve beceriye sahip olmalı, eksiklikleri fark edebilmeli ve öğretim yöntemleri ile tekniklerine hâkim olmalıdır.

Tablo 4.4'te öğretmenlerden elde edilen görüşler, öğretmenlerin karakter eğitiminde öğrencilere kazandırması gerekli olan becerileri desteklemek için sahip olmaları gereken nitelikleri vurgulamaktadır. Öğrencilere karakter eğitimi becerileri edindirmede, öğretmenlerin rolü, yalnızca bilgi aktarımıyla sınırlı kalmayıp aynı zamanda öğrenciler için rehberlik eden, değerleri yaşatarak öğreten, etkili iletişim kuran ve öğrencilerin kişisel gelişimlerini destekleyen çok yönlü bir çerçeve sunmaktadır. Örneğin, rol model olma (Ö.1), öğretmenlerin öğrenciler için etik ve davranışsal rehberlik sağlamasını; empati ve iletişim becerileri (Ö.2), öğrencilere daha yakın ve destekleyici bir öğrenme ortamı yaratmasını mümkün kılar. Aynı şekilde, eğitim programları ve seminerlere katılım (Ö.3), öğretmenlerin karakter eğitimine dair derinlemesine bilgi edinmesini ve bu bilgiyi öğrencilere aktaracak yöntemler geliştirmesini destekler.

Mentorluk ve grup çalışmaları (Ö.4), bireylerin dayanıklılık, iş birliği ve sosyal uyum becerilerini geliştirmelerine katkı sağlayan önemli pedagojik yaklaşımlar arasında yer almaktadır. Bu yöntemler, öğrencilerin kolektif öğrenme süreçlerine aktif olarak dahil olmalarını teşvik ederek karakter gelişimine doğrudan etki etmektedir.

Öğretmenlerin mesleki yeterlilikleri ve karakter eğitimine yönelik isteklilikleri (Ö.5), eğitim süreçlerinde bilinçli ve sistematik bir yaklaşım benimsemelerini gerektiren temel unsurlardan biridir. Bu faktörler, öğretmenlerin karakter eğitimi ilkelerini pedagojik uygulamalarına etkili bir biçimde entegre etmelerini ve öğrencilerin etik gelişimlerini desteklemelerini sağlamaktadır.

Toplumsal bilinç ve güvenilirlik (Ö.6) ile uygulamalı öğretim yöntemleri (Ö.7), öğretmenlerin değer aktarımını yalnızca teorik düzeyde bırakmayıp, doğrudan deneyimleyerek öğrencileri ile paylaşımlarına imkân tanımaktadır. Bu bağlamda, değer eğitimine yönelik uygulamalar, öğrenme süreçlerini daha etkin ve kalıcı hale getiren unsurlar olarak öne çıkmaktadır.

Alan bilgisi ve pedagojik beceriler (Ö.8), karakter eğitiminin başarılı bir şekilde yürütülebilmesi için öğretmenlerin kapsamlı bir eğitim anlayışına sahip olmalarının gerekliliğini vurgulamaktadır. Öğretmenlerin pedagojik donanımlarının güçlendirilmesi, karakter eğitime yönelik stratejilerin daha verimli şekilde uygulanmasını ve öğrenci gelişimine anlamlı katkılar sunulmasını sağlamaktadır.

4.5 Beşinci Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Özel yetenekli öğrencilerin karakter eğitiminde öğretmen yeterliliklerini geliştirmeye yönelik uygulamalara ilişkin bulgular, öğretmenlerin karakter eğitimi konusunda donanımlarını artırmak ve etkili uygulamalar gerçekleştirmek için atılması gereken adımları içermektedir. Sosyal bilgiler öğretiminde, özel yetenekli öğrencilerin karakter eğitiminde öğretmen yeterliliklerini artırmaya yönelik bulgular önemli bir yer tutmaktadır. Öğretmenler, sınıf dışında da iyi bir rol model olmanın önemini vurgulamışlardır. Bunun için öğretmenlerin davranışlarını gözden geçirmeleri ve demokratik tutumlar sergilemeleri gerektiğini belirtmişlerdir. Ayrıca, öğretmenlerin psikolojiyle ilgilenerek yeterli donanıma sahip olmalarının gerekliliğini ifade etmişlerdir. Bu alanda eğitim programları ve seminerlere katılmanın önemini vurgulamışlardır.

Öğretmenler, eğitim programları ve seminerlerin düzenlenmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Bu tür programlar, öğretmenlerin mesleki yeterliliklerini artırmalarına ve güncel eğitim tekniklerini öğrenmelerine yardımcı olacaktır. Ayrıca, öğretmenler mentörlük yaparak öğrencilerin gelişimlerinin takip edilmesi gerektiğini dile getirmişlerdir. Bu, öğrencilerin daha iyi rehberlik almalarını sağlayacaktır. Öğretmenler, mesleki yeterlilik ve istekliliklerinin artırılması için sürekli eğitim ve gelişim faaliyetlerine katılmaları gerektiğini belirtmişlerdir. Toplumsal bilinç ve ahlaki rehberlik yeteneklerini geliştirmek için öğretmenlerin sosyal sorumluluk projelerinde yer almalarının önemli olduğunu ifade etmişlerdir. Uygulamalı ders anlatımları ve planlama, disiplinli çalışma konularında kendilerini geliştirmeleri gerektiğini önermişlerdir. Sürekli mesleki gelişim için alanlarında güncel çalışmaları takip ederek, ders konularını zenginleştirilmiş eğitimle harmanlayarak sunmalarının gerekliliğini vurgulamışlardır. Bu niteliklere sahip öğretmenlerin, özel yetenekli öğrencilerin karakter becerilerini geliştirmede ve

onların akademik, duygusal, sosyal gelişimlerini desteklemede önemli bir rol oynayacağını ifade etmişlerdir.

Aşağıda, Tablo 4.5'te özel yetenekli öğrencilerin sosyal bilgiler dersinde karakter eğitiminde öğretmen yeterliliklerini geliştirmeye yönelik uygulamalara ilişkin bulgular yer almaktadır.

Tablo 4.5. Karakter eğitiminde öğretmen yeterliliklerini geliştirme stratejileri

Öğretmen Kodu	Yeterlilik Gelişimi	Görüşler
Ö.1	Psikolojik Bilgi ve Donanım	Psikolojiyle ilgilenen ve yeterli donanıma sahip olmalıdır.
Ö.2	Eğitim Programları ve Seminerler	Eğitim programları ve seminerlerin düzenlenmesi gerekmektedir.
Ö.3	Mentörlük ve Grup Çalışmaları	Mentörlük yaparak öğrencilerin gelişimleri takip edilmelidir.
Ö.4	Mesleki Yeterliliğe Yönelik İsteklilik	Öğretmenlerin mesleki yeterlilikleri ve isteklilikleri artırılmalıdır.
Ö.5	Toplumsal Bilinç ve Ahlaki Rehberlik	Öğretmenler, toplumsal bilinci kazanmalı ve güvenilir olmalıdır.
Ö.6	Uygulamalı Ders Anlatımları	Karakter eğitimine yönelik uygulamalı ders anlatımları yapılmalıdır.
Ö.7	Planlama ve Disiplinli Çalışma	Öğretmenlerin planlı ve disiplinli çalışmaları sağlanmalıdır.
Ö.8	Sürekli Mesleki Gelişim	Öğretmenler kendilerini sürekli geliştirmelidir.
Ö.9	Yaratıcı Drama ve Hikâye Anlatımı	Yaratıcı drama ve hikâye anlatımı yöntemleri kullanılmalıdır.
Ö.10	Sosyal Sorumluluk Projeleri	Sosyal sorumluluk projelerinde yer alınmalıdır.

Tablo 4.5'te belirtilen görüşler, sosyal bilgiler öğretiminde karakter eğitiminde özel yetenekli öğrencilerde dayanıklılık, azimlilik ve cesaretlilik becerilerini geliştirmek için öğretmen yeterliliklerini geliştirmeye yönelik öğretmen görüşleri alıntılarla verilmiştir. Bu görüşler, öğretmenlerin mesleki ve kişisel gelişimini destekleyerek, sınıf içinde ve dışında nasıl daha etkili olabileceklerini göstermektedir. Öğretmenlerin karakter eğitimi süreçlerine yönelik görüşleri değerlendirilmiş ve etkili yöntemler ile öğretim stratejilerine dair bulgular elde edilmiştir. Bulgular, öğretmenlerin psikolojik donanımı, mesleki gelişimi, empati yetenekleri, öğrencilerle etkileşimde kullandıkları yöntemler ve sosyal sorumluluk çalışmaları gibi çeşitli boyutları kapsamaktadır.

1. Psikolojik Donanım ve Rehberlik Rolü: Öğretmenlerin, öğrencilerin duygusal ve sosyal ihtiyaçlarını karşılamak için psikoloji alanında bilgi sahibi olmalarının, empati yeteneklerini geliştirmelerinin ve rehberlik becerilerini etkili bir şekilde kullanmalarının önemli olduğu belirtilmiştir. Bu durum, öğretmenlerin

karakter eğitimi sürecinde öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarına cevap verebilme kapasitelerini artırmaktadır.

2. Mesleki Gelişim ve Eğitim Programları: Karakter eğitiminde etkili olabilmeleri için öğretmenlerin sürekli mesleki gelişim fırsatlarına erişmesi gerektiği ifade edilmiştir. Seminerler, eğitim programları ve diğer mesleki gelişim faaliyetleri, öğretmenlerin modern pedagojik yöntemler konusunda bilgi sahibi olmalarını ve bu yöntemleri uygulamalarını sağlamaktadır.

3. Mentörlük ve Öğrenci Takibi: Öğretmenlerin mentörlük programları aracılığıyla öğrencilerin gelişim süreçlerini takip etmeleri, öğrencilerin karakter becerilerini geliştirmelerine yardımcı olmaktadır. Mentörlük, bireysel ihtiyaçlara uygun yönlendirme ve kişisel potansiyellerin etkin bir şekilde kullanılmasını destekleyen bir uygulama olarak vurgulanmıştır.

4. Mesleki Yeterlilik ve Adanmışlık: Öğretmenlerin mesleki yeterliliklerinin yanı sıra, mesleklerine olan motivasyon ve adanmışlıklarının karakter eğitiminin başarısı için kritik öneme sahip olduğu ifade edilmiştir. Sürekli öğrenme ve araştırmacı bir tutum, öğretmenlerin karakter eğitimi süreçlerini daha etkili bir şekilde yönetmelerine olanak tanımaktadır.

5. Toplumsal Bilinç ve Güvenilirlik: Sosyal sorumluluk projelerinde aktif bir şekilde yer alarak toplumsal bilinçlerini geliştiren öğretmenlerin, öğrencilere güvenilir bir rol model sunduğu ve toplumla bağlarını güçlendirdiği belirtilmiştir. Öğretmenlerin bu tutumu, öğrencilerin topluma karşı sorumluluk duygularını geliştirmelerine önemli bir katkı sağlamaktadır.

6. Uygulamalı Dersler ve Deneyimsel Öğrenme: Uygulamalı karakter eğitimi derslerinin, öğrencilerin pratik deneyimlerini artırarak teorik bilgileri içselleştirmelerini sağladığı ifade edilmiştir. Planlı ve disiplinli çalışmanın öğretmenlerin karakter eğitimindeki başarısını artırdığı ve öğrencilerin düzenli çalışma alışkanlıklarını geliştirdiği görülmüştür.

7. Yaratıcı Yöntemlerin Kullanımı: Öğretmenlerin yaratıcı drama, hikâye anlatımı gibi yöntemleri derslerinde kullanarak öğrencilerin yaratıcılıklarını geliştirmelerinin, karakter eğitimi süreçlerini zenginleştirdiği belirtilmiştir. Bu yöntemlerin öğrencilerin ilgisini artırarak öğrenme sürecini eğlenceli ve etkili hale getirdiği ifade edilmiştir.

8. Sosyal Sorumluluk ve Toplum Katılımı: Öğretmenlerin sosyal sorumluluk projelerine katılarak öğrencileri bu tür projelere teşvik etmeleri,

öğrencilerin topluma faydalı bireyler olarak yetişmelerine katkı sağlamaktadır. Bu tür projeler, hem öğretmenlerin hem de öğrencilerin toplumsal bağlarını güçlendirmektedir.

Bu bulgular, öğretmenlerin karakter eğitimi süreçlerinde üstlendikleri farklı rolleri ve bu rollerin öğrenci gelişimi üzerindeki etkisini ortaya koymaktadır. Eğitim süreçlerinin planlı, yaratıcı ve uygulamalı bir şekilde yürütülmesi, karakter eğitimini daha etkili hale getirerek öğrenci gelişimine önemli katkılar sunmaktadır

4.6 Altınca Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Sosyal bilgiler öğretiminde, özel yetenekli öğrencilerin karakter eğitimi ile dayanıklılık, azim ve cesaret becerilerini geliştirmeye yönelik öğretmenlerin önerilerine ilişkin bulgular aşağıda yer almaktadır. Karakter becerileri içerisinde sosyal ve duygusal beceriler içinde yer alan dayanıklılık, azim ve cesaretin sadece akademik başarıyı değil, aynı zamanda öğrencilerin sosyal ve duygusal gelişimlerini de pekiştiren önemli değerler olduğu vurgulanmaktadır. Bu becerilerin geliştirilmesi, öğrencilerin karşılaştıkları engelleri aşmalarını, başarısızlıklardan ders çıkarmalarını ve kişisel hedeflerine ulaşmada kararlı olmalarını destekleyecektir. Öğrencilerde sosyal bilgiler dersinde karakter eğitiminde bu becerilerin geliştirilmesinin, özel yetenekli öğrencilerin gelecekteki yaşamlarında daha güçlü, daha dirençli ve daha cesur bireyler olmalarına olanak sağlamasının yanında onların akademik başarılarını destekleyeceği ifade edilmiştir.

Özel yetenekli öğrencilerin karakter eğitimi ile dayanıklılık, cesaret ve azimlilik becerilerini geliştirmeye yönelik görüşlerden alıntılar, aşağıda yer alan Tablo 4.6’da gösterilmektedir.

Tablo 4.6. Öğretmenlerin dayanıklılık, cesaret ve azimlilik becerileri geliştirmeye yönelik önerileri

Öğretmen Kodu	Öğretmenlerden Alınan GeribildirimlerGörüşler
Ö.1	Karakter eğitimi, özel yetenekli öğrencilerin akademik ve kişisel gelişimlerini destekleyen temel unsurlardan biridir. Sosyal bilgiler dahil diğer tüm öğretim programlarında, bu öğrenciler için dayanıklılık, cesaret ve azim becerileri açıkça tanımlanmalı, uygulanabilir hedefler belirlenmeli ve eğitim politikaları buna uygun güncellenmelidir.
Ö.2	Karakter eğitimi, bağımsız dersler veya mevcut sosyal bilgiler müfredatına entegre edilebilir. Pilot uygulamalar yoluyla en etkili öğretim yöntemleri

	belirlenmeli ve bu yöntemler öğrencilerin zorluklarla baş etme becerilerini güçlendirmek üzere kullanılmalıdır.
Ö.3	Öğretmenlerin karakter eğitimindeki rolü çok önemlidir. Ancak bazı durumlarda öğretmenlerin yeterli desteği alamadığı görülmektedir. Bu nedenle, profesyonel gelişim ve yetkilendirme süreçleri güçlendirilerek, öğretmenlerin cesaret ve azim kazandıran eğitim yöntemleri konusunda kendilerini geliştirmeleri desteklenmelidir.
Ö.4	Karakter eğitimi, aile, okul ve toplum iş birliği içinde yürütülmelidir. Mentörlük programları ve rol model etkinlikleri, öğrencilerin dayanıklılık ve sosyal destek mekanizmalarını geliştirmelerine yardımcı olacak şekilde planlanmalıdır. Ailelerin sürece dahil edilmesi kritik bir faktördür.
Ö.5	Eğitim kurumları, öğretmenlere karakter eğitimi konusunda destekleyici fırsatlar sunmalıdır. Özellikle özel yetenekli öğrenciler için aktif katılımı teşvik eden öğretim stratejileri geliştirilerek, onların azim ve motivasyon seviyeleri artırılmalıdır.
Ö.6	Özel yetenekli öğrencilerin bağımsız düşünme ve karar verme becerileri güçlendirilmelidir. Problem çözme odaklı etkinlikler, öğrencilerin kendi güçlü ve zayıf yönlerini keşfetmelerine yardımcı olacak şekilde planlanmalı ve uygulanmalıdır.
Ö.7	Türkiye’de karakter eğitimi giderek daha fazla önem kazanmasına rağmen, özel yetenekli öğrenciler için müfredatta yeterince yer almamaktadır. Eğitim fakültelerinde bu konunun zorunlu ders olarak işlenmesi, öğretmenlerin dayanıklılık ve cesaret eğitiminde daha donanımlı olmalarını sağlayacaktır.
Ö.8	Öğretmenler, yaratıcı drama, hikâye anlatımı ve problem çözme temelli yaklaşımlar kullanarak karakter eğitimini daha etkili hale getirebilir. Bu yöntemler, öğrencilerin zorluklar karşısında azim göstermelerine katkı sağlayacaktır.
Ö.9	Eğitim politikaları, karakter eğitiminin gelecekteki yönünü daha iyi tanımlayacak şekilde güncellenmelidir. Geliştirilecek programlar, öğrencilerin psikolojik dayanıklılığını artıracak uygulamalara odaklanmalıdır.
Ö.10	Ulusal düzeyde bir karakter eğitimi stratejisi, özel yetenekli öğrencilerin dayanıklılık, cesaret ve azim becerilerini sistematik bir şekilde geliştirmeye yönelik rehberlik sunmalıdır. Bu strateji, öğrencilerin uzun vadeli başarısı için temel oluşturacaktır.

Tablo 4.6’da öğretmenlerin özel yetenekli öğrencilerde karakter eğitimi kapsamında dayanıklılık, azim ve cesaret becerilerini geliştirmeye yönelik önerileri sunulmaktadır. Ö.1 koduyla ifade edilen görüşe göre, karakter eğitimi özel yetenekli öğrencilerin akademik ve kişisel gelişimini destekleyen temel bir unsurdur. Sosyal bilgiler dersleri, bu eğitimin yapılandırılmasında kritik bir rol oynar ve öğrencilerin dayanıklılık, cesaret ve azimlilik becerilerini geliştirmelerine katkı sağlar. Ö.2 öğretmen görüşü, karakter eğitiminin bağımsız dersler olarak sunulabileceği gibi mevcut sosyal bilgiler müfredatına entegre edilebileceğini öne sürmektedir. Öğrencilerin bu becerileri bilinçli bir şekilde kazanmaları için pilot uygulamalar gerçekleştirilerek en etkili öğretim yöntemleri belirlenmelidir.

Öğretmenlerin karakter eğitimindeki rolü üzerine yapılan değerlendirmede Ö.3 kodlu görüş, öğretmenlerin bu süreçte kritik bir role sahip olmasına rağmen bazı alanlarda yeterince desteklenmediğini ortaya koymaktadır. Bu nedenle,

profesyonel gelişim fırsatları sağlanmalı ve öğretmenlerin yetkilendirme süreçleri güçlendirilerek dayanıklılık ve cesaret eğitimi konusunda uzmanlaşmaları desteklenmelidir. Ö.4 öğretmen görüşü, karakter eğitiminin aile, okul ve toplum iş birliği içinde yürütülmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Mentörlük programları ve rol model etkinlikleri, öğrencilerin dayanıklılık ve sosyal destek mekanizmalarını geliştirmelerine katkı sağlayacak biçimde planlanmalıdır. Ailelerin sürece aktif katılımı, karakter gelişimi açısından belirleyici bir faktör olmaktadır.

Karakter eğitiminin müfredata etkin entegrasyonu konusunda Ö.5 öğretmen görüşü, eğitim kurumlarının öğretmenlere karakter eğitimi konusunda kendilerini geliştirebilecekleri fırsatlar sunmasının önemini vurgulamaktadır. Özellikle özel yetenekli öğrenciler için aktif öğrenme ve katılımı teşvik eden stratejiler geliştirilerek onların azim ve motivasyon seviyelerinin artırılması hedeflenmelidir. Ö.6 görüşü, öğrencilerin bağımsız düşünme ve karar verme becerilerini geliştirmeleri için problem çözme temelli etkinlikler düzenlenmesi gerektiğini ifade etmektedir. Bu süreç, öğrencilerin kendi güçlü ve gelişime açık yönlerini keşfetmelerini sağlayarak karakter eğitimini desteklemektedir.

Türkiye’de karakter eğitimi giderek önem kazanmasına rağmen, Ö.7 görüşüne göre tüm derslerin öğretim programlarında hâlâ sistematik bir yer edinmemiştir. Bu eksikliğin giderilmesi için eğitim fakültelerinde karakter eğitimi derslerinin zorunlu hale getirilmesi, öğretmenlerin dayanıklılık ve cesaret eğitiminde daha donanımlı olmalarını sağlayacaktır. Karakter eğitiminin etkili bir şekilde uygulanabilmesi adına Ö.8 görüşü, öğretmenlerin yaratıcı drama, hikâye anlatımı ve problem çözme temelli yaklaşımları kullanarak karakter eğitimini daha etkili hale getirebileceğini ifade etmektedir. Ö.9 görüşüne göre, eğitim politikalarının karakter eğitiminin gelecekteki rolünü daha iyi tanımlayacak biçimde güncellenmesi gerekmektedir. Ö.10 görüşü ise ulusal düzeyde bir karakter eğitimi stratejisi geliştirilmesi gerektiğini vurgulamakta, böylece özel yetenekli öğrencilerin dayanıklılık, cesaret ve azimlilik becerilerinin sistematik şekilde desteklenebileceğini ifade etmektedir.

Özel yetenekli öğrencilerin karakter eğitimine yönelik bütüncül bir yaklaşım geliştirilmesi gereklidir. Sosyal bilgiler dersleri aracılığıyla yürütülecek bu eğitim süreçleri, öğrencilerin uzun vadede dayanıklılık, cesaret ve azimlilik becerilerini kazanarak akademik ve sosyal hayatlarında başarılı olmalarına katkı sağlamaktadır. Eğitim politikalarının bu doğrultuda revize edilmesi, öğretmenlerin

sürece etkin katılım göstermesi ve aile-toplum iş birliğinin artırılması, karakter eğitiminin sistematik bir şekilde uygulanabilirliğini desteklemektedir. Böylece öğrenciler, hem akademik hem de kişisel gelişim süreçlerinde güçlü bir karakter yapısı kazanarak eğitim sürecinde karşılarına çıkan engelleri aşma ve bağımsız bireyler olarak hareket etme becerilerini geliştirebilmektedirler.

4.7 Yedinci Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Özel yetenekli öğrencilerin karakter eğitiminde dayanıklılık, cesaret ve azimlilik becerileri kazanmaları sürecinin etkinlik temelli öğretim öncesi ve sonrası öğrencilerden alınan geri bildirimler analiz edilmiştir. Sosyal bilgiler öğretiminde dayanıklılık, cesaret ve azimlilik becerilerinin geliştirilmesine yönelik uygulamaların etkileri incelenmiştir. Etkinlik temelli sosyal bilgiler öğretiminde karakter eğitiminde yapılan etkinliklerin dayanıklılık, cesaret ve azimlilik gibi önemli sosyal duygusal karakter becerilerinin gelişimine etkisi kontrol edilmiş ve frekanslar oluşturulmuştur. Aile desteği etkinlik sonrası %8 artmış, çevresel faktörlerde ise küçük artışlar gözlenmiştir. Genel olarak, etkinliklerin ve yapılan öğretim çalışmalarının karakter eğitimi üzerinde olumlu etkileri olduğu ortaya çıkmıştır.

Aşağıda Tablo 4.7,'de özel yetenekli öğrencilerin karakter eğitiminde etkinlik temelli öğretim öncesi ve sonrası geri bildirimler analiz edilerek aşağıda gösterilmektedir.

Tablo 4.7. Karakter eğitiminde etkinlik öncesi ve sonrası öğrenci geribildirimleri

Karakteri Etkileyen Faktörler	Etkinlik Öncesi Frekans	Etkinlik Sonrası Frekans	Toplam Frekans
Sosyal Etmenler			
Medya (Medya içeriği, Sosyal medya)	2	4	6
Aile (Anne baba desteği ve davranışları)	1	8	9
Okul (Öğretmenler, Arkadaşlar)	2	5	7
Toplum (Toplumsal değerler, Kültürel miras)	4	5	9
Çevresel Etmenler			
Fiziki Çevre (Doğa ve öğrenme ortamları)	3	3	6
Ekonomik Çevre (Ekonomik durum, kaynaklar)	2	2	4
Politik ve Yasal Çevre (Eğitim politikaları, çocuk hakları)	2	2	4
Toplam	16	29	46

Tablo 4.7'ye göre sosyal bilgiler öğretiminde etkinlik temelli karakter eğitiminde dayanıklılık, cesaret ve azimlilik becerilerinin geliştirilmesine yönelik uygulamalara ilişkin öğrenci görüşleri incelenmiştir. Etkinlikler içerisinde yer alan bulgularda öğrencilerin yorumları aşağıdaki gibidir. Etkinlik öncesi ve sonrasında karakteri etkileyen faktörlere ilişkin öğrencilerden elde edilen veriler, sosyal ve çevresel etmenlerin belirgin şekilde ön plana çıktığını göstermektedir. Örneğin, bir öğrenci (Ö.2) etkinlik öncesinde “*Arkadaşlarım beni çok etkiler*” derken, etkinlik sonrasında “*Ailem ve arkadaşlarım, okulum, sosyal medya hayatımı etkileyenlerdir*” ifadesini kullanmıştır. Bu, sosyal etmenler kapsamında öğrencilerin çevrelerinin genişlediğini ve farkındalıklarının arttığını göstermektedir. Benzer şekilde, bir diğer öğrenci (Ö.23) etkinlik öncesinde “*Ailemden ve öğretmenlerimden yardım alırım*” derken, etkinlik sonrasında “*Ailem, arkadaşlarım, tanıdıklarımın internetten yardım alırım*” ifadesini kullanarak destek ağlarının çeşitlendiğini ortaya koymuştur.

Aile desteği, etkinlikler boyunca belirgin bir şekilde artış göstermiştir (1’den 8’e yükselmiştir). Örneğin, bir öğrenci (Ö.5) etkinlik öncesinde “*Eve kapanmak, sürekli ders çalışmak beni olumsuz etkiliyor*” derken, etkinlik sonrasında “*Okul da bazen canım sıkılıyor, evde çalışmak istiyorum, okul bana çok çekici gelmiyor, kendimi iyi hissetmiyorum*” ifadeleri ile karakter eğitimini etkileyen faktörleri daha geniş bir şekilde ifade etmiştir. Bu tür gözlemler, öğrencilerin sosyal ve çevresel etmenlere karşı duyarlılıklarının geliştiğini göstermektedir.

Çevresel etmenler bağlamında da etkileyici değişimler gözlenmiştir. Örneğin, bir öğrenci (Ö.4) etkinlik öncesinde “*Teknoloji sayesinde oyunlar oynayabilirim, bu da benim moralimi düzeltir*” ifadesini kullanırken, etkinlik sonrasında “*Ailem, arkadaşlarım benim moralimi bazen bozuyor, bazen de düzeltiyorlar, bu da beni olumsuz etkiliyor*” diyerek teknoloji dışındaki faktörlerin önemini vurgulamıştır. Aile desteğinin etkinlik sonrası frekansının 8’e çıkması (%11.1 → %27.6), öğrencilerin karakter becerilerinin gelişiminde aile etkisinin önemli ölçüde arttığını göstermektedir. Bu sonuç, karakter eğitiminin aile işbirliğiyle güçlenmesi gerektiğini vurgulamaktadır.

Okul ve öğretmen etkisi (%13.3 → %15.2), öğrencilerin eğitim ortamına duyarlılığının arttığını ve öğretmen rehberliğinin karakter gelişiminde etkili olduğunu göstermektedir.

Toplumsal değerlerin ve kültürel mirasın %25 oranında sabit kalması (9 frekans), öğrencilerin çevresel değerleri içselleştirme süreçlerinde stabil kaldığını göstermektedir.

Medya etkisinin 2'den 4'e yükselmesi (%12.5 → %13.8), dijital içeriklerin karakter becerilerinin gelişimi üzerindeki etkisinin arttığını göstermektedir. Medya okuryazarlığının eğitime daha sistemli bir şekilde entegre edilmesi gerekliliği ne çıkmaktadır.

Ekonomik evre ve politik-yasal faktörler sabit kalmış (4 frekans, %8.6), öğrencilerin bu unsurlara duyarlılığının değişmediğini ortaya koymaktadır. Eğitim politikalarının uzun vadeli etkisinin değerlendirilmesi gerektiği anlaşılmaktadır.

Genel olarak, toplam frekansın 16'dan 46'ya yükselmesi, yapılandırılmış etkinliklerin öğrencilerin karakter becerilerinin gelişimi üzerindeki etkisini güçlendirdiğini ortaya koymaktadır. Eğitim süreçlerinde aile ve okul destek mekanizmalarının karakter eğitiminin sürdürülebilirliği açısından kritik olduğu görülmektedir. Medya etkisinin artması ise, dijital platformların karakter eğitiminde nasıl daha etkili kullanılabileceği sorusunu gündeme getirmektedir.

4.7.1 Etkinlik Temelli Eylem Araştırması Uygulamasında Karakter Eğitimi Sürecine Yönelik ğrenci Geribildirimlerine İlişkin Bulgular

Araştırma sürecinde, etkinlik temelli karakter eğitimi uygulamalarına yönelik ğrenci geribildirimleri titizlikle değerlendirilmiştir. Dayanıklılık, cesaret ve azim becerilerinin kazandırılması amacıyla tasarlanan etkinlikler, öğrencilerin bireysel ve toplumsal gelişimlerini desteklemede etkili bir araç olarak öne çıkmıştır. Öğrenci geribildirimleri, bu becerilerin geliştirilmesine yönelik etkinliklerin etkililiğini ve ğretim yöntemlerinin başarı düzeyini belirlemek açısından önemli bilgiler sağlamıştır.

Öğrenciler, sosyal bilgiler ğretmenlerinin karakter eğitimi süreçlerindeki pedagojik yeterliklerini geliştirmesinin, etkinliklerin içeriğini daha anlamlı ve ilgi çekici hale getirdiğini ifade etmişlerdir. Bunun yanı sıra, etkinliklerin öğrencilerin yaşam boyu kullanabilecekleri temel becerileri edinmelerine katkı sağladığı belirtilmiştir. Özellikle dayanıklılık, zorluklarla mücadele edebilme becerisi; cesaret, güçlü kararlar alabilme becerisi ve azim, uzun vadeli hedeflere ulaşma işteği gibi kazanımların öğrenciler tarafından içselleştirildiği gözlemlenmiştir.

Bu geribildirimler, karakter eğitimi etkinliklerinin öğrencilerin bireysel gelişimlerini desteklemesinin yanı sıra toplumsal sorumluluk, etik değerler ve sosyal uyum gibi becerilerin geliştirilmesine de olanak tanıdığını göstermektedir. Öğrencilerin etkinlik süreçleri hakkındaki pozitif değerlendirmeleri, karakter eğitimi uygulamalarının başarı düzeyini ve gelecekte daha kapsamlı bir şekilde uygulanabilirliğini artırma potansiyelini ortaya koymaktadır.

Öğrenciler, sosyal bilgiler öğretiminde karakter eğitiminde dayanıklılık, cesaret ve azimlilik becerilerini gerçekleştirilen etkinliklere ilişkin geri bildirimleri toplanarak analiz edilmiştir. Bu geri bildirimler, uygulanmış olan karakter eğitimi etkinliklerinin öğrencilere faydası, ilginçliği, rol model insanların hikâyeleri, dayanıklılık, cesaret ve azim kavramlarının öğrenilmesi gibi konularda düşüncelerini ve deneyimlerini yansıtmaktadır. Ayrıca, bazı öğrenciler yazı yazmak yerine konuşmayı tercih ettiklerini ve sınav kaygılarıyla başa çıkma konusundaki endişelerini belirtmişlerdir. Yüzdelik değerler, her bir geri bildirimde belirtilen öğrenci sayısının toplam öğrenci sayısına (156) oranlanmasıyla hesaplanmıştır. Örneğin, 'Durunun Günlüğünü çok beğendim' geri bildirimi 32 öğrenci tarafından belirtilmiş olup yüzdelik değeri şu şekilde hesaplanmıştır: $(32/156) \times 100 = \%20.51$. Bu yöntem tüm geri bildirim kategorileri için uygulanmıştır.

Etkinlik temelli sosyal bilgiler öğretiminde uygulanan karakter eğitiminde etkinliklerin etkisine yönelik öğrenci geri bildirimlerinden elde edilen bulgular analiz edilerek aşağıda Tablo 4.8’de gösterilmiştir.

Tablo 4.8. Etkinlik temelli karakter eğitimi sürecine yönelik öğrenci geribildirimleri

Kategori	Geribildirim	Öğrenci Sayısı	Yüzde (%)
Genel Beğeni	Durunun Günlüğünü çok beğendim	32	20.51
	Bu sosyal bilgiler dersleri çok faydalıydı	31	19.87
	Hikâye/senaryo ilginç ve anlamlıydı	28	17.95
	Hikâye/senaryo beni düşündürdü	28	17.95
	Farklı ve ilginçti, keşke tüm derslerde bu kadar iyi olsa	25	16.03
Rol Modeller ve Karakter Eğitim	Rol model insanların hikâyelerini çok beğendim	23	14.74
	Dayanıklılık, azim ve cesaret kavramlarını öğrendim	23	14.74
	Başarısız olduğumda belki bu öğrendiklerim işe yarar	19	12.18
	Bu konularda daha çok şeyler öğrenmek isterim	19	12.18

Etkinlik ve Ders Deneyimi	Çok eğlenceli, birkaç dersten biri oldu	22	14.10
	Yazmasaydık, konuşmak beni daha çok rahatlatıyor	18	11.54
	Bu konuları işlerken kendimi iyi hissettirdiniz	17	10.90
Zorluklar ve Endişeler	Dayanıklılık, cesaret ve azimle ilgili yazı yazmak istemiyorum	15	9.62
	Hâlâ sınav kaygım var, nasıl başa çıkacağımı bilmiyorum	15	9.62
	Yazı yazmak çok zor geliyor. Yazmayacağım	12	7.69
	Dayanıklılık, cesaret ve azimliliği düşünmemi sağladınız	13	8.33
	Yazmayalım sadece konuşmak istiyorum	13	8.33
	Kararsızım, bunlar zor konular (bir fikrim yok)	7	4.49
İlgi ve Faydalılık	Bunlar herkese faydalı bilgiler, çok iyi ve yararlı	1	0.64
	Bu konuda daha fazla şey öğrenmek istiyorum	1	0.64
	Bir şey anlamadım, tekrarlamak istiyorum	1	0.64

Tablo 4.8’de sosyal bilgiler dersleri boyunca özel yetenekli öğrencilerden alınan geribildirimler gösterilmektedir.

1. Genel Beğeni ve Fayda Algısı

Öğrencilerin %20.51’i, "Durunun Günlüğü" adlı etkinliği çok beğendiklerini belirtmiş ve bu, genel etkinlik memnuniyetini en üst düzeye taşımıştır. %19.87 oranında öğrenci, sosyal bilgiler derslerini faydalı bulduğunu ifade ederek, etkinliğin eğitsel amaçlarını yerine getirdiğini işaret etmiştir. "Hikâye ve senaryoların anlamlılığı ve düşündürücülüğü" ifadelerinin her biri %17.95 oranında olumlu geribildirim almıştır. Bu, öğrencilerin etkinliklerin içeriğine aktif bir şekilde katıldığını ve üzerinde düşündüğünü göstermektedir. Öğrencilerin %16.03’ü, etkinliklerin diğer derslerden farklı ve ilginç olduğunu belirtmiştir. Bu görüşler, etkinliklerin yaratıcı ve dikkat çekici bir öğrenme atmosferi sunduğunu ortaya koymaktadır.

2. Rol Modeller ve Karakter Eğitime İlgiler

Öğrencilerin %14.74’ü, "rol model kişilerin hikâyelerini çok beğendiğini ifade etmiş, bu da hikâyelerin onların dikkatini çektiğini ve ilham verdiğini göstermiştir.

Dayanıklılık, azim ve cesaret gibi karakter becerileri, %14.74 oranında öğrenci tarafından önemsenmiş ve öğrenilmiş bir kazanım olarak belirtilmiştir. %12.18 oranındaki öğrenci, başarısızlık yaşadıklarında öğrendikleri bu becerilerin

faydalı olabileceğini ifade etmiştir. Bu yorum, etkinliğin hayat becerileri geliştirme açısından anlamlı bir katkı sağladığını düşündürmektedir.

Öğrencilerin yine %12.18'i, bu konular hakkında daha fazlasını öğrenmek istediklerini belirterek, karakter eğitimi konusunda daha derinlemesine bilgi edinme isteklerini ortaya koymuştur.

3. Etkinlik ve Ders Deneyiminin Kalitesi

%14.10 oranında öğrenci, etkinliklerin eğlenceli olduğunu ve alışılmış ders formatlarından farklılık gösterdiğini dile getirmiştir. %11.54 oranındaki öğrenci, yazı yazmak yerine konuşmayı tercih ettiğini belirterek ifade yöntemlerine yönelik çeşitlilik ihtiyacını vurgulamıştır. %10.90'ı, etkinliklerin kendilerini iyi hissettirdiğini ifade etmiştir. Bu, etkinliklerin öğrencilerin duygusal iyilik halini desteklediğini göstermektedir.

4. Zorluklar ve Tereddütler

Bazı öğrenciler, dayanıklılık, cesaret ve azimle ilgili yazı yazma süreçlerinde zorluk yaşamıştır. Örneğin, %9.62'si yazmak istemediğini belirtmiş ve %7.69 oranında öğrenci yazmanın zor geldiğini ifade etmiştir. %9.62 oranındaki öğrenci, sınav kaygısıyla başa çıkma konusunda hâlâ endişeli olduğunu vurgulamış ve etkinliklerin bu kaygıyı tamamen gidermediğini ifade etmiştir. Bazı öğrenciler, (%8.33) konuların zorluğundan bahsederek, yazı yerine konuşmayı tercih ettiğini belirtmiştir. %4.49 oranında öğrenci ise kararsız olduğunu söylemiştir.

5. İlgi ve Faydalılık

Öğrencilerin %0.64'ü, "bunlar herkese faydalı bilgiler" diyerek etkinliği genel anlamda olumlu değerlendirmiştir. Aynı şekilde %0.64 oranında öğrenci, bu konuları tekrarlamak ve daha fazla bilgi öğrenmek istediğini ifade etmiştir. %0.64'ü, konuların yeterince anlaşılamadığını ve tekrar edilmesi gerektiğini belirtmiştir. Bu da bazı öğrencilerin daha fazla desteğe ihtiyaç duyduğunu göstermektedir.

Geri bildirimler, etkinlik temelli karakter eğitiminin büyük bir çoğunluk tarafından faydalı, etkileyici ve düşündürücü bulunduğunu göstermektedir. Bununla birlikte, bazı öğrenciler ifade yöntemlerinde zorlandıklarını veya kaygılarının devam ettiğini belirtmiştir. Yaratıcı ve ilham veren içeriklerin yanı sıra, ifade özgürlüğü sağlayan alternatif yöntemlerin sunulması, karakter eğitimi sürecine daha fazla katılımı destekleyebilir. Ayrıca, karakter eğitimi konularında

tekrarlı ve derinlemesine öğrenme fırsatları sunularak, öğrencilerin bireysel ihtiyaçları daha iyi karşılanabilir.

4.7.2 Etkinlik Temelli Eylem Araştırması Uygulamasında Karakter Eğitimi Sürecine Öğrencilerde Gelişen ÜDDB Yönelik Bulgular

Bu araştırma, sosyal bilgiler dersleri ile entegre edilen karakter eğitimi sürecinde, özel yetenekli öğrencilerin dayanıklılık, cesaret ve azim gibi becerilerinin gelişiminde etkili olabilecek üst düzey düşünme becerilerinin gelişip gelişmediğini incelemiştir. Öğrenci geri bildirimlerine geliştirilip geliştirilmediği değerlendirilmiştir. Bu bulgular, tablo üzerine yerleştirilerek analiz edilmiştir.

Tablo 4.9'te, özel yetenekli öğrencilerin karakter eğitimi sürecinde etkinlik temelli sosyal bilgiler öğretimi sırasında dayanıklılık, cesaret ve azim gibi becerilere yönelik geri bildirimlerinden elde edilen bulgular yer almaktadır. Yüzdelikler, öğrenci geri bildirimlerine ilişkin oranların hesaplanmasını kolaylaştırmak için toplam öğrenci sayısı esas alınarak belirlenmiştir. Her bir ifadeye verilen öğrenci sayısı, toplam öğrenci sayısına bölünmüş ve 100 ile çarpılarak yüzde değerleri oluşturulmuştur.

Yüzdelik değerler, her bir geri bildirimin belirttiği öğrenci sayısının toplam öğrenci sayısına oranlanmasıyla hesaplanmıştır. Tablo, azim, dayanıklılık, cesaret ve öz farkındalık gibi becerilere ilişkin öğrenci görüşlerini ve ilgili becerilerle bağlantılarını yansıtmaktadır. Hesaplama formülü: (Belirtilen Geribildirim İçin Öğrenci Sayısı / Toplam Öğrenci Sayısı) × 100.

Bu yöntem diğer ifadeler için de uygulanmıştır. Yüzde hesaplama, öğrenci görüşlerinin etkinliklere olan genel algısını ve faydasını ölçmek için kullanılmaktadır

Tablo 4.9. Karakter becerilerine yönelik öğrencilerde gelişen ÜDDB Motifleri

Karakter Gelişim Becerileri	Düşünce Motifleri	Öğrenci Sayısı	Yüzde (%)	İlgili Beceriler
Azim ve Kararlılık	Kendimi daha inatçı hissediyorum, başarılı olmak için vazgeçmemem gerekiyor.	18	23.4	Azim, Kararlılık, İç Motivasyon, Süreklilik
	Zaman bana yetmiyor, başarısız oluyorum ama artık daha planlı olacağım.	9	11.7	Azim, Hedef Belirleme, Planlama, Disiplin

	Kararlı olsam da vazgeçiyorum, yorgunum.	14	18.2	Kararlılık, Süreklilik, Dayanıklılık
	Azimli değilim.	7	9.1	Azim, Motivasyon Eksikliği
Destek ve Yardım İhtiyacı	Problemlerimi tek başıma çözemem, yardım almam gerek.	17	22.1	Dayanıklılık, Esneklik, Risk Alma
	Ailem beni anlamıyor.	8	10.4	Dayanıklılık, Öz Güven
	Öğretmenlerim benden uzak.	5	6.5	Öz Güven, Esneklik
	Sorunlarımı çözmede kime gideceğimi bilmiyorum, kimseye güvenmiyorum.	8	10.4	Öz Güven, Güven Eksikliği
Cesaretsizlik ve Güvensizlik	Cesaretli olamıyorum, aşırı korkağım.	13	16.9	Cesaret, Güven Eksikliği
Öz Farkındalık	Kendimi fark ettim, sorunlarımın farkına vardım.	16	20.8	Öz Farkındalık, İlgörü
	Kendimi değiştirmem gerek ama yapamam, daha küçüğüm.	3	3.9	Öz Farkındalık, Motivasyon Eksikliği
Stres ve Duygusal Yönetim	Sürekli düşünmem ve yapmam gerek ama ailem beni zorluyor ve ben de problemlerimi çözemiyorum.	11	14.3	Dayanıklılık, Stres Yönetimi, Esneklik
	Hata yapınca çok stres oluyorum.	7	9.1	Stres Yönetimi, Dayanıklılık
Kıskançlık ve Duygusal Farkındalık	Derslerde çok başarılıyım, sorunun yok ama kıskancım.	4	5.2	Duygusal Farkındalık, Kıskançlık Yönetimi
Dayanıklılık	Okul beni zorluyor ama dayanıklı olmak için kendimi sakinleştirebilirim.	5	6.5	Dayanıklılık, Esneklik, Stres Yönetimi

Tablo 4.9, özel yetenekli öğrencilerin karakter becerilerini geliştirme çalışmaları kapsamında verdikleri geri bildirimlerin kategorik dağılımını ve ilgili becerileri göstermektedir. Verilere göre, öğrencilerin en yüksek oranda (%23.4) azim ve kararlılık konusunda kendilerini daha inatçı hissettiklerini ve başarıya ulaşmak için vazgeçmemeleri gerektiğini belirttikleri görülmektedir. Bu, özel yetenekli öğrencilerin yüksek hedefler belirlediklerini ancak sürecin zorluklarını aşmak için iç motivasyonlarını güçlü tutmaları gerektiğini göstermektedir.

Destek ve yardım ihtiyacı kategorisinde öğrencilerin %22.1'i problemlerini tek başına çözemediğini ve yardım alması gerektiğini ifade etmiştir. Bu oran, öğrencilerin sosyal destek mekanizmalarına ihtiyaç duyduklarını ve karakter gelişiminde rehberlik edilmesinin önemini göstermektedir. Benzer şekilde, öğrencilerin %10.4'ü ailelerinin kendilerini anlamadığını ve aynı oranda (%10.4) sorunlarını çözmede kime gideceklerini bilmediklerini ifade etmiştir.

Öğretmenlerinden uzak olduklarını düşünenlerin oranı ise daha düşük olup %6.5 seviyesindedir, bu da eğitim sürecinde öğretmenlerin daha fazla etkileşim sağlaması gerektiğine işaret etmektedir.

Öğrencilerin cesaret eksikliği üzerine verdikleri geri bildirimlerde, %16.9'u cesaretli olamadığını ve aşırı korkak olduğunu belirtmiştir. Bu sonuç, öğrencilerin risk alma ve özgüven geliştirme süreçlerinde desteklenmeleri gerektiğini ortaya koymaktadır. Öz farkındalık kategorisinde ise öğrencilerin %20.8'i kendilerini fark ettiklerini ve sorunlarının bilincine vardıklarını belirtirken, %3.9'u kendisini değiştirmek istediğini ancak yaşının buna engel olduğunu düşündüğünü ifade etmiştir. Bu durum, öğrencilerin karakter eğitimine duydukları ihtiyacı ve öz değerlendirme süreçlerini erken yaşlarda geliştirme çabalarını göstermektedir.

Stres ve duygusal yönetim kategorisinde, %14.3'lük bir oranla öğrenciler, ailelerinin baskısı nedeniyle problemlerini çözemediğini ve sürekli düşünmesi gerektiğini ifade etmiştir. Ayrıca, %9.1'i hata yaptığında stres olduğunu belirtmiştir. Bu oranlar, özel yetenekli öğrencilerin yüksek beklentiler altında baskı hissettiklerini ve stres yönetimi becerilerinin güçlendirilmesi gerektiğini göstermektedir.

Kıskançlık ve duygusal farkındalık kategorisinde ise öğrencilerin %5.2'si derslerde başarılı olduğunu ancak kıskançlık hissettiklerini belirtmiştir. Duygusal farkındalık, sosyal ilişkilerde öğrencilerin karşılaştığı önemli bir dinamik olup, bu konuda stratejik eğitim programlarına ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir. Dayanıklılık konusunda ise öğrencilerin %6.5'i okulun kendilerini zorladığını ancak dayanıklı olmak için kendilerini sakinleştirebildiklerini ifade etmiştir. Bu durum, öğrencilerin stresle başa çıkabilme becerilerini kendi iç mekanizmalarıyla geliştirme çabasında olduklarını göstermektedir.

Genel olarak veriler, özel yetenekli öğrencilerin azim, cesaret, dayanıklılık ve stres yönetimi gibi karakter becerileriyle ilgili çeşitli zorluklarla karşılaştığını ortaya koymaktadır. Destek alma ihtiyacı, öz farkındalık geliştirme ve duygusal yönetim stratejileri karakter eğitiminde kritik alanlar olarak öne çıkmaktadır. Sosyal bilgiler öğretiminde bu becerileri güçlendirmeye yönelik bilinçli ve sistematik yaklaşımlar geliştirildiğinde, öğrencilerin akademik ve kişisel başarılarını artırma potansiyeli yüksek olacaktır.

4.7.3 Etkinlik Temelli Eylem Araştırması Uygulamasında Karakter Eğitimi Sürecine Yönelik Öğretmen Geribildirimleri

Katılımcı öğretmenler, karakter eğitiminin gerekliliği ve etkinliklerin özel yetenekli öğrencilerin gelişiminde önemli bir rol oynadığını ifade etmişlerdir. Ayrıca, bu süreçte öğrencilerin dayanıklılık, cesaret ve azimlilik becerilerinde ve sosyal-duygusal gelişimlerinde kaydedilen ilerlemeler kaydedildiğine dair görüş belirtmişlerdir. Tablo 4.10'da öğretmenlerin karakter eğitime yönelik çok yönlü görüşlerini ve geri bildirimlerini içermektedir.

Tablo 4.10. Etkinlik temelli karakter eğitime yönelik öğretmen geribildirimleri

Kod	Görüşün Teması	Çıkarım
Ö.6	Karakter eğitiminin ders planlarına entegre edilmesi	Planlı ve organize karakter eğitimi uygulamalarının gerekliliği vurgulanmıştır.
Ö.7, 6, 3, 5	Etkinliklerin uygulanabilirliği ve hikâye seçimi	Uygulamalı etkinliklerin öğrencilerin ilgisini çekmede etkili olduğu görülmüştür.
Ö.9, 6, 5	Karakter eğitiminin öğretim süreçlerine odaklanması	Karakter eğitime yönelik sistematik düzenlemelerin önemi belirtilmiştir.
Ö.9, 6	Eğitimde aile ve okul iş birliğinin gerekliliği	Aile ve okul iş birliğinin karakter eğitiminde kritik bir rol oynadığı ifade edilmiştir.
Ö.2	Planlama ve program ihtiyacı	Karakter eğitiminin detaylı bir şekilde planlanmasının gerekliliği vurgulanmıştır.
Ö.7, 6	Flayer Modelinin kullanışlılığı	Performans odaklı değerlendirme yöntemlerinin verimliliği vurgulanmıştır.
Ö.4	Biçimlendirici değerlendirme	Sürecin değerlendirilmesinin öğretim eksikliklerini göstermedeki rolü belirtilmiştir.
Ö.2, 4	Yazılı anlatımda öğrencilerin yaşadığı sıkıntılar	Yazılı anlatımın zorlukları, öğrenciler için destek gerekliliği olarak öne çıkmıştır.
Ö.6	Öğrencilerin etkinliklerde yazı yazma zorluğu	Yazılı anlatıma yeterince zaman ayrılmasının öğrenci katılımını sınırladığı görülmüştür.
Ö.4	Karakter eğitimi etkinlikleri ve öğrencilerin ilgisi	Öğrencilerin karakter eğitimi etkinliklerine yönelik yüksek ilgisi belirlenmiştir.
Ö.7	Dayanıklılık, azim ve cesaret odaklı çalışmalar	Karakter gelişimine yönelik aktivitelerin olumlu sonuçlar doğurduğu ifade edilmiştir.
Ö.1, 8	Karakter eğitimi görevlerinin bilinci	Öğretmenlerin karakter eğitiminde sorumluluklarının bilincinde olduğu gözlemlenmiştir.
Ö.3	Karakter eğitiminin sürekliliği ve paydaşların önemi	Sürekli güncellenen bir yaklaşımın ve aile ile okul iş birliğinin gerekliliği belirtilmiştir.
Ö.6, 4	Öğrencilerin hikâyelere duyduğu ilgi	Dayanıklılık, cesaret ve azim kavramlarının hikâye bağlamında etkili olduğu görülmüştür.

Tablo 4.10'da öğretmenlerden alınan geribildirimler doğrultusunda uygulanan karakter eğitimi öğretmen yeterliliklerine katkı sunmuş dayanıklılık, cesaret ve azimlilik becerileri uygulamalarında öğretmenlerden toplanmış olan geribildirimler temalara ayrılmıştır.

Öğretmen Görüşleri ve Kodlar: (Ö.6): *"Karakter eğitime ait değerlerin eğitimdeki gibi yerleşeceği, ders planlarına yapacağım ve yıl boyu planlı işleyeceğim."* (Ö.7, 6, 3, 5): *"Etkinlikler çok güzel, uygulanabilir özellikteydi; güzel seçilmiş hikâyeler var, öğrencilerimin ilgisini çekti."* (Ö.9, 6, 5): *"Eğitim öğretimi baştan düzenlenmeli; iyi karakterli insan yetiştirilmeye odaklanılmalıdır. Karakter eğitimi gerekli buluyordum, iyi oldu. Dikkatimizi çektiniz; bu konuda başarılı oldunuz."* (Ö.9, 6): *"Öğretmenlerin eğitim almasının gerekliliği; okul ve ailelerin işinin içinde olması gerekli."* (Ö.2:) *"Zaten değerlerim ama bu kadar detaylı değil; yapamam, plan ve program gerekli."* (Ö.7, 6): *"Flayer Modelinin kullanımı oldukça güzel ve kullanışlıydı. Soru tarzındaki 1-2-3 performansı çok iyiydi."* (Ö.4): *"Biçimlendirici değerlendirme çok kullanılmalı, süreci uyanık tutuyor ve öğretmen öğretim yöntemlerindeki eksiklikleri gösteriyor. Çok etkili bir değerlendirme şekli bence. Yazmadaki zorluklarla mücadele etmek."* (Ö.2, 4): *"Sosyal Bilgiler dersi sözlü bir derstir. Çoğu konularımız yazılarla ifade edilir. Ama yazılı anlatım onlar için büyük sıkıntı oluyor; bir yazmanın silinmesi gereken temel korunmasındandır."* (Ö.6): *"Etkinliklerde yapılan olaylarda sıkıntıya düştüm. Öğrenciler kısa cevap vermek istediler. Bilim Sanat Merkezlerinde sürekli sudoku, bilmece ve matematik sorularının farklı türleriyle uğraştırılıyorlar, yazı yazma zamanı ayrılmamış gibi."* (Ö.4): *"Öğrencilerim böyle bir etkinlik içinde bulundukları için rahat ve mutlu olduklarını ifade ettiler. Derse katılım çok iyiydi; kafalarında soru işaretleri oluştu, tenefüslerde benimle görüşmek isteyenler oluyor. Karakter eğitiminde sunulan bu etkinliklerin ilgilerini yoğunlaştırdığı görülüyor."* (Ö.7): *"Öğrencilerimiz karakter eğitimleriyle ilgili Sosyal Bilgiler derslerindeki çalışmalarından çok keyif aldılar. Dayanıklılık, azim ve cesaret üzerine yapılan kapasite geliştirme çalışmaları çok etkili oldu."* (Ö.1, 8): *"Bu zor bir iş ama yapılamaz değil. Karakter eğitiminde bana düşen görevlerin bilincindeyim, gerçekleştiriyorum."* (Ö.3): *"Karakter eğitimlerinin etkili olması için biz öğretmenlere büyük sorumluluklar düşüyor. Eğitimlerin sürekli güncellenmesi gerekiyor. Ancak karakter eğitimi sadece öğretmenle tamamlanamaz; okul sınırları, kurallar ve ailelerin de bu sürece dahil olması gerekiyor."* (Ö.6, 4): *"Öğrencilerim 'Duru'nun Günlüğü'nde geçen Ekin ile*

yaşadıkları hikâyeyi çok beğendiler. Dayanıklılık, cesaret ve azimlilik açısından oldukça uygun bir olay olduğunu ifade ettiler." (Ö.4): "Bilim Sanat Merkezine gelen bilgilerle sürekli sudoku, bilmece ve matematik sorularının farklı türleriyle uğraştırılıyor. Yazı yazma zamanı ayrılmamış gibi. Hayat sadece sudoku, bulmaca veya matematikten ibaret değildir. Görüşler içerisinde, "Bilim Sanat Merkezine gelen bilgilerle sürekli sudoku, bilmece ve matematik sorularının farklı türleriyle uğraştırılıyor. Yazı yazma zamanı ayrılmamış gibi. Hayat sadece sudoku, bulmaca veya matematikten ibaret değildir." ifadesi özellikle Ö.4 öğretmenine ait bir görüş olarak kodlanmıştır. Bu ifade, diğer öğretmen görüşleriyle bağlantılı olarak, yazı yazmaya ayrılan zamanın yetersizliği konusundaki ortak bir endişeyi yansıtmaktadır. Aynı zamanda, öğretmenlerin ortak vurgularını özetleyen ifadeler dört farklı öğretmene ait görüşlerin bir özeti niteliğindedir.

Araştırma kapsamında, öğretmenlerden alınan geri bildirimler değerlendirilmiş ve karakter eğitimi süreçlerine dair önemli noktalar ortaya konmuştur. Tematik olarak sınıflandırılan bu sonuçlar, öğretmenlerin karakter eğitimi konusundaki görüşlerinin eğitimdeki etkilerini detaylı bir şekilde özetlemektedir:

Öğretmenler, karakter eğitiminin eğitim sisteminde vazgeçilmez bir yer tutması gerektiğini ifade etmişlerdir. Eğitim öğretim süreçlerinin, iyi karakterli bireyler yetiştirmek üzere baştan düzenlenmesi gerektiği vurgulanmıştır. "Durunun Günlüğü" gibi hikâye ve etkinlikler, öğrencilerin dayanıklılık ve azimlilik becerilerini kazanmalarına yardımcı olmuştur (Ö.6, Ö.4).

Etkinliklerin öğrenciler üzerindeki olumlu etkisi vurgulanmış ve bu etkinliklerin öğrencilerin ilgisini çektiği ifade edilmiştir. Özellikle dayanıklılık, cesaret ve azimlilik üzerine yapılan çalışmaların, öğrencilerin kişisel becerilerinde ve sosyal-duygusal gelişimlerinde ilerleme sağladığı belirtilmiştir. Flayer Modeli gibi yenilikçi yaklaşımların etkili olduğu ve öğrenme sürecini güçlendirdiği ifade edilmiştir (Ö.7, Ö.6).

Karakter eğitiminin sadece öğretmenlerle sınırlı bir süreç olmadığı, ailelerin ve okul çevresinin bu sürece dâhil olması gerektiği belirtilmiştir. Ailelerin ve okul sınırlarının daha fazla iş birliği içinde bulunması, öğrencilerin gelişiminde bütüncül bir yaklaşımın gerekliliğini göstermektedir. Mentörlük programları ve rol model hikâyeleri bu iş birliğini güçlendirmekte etkili bulunmuştur (Ö.9, Ö.6).

Öğretmenlerin eğitim almasının ve kendilerini sürekli geliştirmesinin gerekliliği vurgulanmıştır. Özellikle biçimlendirici değerlendirme yöntemleriyle öğretmenlerin metotlarındaki eksikliklerin belirlenmesi ve bu eksikliklerin giderilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Öğretmenlerin aldıkları eğitimlerle stres yönetimi ve esneklik konularında yeterliliklerini artırdıkları, bu becerilerin öğrencilerin dayanıklılık kapasitesinde gözle görülür bir değişim yarattığı belirtilmiştir (Ö.6, Ö.4).

Sosyal bilgiler dersinin genellikle yazı temelli bir ders olması, bazı öğrenciler için zorlayıcı bulunmuştur. Öğrenciler yazılı ifade yerine sözlü anlatımı tercih etmiş ve yazı yazma zorluklarıyla başa çıkmak için destek talep etmişlerdir. Bu ihtiyaç, öğretmenlerin yazılı becerilere yönelik farklı yöntemler geliştirme zorunluluğunu ortaya çıkarmaktadır (Ö.2, Ö.4).

Araştırma kapsamındaki öğretmenlerin kıdemlerinin 8 yıldan 30 yıla kadar değiştiği ve bu kıdemin deneyim açısından eğitim kalitesine önemli katkılar sağladığı belirlenmiştir. BİLSEM’de çalışan öğretmenlerin doktora düzeyindeki eğitimleri, özel yetenekli öğrencilerle çalışmada üstün bir performans sergilediklerini ortaya koymuştur. Deneyimli öğretmenlerin akademik donanımı ve uygulama becerileri, öğrenci gelişimine önemli ölçüde etki etmiştir (Ö.7, Ö.6).

Öğretmenler, karakter eğitiminin uzun vadeli bir süreç olduğunun farkında olduklarını ve bu konuda sorumluluk aldıklarını ifade etmişlerdir. Etkinliklerin yenilikçi düşünme, risk alma, stres yönetimi gibi becerileri desteklemesi gerektiği; aynı zamanda sürekli güncellenen içeriklerle ilerlemesi gerektiği dile getirilmiştir. Bu perspektif, öğrencilerin karakter gelişimine yönelik uygulamaların sürekliliği için önem arz etmektedir (Ö.1, Ö.8).

5. DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: TARTIŞMA

Sosyal bilgiler öğretimi, öğrencilerin akademik bilgileri içselleştirmesinin yanı sıra etik ve sosyal beceriler kazanmalarını sağlayan önemli bir araçtır. Lotav (2011), karakter eğitiminin bu süreçle doğrudan bağlantılı olduğunu, öğrenme modellerinin sadece akademik başarıya değil, öğrencilerin etik gelişimine de hizmet etmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Bu araştırmada öğretmenler de karakter eğitiminin derslere entegre edilerek yaygınlaştırılmasının, uygulamanın etkinliğini artıracağı yönünde görüş bildirmiştir. Karakter eğitiminin derslere entegrasyonu, eğitim politikaları ve öğretmenlerin rolü açısından belirlenmesi gereken kritik bir konudur. Bu süreç, merkezi düzenlemelerle mi yoksa öğretmenlerin sınıf içi uygulamalarıyla mı yönlendirilmeli sorusunu gündeme getirmektedir.

Türkiye’de karakter eğitimi genellikle değerler eğitimi kapsamında ele alınmaktadır. Ancak bu yaklaşım, öğrencilerin etik değerleri yalnızca bilgi düzeyinde öğrenmesine ve bunları beceriye dönüştürmesini zorlaştırmaktadır (Levent & Baş-Doğan, 2022). Değerler, kültürel ve toplumsal bağlama göre değişkenlik gösteren, ölçülemeyen kavramlar iken, karakter becerileri doğrudan bireyin davranışlarıyla gözlemlenebilir ve sistematik olarak geliştirilebilir (Knoff, 2005). Bu doğrultuda, karakter eğitimi yalnızca değer aktarımıyla sınırlı kalmamalı, öğrencilerin kazandıkları becerilerin tutumlarına doğrudan yansıtacak şekilde yapılandırılması gerekmektedir (White, 2015). Araştırma bulguları, karakter eğitiminin yalnızca değer aktarımına dayalı bir sistemden uzaklaşarak beceri temelli, kültürel ve pedagojik bağlamlara duyarlı bir yapıya dönüşmesi gerektiğini göstermektedir. Ancak hangi model bu süreci en etkili şekilde destekleyebilir ve hangi yöntemlerle öğretmenler bu dönüşümü sürdürülebilir hale getireceği tartışılması gerekli önemli konulardandır.

Öğrencilerin etkinlik öncesinde arkadaşlarını temel etkileşim kaynağı olarak görmesi, ancak etkinlik sonrasında aile, okul ve medya gibi farklı etkenleri dâhil etmesi, çevresel faktörlerin etki alanının genişlediğine işaret etmektedir. Bulgular, öğrencilerin karakter gelişimi sürecinde sosyal çevrelerinin genişlediğini ve farklı etkileşimlerin karakter üzerinde önemli bir rol oynadığını göstermektedir. Özellikle aile desteğinin belirgin bir şekilde artış göstermebsi (1’den 8’e

yükselmesi), karakter gelişiminin yalnızca bireysel değil, çevresel faktörlerle şekillendiğini ortaya koymaktadır. Hauerwas (1985), aileyi bireyin ahlaki gelişimini biçimlendiren temel yapı olarak tanımlarken, araştırma bulguları da özel yetenekli öğrencilerin ailelerinden güçlü bir destek aldığını ortaya koymaktadır. Ebeveynler, çocuklarının değer gelişimi, sosyal uyumu ve akademik yönelimlerinde belirleyici bir role sahiptir. Ancak aileler arasındaki farklı değer sistemleri, karakter eğitiminde ortak bir anlayış oluşturulmasını zorlaştırabilir (Işık & Metin, 2020). Bu noktada, yasal düzenlemeler temel değerleri standartlaştırma potansiyeline sahip olsa da, katı bir yapı oluşturma riski taşıyabilir.

Altıntaş & Ilgun (2016), özel yetenekli bireylerin bilişsel farklılıkları nedeniyle ailelerinin karakter eğitimini yönlendirmekte zorlanabileceğini ifade etmektedir. Bu araştırma da ailelerin çocuklarının değişen gelişimsel ihtiyaçlarına uyum sağlamakta zorlandığını, geleneksel karakter eğitimi sürecinden uzaklaşılarak medya içeriklerine yönelme eğilimi gösterildiğini ortaya koymaktadır. Medya etkisinin 2’den 4’e yükselmesi (%12.5 den %13.8), dijital içeriklerin karakter gelişimi üzerindeki etkisinin arttığını göstermektedir. Jolls (2008), teknolojinin eğitimde büyük bir rol oynadığını savunurken, Nurhayati (2018) sosyal medyanın etik dışı içerikler yoluyla değer gelişimini olumsuz etkileyebileceğini vurgulamaktadır. Özellikle özel yetenekli öğrenciler, medya kaynaklarını bir bilgi aracı olarak kullanmalarına rağmen, doğrulanmamış içeriklerin yayılması doğru bilgiye ulaşmalarını zorlaştırmakta ve geleneksel eğitim yöntemleri bu etkileri dengelemekte yetersiz kalmaktadır. Bu bağlamda, medyanın etkisini dengelemek ve bilinçli bir karakter gelişimi sağlamak için medya okuryazarlığı ve dijital etik eğitimlerinin aile destek mekanizmalarıyla bütünleştirilmesi gerekmektedir. Ayrıca, internetin bilinçli bir eğitim aracı olarak yapılandırılması ve karakter eğitiminin standart bir müfredatla sunulması, medya etkisini yöneterek daha sürdürülebilir bir karakter becerilerinin gelişimini sağlayabilir. Eğitim sistemlerinin bu süreci nasıl yönlendireceği ise tartışmaya açık bir konudur.

Öğretmenlerin sosyal bilgiler dersinde özel yetenekli öğrencilere yönelik karakter eğitimindeki rolü giderek güçlenmekte ve Berkowitz & Bier (2007) çalışmasıyla paralellik göstermektedir. Bu süreç, sistematik destek mekanizmalarının gerekliliğini ortaya koyarken, pedagojik gelişimin bu modeli nasıl şekillendirdiği tartışmalıdır. Eğitim ve öğretim programlarında, öğretmenleri

destekleyerek karakter eğitiminin uzun vadeli etkilerini analiz edecek yapılar geliştirmelidir.

Araştırma bulguları içinde, sosyal bilgiler dersine entegre edilen etkinliklerin karakter eğitime uzun vadeli etkilerine dair bazı belirsizlikleri olduğunu ortaya koymaktadır. Öğrencilerin “*Hata yapınca çok stres oluyorum*” (%9.1) gibi ifadeleri, karakter eğitiminin duygusal süreçlerle daha bütünleşik hâle gelmesi gerektiğini göstermektedir. Bu durum, Huitt (2004) tarafından ortaya konan değerler ve davranış ilişkisinde karakter eğitimi becerilerinin geliştirilmesinde, öğrencilerde duyuşsal niteliklerin her zaman doğrudan davranışa dönüşmeyebileceğini ve bu nedenle davranış temelli eğitimin daha sistemli şekilde ele alınmasının gerekliliğini savunmuştur. Araştırma bulguları da benzer şekilde, öğrencilerin içselleştirdiği karakter becerilerinin günlük hayatta uygulanabilirliğinin daha yakından takip edilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Sosyal bilgiler dersinde zenginleştirilmiş karakter eğitimi etkinliklerin uygulanması, özel yetenekli öğrencilerin karakter gelişimi üzerindeki farkındalıklarını önemli ölçüde artırmıştır. Araştırma verileri, toplam frekansın 15’ten 41’e yükseldiğini yani etkinlik sonrası karakter gelişimi faktörlerine duyarlılığın belirgin şekilde arttığını ortaya koymaktadır. Sosyal bilgiler dersinde yapılan etkinlik temelli öğretim, özel yetenekli öğrencilerin karakter gelişimi üzerindeki etkisini belirgin şekilde ortaya koymaktadır. Genel beğeni kategorisinde, öğrencilerin %20.51’i etkinlikleri çok beğenirken, %19.87’si derslerin faydalı olduğunu ifade etmiştir. Bu sonuçlar, etkinliklerin öğrenciler için anlamlı ve düşündürücü içerikler sunmasının onların karakter gelişimi üzerinde olumlu bir farkındalık yarattığını göstermektedir. Etkileşim temelli öğrenme ortamları, öğrencilerin karakter becerilerinin gelişimini destekleyerek, değerlerin içselleştirilmesini güçlendirmektedir savunan Handoko & Sakti, (2023) araştırmasıyla benzerlik göstermektedir

Araştırma verilerine göre, özel yetenekli öğrencilerin %14.74’ü dayanıklılık, azim ve cesaret kavramlarını öğrendiğini belirtirken, yalnızca %12.18’i bu becerilerin başarısızlık karşısında kendilerine yardımcı olabileceğini ifade etmiştir. Bu durum, karakter becerilerinin uygulamaya dökülmesi sürecinde ek desteğe ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir. Lapsley & Narvaez (2006), rol modellerin öğrencilerin etik değerleri içselleştirmesinde kritik bir rol oynadığını ve bu sürecin karakter gelişimini doğrudan ve dolaylı biçimde şekillendirdiğini ortaya

koymaktadır. Bulgular, karakter eğitiminde rol modellerin etkisinin güçlendirilmesi gerektiğini vurgulamaktadır.

Etkinlik ve ders deneyimi açısından, %14.10'u derslerin eğlenceli olduğunu dile getirirken, %11.54'ü yazılı çalışmalardan sa sözlü paylaşımı tercih ettiğini söylemiştir. Kim & Shin, D. (2019) araştırmalara benzerlik gösteren bu durum, özel yetenekli öğrencilerin karakter eğitiminde öğrencilerin karakter eğitiminde etkileşim temelli öğrenmeye daha duyarlı olduklarını ve bireysel öğrenme stillerinin dikkate alınması gerektiğini ortaya koymaktadır.

Araştırma bulgularına göre, %9.62 oranında öğrenci dayanıklılık ve azimle ilgili yazı yazmak istemediğini belirtmiştir. Yong, Tan, Albert & Chuah (2023), yazma motivasyonu ve destek mekanizmalarının öğrencilerin akademik üretkenliğini artırmada kritik bir rol oynadığını ifade etmektedir. Bu bulgu, özel yetenekli öğrencilerin akademik yazma süreçlerindeki zorlukları ve bunları aşmak için geliştirilmesi gereken destek sistemlerinin önemini ortaya koymaktadır. Ayrıca özel yetenekli öğrencilerde sınav kaygısının devam ettiğini söyleyen öğrenci oranı da aynı seviyededir. %7.69'u yazmayı zor bulmuş, %8.33'ü yalnızca sözlü olarak paylaşım yapmak istemiştir. Bu sonuçlar, karakter eğitiminde öğrencilerin farklı öğrenme stillerine uygun destek mekanizmalarının geliştirilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Bu durum Rayneri & diğ., (2003) araştırmasıyla benzerlikler göstermektedir.

Zenginleştirilmiş karakter eğitimi etkinlikleri, özel yetenekli öğrencilerin karakter becerilerinde belirgin farkındalık kazandığını göstermektedir. Azim ve kararlılık konusunda öğrencilerin %23.4'ü başarı için vazgeçmemesi gerektiğini ifade ederken, %11.7'si daha planlı olacağını belirtmiştir. Ancak %18.2'si yorgunluk nedeniyle kararlılıklarını sürdüremediklerini dile getirmiştir, bu da karakter eğitiminin dayanıklılık becerileriyle desteklenmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. İlgi ve faydalılık kategorisinde, öğrencilerin yalnızca %0.64'ü bu bilgileri herkes için yararlı bulmuş ve daha fazla öğrenmek istemiştir. Bu düşük oran, karakter eğitiminin uzun vadeli sürdürülebilirliğini sağlamak için içeriklerin daha fazla içselleştirmeye yönelik yapılandırılması gerektiğini ortaya koymaktadır. Destek ve yardım ihtiyacı, öğrencilerin %22.1'inin problemlerini çözmek için başkalarına ihtiyaç duyduğunu göstermektedir. Ancak %10.4'ü ailesinin kendisini anlamadığını, %6.5'i öğretmenlerinden uzak olduğunu ifade etmiştir. Bu durum,

öğrencilerin sosyal destek mekanizmalarına olan gereksinimlerinin belirgin şekilde devam ettiğini göstermektedir.

Cesaretsizlik ve güvensizlik becerisinin gelişimindeki geri bildirimlere göre, öğrencilerin %16.9'unun kendilerini yeterince cesaretli hissetmediğini göstermektedir. Öz farkındalık becerisi kazanan öğrencilerin %20.8'i sorunlarını fark ettiğini belirtirken, %3.9'u değişime henüz hazır olmadığını ifade etmiştir. Edy & diğ. (2023), öz farkındalığın gelişim sürecinin, bireyin kendini keşfetmesini ve anlamasını destekleyen bir unsur olduğunu ortaya koymuş olup, bu bulgu araştırma verileriyle örtüşmektedir.

Stres ve duygusal yönetim, öğrencilerin %14.3'ünün aile baskısı nedeniyle zorluk yaşadığını ve %9.1'inin hata yapınca stres hissettiğini ortaya koymuştur. Kıskançlık ve duygusal farkındalık, öğrencilerin %5.2'sinin başarılarıyla mutlu olmalarına rağmen kıskançlık duygusuyla mücadele ettiğini göstermektedir. Dayanıklılık becerinin uygulamasına yönelik geri bildirimlerde, öğrencilerin %6.5'inin okul baskısını yönetmeye çalıştıklarını ortaya koymaktadır. Genel olarak, bu bulgular karakter becerilerinin sürdürülebilir olması için hem bireysel hem sosyal destek mekanizmalarının güçlendirilmesi gerektiğini göstermektedir. Shumer & diğ., (2012) çalışmaları, karakter becerilerinin uzun vadeli gelişimi için bireysel ve sosyal destek mekanizmalarının güçlendirilmesi gerektiğini vurgulamakta ve bu çalışmayla benzerlik göstermektedir.

Öğretmenlerin karakter eğitimindeki sorumluluklarının farkında olmaları, bu sürecin sürdürülebilirliğini sağlarken, biçimlendirici değerlendirme yöntemleri öğretim eksikliklerini ortaya koyarak pedagojik süreçlerin geliştirilmesi gerektiğini öne çıkarmaktadır. Ancak öğrencilerin yazılı anlatımda zorlanması, destekleyici mekanizmaların çeşitlendirilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Bu durum, karakter eğitiminde uygulanan yöntemlerin bireysel farklılıklar doğrultusunda uyarlanması gerektiğini ve rehberlik süreçlerinin eğitim politikalarıyla daha güçlü bir şekilde yapılandırılmasının önemini ortaya koymaktadır. Benzer bir araştırmada Snow (1986), bireysel farklılıkların bilişsel yetenekler, başarı motivasyonu, mesleki ve akademik ilgi alanları ile yaratıcılık gibi öğrenme yeteneklerini etkilediğini vurgulamıştır.

Sosyal bilgiler dersinde uygulanan yapılandırılmış etkinlikler, özel yetenekli öğrencilerin karakter becerilerinin gelişiminde önemli değişimler yaratarak dayanıklılık, azim ve cesaret gibi becerilerin içselleştirilmesine katkı

sağlamıştır. Ders planlarına entegre edilen karakter eğitimi, öğrencilerin gelişim süreçlerine yön verirken, uygulamalı etkinliklerin öğrencilerin ilgisini çektiği ve karakter eğitimine yönelik sistematik bir çerçeve oluşturmanın gerekliliği ortaya çıkmıştır. Aile ve okul iş birliğinin kritik bir rol oynadığı görülmüş, ancak öğrencilerin sosyal destek mekanizmalarına duyduğu ihtiyaç eğitim süreçlerinin daha fazla desteklenmesi gerektiğini göstermektedir. Genel olarak, etkinlik temelli öğretim özel yetenekli öğrencilerin karakter becerilerinin gelişimini desteklese de, bireysel öğrenme farklarını göz önünde bulundurarak uygulamaya dönük destek mekanizmalarının güçlendirilmesi gerekliliği hâlâ tartışmaya açık bir konudur. Eğitim sistemleri, bu süreçleri daha kapsamlı hâle getirerek, karakter becerilerinin kalıcı hâle gelmesini ve uzun vadeli etkilere sahip olmasını sağlayacak sistemli bir çerçeve geliştirmelidir.

6. SONUÇ ve ÖNERİLER

6.1. Sonuçlar

Bu doktora tezinde, özel yetenekli öğrenciler için sosyal bilgiler öğretimi bağlamında karakter eğitimi becerilerinin geliştirilmesine yönelik etkinlik temelli yaklaşımlar incelenmiştir. Araştırma, BİLSEM merkezlerinde uygulanan eylem araştırması yöntemiyle, dayanıklılık, cesaret ve azimlilik gibi temel karakter becerilerinin kazanım süreçlerini analiz etmektedir. Öğrenci ve öğretmen görüşlerine dayalı bulgular, karakter eğitiminin sosyal bilgiler derslerine entegrasyonunun, bireysel ve akademik gelişim üzerinde anlamlı ve kalıcı etkiler yarattığını ortaya koymaktadır.

Araştırma bulguları, sosyal bilgiler müfredatına entegre edilen karakter eğitimi etkinliklerinin özel yetenekli öğrenciler üzerinde belirgin gelişim sağladığını göstermektedir. Azim ve kararlılık konusunda öğrencilerin %23.4'ü başarıya ulaşmak için vazgeçmemesi gerektiğini, %11.7'si daha planlı olacağını, ancak %18.2'si yorgunluk nedeniyle kararlılıklarını sürdüremediğini belirtmiştir. Bu bulgular, karakter eğitiminin yalnızca teorik bilgi aktarımıyla sınırlı kalmaması, psikolojik dayanıklılığı güçlendirecek sistematik yaklaşımlarla desteklenmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Destek alma ihtiyacı, öğrencilerin karakter becerilerini geliştirme sürecinde belirleyici bir unsur olarak öne çıkmaktadır. Öğrencilerin %22.1'i problemlerini tek başına çözemediğini ve destek alması gerektiğini, %10.4'ü ailelerinin kendilerini anlamadığını, %6.5'i ise öğretmenlerinin kendilerine uzak olduğunu dile getirmiştir. Özellikle aile desteğinin %1'den %8'e yükselmesi, ailelerin karakter eğitimi sürecinde daha aktif rol aldığını göstermekte, bu gelişme erken yaşta sağlanan ebeveyn desteğinin karakter becerilerinin kalıcı bir şekilde gelişmesine önemli katkı sağladığı yönündeki bulgu Heckman & Kautz'un (2013) araştırmasıyla benzerlik göstermektedir.

Cesaret eksikliği üzerine verilen geri bildirimler, karakter eğitiminin öz güven kazandırmaya yönelik müdahaleler içermesi gerektiğini vurgulamaktadır. %16.9'u cesaretli olamadığını ve aşırı korkak olduğunu belirtirken, öz farkındalık kategorisinde %20.8'i kendini daha iyi fark ettiğini ifade etmiştir. Öğrencilerin

karakter becerilerinin gelişim sürecinde kendilerini tanıma ve güçlü yönlerini keşfetme ihtiyacı içinde olduğu anlaşılmaktadır. Öğretmenlerin yaratıcı drama, grup çalışmaları ve problem çözme etkinlikleri gibi uygulamalı rehberlik süreçleriyle bu becerileri geliştirmesi önerilmektedir (Renzulli & Reis, 2014).

Araştırma bulgularına göre, stres ve duygusal yönetim öğrenciler için kritik bir alan olarak öne çıkmaktadır. %14.3'lük bir oranla öğrenciler, ailelerinin baskısı nedeniyle problemlerini çözemediğini ve sürekli düşünmek zorunda olduğunu belirtmiş, %9.1'i ise hata yaptığında stres yaşadığını dile getirmiştir. Bu bulgular, özel yetenekli öğrencilerin yüksek akademik beklentilere bağlı olarak stres düzeylerinin arttığını ve duygusal yönetim becerilerinin geliştirilmesi gerektiğini göstermektedir (Doak, 2009). Frayer Modeli ve biçimlendirici değerlendirme teknikleri, öğrencilerin stres yönetimi konusunda farkındalık kazanmalarına katkı sağlayabilir (Costanzo, 2005; Hoge, 2002).

Medyanın karakter gelişimi üzerindeki etkisi giderek artmaktadır. Medya etkisinin %12.5'ten %13.8'e yükselmesi, dijital içeriklerin öğrencilerin etik gelişimini biçimlendirme sürecinde giderek daha fazla rol oynadığını ortaya koymaktadır. Medya okuryazarlığı ve dijital etik eğitimlerinin karakter eğitimiyle bütünleştirilmesi gerektiği sonucu desteklenirken, Jolls (2008) ve Nurhayati (2018) tarafından yapılan çalışmalar, sosyal medyanın etik dışı içerikler yoluyla değer gelişimini olumsuz yönde etkileyebileceğini göstermektedir.

Öğrencilerin sosyal bilgiler dersinde gerçekleştirilen etkinlik temelli karakter eğitimi uygulamalarından edindikleri kazanımlar, araştırma bulgularına göre belirgin bir artış göstermiştir. Frekansın 15'ten 41'e yükselmesi, etkinlik sonrası öğrencilerin karakter gelişimi faktörlerine duyarlılığının arttığını ortaya koymaktadır. Derslerde etkileşim temelli öğrenme ortamlarının sağlanması, öğrencilerin karakter becerilerini içselleştirme süreçlerini hızlandırmaktadır. Öğrencilerin yalnızca %12.18'i edindikleri dayanıklılık, cesaret ve azimlilik becerilerinin başarısızlık karşısında kendilerine yardımcı olabileceğini ifade etmiştir.

Sosyal bilgiler dersinde yapılan etkinlik temelli karakter eğitimi, öğrencilerin etik ve sosyal becerilerini geliştirmede etkili bir pedagojik model sunmaktadır. Ancak bu becerilerin kalıcı ve sürdürülebilir hale gelmesi için sistemli bir yapıya ihtiyaç duyulmaktadır. Özellikle azim, cesaret ve dayanıklılık becerilerinin uzun vadede içselleştirilmesi, öğretim programlarının uygulamalı

yaklaşımlar ve öğretmen rehberliğiyle yapılandırılması gerekmektedir. Eğitim politikalarının revize edilmesi, öğretmenlerin pedagojik bilgi birikimlerini güçlendiren mesleki gelişim fırsatlarının artırılması, medya, aile ve toplumsal dinamiklerin karakter gelişimine olan etkileri dikkate alınarak öğrencilerin etik gelişim süreçlerinin çok yönlü olarak ele alınması gerekmektedir. Karakter eğitimi, bireyin yaşam boyu gelişimini etkileyen çok katmanlı bir pedagojik model olarak yapılandırılmalı ve öğretim sistemine entegre edilerek sürdürülebilir hale getirilmelidir (Lapsley & Narvaez, 2006; Yong, Tan, Albert & Chuah, 2023).

6.2. Öneriler

Araştırma bulgularına paralel olarak John Dewey'in (1916) demokratik değerlerin geliştirilmesi ve toplumsal sorumlulukların teşvik edilmesi konusundaki yaklaşımı doğrultusunda, sosyal bilgiler öğretim programına karakter eğitiminin daha sistematik bir biçimde entegre edilmesi önerilmektedir (Garrison, 2014). Bu entegrasyon, özel yetenekli öğrencilerin sosyal duyarlılık geliştirmelerini, toplumsal olaylara karşı eleştirel bakış açısı kazanmalarını ve etik karar alma süreçlerini anlamalarını destekleyecektir. Etkinlik temelli öğretim modellerinin kullanılması, öğrencilerin analitik düşünme becerilerini harekete geçirerek karakter becerilerinin gelişimlerini doğrudan etkilemektedir.

Özel yetenekli öğrencilerin karakter becerilerinin gelişiminde aile desteğinin kritik bir rol oynadığı, araştırma bulgularında açıkça görülmektedir. Bronfenbrenner'in ebecerilerinin ekolojik sistemler modeli (1997) ve Lickona'nın (1991) karakter eğitimi yaklaşımı doğrultusunda, aile katılımının artırılması önerilmektedir. Bulgular, özellikle özel yetenekli öğrencilerin medya içeriklerine yönelme eğiliminde olduğunu göstermektedir. Bu durum, ailelerin çocuklarının etik gelişimini desteklemede daha etkin bir rol almasını gerektirmektedir. Medya okuryazarlığı ve dijital etik eğitimleri, ailelerin bilinçli rehberlik sağlamasını kolaylaştıracak mekanizmalar olarak değerlendirilebilir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin, özel yetenekli öğrencilerin karakter eğitiminde daha etkin rol oynaması için pedagojik yeterliliklerinin artırılması gerekmektedir. García-Álvarez ve arkadaşlarının (2023) öğretmen mesleki gelişimi üzerine çalışmaları doğrultusunda, empati, etkili iletişim becerileri ve olumlu rol

model olma gibi yeterliliklerin öğretmenlere kazandırılması önerilmektedir. Özellikle etkileşim temelli öğrenme ortamlarının, özel yetenekli öğrencilerin içselleştirme süreçlerini desteklediği görülmektedir. Öğretmenlerin, öğrenciler arasındaki bireysel öğrenme farklarını göz önünde bulundurarak farklılaştırılmış öğrenme stratejileri geliştirmesi önemlidir.

Özel yetenekli öğrencilerin karakter eğitimi süreçlerinde etkileşim temelli pedagojik yaklaşımlar, hem bilişsel hem de duyuşsal gelişimlerini destekleyerek sosyal bilgiler öğretiminde önemli bir rol oynamaktadır. Kim & Shin'in (2019) araştırmaları, bu öğrencilerin yazılı anlatım yerine sözlü paylaşımı daha fazla tercih ettiğini ortaya koymaktadır. Bu doğrultuda, sosyal bilgiler derslerinde hikâye anlatımı, öğrencilerin olaylara duygusal bağ kurmasını sağlarken; rol oynama ve münazara, etik karar alma süreçlerini desteklemekte ve ahlaki ikilemler üzerine eleştirel düşünme becerilerini geliştirmektedir. Problem temelli öğrenme, öğrencilerin karakter becerilerini gerçek yaşam durumlarına uyarlamalarına yardımcı olmakta ve sosyal sorumluluk bilinci kazandırmaktadır. Bu tekniklerin sosyal bilgiler öğretimine entegrasyonu, özel yetenekli öğrencilerin karakter becerilerinin gelişimlerini daha bilinçli bir şekilde desteklemek ve etik karar alma becerilerini güçlendirmek açısından etkili olabilir. Öğretim stratejileri, öğrencilerin bireysel öğrenme stillerini dikkate alarak onların kendilerini ifade etme biçimlerini çeşitlendirmeli ve karakter eğitimi süreçlerini daha bütüncül hale getirmelidir.

Doak'ın (2009) çalışmaları, öğrencilerin karakter eğitimi sürecinde yazılı ve sözlü ifade yöntemlerinin dengelenmesinin duyuşsal zekâ ve iletişim becerilerini geliştirdiğini ortaya koymaktadır. Araştırma bulgularına göre, özel yetenekli öğrenciler yazılı çalışma yerine sözlü paylaşımına daha fazla yönelmekte (%11.54). Ancak bu durum, karakter eğitiminde öğrenme farklılıklarını dikkate alarak destekleyici mekanizmaların çeşitlendirilmesi gerektiğini göstermektedir. Görsel haritalar, video anlatımları ve yaratıcı yazı çalışmaları, öğrencilerin kişisel ifade biçimlerine uygun öğrenme ortamları sağlayabilir.

Öğretmenlerin, özel yetenekli öğrenciler için güvenli ve destekleyici öğrenme ortamları oluşturmaları, karakter becerilerinin içselleştirilmesini doğrudan etkilemektedir. Renzulli & Reis (2014) öğretmenlerin mentor ve rol model olarak sınıf içi uyumu, empatiyi ve iletişimi destekleyebileceğini ortaya koymaktadır. Araştırma bulguları da, öğrencilerin öğretmenleri ile güçlü bağlar kurduklarında dayanıklılık ve cesaret becerilerini daha etkin geliştirdiklerini göstermektedir. Bu

bağlamda, sosyal bilgiler derslerinde interaktif grup çalışmaları, kişisel gelişim atölyeleri ve rehberlik destek mekanizmalarının güçlendirilmesi önerilmektedir.

Sosyal bilgiler öğretim programlarına karakter eğitiminin entegrasyonu, eğitim politikaları tarafından daha sistemli bir çerçeveye desteklenmelidir. Agung'un (2011) araştırmaları, öğretim programlarında yapılacak düzenlemelerin dürüstlük, disiplin ve yaratıcılık gibi değerleri teşvik ettiğini göstermektedir. Karakter eğitimi süreçleri, sadece öğretmenlerin bireysel çabalarına bırakılmamalı, devlet politikaları ve eğitim kurumları tarafından uzun vadeli hedeflere dayalı olarak desteklenmelidir (Njui, 2017).

Özel yetenekli öğrencilerde karakter becerilerinin sürdürülebilirliğini sağlamak için değerlendirme mekanizmaları geliştirilmelidir. Neihart & Tan'ın (2016) bireysel farklılıklara duyarlı öğretim stratejileri üzerine yaptığı çalışmalara dayanarak, karakter eğitimi uygulamalarının öğrenci geri bildirimlerine dayalı olarak sürekli iyileştirilmesi önerilmektedir. Beceri temelli değerlendirme yöntemleri ve biçimlendirici ölçme teknikleri, öğrencilerin karakter becerilerinin gelişim sürecindeki ilerlemelerini daha etkin bir şekilde takip etmeyi sağlayacaktır.

KAYNAKLAR

- Acat, M. B., & Aslan, M. (2011). Okulların karakter eğitimi yetkinliği ölçeği (OKEYÖ). *Değerler Eğitimi Dergisi*, 9(21), 7-27.
- Agboola, A., & Tsai, K. C. (2012). Bring character education into the classroom. *Meb European Journal of Educational Research*, 1(2), 163-170.
- Agung, L. (2011). Character education integration in social studies learning. *Historia: Jurnal Pendidikan dan Penelitian Sejarah*, 12(2), 392-403.
- Akbaş, O. (2008). Değer eğitimi akımlarına genel bir bakış. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 6(16), 9-27.
- Akın, Z., & Öztürk, E. (2021). Değer eğitimi sürecinde okul-aile işbirliği: bir nitel çalışma. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 19(42), 73-112.
- Akkus, Z. (2015). Activitybased teaching in social studies education: An action research. *Educational Research and Reviews*, 10(14), 1911-1921.
- Akpınar, B., Özer, B., Oral, B., & Köksalan, B. (2024). Türkiye Yüzyılı Maarif Modelinin Program Geliştirme ve Felsefi Düzleminden Analizi. *EKEV Akademi Dergisi*, (99), 59-73.
- Aktan, S. (2012). *Öğrencilerin akademik başarısı, öz düzenleme becerisi, motivasyonu ve öğretmenlerin öğretim stilleri arasındaki ilişki*. Doktora Tezi. Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- Aktepe, V. (2015). Etkinlik temelli değer eğitiminin öğrencilerin yardımseverlik tutumlarına etkisi. *Kastamonu Education Journal*, 2(2), 17-49.
- Akyol, M., & Özmen, C. (2023). Sosyal bilgiler öğretmenlerine göre ahlak ve karakter eğitiminde okulların yetkinliği. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 5(1), 24-45.
- Al-Hamdani, M. S. (2014). Character and moral education: A handbook for elementary school teachers. New York, NY: Routledge.
- Althof, W., & Berkowitz*, M. W. (2006). Moral education and character education: Their relationship and roles in citizenship education. *Journal of moral education*, 35(4), 495-518.

- Altunışık, M., & Aktürk, A. O. (2021). Türkiye’de web 2.0 araçlarının eğitim-öğretim ortamlarında kullanımına bir bakış: 2010-2020 dönemi tezlerinin incelenmesi. *Bilim Eğitim Sanat ve Teknoloji Dergisi*, 5(2), 205-227.
- Arı, S., & Boyraz, C. (2023). K-12 Beceri eğitiminde üst düzey düşünme becerileri: sosyal bilgiler dersi örneği. *Milli Eğitim Dergisi*, 52(1), 601-626.
- Arifudin, O., & Ali, H. R. (2022). Teacher personality competence in building the character of students. *International Journal of Education and Digital Learning (IJEDL)*, 1(1), 5-12.
- Arthur, J. (2003). *Education with character*. Routledge.
- Arthur, J., Kristjánsson, K., Harrison, T., Sanderse, W., & Wright, D. (2016). *Teaching character and virtue in schools*. Routledge.
- Arumsari, I. R., & Bharati, D. A. L. (2015). Developing Listening Procedural Text Material Containing Fun Activities The Case of the Eighth Graders of Junior High School To Strengthen the Character Education. *Language Circle: Journal of Language and Literature*, 9(2).
- Ataman, A. (2000). Üstün yetenekli çocuklar. In A. Ataman (Ed.), *Özel eğitime giriş* (ss. 252-263). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Ateş, H., & Oruç, Ş. (2021). Üstün yetenekli çocuklara sosyal bilgiler öğretiminde zenginleştirilmiş bir program önerisi. *Sosyal Bilimler ve Eğitim Dergisi*, 4 (1), 208-245.
- Ateş, Ö. T. (2017). Türkiye’de değerler eğitimi uygulamalarının öğrencilere kazandırılması istenen olumlu özellikler üzerindeki etkisi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 15(34), 41-60.
- Avaroğulları, M. (2015). Sosyal Bilgiler Öğretiminde Tartışmalı Konularla İlgili Bir Eylem Araştırması. *Education Sciences*, 10(2), 139-150.
- Avcı, Ö. H., & Yıldırım, İ. (2014). Ergenlerde şiddet eğilimi, yalnızlık ve sosyal destek. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(29-1), 157-168.
- Avcu, YE ve Yaman, Y. (2022). Üstün yeteneklilerin değer eğitimi için farklılaştırılmış öğretim tasarımının etkinliği: karma bir çalışma. *Üstün Yetenekli Eğitim ve Yaratıcılık Dergisi*, 9 (1), 1-23.

- Baltacı, A. (2018). Nitel Araştırmalarda Örneklem Yöntemleri ve Örnek Hacmi Sorunsalı Üzerine Kavramsal Bir İnceleme. *BEÜ SBE Derg.*, 7(1), 231-274.
- Bandura, A. (1991). Social cognitive theory of self-regulation. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 50(2), 248-287.
- Banks, J. A. (1997). *Educating Citizens in a Multicultural Society. Multicultural Education Series*. Teachers College Press, 1234 Amsterdam Avenue, New York, NY 10027 (paperback: ISBN-0-8077-3631-7; clothbound: ISBN-0-8077-3632-5).
- Batdı, V. (2014). Etkinlik temelli öğrenme yaklaşımının akademik başarıya etkisi. *International Journal of Educational Research*, 5(3), 39-55.
- Battistich, V. (2005). Character education, prevention, and positive youth development. Washington, DC: Character Education Partnership.
- Battistich, V. A. (2008). Character education, prevention, and positive youth development. *Journal of Research in Character Education*, 6(2), 81-90.
- Bayhan, A., & Altaş, N. (2023). Değerler eğitimi bağlamında hikâye destekli öğretimin öğrencilerin bilişsel gelişimlerine etkileri üzerine deneysel bir araştırma. *Premium e-Journal of Social Science (PEJOSS)*, 7(37), 1882-1895.
- Berkowitz, M. W. (2002). The science of character education. *Bringing in a new era in character education*, 508, 43-63.
- Berkowitz, M. W., & Bier, M. C. (2005). *What works in character education: A research-driven guide for educators*. Washington: John E. & Frances G. Pepper.
- Berkowitz, M. W., & Bier, M. C. (2007). What works in character education. *Journal of Research in Character Education*, 5(1), 29-48.
- Berkowitz, M. W., & Grych, J. H. (2000). Early character development and education. *Early Education & Development*, 11(1), 55-72.
- Berkowitz, M. W., & Hoppe, M. A. (2009). Character education and gifted children. *High Ability Studies*, 20(2), 131-142.

- Berkowitz, M. W., & Schwartz, M. (2006). Character education. *Children's needs III: Development, prevention, and intervention*, 15-27.
- Biesta, G. (2015). How does a competent teacher become a good teacher? On judgement, wisdom and virtuosity in teaching and teacher education. *Philosophical perspectives on teacher education*, 1-22.
- Black, P., & Wiliam, D. (1998). Assessment and classroom learning. *Assessment in Education: Principles, Policy & Practice*, 5(1), 7-74.
- Blankstein, A. M. (2004). *Failure is not an option: Six principles that guide student achievement in high-performing schools*. Corwin Press.
- Boland, C. M., & Gross, M. U. (2007). Counseling highly gifted children and adolescents. *Models of counseling gifted children, adolescents, and young adults*, 153-197.
- Bozkurt, S. (2018). Sosyal bilgiler dersinde etkinlik temelli öğretimin öğrencilerin akademik başarı ve derse karşı *tutumlarına etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Ömer Halisdemir Üniversitesi, Niğde.
- Branson, C. (2004). Effects of character education on student behavior
- Brar, S. T. (2019). Can perseverance be taught? the impact of teacher training on the perseverance and academic performance of elementary age students (Order No. 13903753). Available from ProQuest Dissertations & Theses Global. (2271954889).
- Bridgeland, J., Bruce, M., & Hariharan, A. (2013). The Missing Piece: A National Teacher Survey on How Social and Emotional Learning Can Empower Children and Transform Schools. A Report for CASEL. *Civic Enterprises*.
- Bronfenbrenner, U. (1979). *The ecology of human development: Experiments by nature and design*. Harvard university press.
- Brown, G. T., Peterson, E. R., & Yao, E. S. (2016). Student conceptions of feedback: Impact on self-regulation, self-efficacy, and academic achievement. *British Journal of Educational Psychology*, 86(4), 606-629.

- Brown, M., McGrath, R. E., Bier, M. C., Johnson, K., & Berkowitz, M. W. (2023). A comprehensive meta-analysis of character education programs. *Journal of Moral Education*, 52(2), 119-138.
- Brusilovsky, P., & Millán, E. (2007). User models for adaptive hypermedia and adaptive educational systems. In *The adaptive web: Methods and strategies of web personalization* (pp. 3-53). Berlin, Springer Berlin Heidelberg.
- Burton, L. G. (2008). *Character education: Educator perceptions of effective implementation*. Doctoral Dissertation, Capella University.
- Choli, I. (2020). Factors That Influence the Character of Students in School. *Journal of Educational and Social Research*, 10.
- Christenson, M., Johnston, M., & Norris, J. (2001). *Teaching Together: School/University Collaboration To Improve Social Studies Education*. NCSS Bulletin 98. National Council for the Social Studies, 8555 Sixteenth Street, Suite 500, Silver Spring, MD 20910.
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2007). *Research methods in education* (6th Edition). New York: Routledge.
- Coleman, L. J., & Cross, T. L. (2000). Social-emotional development and the personal experience of giftedness. *International handbook of giftedness and talent*, 2, 203-212.
- Collaborative for Academic, Social, and Emotional Learning. (2012). 2013 CASEL guide: Effective social and emotional learning programs—Preschool and elementary school edition. Chicago, IL: Author.
- Costanzo R. A. (2005). *A study of character education programs in connecticut public elementary schools based on the eleven principles of effective character education*. Unpublished doctoral dissertation, Faculty of the School of Education and Human Resources University Of Bridgeport.
- Cowie, B., & Bell, B. (1999). A model of formative assessment in science education. *Assessment in Education: Principles, Policy & Practice*, 6(1), 101-116.

- Creswell, J. D., Pacilio, L. E., Lindsay, E. K., & Brown, K. W. (2014). Brief mindfulness meditation training alters psychological and neuroendocrine responses to social evaluative stress. *Psychoneuroendocrinology*, 44, 1-12.
- Cross, T. L., & Cross, J. R. (Eds.). (2021). *Handbook for counselors serving students with gifts and talents: Development, relationships, school issues, and counseling needs/interventions*. Routledge.
- Cunha, F., & Heckman, J. (2007). The technology of skill formation. *American economic review*, 97(2), 31-47.
- Curren, R. (2017). Why character education? *Impact - Philosophical Perspectives on Education Policy*, 24, 1-44.
- Çağatay, Ş. M. (2009). *Öğretmen görüşlerine göre karakter eğitiminde ve karakter gelişiminde okulun rolü*. Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Öseviz Mart Üniversitesi, Çanakkale.
- Çelik, F. (2010). *5. Sınıf Sosyal Bilgiler Programı'nda sorumluluk, estetik ve doğal çevreye duyarlılık değerlerinin kazandırılmasına ilişkin öğrenci ve öğretmen görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Çelik, N. G. (2020). *7-12 yaş çocuğunun karakter eğitimi açısından ailenin etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Çetin, K. (2003). Türk Eğitim Tarihinde Sosyal Bilimler ve Sosyal Bilgilerin Tarihsel Süreci, Atatürk Üni. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, sayı:1-2, s.163-185
- Çiftçi, S. (2019). *Sosyal bilgiler dersinde etkinlik temelli öğretimin çevresel sorumlu vatandaşlık davranışlarına etkisinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aksaray.
- Çinemre, S. (2014). Kohlberg'in Ahlak Gelişim Teorisine Yönelik Bazı Eleştiriler. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 12(28), 69-99.

- Çoban, O., & Akşit, İ. (2005). ve 2017 Sosyal bilgiler öğretim programlarının öğrenme alanı, kazanım, kavram, değer ve beceri boyutları açısından karşılaştırılması. *Journal of History Culture and Art Research*, 7(1), 479-505.
- Dabrowski, K. (1964). *Positive disintegration*. London: Little, Brown
- Davasligil, Ü. (2004). Erken çocuklukta üstün zekâlı çocuklara uygulanacak farklılaşmış eğitim programı. In 1. Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi (23-25 Eylül 2004), Seçilmiş Makaleler Kitabı (pp. 289-300). İstanbul.
- Davidson, M., Lickona, T., & Khmelkov, V. (2023). The power of character: Needed for, and developed from, teaching and learning. In *Second International Research Handbook on Values Education and Student Wellbeing* (pp. 529-554). Cham: Springer International Publishing.
- Davidson, R. J. (2000). Affective style, psychopathology, and resilience: brain mechanisms and plasticity. *American psychologist*, 55(11), 1196.
- Davis, G. A., & Rimm, S. B. (1989). *Education of the gifted and talented*. Prentice-Hall, Inc.
- Davis, H. (1924). Personal and social characteristics of gifted children. *Teachers College Record*, 25(4), 123-144.
- Department for Education. (2019). Character education framework guidance. https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/904333/Character_Education_Framework_Guidance.pdf.
- Desimone, L. M. (2009). Improving impact studies of teachers' professional development: Toward better conceptualizations and measures. *Educational researcher*, 38(3), 181-199.
- Dewey, J. (1916), (2007 edition) *Democracy and Education*, Teddington: Echo Library
- Dewey, J. (1938). *Experience and education: The middle years*. New York: Macmillan. Teachers.

- Diggs, C. R., & Akos, P. (2016). The Promise of Character Education in Middle School: A Meta-Analysis. *Middle Grades Review*, 2(2), n2.
- Dilmaç, B. (1999). *İlköğretim öğrencilerine insani değerler eğitimi verilmesi ve ahlaki olgunluk ölçeği ile eğitimin sınanması*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Dilmaç, B., Bozgeyikli, H., & Çıkılı, Y. (2008). Öğretmen adaylarının değer algılarının farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 6(16), 69-91.
- Doak, J. (2009). *The effect of character education on emotional intelligence*. Unpublished doctoral dissertation, Marshall University, USA.
- Doğan, T., & Yavuz, K. (2020). Yetişkinlerde psikolojik sağlık, olumlu çocukluk deneyimleri ve algılanan mutluluk. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 12, 312-330.
- Doğanay, A., Seggie, F. N., & Caner, H. A. (2012). Değerler eğitiminde örnek bir proje: Avrupa değerler eğitimi projesi. *Uluslararası Eğitim Programları ve Öğretim Çalışmaları Dergisi*, 2(3), 73-86.
- Doğanay, S. (2019). Zorluklarla başa çıkma bağlamında bir model önerisi: Sabra yolculuğun beş hali. *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi (ÇÜİFD)*, 19(1), 286-307.
- Doğrukök, B., & Kurnaz, A. (2023). Öğretmen eğitiminde bir model: Sosyal bilgiler öğretmenlerine uygulanan mentor destekli farklılaştırma öğretmen eğitim modelinin özel yetenekli öğrencilerin becerileri üzerindeki etkilerinin incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 52(1), 577-600.
- Duckworth, A. (2016). *Grit: The power of passion and perseverance* (Vol. 234). New York, NY: Scribner.
- Duckworth, A. L., Peterson, C., Matthews, M. D., & Kelly, D. R. (2007). Grit: Perseverance and passion for long-term goals. *Journal of Personality and Social Psychology*, 92(6), 1087-1101.
- Duckworth, A., & Gross, J. J. (2014). Self-control and grit: Related but separable determinants of success. *Current Directions in Psychological Science*, 23(5), 319-325.

- Durlak, J. A., Weissberg, R. P., Dymnicki, A. B., Taylor, R. D., & Schellinger, K. B. (2011). The impact of enhancing students' social and emotional learning: A meta-analysis of school-based universal interventions. *Child Development*, 82(1), 405–432.
- Durualp, E. (2014). Examining adolescents' social emotional learning skills according to gender and class. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 26(2), 13-25. <http://dx.doi.org/10.9761/JASSS2326>.
- Dweck, C. S. (2006). *Mindset: The new psychology of success*. New York, NY: Random House.
- Edy, D. F., Nurmalitasari, F., Puspitasari, D. N., Ashgarie, R. I. A., & Nihayah, N. S. (2023). Who am I: The role of character strength in self-awareness emerging adulthood. *Jurnal Sains Psikologi*, 12(2), 294-301.
- Ekşi, H. (2003). Temel insanî değerlerin kazandırılmasında bir yaklaşım: Karakter eğitimi programları. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 1(1), 79-96.
- Elias, M. J. (2006). The connection between social-emotional learning and character education: Key issues and answers. In L. P. Nucci & D. Narvaez (Eds.), *Handbook of moral and character education* (pp. 223-242). New York: Routledge.
- England, T. F. (2009). *Character education and the perceived impact on student akademik achievement and in fazilitating a safe and effective learnin enviroment in California k-12 public schools*. Unpublished doctoral dissertation, University of La Verne, California, USA.
- Eranıl, A., & Demirkasımoğlu, N. İ. H. A. N. (2021). Ekolojik Sistem Kuramı Lensinden Türk Eğitim Politikasının Çoklu Katmanları. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(3).
- Erkal, C. (2015). *Hayat boyu öğrenme kapsamında Okullar Hayat Olsun Projesi'nin ilkokullarda uygulanişının incelenmesi (Konya ili örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri enstitüsü, Konya.

- Ersozlu, Z. N., & Kazu, H. (2011). İlköğretim beşinci sınıf sosyal bilgiler dersinde uygulanan yansıtıcı düşünmeyi geliştirme etkinliklerinin akademik başarıya etkisi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(1), 141-159.
- Ertürk, A. (2020). 2023 eğitim vizyonu: Sorunlara çare mi? *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 48, 321-345.
- Eyler, J., & Giles, D. E. (1999). *Where's the learning in service-learning?* San Francisco, CA: Jossey-Bass.
- Fidan, N. K. (2024). Sosyal bilgiler dersinde değerler eğitimi: nitel bir araştırma. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 6(3), 361-388.
- Freyer, D. A., Fredrick, W. C., & Klausmeier, H. J. (1969). *A schema for testing the level of concept mastery*. Madison, WI: Wisconsin Research and Development Center for Cognitive Learning.
- Gagné, F. (2004). Transforming gifts into talents: The DMGT as a developmental theory. *High Ability Studies*, 15(2), 119-147.
- Gagné, F. (2020). *Differentiating giftedness from talent: The DMGT perspective on talent development*. Routledge.
- Gagné, R. M. (1985). *The conditions of learning* (4th ed.). New York: Holt, Rinehart & Winston.
- García-Álvarez, D., Soler, M. J., Cobo-Rendón, R., & Hernández-Lalinde, J. (2023). Teacher professional development, character education, and well-being: multicomponent intervention based on positive psychology. *Sustainability*, 15(13), 9852.
- García-Álvarez, D., Soler, MJ, Cobo-Rendón, R. ve Hernández-Lalinde, J. (2023). Teacher professional development, character education, and well-being: multicomponent intervention based on positive psychology. *Sustainability*, 15(13), 9852.
- Gardner, R. C. (1983). Learning another language: A true social psychological experiment. *Journal of language and social psychology*, 2(2-3-4), 219-239.
- Garrison, J. W. (2014). Living as learning: John Dewey in the 21st century.

- Gaufberg, E. (2010). On courage. *Academic Medicine*, 85(5), 805.
<https://doi.org/10.1097/ACM.0b013e3181dbf7a5>.
- Gentile, D. A., & Gentile, J. R. (2008). Violent video games as exemplary teachers: A conceptual analysis. *Journal of Youth and Adolescence*, 37, 127-141.
- Gibson, K. L., & Landwehr-Brown, M. (2009). Moral development in preparing gifted students for global citizenship. *Morality, ethics, and gifted minds*, 301-312.
- Ginesar, Ö. (2022). *Sosyal bilgiler dersinde kanıt temelli öğrenmenin değerleri kazandırma ve akademik başarıdaki rolü: bir eylem araştırması*. Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Ginesar, Ö. (2023). Kanıt Temelli Etkinliklerle Akademik Başarıyı Geliştirmeye Yönelik Bir Eylem Araştırması. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 14(1), 597-630.
- Goleman, D. (2005). What people (still) get wrong about emotional intelligence. *Harvard Business Review Digital Articles*, 2-4.
- Gök, B. (2022). Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler dersi öğretim programlarının ölçme-değerlendirme ögesinin karşılaştırmalı olarak analizi: Singapur, Hong-Kong, Kanada ve Türkiye örneği. *e-Kafkas Journal of Educational Research*, 9(1), 148-170.
- Gökaydın, B. (2017). Üstün zekâlı bireylerin yaşadıkları sosyal ve duygusal sorunlara yönelik psikolog görüşlerinin belirlenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Yakın Doğu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Özel Eğitim Anabilim Dalı, Lefkoşa.
- Gökçek, M., Bayülken, A., & Bekdemir, Ş. (2007). Investigation of wind characteristics and wind energy potential in Kırklareli, Turkey. *Renewable Energy*, 32(10), 1739-1752.
- Greenberg, MT, Weissberg, RP, O'Brien, MU, Zins, JE, Fredericks, L., Resnik, H. ve Elias, MJ (2003). Koordineli sosyal, duygusal ve akademik öğrenme yoluyla okul tabanlı önleme ve gençlik gelişiminin geliştirilmesi. *Amerikan psikolog*, 58 (6-7), 466.

- Guide, C. A. S. E. L. (2013). Effective social and emotional learning programs. *Preschool and Elementary School Edition*.
- Guskey, T. R. (2002). Does it make a difference? Evaluating professional development. *Educational Leadership*, 59(6), 45-51.
- Güler, Z., Cabbar, B. G., Karamete, A., Gür, H., & Genç, C. B. (2023). 21. yy becerileri ölçeğinin Türk kültürüne uyarlanması. *Balıkesir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*.
- Günay, A. (2022). *Sosyal medya kişilik özelliklerini yansıtır mı? İnsan kaynakları perspektifinde Twitter üzerinden bir söylem analizi*. Eğitim Yayınevi.
- Günay, R. (2013). *İlköğretim 7. sınıf matematik dersinde etkinlik temelli öğretim içeriklerinin farklı düzenlenme biçimlerinin öğrenci başarısına etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.
- Gündoğdu, K., Saracaloğlu, A. S., Altay, B., Altın, M., Üstündağ, N., Eken, M., & Çengel, M. (2018). Aydın İli okullarında karakter eğitiminin incelenmesi. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9(2), 18-45.
- Güneş, A. (2018). Türkiye’de bilim sanat merkezleri. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 5(6), 185-193.
- Güneş, S. (2019). Sosyal bilgiler dersinde yaratıcı drama yöntemiyle tarihsel empati becerisinin kazandırılmasına yönelik etkinlik temelli bir eylem araştırması (Master's thesis, Bartın University (Turkey)).
- Halstead, J. M., & Taylor, M. J. (2000). Learning and teaching about values: A review of recent research. *Cambridge Journal of Education*, 30(2), 169-202.
- Handoko, S., & Sakti, S. A. (2023). Optimizing Classroom and Activity-Based Character Education: A Comprehensive Guide to Best Practices and Implementation Strategies in Early Childhood Education. *Golden Age: Jurnal Ilmiah Tumbuh Kembang Anak Usia Dini*, 8(2), 79-88.
- Harefa A. R., & Sitanggang N., (2024). Key Factors In Character Education. *International Journal Of Humanities Education and Social Sciences*, 3(4). <https://doi.org/10.55227/ijhess.v3i4.784>

- Hattie, J., & Gan, M. (2011). Instruction based on feedback. In R. E. Mayer & P. A. Alexander (Eds.), *Handbook of research on learning and instruction* (pp. 263-285). Routledge.
- Hauerwas, S. (1985). The family as a school for character. *Religious Education*, 80(2), 272-285. bu çalışmada ne sonuç var ne kanıtlamak istemiş.
- Haywood, H. C. (2013). What Is Cognitive Education? The View From 30,000 Feet. *Journal of Cognitive Education & Psychology*, 12(1).
- Heckman, J. J., & Kautz, T. (2013). *Fostering and Measuring Skills: Interventions That Improve Character and Cognition* (NBER Working Paper No. 19656).
- Herczog, M. (2010). Using the NCSS national curriculum standards for social studies: A framework for teaching, learning, and assessment to meet state social studies standards. *Social Education*, 74(4), 217-224.
- Hill, A., & Stewart, I. (1999). Character education in business schools: Pedagogical strategies. *Teaching Business Ethics*, 3, 179-193.
- Hill, B. (2017). Character education: The formation of virtues and dispositions in 21st-century students. *Journal of Character Education*, 13(1), 1–17.
- Hoge, J. D. (2002). Character education, citizenship education, and the social studies. *The Social Studies*, 93(3), 103-108.
- Huberman, M. (1985). What knowledge is of most worth to teachers? A knowledge-use perspective. *Teaching and Teacher Education*, 1, 251-262.
- Huffman, H. A. (1994). *Developing a character education program: one school district's experience*. Association for Supervision and Curriculum Development, 1250 N. Pitt Street, Alexandria, VA 22314 (Stock No. 1-94225: \$13.95).
- Huitt, W. (2004). Moral and character development. *Educational psychology interactive*, 110.
- Istiyono, E., Kartowagiran, B., Retnawati, H., Cahyo Adi Kistoro, H., & Putranta, H. (2021). Effective Teachers' Personality in Strengthening Character Education. *International Journal of Evaluation and Research in Education*, 10(2), 512-521.

- Işık, E., & Metin, E. N. (2020). Üstün yeteneğin güçlükleriyle baş etmede aileye düşen sorumluluklar [The responsibilities of gifted children parents' in coping with the challenges of giftedness]. *Çocuk ve Medeniyet Dergisi*, 5(10), 297-317. <https://doi.org/10.47646/CMD.2020.212>
- İlter, İ. (2014). Kelime öğretiminde grafik düzenleyicileri (Frayer modeli örneği). *Electronic Turkish Studies*, 9(3), 755-770.
- İnaltun, H., & Ateş, S. (2018). Fen Bilimleri eğitiminde biçimlendirici değerlendirme: Literatür taraması. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 38(2), 567-612.
- Johnsen, S. K. (2021). Definitions, models, and characteristics of gifted students. In *Identifying gifted students* (pp. 1-32). Routledge.
- Johnson, C. S. (2009). Ties that bind: The interplay between character education, the social studies, and citizenship development. *Curriculum and Teaching Dialogue*, 11(1/2), 259.
- Johnson, D. W., & Johnson, R. T. (1987). *Learning together and alone: Cooperative, competitive, and individualistic learning*. Prentice-Hall, Inc.
- Karatay, H. (2011). Değerler eğitimi öğretimi yaklaşımları. *Turkish Studies*, 6(1), 1399-1416.
- Jolls, T. (2008). The impact of technology on character education. *USA [United States of America]: Center for Media Literacy*. Available online also at: <http://www.medialit.org/sites/default/files> [accessed in Serang City, Indonesia: April 15, 2017].
- Just, M. A., & Carpenter, P. A. (1992). A capacity theory of comprehension: Individual differences in working memory. *Psychological Review*, 99(1), 122-149.
- Kanunu, M. E. T. (1973). Kanun No: 1739. *Kabul Tarihi*, 14(06).
- Karakaş-Özgür, N., & Şahin, S. (2017). Sosyal bilgiler dersinde sınıf dışı etkinliklerin öğrenci başarısına etkisi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(3), 324-347.
- Karataş, İ. H. (2024). Türkiye yüzyılı maarif modeli hakkında. *Alanyazın*, 5(1), 6-11.

- Karatay, H. (2011). Karakter eğitiminde edebi eserlerin kullanımı. *Turkish Studies International Periodical For The Languages, terature and History of Turkish or Turkic*, 6(1), 1439-1454.
- Kartel, O., & Tortop, H. S. (2019). Üstün yetenekli ve normal öğrencilerin benlik saygısı ve bağlanma düzeyleri. *Journal of Gifted Education and Creativity*, 6(2), 167-177.
- Katılmış, A. (2010). *Sosyal bilgiler derslerindeki bazı değerlerin kazandırılmasına yönelik bir karakter eğitimi programının geliştirilmesi*. Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Katilmis, A., Eksi, H., & Ozturk, C. (2011). Efficiency of Social Studies Integrated Character Education Program. *Educational Sciences: Theory and Practice*, 11(2), 854-859.
- Kaya, A., Macit, Z. B., & Siyez, D. M. (2012). Bir ilköğretim okulu psikolojik danışma ve rehberlik servisine yapılan başvuruların incelenmesi. *İlköğretim Online*, 11(4), 1087-1100.
- Kaya, M. (2013). Platon'un ruh kuramı. *Afyon Kocatepe University Journal of Social Sciences/Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(1), 21-30.
- Kayan, M. F. (2022). Yükselen Bir Değer: Karakter Eğitimi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15(40), 256-280.
- Kim, S., & Shin, D. (2019). Exploring the Possibilities of Character Education in Various Interaction-based Mentor Program: Focusing on. *Journal of the Korean Association for Science Education*, 39(1), 13-33.
- King, P. M. (1997). Character education: An ethical dilemma. *Educational Leadership*, 55(2), 79-83.
- Kiroğlu, H. (2009). Karakter eğitimi yaklaşımlarına eleştiriler (Master's thesis, Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Kirschenbaum, H. (2000). From values clarification to character education: A personal journey. *The Journal of humanistic counseling, education and development*, 39(1), 4-20.

- Klaassen, C. (2012). Just a Teacher or also a Moral Example?. In *Changes in Teachers' Moral Role* (pp. 13-29). Brill.
- Knoff, H. M. (2005). Character Education vs. Social Skills Training: Comparing Constructs vs. Behavior. Project ACHIEVE Press.
- Koehler, J., Pierrakos, O., Lamb, M., Demaske, A., Santos, C., Gross, M. D., & Brown, D. F. (2020, June). What can we learn from character education? A literature review of four prominent virtues in engineering education. In *2020 ASEE Virtual Annual Conference Content Access*.
- Kohlberg, L. (1963). Moral development and identification. In H. W. Stevenson, J. Kagan, & C. S. Spiker (Eds.), *Child psychology: The sixty-second yearbook of the National Society for the Study of Education, Part 1* (pp. 277-332). Chicago, IL: University of Chicago Press.
- Kohlberg, L. (1981). *The philosophy of moral development: Moral stages and the idea of justice*. New York: Harper & Row.
- Kohn, A. (1997). How not to teach values: A critical look at character education. *Phi Delta Kappan*, 78, 428-439.
- Komblum, J. (2011). *Sociology in a changing world* (9th ed.). Belmont, CA: Wadsworth.
- Korkmaz, R. (2019). *Karakter eğitimi açısından İbrahim Ünsal'ın tarihi romanlarının incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Korkut, Ş. (2017). *Üstün yetenekli öğrencilerin eğitiminde bütünleştirilmiş müfredat modeline göre farklılaştırılmış sosyal bilgiler öğretimi*. Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Kovancı, M. S., & Hiçdurmaz, D. (2021). Ahlaki cesaret: tanımı, ahlaki sıkıntı ve ahlaki duyarlılık ile ilişkisi ve geliştirilmesi. *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 11(1), 96-102.
- Köksal, M. S., Göğsu, D., & Akkaya, G. (2017). Türkiye’de Özel Yeteneklilere Neyi, Nasıl Öğretmeli ve Öğrenmeyi Nasıl Değerlendirmeli?: Bir Paydaşlar Görüşü Çalışması. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2017(9), 190-203.

- Köse, T. Ç. (2015). Character education of adolescents: A case study of a research center Ergenler İçin Karakter Eğitimi: Bir Araştırma Merkezine İlişkin Durum Çalışması. *Eğitim ve Bilim*, 40(179), 295-306.
- Kraft, M. A., & Papay, J. P. (2014). Can professional environments in schools promote teacher development? Explaining heterogeneity in returns to teaching experience. *Educational Evaluation and Policy Analysis*, 36(4), 476-500.
- Kristjánsson, K. (2016). Flourishing as the aim of education: Towards an extended, ‘enchanted’ Aristotelian account. *Oxford Review of Education*, 42(6), 707-720.
- Kurniasaih, E. R., Suliyem, S., & Wulandari, S. (2014). Teacher strategies in character education development in kindergarten. *Indonesian Journal Of Early Childhood Education Studies*, 3(2), 94-101.
- Küpcü, A. R. (2012). Etkinlik temelli öğretim yaklaşımının ortaokul öğrencilerinin orantısız problemleri çözme başarısına etkisi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(3), 175-206.
- Lapsley, D. K., & Narvaez, D. (2006). Character education. *Handbook of child psychology*, 4(1), 696-749.
- Leipold, B., & Greve, W. (2009). Resilience: A conceptual bridge between coping and development. *European Psychologist*, 14(1), 40-50.
- Leming, J. S. (1997). Whither goes character education? Objectives, pedagogy, and research in education programs. *Journal of Education*, 179(2), 11-34.
- Levent, A. F., & Baş-Doğın, Ş. (2022). Üstün yetenekli öğrencilerin karakter gelişimleri ve karakter eğitime ilişkin öğretmen görüşleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 23(4), 911-930.
- Lickona, T. (1991). *Educating for character: How our schools can teach respect and responsibility*. New York: Bantam.
- Lickona, T. (1997). The Teacher’s Role in Character Education. *Journal of Education*, 179(2), 63-80.

- Lickona, T., Schaps, E., & Lewis, C. (2007). CEP's Eleven Principles of Effective Character Education. Character Education Partnership.
- Lovat, T. (2013). Values education. In *The Routledge companion to education* (pp. 380-387). Routledge.
- Luthar, S., Cicchetti, D. ve Becker, B. (2000). The construct of resilience: A critical evaluation and guidelines for future work. *Child Development*, 71(3), 543-562.
- Manson, G. (1971). *Social studies curriculum guidelines*.
<https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED055066.pdf>
- Marini, M., Livi, S., Cecalupo, A., Scarci, F., Santini, F., Parisse, C., & Benvenuto, G. (2023). "I feel good with my teachers". The effects of positive teacher-student relationship on students' self-esteem and perceptions about their future. *Psychology Hub*, 40(1), 63-72.
- Maryland, M. (1972). *The Educational of the Gifted and Talented*. (Vol:1). Washington D.C. Government Printing Office. U.S. Commissioner of Education.
- Masten, A. S. (2001). Ordinary magic: Resilience processes in development. *American psychologist*, 56(3), 227.
- Matula, L. L. (2004). Character education and social-emotional learning: Why we must teach the whole child. *MindOh! Content development team*.
- Mayer, R. E. (2013). *Learning and instruction* (6th ed.). Upper Saddle River, NJ: Pearson Education.
- MEB, 4306 sayılı Kanun, 18.08.1997 tarih ve 23084 sayılı resmi gazetede yayımlanmıştır.Sayısı:23084
<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=4306&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>
- MEB, B. Y. (2015). *Bilim ve sanat merkezi yönergesi*. TC Milli Eğitim Bakanlığı.
- MEB. (2005). *İlköğretim 1-5. sınıf programları tanıtım el kitabı*. Ankara: T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Eğitim Öğretim ve Program Dairesi Başkanlığı.

- Meece, J. L., & Painter, J. (2012). Gender, self-regulation, and motivation. In S. P. Christenson, A. L. Reschly, & C. Wylie (Eds.), *Motivation and self-regulated learning* (pp. 339-367). Routledge.
- Miles ve Huberman, 1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. Thousand Oaks: Sage Publications.
- Miller, A. (1987). Cognitive styles: An integrated model. *Educational Psychology*, 7(4), 251-268.
- Miller, W. I. (2002). *The mystery of courage*. Harvard University Press.
- Mills, C. J. (2003). Characteristics of effective teachers of gifted students: Teacher background and personality styles of students. *Gifted Child Quarterly*, 47(4), 272-281.
- Milson, A. J. (2003). Teachers'sense of efficacy for the formation of students'character. *Journal of Character Education*, 1(2), 89-106.
- Milson, A. J., & Mehlig, L. M. (2002). Elementary school teachers' sense of efficacy for character education. *Journal of Educational Research*, 95(1), 47-53.
- Mocanu, C., & Bradea, I. A. (2015). Understanding and developing character skills: short literature review. *ICERI2015 Proceedings*, 1809-1816. National Bureau of Economic Research. https://www.nber.org/system/files/working_papers/w19656/w19656.pdf
- Morable, L. (2000). Using active learning techniques. *Exclusive opyright is retained by the US Department of Education, the Texas Higher education Coordinating Board, and Richland College*.
- Myers, C. B., Adler, S., Brandhorst, A., Dougan, A. M., Dumas, W., Huffman, L., ... & Theisen, R. (2006). *National standards for social studies teachers*. National Council for the Social Studies.
- Nash, R. J. (1997). *Answering the" Virtuecrats": A Moral Conversation on Character Education*. *Advances in Contemporary Educational Thought Series, Volume 21*. Teachers College Press, Teachers College, Columbia University, 1234 Amsterdam Avenue, New York, NY 10027.

- Nedir, D. (2022). Değerler eğitimi ve sosyal bilgiler. *Eğitim Bilimleri Alanında Uluslararası Araştırmalar XIV*, 5.
- Neihart, M., & Betts, G. (2010). Revised profiles of the gifted and talented. *Recuperado de Talent Stimularen: <http://talentstimularen.nl>*.
- Neihart, M., & Tan, L. S. (2016). Gifted education in Singapore. In S. Y. Phua (Ed.), *Gifted education in Asia: Problems and prospects* (pp. 77-96). Routledge.
- Nelson, J. L. (2001). Defining social studies. *Critical issues in social studies research for the 21st century*, 1, 15-38.
- Neslitürk, S., & Deniz, M. E. (2014). Sosyal beceri geliştirme sistemi aile formu'nun türk kültürüne uyarlanması: güvenirlilik ve geçerlik çalışması. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(26), 139-149.
- Newman, T. (2005). Limits to the Concept of Resilience. *Child Rights and Resilience (Geneva: International Catholic Child Bureau, 2007)*.
- Nicol, D. J., & Macfarlane-Dick, D. (2006). Formative assessment and self-regulated learning: A model and seven principles of good feedback practice. *Studies in Higher Education*, 31(2), 199-218.
- Niemiec, R. M. (2018). Character strengths interventions: A field guide for practitioners. Hogrefe Publishing GmbH.
- Njui, H. W. (2017). Education Reforms Towards 21st Century Skills: Integrating Character Education in Teacher Education Curriculum. *European Journal of Education Studies*.
- Noddings, N. (2005). *The challenge to care in schools: An alternative approach to education*. New York: Teachers College Press.
- Noddings, N. (2005). *Educating citizens for global awareness*. Teachers College Press.
- Norrish, J. M., Williams, P., O'Connor, M., & Robinson, J. (2013). An applied framework for positive education. *International Journal of Wellbeing*, 3(2), 147-161.

- Nucci, L. (2024). Promoting Moral Wellness and the Capacity for Social Justice. *Handbook of Moral and Character Education*.
- Nurhayati, S. (2018). The prevention strategies needed to avoid the negative impacts of using social media and a humanistic approach to character education. In *Character Education for 21st Century Global Citizens* (pp. 225-229). Routledge.
- Okutan, M. (2010). Türk Eğitim Sistemi'nde demokrasi eğitimi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 7(1), 938-946.
- Olkun, S., & Uçar, Z. (2006). *İlköğretimde matematik öğretimine çağdaş yaklaşımlar: Yeni ilköğretim programları ve öğretmen yeterlilikleri ışığında*. Ankara: Ekinoks Eğitim Danışmanlık.
- Orkun, M. A., & Bayırlı, A. (2019). Öğrenme stratejileri ve öğretimi. Maarif Mehreri Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi (MM-IJSAHS), 2(1), 64-74.
- Öcal, H. A. (2012). *Etkinlik temelli öğretimin uygulanmasına ilişkin öğretmen görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi. Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- Ökmen, B., Şahin, Ş., & Kılıç, A. (2022). Proje tabanlı karakter ve değerler eğitimi dersinin öğrencilerin bilgi, beceri, değer ve tutumlarına etkisi. *Milli Eğitim Dergisi*, 51(236), 2947-2968.
- Özdemir, D. (2006). *Sosyal bilgiler dersinin düşünme becerilerini kazandırma düzeyine ilişkin öğretmen görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Özdemir, M. Ç. (2007). Toplumsal değişme karşısında aile ve okul. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(2), 185-20.
- Öztürk, C. (2006). Sosyal Bilgiler: Toplumsal Yaşama Disiplinlerarası Bir Bakış, Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi (Edit. Cemil Öztürk), Pegem A yay. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.
- ÖztürkPalaÖzgün, M. (2019). *Sosyal bilgilerde bilgi okuryazarlığı: Öğrenci görüşlerine yönelik bir durum çalışması*. Yüksek Lisans Tezi, Bolu Abant İzzet Baysal

- Pala, A. (2011). Karakter eğitime ihtiyaç. *Uluslararası sosyal bilimler ve beşeri bilimler dergisi* , 3 (2), 23-32.
- Pamuk, A. (2007). Karakter eğitimi ve sosyal bilgiler öğretimi, I. *Ulusal İlköğretim Kongresi (sözlü bildiri)*, Hacettepe Üniversitesi. Ankara. *Trakya Eğitim Dergisi*, 10(1), 112-126.
- Panov, V. I. (2002). Gifted children: Identification, teaching, and development. *Russian Education & Society*, 44(10), 52-80.
- Parker, W., & Jarolimek, J. (1984). Citizenship and the critical role of the social studies. NCSS Bulletin No. 72. SSEC Publications, 855 Broadway, Boulder, CO 80302 or National Council for the Social Studies, 3501 Newark Street, NW, Washington, DC 20016.
- Pattaro, C. (2016). Character education: Themes and researches. An academic literature review. *Italian Journal of Sociology of Education*, 8(1), 6-30.
- Paul, R., & Elder, L. (2006). Critical thinking: The nature of critical and creative thought. *Journal of Developmental Education*, 30(2), 34-35.
- Pehlivan, H., & Demirel, Ö. (2022). Örnek olay ve oyun yoluyla öğretimin sosyal bilgiler dersinde öğrenme düzeyine etkisi. *Trakya Eğitim Dergisi*, 12(3), 1923-1932.
- Peterson, C., & Park, N. (2006). Character strengths in organizations. *Journal of Organizational Behavior*, 27(8), 1149-1154.
- Peterson, J. S., & Moon, S. M. (2008). Counseling the gifted. In *Handbook of giftedness in children: Psychoeducational theory, research, and best practices* (pp. 223-245). Boston, MA: Springer US.
- Petscher, Y. (2010). A meta-analysis of the relationship between student attitudes towards reading and achievement in reading. *Journal of research in reading*, 33(4), 335-355.
- Piaget, J. (1952). The origins of intelligence in children. International University Press.

- Pike, M. A. (2007). Values and visibility: the implementation and assessment of citizenship education in schools. *Educational Review*, 59(2), 215–229. <https://doi.org/10.1080/00131910701255020>.
- Pintrich, P. R. (2000). The role of orientation in self-regulated learning. In M. Boekaerts, P. R. Pintrich, & M. Zeidner (Eds.), *Handbook of self-regulation* (pp. 13-39). San Diego, CA: Academic Press.
- Poffenberger, A. T., & Carpenter, F. L. (1924). Character Traits in School Success. *Journal of Experimental Psychology*, 7(1), 67.
- Primm, C. L. (1998). Effects of character education on character-related behaviors of elementary students. Truman State University.
- Pury, C. L., & Lopez, S. J. (2010). The psychology of courage: modern research on an ancient virtue. American Psychological Association.
- Putman, D. (2001). The emotions of courage. *Journal of Social Philosophy*, 32(4), 463-470.
- Putri, N. P. J. E., Artini, L. P., & Wahyuni, L. G. E. (2020). EFL teachers' perception and strategies for integrating character education into the lesson. *Jurnal Pendidikan Dan Pengajaran*, 53(1), 1.
- Qadeer, A., & Hussain, M. (2024). Factors influencing character building of learners at secondary level. *Journal of Excellence in Social Sciences*, 3(1), 62-73.
- Rayneri, L. J., Gerber, B. L., & Wiley, L. P. (2003). Gifted achievers and gifted underachievers: The impact of learning style preferences in the classroom. *Journal of secondary gifted education*, 14(4), 197-204.
- Reingold, M. (2021). Meaningful zoom Israel education: A 2020 coronavirus case study on emotionally engaging Israel learning. *Journal of Jewish Education*, 87(4), 417-443.
- Renzulli, J. S. (1978). What makes giftedness? Reexamining a definition. *Phi Delta Kappan*, 60(3), 180-184.

- Renzulli, J. S. (2002). The schoolwide enrichment model: A comprehensive plan for educational excellence. In J. Renzulli (Ed.), *Creating a schoolwide enrichment program* (pp. 27-52). Creative Learning Press.
- Renzulli, J. S. (2005). The three-ring conception of giftedness: A developmental model for promoting creative productivity. In R. Sternberg & J. Davidson (Eds.), *Conceptions of giftedness* (2nd ed., pp. 246-279). Cambridge University Press.
- Renzulli, J., Reis, S., & Shaughnessy, M. F. (2014). A reflective conversation with Joe Renzulli and Sally Reis: About the Renzulli learning system. *Gifted Education International*, 30(1), 24-32.
- Revell, L., & Arthur, J. (2007). Character education in schools and the education of teachers. *Journal of Moral Education*, 36(1), 79-92.
- Richardson, R. C., Tolson, H., Huang, T. Y., & Lee, Y. H. (2009). Character education: Lessons for teaching social and emotional competence. *Children & Schools*, 31(2), 71-78.
- Rosenberg, D. (2003). *Dünya mitolojisi: Büyük destan ve söylenceler antolojisi*. K. Akten (Çev.), İstanbul: İmge Kitabevi.
- Rothbart, M. K., & Bates, J. E. (2006). Temperament. In N. Eisenberg (Ed.), *Handbook of child psychology* (6th ed., Vol. 3, pp. 99-166). Wiley.
- Runco, M. A. (2010). *Creativity: Theories and themes: Research, development, and practice*. San Diego, CA: Academic Press.
- Runco, M. A. (2010). Divergent thinking, creativity, and ideation. In J. C. Kaufman & R. J. Sternberg (Eds.), *The Cambridge handbook of creativity* (pp. 413-446). Cambridge University Press.
- Ryan, K., & Bohlin, K. E. (1999). *Building character in schools: Practical ways to bring moral instruction to life*. San Francisco, CA: Jossey-Bass.
- Ryan, Richard M., Curren, Randall and Deci, Edward L. (2013) ‘What humans need: flourishing in Aristotelian philosophy and Self-Determination Theory’, in Alan S. Waterman (ed) *The Best Within Us: Positive Psychology Perspectives on Eudaimonia*, Washington, DC: American Psychological Association, 57–75.

- Safran, M. (2008). Sosyal bilgiler öğretimine bakış. In B. Tay & A. Öcal (Eds.), *Özel öğretim yöntemleriyle sosyal bilgiler öğretimi* (pp. 1-19). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Safranlı, A., & Metin, N. (2012). Social-emotional problems observed in gifted children. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences*, 45(1), 139-164.
- Sak, U. (2008). Üstün zekâlı öğrenciler. In İ. H. Diken (Ed.), *Özel eğitime gereksinimi olan öğrenciler ve özel eğitim* (pp. 501-528). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Sak, U. (2011). Üstün yetenekliler eğitim programları modeli (ÜYEP) ve sosyal geçerliği. *Eğitim ve Bilim*, 36(161), 31-45.
- Schunk, D. H., & Zimmerman, B. J. (Eds.). (2008). *Motivation and self-regulated learning: Theory, research, and applications*. Routledge.
- Schwartz, S. H. (1992). Universals in the content and structure of values: Theoretical advances and empirical tests in 20 countries. In M. Zanna (Ed.), *Advances in experimental social psychology* (Vol. 25, pp. 1-65). New York: Academic Press.
- Seider, S., Soutter, M., & Clark, S. (2016). The role of character and character education in fostering student success at school. In *Handbook of Social Influences in School Contexts* (pp. 293-311). Routledge.
- Seligman, M. E., & Csikszentmihalyi, M. (2000). Positive psychology: An introduction (Vol. 55, No. 1, p. 5). American Psychological Association.
- Shepard, L. A. (2005). Linking formative assessment to scaffolding. *Educational leadership*, 63(3), 66-70.
- Shumer, R., Lam, C., & Laabs, B. (2012). Ensuring good character and civic education: Connecting through service learning. *Asia Pacific Journal of Education*, 32(4), 430-440.
- Sırrı, V. (2015). Karakter eğitimi: Dün, bugün ve yarın. *Journal of History, Culture & Art Research/Tarih Kültür ve Sanat Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 121-144.

- Silverman, D. (2013). A very short, fairly interesting and reasonably cheap book about qualitative research.
- Silverman, L. K. (1993). *Counseling the gifted and talented*. Love Publishing Co., 1777 South Bellaire St., Denver, CO 80222.
- Smith, B. H. (2013). School-based character education in the United States. *Childhood Education*, 89(6), 350-355.
- Snow, R. E. (1986). Individual differences and the design of educational programs. *American Psychologist*, 41(10), 1029.
- Sop, A. ve Bişkin, S. Ö. (2021). Erken yıllarda karakter güçleri: Öğretmenlerin farkındalığı ve uygulamaları. *Öğretmen Eğitimi ve Eğitimciler Dergisi*, 10 (2), 227-253.
- Stern, G. G., Stein, M. I., & Bloom, B. S. (1956). Methods in personality assessment.
- Sternberg, R. J., & Lubart, T. I. (1999). The concept of creativity: Prospects and paradigms. In R. J. Sternberg (Ed.), *Handbook of creativity* (pp. 3-15). Cambridge, UK: Cambridge University Press.
- Stevenson, H. W. (1991). Japanese elementary school education. *The Elementary School Journal*, 92(1), 109-120.
- Stoeger, H., & Ziegler, A. (2005). Evaluation of an elementary classroom self-regulated learning program for gifted mathematics underachievers. *International Education Journal*, 6(2), 261-271.
- Stoeger, H., & Ziegler, A. (2010). Do pupils with differing cognitive abilities benefit similarly from a self-regulated learning training program? *Gifted Education International*, 26(1), 110-123.
- Strømsø, H. I., Bråten, I., & Britt, M. A. (2010). Reading multiple texts about climate change: The relationship between memory for sources and text comprehension. *Learning and Instruction*, 20(3), 192-204.

- Subotnik, R. F., Olszewski-Kubilius, P., & Worrell, F. C. (2011). Rethinking giftedness and gifted education: A proposed direction forward based on psychological science. *Psychological science in the public interest*, 12(1), 3-54.
- Surikova, S., & Sidorova, A. (2023). On a pathway towards a holistic approach to virtue education: A case of the e-TAP curriculum. *Human, technologies and quality of education*.
- Şahan, H. H. (2000). *Sosyal bilgiler dersinin bilimsel davranışları kazandırma yönünden öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Rezi, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- Şahin, T., & Katılmış, A. (2016). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının değerler eğitimi öz-yeterlilikleri. *Alan Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 1-16.
- Tarhan, M., Kılıç, F., & Solak, M. (2016). Altın Yaprak Dergisi (1925): Ahmet İzzet ve Mehmet Zekâi Bey'in kaleminden "Terbiye Notları". *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(4), 1795-1812.
- Tashakkori, A. & Teddlie, C. (2010). *Sage Handbook Of Mixed Methods in Social & Behavioral Research* (2nd Ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Taş, A. M., & Özkaral, T. (2015). Sosyal bilgiler 4-5. sınıf programı ve ders kitaplarının yer temelli eğitim yaklaşımına göre değerlendirilmesi. *Bartın University Journal of Faculty of Education*, 4(1), 32-43.
- Temur, S. (2023). Sosyal bilgiler ders kitaplarında çalışma yapraklarının kullanımı. *International Journal of New Approaches in Social Studies*, 7(1), 15-47.
- Theall, M., & Franklin, J. L. (2010). Assessing teaching practices and effectiveness for formative purposes. In K. J. Gillespie & D. L. Robertson (Eds.), *A guide to faculty development* (2nd ed., pp. 151-168). San Francisco, CA: Jossey-Bass.
- Tisdell, E. J., Merriam, S. B., & Stuckey-Peyrot, H. L. (2025). *Qualitative research: A guide to design and implementation*. John Wiley & Sons.
- Tomlinson, C. A. (2001). *How to differentiate instruction in mixed-ability classrooms*. ASCD.

- Topping, K. J., & Trickey, S. (2007). Collaborative philosophical inquiry for schoolchildren: Cognitive gains at 2-year follow-up. *British Journal of Educational Psychology*, 77(4), 787-796.
- Trumbull, E., & Lash, A. (2013). Understanding formative assessment: Insights from learning theory and measurement theory. San Francisco, CA: WestEd.
- Turan, İ. (2014). Karakter eğitimi: Amerika örneği. *Marife Dini Araştırmalar Dergisi*, 14(1), 25-45. <https://www.academia.edu/32618665>
- Türk Dil Kurumu (TDK). (2019). *Türkçe sözlük*. Ankara: TDK Yayınları.
- Usher, E. L., Li, C. R., Butz, A. R., & Rojas, J. P. (2019). Perseverant grit and self-efficacy: Are both essential for children's academic success? *Journal of Educational Psychology*, 111(5), 877-889. 33.
- Uzun, A. (2006). Üstün veya özel yetenekli öğrencilerin sosyal bilgiler dersine ilişkin tutumları ile akademik başarıları arasındaki ilişki. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Üstünyer, F. (2009). *Karakter eğitimi ile ilgili eğitimcilerin görüşleri üzerine nitel bir araştırma*. Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Van Tassel-Baska, J. (2010). The history of urban gifted education. *Gifted Child Today*, 33(4), 18-27.
- Vladut, A., Vialle, W., & Ziegler, A. (2016). Two studies of the empirical basis of two learning resource-oriented motivational strategies for gifted educators. *High Ability Studies*, 27(1), 39-60.
- Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in society: The development of higher psychological processes*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Walker, D. I., Roberts, M., & Kristjánsson, K. (2015). Towards a new era of character education in theory and practice. *Educational Review*, 67(1), 79-96.
- Weissberg, R. P., & Cascarino, J. (2013). Academic learning+ social-emotional learning= national priority. *Phi Delta Kappan*, 95(2), 8-13.

- Wentzel, K. R. (1998). Social relationships and motivation in middle school: The role of parents, teachers, and peers. *Journal of Educational Psychology*, 90(2), 202-209.
- White, S. (2020). Once were teachers? Australian teacher education policy and shifting boundaries for teacher educators. In *Teacher educators as teachers and as researchers* (pp. 19-30). Routledge.
- Wiggin, J. G. (2007). Reversing the perceived moral decline in American schools: A Critical Literature Review of America's attempt at character education. *Virginia: The College of William and Mary*. [http://www. wm. edu/education/599/05Projects/Whitley_599. pdf](http://www.wm.edu/education/599/05Projects/Whitley_599.pdf).
- Wiggins, G. (1998). *Educative assessment: Designing assessments to inform and improve student practice*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Williams, M. M. (2000). Models of character education: Perspectives and developmental issues. *The Journal of Humanistic Counseling, Education and Development*, 39(1), 32-40.
- Williams, P. A. (2023). Courage and Teaching. *The Centre for the Study of English Language Teaching JOURNAL*, 11, 1-22.
- Winton, S. (2008). The appeal(s) of character education in threatening times: Caring and critical democratic responses. *Comparative Education*, 44(3), 305-316.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, G. (2007). *İlköğretim düzeyinde bir karakter eğitimi programı model önerisi ve uygulanabilirliği*. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yıldırım, G. (2010). *7. sınıf sosyal bilgiler öğretim programı ölçme ve değerlendirme boyutunun etkililiği üzerine bir eylem araştırması*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Yılmaz, F. (2017). Karakter Eğitimi ve Karakter Eğitimi Programları. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 12 (1), 234-257.

- Yılmaz, S., & Ceylan, T. (2020). Sosyal bilgiler derslerinde drama yöntemiyle öğretimin sosyal beceri, empatik beceri ve akademik başarıya etkisi. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(30), 385-412.
- Yiğittir, S., & Bal, M. S. (2013). Sosyal bilgiler dersinde karakter eğitimi. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(2), 239-260.
- Yong, F. L., Tan, N., Albert, F., & Chuah, F.(2024). Academic Writing among Students Who Are Gifted: Issues, Challenges, and Recommendations.
- Yorulmaz, B. (2018). *Ailede değerler eğitimi*. İstanbul: ERKAM Yayın San. AŞ.
- Yüksel, S. (2005). Örtük programın eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik meslek derslerine yönelik düşüncelerindeki etkisi, Uludağ Üniversitesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü örneği. 14. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresinde sunulmuş bildiri, Pamukkale Üniversitesi, Denizli.
- Zengin, Y. (2003). The impact of teacher self-efficacy on student engagement. *Educational Studies*, 29(3), 275-293.
- Ziegler, A., Stoeger, H., Vialle, W., & Wimmer, B. (2012). Diagnosis of self-regulated learning profiles. *Australasian Journal of Gifted Education*, 21(2), 62-74.
- Zimmerman, B. J. (1989). A social cognitive view of self-regulated academic learning. *Journal of Educational Psychology*, 81(3), 329-339.
- Zimmerman, B. J. (2000). *Attaining self-regulation: A social cognitive perspective*. In M. Boekaerts, P. R. Pintrich, & M. Zeidner (Eds.), *Handbook of self-regulation* (pp. 13-39). San Diego, CA: Academic Press.

EKLER

Bu bölümde, karakter eğitimlerinde kullanılan plan, etkinlik, değerlendirme araçları ve uygulama süreçlerini destekleyen fotoğraflar yer almaktadır. Ekler, karakter eğitiminin etkin bir şekilde uygulanmasına yönelik hazırlanan öğretim planlarının yanı sıra, öğretmenlerin ve öğrencilerin etkinliklere katılımını belgeleyen görselleri de içermektedir. Ayrıca, öğrenci performansını değerlendirmek için kullanılan araçlar ve yöntemler hakkında bilgi sunulmaktadır. Bu ekler, araştırmanın pratiğe dökülmesi ve öğretim süreçlerinin daha iyi anlaşılması açısından önemli bir kaynak oluşturmaktadır.

EK 1 ÖRNEK DERS PLANI 1

Ders: Sosyal Bilgiler

Sınıf: 4. Sınıf (Özel Yetenekliler)

Süre: 40 + 40 Dakika

Ünite Adı: 1. Ünite

Öğrenme Alanı: Birey ve Toplum

Kazanımlar: SB.4.1.2: Yaşamına ilişkin belli başlı olayları kronolojik sıraya koyar.

Karakter Eğitimi Kazanımları:

1. Gelişim odaklı düşünme becerisini edinir.
2. Gelişimin sürekliliğini ve zamanla ilişkisini anlar.
3. Hayatındaki gelişim evrelerini tarihsel çıkarımlarla sıraya koyar.
4. Küçük yaştan itibaren kendisinin başarılarının farkına varır.
5. Dayanıklılık, cesaret ve azimle başarabileceklerinin farkına varır.

Öğrenme-Öğretme Yöntem ve Teknikleri:

1. Anlatım
2. Kronolojik sıralama
3. Yazma
4. Soru-Cevap
5. Rol Yapma
6. Beyin Fırtınası

Kullanılan Eğitim Teknikleri, Araç ve Gereçler:

1. Geçmişteki aile fotoğrafları
2. Aile bireylerinin beyanları
3. Defter ve kalem
4. Akıllı tahta (Storyboard yazılımı)

Ders Alanı:

- BİLSEM Sosyal Bilgiler Dersi

Öğrenme-Öğretme Süreci

Konu: Dayanıklılık, Cesaret ve Azim Üzerine Kronoloji

1. Giriş (10 Dakika):

- Öğrencilere dayanıklılık, cesaret ve azim kavramları kısa bir drama yapılarak tanıtılır. Drama, bu kavramları örneklendiren olaylar üzerinden canlandırılır.

• Drama bittikten sonra, öğretmen öğrencilere sorar: “Sizce bu kavramlar nasıl bir yaşam deneyimi sunuyor?”
2. Kronolojik Sıralama Çalışması (20 Dakika): • Öğrenciler, ailelerinden aldıkları bilgiler ve kendi hatıraları doğrultusunda hayatlarındaki önemli olayları düşünerek bir zaman çizelgesi oluşturur. • Zaman çizelgesinde şu sorulara odaklanılır: • Hangi olaylar hayatınızdaki en önemli dönüm noktalarıdır? • Bu olaylarda cesaret, azim veya dayanıklılık göstermek zorunda kaldınız mı? • Her öğrenci, oluşturduğu zaman çizelgesini defterine çizer ve sıralar.
3. Grup Çalışması (15 Dakika): • Öğrenciler gruplara ayrılır ve kendi yaşam çizelgelerindeki önemli olayları arkadaşlarıyla paylaşır. • Gruplar, kendi çizelgelerindeki dayanıklılık, cesaret ve azim ile ilgili örnekleri tartışır. Örn: “Bir sorunu çözmek için hangi becerilerden yararlandınız?” • Bu paylaşım, öğrenciler arasında farkındalık geliştirmeye ve birbirlerinden ilham almalarına olanak tanır.
4. Sınıf İçi Sunum ve Geri Bildirim (15 Dakika): • Her grup, zaman çizelgelerindeki bir olayı seçerek sınıfın geri kalanıyla paylaşır. • Öğretmen, öğrencilerin cesaret, azim ve dayanıklılık becerilerini nasıl geliştirdiklerini analiz eder ve geri bildirimlerde bulunur.
5. Değerlendirme (10 Dakika): • Öğrencilere, zaman çizelgelerini gözden geçirip, kronolojik sıralamayı ve bu sıralamadaki zorluklarla nasıl başa çıktıklarını yazılı olarak ifade etmeleri için bir değerlendirme yapılır. • Öğrencilerin dayanıklılık, cesaret ve azim kavramlarını nasıl içselleştirdikleri değerlendirilir. Bu ders, hem öğrencilerin yaşamlarındaki önemli olayları kronolojik olarak sıralama becerilerini geliştirmesi hem de karakter eğitimi kazanımlarıyla birleşerek dayanıklılık, cesaret ve azim gibi değerlerin farkına varılmasını sağlamak amacıyla uygulanmıştır. <i>Biçimlendirici Değerlendirme 1.</i> Öğrencilerin ders sürecindeki gelişimlerini izlemek ve onları teşvik etmek amacıyla aşağıdaki yöntemler kullanılacaktır:

1. Gözlem ve Katılım Değerlendirmesi: • Ders boyunca öğrencilerin katılım düzeyleri gözlemlenecek. Özellikle kronolojik sıralama etkinliklerinde ve drama çalışmalarında öğrencilerin aktif katılımı değerlendirilecek. • Sorulara verdikleri yanıtlar, yaratıcı düşünme süreçlerine katılımları ve grup çalışmasındaki iş birliği düzeyleri kaydedilecek.
2. Kronolojik Sıralama Çalışması: • Öğrencilerden kendi yaşamlarındaki önemli olayları kronolojik sıraya koymaları istendiğinde, bu sıralamayı yapma süreçleri izlenecek. • Gelişim odaklı düşünme becerilerini nasıl kullandıkları ve kişisel olayları sıralarken dayanıklılık, cesaret ve azim örnekleri üzerinden kendi yaşamlarına nasıl uyarlama yaptıkları gözlemlenecek.
3. Sözlü Geribildirim ve Tartışma: • Öğrencilerin derste sorulan sorulara verdikleri cevaplar doğrultusunda geri bildirim verilecek. • Sorular üzerinden öğrencilerin dayanıklılık, cesaret ve azim kavramlarını nasıl anladıkları hakkında kısa tartışmalar yapılacaktır.

• Öğrencilerin, dramada veya kronolojik sıralama etkinliklerinde karşılaştıkları zorluklar ve bu zorlukları nasıl aştıkları hakkında geribildirim alınıp motivasyonları değerlendirilecek.
4. Grupla Yapılan Drama ve Rol Oynama Etkinlikleri: • Öğrencilerin drama sırasında rollerine ne kadar adapte oldukları, olayları nasıl canlandırdıkları ve dayanıklılık, cesaret ve azim gibi karakter özelliklerini nasıl vurguladıkları değerlendirilir. • Rol oynama sırasında takım çalışmasına yatkınlıkları, problem çözme becerileri ve fikir paylaşımı düzeyleri göz önünde bulundurulacak.
5. Öz Değerlendirme: • Öğrencilere kendi gelişim süreçlerini ve ders sırasında edindikleri kazanımları değerlendirmeleri için kısa bir öz değerlendirme formu doldurtulacak. Formda, kendi güçlü ve zayıf yönlerini keşfetmeleri istenecektir. • Özellikle dayanıklılık, cesaret ve azim gösterdikleri anlar üzerine düşünceleri sağlanacak.
Değerlendirme Kriterleri: Katılım: Öğrencinin ders sürecine aktif katılımı. Eleştirel Düşünme: Kronolojik sıralama yaparken ve dayanıklılık, cesaret, azim becerilerini açıklarken gösterilen düşünme becerisi. İşbirliği: Drama ve grup etkinliklerinde iş birliği yapma ve diğer öğrencilere katkı sağlama. Yaratıcılık: Drama ve rol oynama sırasında sergilenen yaratıcı fikirler ve çözümler. Öz Değerlendirme: Kendi gelişimini fark etme ve kendini geliştirme yolunda attığı adımlar. 1. Kronolojik Sıralama: Öğrenciler, dersin başlangıcında yaşamlarına ilişkin önemli olayları kronolojik sıraya koyma etkinliğinde aktif bir şekilde yer aldılar. Geçmişteki aile fotoğraflarını ve aile bireylerinin beyanlarını kullanarak, kişisel hikâyelerini oluştururken zaman kavramını daha iyi anladılar. Bu süreçte, öğrencilerin olayları sıralama becerilerinde belirgin bir ilerleme gözlemlendi. Kronolojik sıralamanın sadece bireysel bir egzersiz olmaktan çıkıp, grup çalışmalarıyla desteklenmesi, öğrencilerin sosyal becerilerini ve işbirliği yeteneklerini geliştirdi. 2. Gelişim Odaklı Düşünme Becerisi: Dersin karakter eğitimi kazanımları sayesinde öğrenciler, gelişim odaklı düşünme becerisini edinme konusunda önemli adımlar attılar. Öğrenciler, yaşamlarının belirli dönemlerinde karşılaştıkları zorlukları ve bu zorlukların üstesinden nasıl geldiklerini tartışırken, dayanıklılık, cesaret ve azim kavramlarının yaşamlarındaki önemini daha derin bir şekilde kavradılar. Bu durum, öğrencilerin kendi güçlü yönlerini fark etmelerine ve gelişimlerini nasıl sürdürebileceklerine dair bilinçlenmelerine yardımcı oldu. 3. Etkileşimli Öğrenme Deneyimi: Akıllı tahta ve diğer görsel materyallerin kullanımı, dersin daha etkileşimli hale gelmesini sağladı. Beyin fırtınası etkinlikleri, öğrencilerin yaratıcılıklarını ortaya koymalarına ve fikirlerini özgürce paylaşmalarına olanak tanıdı. Bu etkileşimli ortam, öğrencilerin katılımını artırdı ve öğrenme süreçlerini daha anlamlı hale getirdi. Rol yapma etkinlikleri ise, öğrencilerin tarihsel olayları canlandırarak anlamalarını pekiştirmelerine yardımcı oldu.

4. Kendini Fark Etme ve Öz Değerlendirme: Ders sonunda, öğrenciler kendilerini değerlendirme fırsatı buldu. Öz-değerlendirme formları sayesinde, hangi becerilerde güçlendiğini ve hangi alanlarda daha fazla gelişim göstermesi gerektiğini belirlediler. Bu süreç, öğrencilerin öz farkındalıklarını artırdı ve bireysel hedef belirleme becerilerini geliştirdi.

Planlanıp uygulanan bu ders 4. sınıf özel yetenekli öğrencilerin Sosyal Bilgiler alanındaki bilgi ve becerilerini geliştirmekle kalmayıp, aynı zamanda karakter eğitimi açısından da önemli bir katkı sağlamıştır. Öğrencilerin dayanıklılık, cesaret ve azim gibi değerleri içselleştirmeleri, sosyal becerilerinin gelişmesi ve bireysel potansiyellerini keşfetmeleri açısından oldukça başarılı bir uygulama olmuştur. Bu tür entegre ders planlarının, öğrencilerin genel eğitim süreçlerine olumlu etkiler yapmaya devam edeceği düşünülmektedir.

Etkinlik 1.a. Derse Katılım Anketi

Adınız ve Soyadınız: _____

Ders Katılımı ve Kişisel Gelişim Değerlendirme Anketi

1. Ders sürecine aktif olarak katıldığınızı düşünüyor musunuz?

- () Evet, her etkinliğe katıldım ve katkıda bulundum.
() Zaman zaman katıldım.
() Hayır, etkinliklere pek katılmadım.

2. Kronolojik sıralama etkinliği sırasında yaşamınızdaki önemli olayları doğru sıraya koymakta zorlandınız mı?

- () Hiç zorlanmadım.
() Biraz zorlandım ama çözdüm.
() Evet, çok zorlandım.

3. Dayanıklılık, cesaret ve azim hakkında ne kadar bilgi sahibi oldunuz?

- () Bu kavramları çok iyi anladım.
() Bu kavramları anlamada biraz zorluk çektim ama genel olarak kavradım.
() Hâlâ bu kavramları tam olarak anlamıyorum.

4. Drama etkinliğinde aktif rol aldınız mı?

- () Evet, rolümü canlandırırken kendimi özgüvenli hissettim.
() Rolümü canlandırdım ama biraz zorlandım.
() Rol almada zorlandım ve kendimi rahat hissetmedim.

5. Bu ders sırasında takım çalışması yaparken ne kadar rahat hissettiniz?

- () Takım çalışmasında rahat hissettim ve iş birliği yapmayı sevdim.
() Takım çalışması yaparken bazen zorlandım ama katkıda bulundum.
() Takım çalışmasını zor buldum ve katkıda bulunmakta zorlandım.

6. Kendinizi dayanıklı, cesaretli ve azimli biri olarak tanımlar mısınız?

- () Evet, kendimi bu şekilde tanımlıyorum.
() Zaman zaman bu özellikleri gösterebiliyorum.
() Hayır, bu özelliklerde kendimi geliştirmem gerektiğini düşünüyorum.

7. Öz değerlendirmenizi yaparken gl ve zayıf yönlerinizi fark edebildiniz mi?

- ☐ Evet, gl ve zayıf yönlerimi fark ettim.
☐ Kısmen fark ettim ama bazı yönlerde kararsız kaldım.
☐ Hayır, fark etmekte zorlandım.

8. Bu dersten en çok ne öğrendiniz? (Lütfen kısaca açıklayın).....

9. Geri bildirimler öğretmeninizin size gelişiminiz hakkında nasıl geri dönüş yaptığı konusunda yardımcı oldu mu?

- Evet, çok faydalı oldu.
☐ Kısmen faydalı oldu.
☐ Hayır, pek faydalı olmadı.

10. Bu derste kendinizi daha iyi ifade edebildiğinizi düşünüyor musunuz?

- ☐ Evet, kendimi rahatça ifade ettim.
☐ Biraz zorlandım ama yine de ifade edebildim.
☐ Hayır, kendimi ifade etmekte zorlandım.

(Korkut, 2024)

EK 2 DAYANIKLILIK, CESARET VE AZİM ÖYKÜLERİ

Bu ders, 4. sınıf özel yetenekli öğrencilerin sosyal bilgiler alanında tarihsel kişiliklerin karakter özelliklerini anlamalarını ve içselleştirmelerini sağlamak amacıyla tasarlanmıştır. Öğrenciler, Türk milletinin bağımsızlık mücadelesinde önemli rol oynayan Mustafa Kemal Atatürk ve Fatih Sultan Mehmet gibi tarihi şahsiyetlerin hayatlarını inceleyerek, dayanıklılık, cesaret ve azim gibi değerlerin bireysel gelişimlerinde ne denli etkili olduğunu keşfedecekler. Frayer Modeli uygulaması ile bu kavramları derinlemesine analiz ederek, tarihi kişilerin karakter gelişimlerini değerlendirirken, kendi yaşamlarında bu değerleri nasıl uygulayabileceklerini tartışacaklar. Bu süreç, öğrencilerin hem tarihsel bilgilere sahip olmalarını sağlayacak hem de karakter eğitimi yoluyla sosyal becerilerini güçlendirecektir. Derse yönelik etkinlikler, öğrencilerin katılımını teşvik eden interaktif bir öğrenme ortamı oluştur.

EK 3 DERS PLANI ÖRNEĞİ

DERS PLANI

Ders: Sosyal Bilgiler- Değerlerimiz-(Karakter Eğitimi)
Sınıf: 4
Süre: 40+ 40 (Toplam. 2 ders saati)
Öğrenme Alanı: Kültür ve Miras
Konu: Tarihi Kişiler ve kahramanlarımız (Mustafa Kemal Atatürk, Fatih Sultan Mehmet)
Kazanım:
SB.4.2.4. SB.4.2.4. Millî Mücadele kahramanlarının hayatlarından hareketle Millî Mücadele'nin önemini kavrar.
Kazanım biyografi öğretimiyle tarihimizdeki değerli liderlerin ve kahramanların karakter özelliklerini bağlamında işlenmesi önerilir.
Ders İçinde Kullanılacak Strateji: Frayer Modeli ile dayanıklılık, cesaret ve azim kavramları üzerinde karakteristik güç geliştirebilme beceri kazanabilme.

Kavram Geliştirme Stratejileri: Tanım/Anlam/ Resim/Sembol /Rol Model/ Öz-değerlendirme / Biçimlendirici Değerlendirme

DERSİN İŞLENİŞİ

Soru: Mustafa Kemal Atatürk ve Fatih Sultan Mehmet Kimdir?
Bu iki liderin ortak belirgin özellikleri nelerdir? diye sorulması ve karakter özelliklerinin öğrencilere buldurulması, tahtaya not alınması.Frayer Modeliyle açıklanması. Mustafa Kemal Atatürk ile Fatih Sultan Mehmet arasında bazı birbirine benzeyen karakteristik özellikler vardır. Onlar tarihteki büyük başarılarını nasıl elde etmişlerdir? Gelin bunlara bir bakalım.
Bu iki tarihi lider ve kahraman zorluklara dayanıklılık göstermişlerdir.

1. Millî Mücadeleye liderlik etmiş kahramanlarımızın özellikleri hakkında beyin fırtınası yaptırılması.
2. Fatih Sultan Mehmed'in İstanbul'u alması neye bağlıdır? Öğrencilerden tahmini bir karakter analizi açıklaması istenmesi.
3. Zor zamanların içinden kahramanlar çıkabilir sözünün konuyla ilgili örnekler ile açıklanması.

1. **Mustafa Kemal Atatürk:** Atatürk bir işi yapmaya karar verdiğinde öncelikle şartların olgunlaşması için çalışırdı. Atatürk, disipline de çok önem verir, planlarını yaparken yapılacak işlerin zamanını ve sırasını çok iyi bilirdi. Bir işi yapmaya karar verdiği zaman ısrarla o konu üzerinde çalışır ve engelleri bir bir aşardı. Asla vazgeçmez, ümitsizliğe düşmezdi. İç ve dış düşmanların çokluğuna rağmen Millî Mücadeleyi başlatmış ve başarmıştır. Çok güçlü devletlerin saldırılarına karşı savunmayı başarılarak Türkiye Cumhuriyetini kurmuştur.
2. **Fatih Sultan Mehmet:** Bir çağın kapanıp yeni bir çağınaçılmasına sebep olan planlı, çalışkan ve yaratıcı padişah'tır.İstanbul'u almak için çok düşünmüş ve girişim yapıştır ancak bu çok kolay değildir. Hedef belirleyip çok ince bir plan yaparak İstanbul'u Osmanlı topraklarına katmıştır. İstanbulu almak için gemileri karadan raylı sistem ile denize sürmüş ve farklı yerlerden İstanbul'a giriş yapmıştır. Plan oldukça müthiş yapılmış ve sonuç çok büyük bir başarı getirmiştir.

Etkinlik 3.a.

Ders Sosyal Bilgiler

Battalgazi İlsem 4. sınıf

KAZANIM: SB.4.2.4. Millî Mücadele kahramanlarının hayatlarından hareketle Millî Mücadele'nin önemini kavrar.

Adınız Soyadınız:

DAYANIKLILIK, CESARET VE AZİM ÖYKÜSÜ

"MUSTAFA KEMAL ATATÜRK"

Mustafa Kemal'in dayanıklılık, cesaret ve azimli yönleri, onun karakterinin önemli bir parçasını oluşturuyordu. Bu özellikler, onun Türk milletinin gözünde eşsiz bir lider olarak kabul edilmesine ve Türkiye'nin modernleşme sürecinde önemli bir rol oynamasına katkıda bulunmuştur.

Dayanıklılık konusunda, Mustafa Kemal'in fiziksel ve karakter olarak güçlü bir yapıya sahip olduğu bilinir. Bu özellik, onun çeşitli zorluklarla karşılaştığı zamanlarda bile ayakta kalmasını ve hedeflerine odaklanmasını sağlamıştır. Örneğin, Anadolu'nun çeşitli bölgelerindeki savaşlar sırasında, zorlu koşullara rağmen askerlerine moral vererek ve karakter gücünü sergilemiştir.

Cesaret konusunda, Mustafa Kemal'in kararlılıkla cesur adımlar attığı bilinir. Özellikle Türk Kurtuluş Savaşı'nda, ülkenin bağımsızlığı için mücadele ederken gösterdiği cesaret ve kararlılık, onun liderlik vasfının belirgin bir örneğidir. Cesur kararlar almak ve bu kararların arkasında durmak, onun liderlik tarzının temel özelliklerinden biriydi.

Azım konusunda ise, Mustafa Kemal'in hedeflerine ulaşmak için gösterdiği kararlılık bilinir. Onun için başarıya ulaşmak için hiçbir engel tanımadığı, her türlü zorluğa rağmen hedeflerine odaklanarak ilerlediği görülür. Bu azimli tutum, Türk milletinin bağımsızlık mücadelesinde ve Türkiye'nin modernleşme sürecinde önemli bir role sahip olmuştur.

Açıklama:

Bicimlendirici değerlendirme yöntemlerinden 3-2-1 tekniği ile aşağıdaki soruları cevaplayalım.

1. Okuduğunuz metinle ilgili 3 anahtar kelime yazınız?

1. Dayanıklılık

2. Cesaret

3. Azim

Biri:

2. Okuduğunuz metinle ilgili 2 yeni fikir yazınız?

1. Mustafa Kemal Dayanıklı, Cesur ve Azimlidir.

2. Adı Mustafa Kemal'dir.

3. Okuduğunuz metinle ilgili 1 soru yazınız?

Mustafa Kemal Ne özellikleri vardır?

Dayanıklı, Cesur, Azimlidir.

Şengül Korkut

Etkinlik 3.b

(5 Aşamalı Örnek Değerlendirme Etkinlikleri)	
1. Tarihi Bir Olayın Analizi: Dayanıklılık, Cesaret ve Azim Hedeflenen Beceriler: Eleştirel düşünme, derinlemesine analiz, değerlendirme ve yargılama, problem çözme, stratejik planlama, çözüm geliştirme, meta bilişsel düşünme Etkinlik: Öğrenciler, Kurtuluş Savaşı'nı analiz ederler. Olayın neden-sonuç ilişkilerini ele alarak eleştirel düşünme becerilerini kullanırlar. Öğrenciler, savaşın zorluklarını ve bu zorluklarla başa çıkan liderlerin dayanıklılık, cesaret ve azimlerini tartışırlar. Tartışma sürecinde meta bilişsel düşünmeyi teşvik ederek, öğrencilerin kendi düşünce süreçlerini izlemeleri ve değerlendirmeleri sağlanır.	
Etkinlik2.	
2. Sosyal Sorumluluk Projesi: Dayanıklılık ve Azim Hedeflenen Beceriler: İşbirliği ve takım çalışması, etik ve sosyal sorumluluk, problem çözme, stratejik planlama, öz düzenleme ve iç motivasyon, çözüm geliştirme Etkinlik: Öğrenciler, toplumsal bir sorunu (örneğin geri dönüşüm bilincinin artırılması) ele alarak çözüm önerileri geliştirir. Proje planlama sürecinde stratejik düşünme becerilerini kullanarak, proje aşamalarını ve kaynaklarını yönetirler. Proje uygulaması sırasında karşılaşılan zorluklarla başa çıkarken azim ve dayanıklılık gösterirler.	
Etkinlik3.	
3. Dijital Hikâye Anlatımı: Cesaret ve Dayanıklılık Hedeflenen Beceriler: Yaratıcı düşünme, dijital okuryazarlık, iletişim becerileri, yenilikçilik, imgeleme ve tasarlama, öz düzenleme ve yönetim Etkinlik: Öğrenciler, dijital araçları kullanarak bir tarihi veya sosyal olayı anlatan kısa bir film veya sunum hazırlar. Bu süreçte yaratıcı düşünme ve yenilikçilik becerilerini geliştirirler. Teknik zorluklar yaşandığında dayanıklılık gösterir ve projeyi tamamlamak için cesaretle çaba sarf ederler.	
Etkinlik4.	
4. Küresel Sorunlar Paneli: Cesaret ve Azim Hedeflenen Beceriler: Küresel farkındalık, eleştirel düşünme, iletişim becerileri, inisiyatif alma, hedef belirleme, topluma katkı, uyum sağlama ve esneklik Etkinlik: Öğrenciler, küresel bir sorun (örneğin, iklim değişikliği) hakkında bir panel düzenler. Panelde eleştirel düşünme ve iletişim becerilerini kullanarak, sorunun çeşitli boyutlarını tartışırlar. Panel sonrası çözüm önerileri geliştirir ve bu önerilerin uygulanması için bir plan yapar, değişen koşullara uyum sağlarlar.	
Etkinlik5.	
5. Etik Dilemma Tartışması: Dayanıklılık ve Cesaret Hedeflenen Beceriler: Ahlaki ve etik karar verme, eleştirel düşünme, liderlik, özgüven, etik ve sosyal sorumluluk, strateji kullanımı ve adaptasyonu Etkinlik: Öğrenciler, etik bir ikilem (örneğin zorbalıkla mücadele) hakkında tartışır. Tartışma sırasında eleştirel düşünme ve etik karar verme becerilerini kullanarak çeşitli bakış açılarını değerlendirirler. Farklı stratejiler geliştirir ve bu stratejileri duruma göre adapte ederler. Bu etkinlikler, öğrencilerin sosyal bilgiler dersinde üst düzey düşünme becerilerini ve karakter eğitimini entegre ederek dayanıklılık, cesaret ve azimlilik becerilerini geliştirmelerine yardımcı olma amaçlı farklı konularda geliştirilebilir ve uygulanabilir.	

Etkinlik 3.c. Öz Değerlendirme Formu

Öz Değerlendirme Formu Örneği
Etkinlik: Biçimlendirici Öz-Değerlendirme
Amaç: Öğrencilerin dayanıklılık, cesaret ve azimlilik kavramlarını anlamaları ve bunları kendi hayatlarında nasıl uygulayabileceklerini değerlendirmeleri.
Aşağıdaki Soruları Cevaplayalım
1. Dayanıklılık, cesaret ve azim kavramları size neler anımsatıyor? (Hedef kavramlarla ilgili/ilgisiz özelliklerini listeleyiniz)
1.
2.
3.
1.
2.
3.
2. Bu kavramlar ile ilgili kendi hayatınızdan örnekler verebilir misiniz?
1.
2.
3.
3. Size göre dayanıklılık, cesaret ve azimli olmak nedir? (Kavramı yeniden tanımlama - öz-tanım geliştirme)
1.
2.
3.
4. Kavramları birer cümlede kullanabilir misiniz? (Kavramı bir cümle içinde semantik uygunluk ve dilbilgisi açısından doğru biçimde kullanın)
1.
2.
3.
5. Dayanıklılık, cesaret ve azimlilik becerileri için bir kod söyleyebilir misiniz? (Kavrama ilişkin anımsatıcı kodlayıcılar geliştirme)
1.
2.
3.
Not: Sevgili Öğretmenim, öğrencilerinize bu etkinliğin, dayanıklılık, cesaret ve azim becerileri açısından tanımamız için yapılan bir çalışma olduğunu hatırlatınız. Etkinliğe not verilmeyeceğini belirtiniz. Öğrencilerin diledikleri şekilde cevaplayabileceklerini öncelikle belirtmeniz önemlidir.

EK 4 ÖĞRETMEN GERİBİLDİRİM RAPORU 1

Dersin Adı: Sosyal Bilgiler

Konu: Tarihi Kişiler ve Kahramanlarımız (Mustafa Kemal Atatürk, Fatih Sultan Mehmet)

Öğretmen Adı: L.Ö.

Uygulama Alana: Yeşilyurt BİLSEM

Tarih: 28.Mayıs.2024

Öğrenci Sayısı: 17

Geri Bildirimler

Dersin Genel Değerlendirmesi:

Uygulanan ders planı, özel yetenekli 4. sınıf öğrencilerinin tarihi kişiler üzerinden dayanıklılık, cesaret ve azim gibi değerleri anlamalarına ve geliştirmelerine yardımcı olmuştur. Ders sürecinde yapılan etkinlikler, öğrencilerin karakter eğitimi açısından derinlemesine bir kavrayış kazanmalarını sağlamıştır. Öğrenciler, Mustafa Kemal Atatürk ve Fatih Sultan Mehmet gibi tarihi figürlerin hayatlarını inceleyerek, bu kişilerin sahip olduğu karakter özelliklerini keşfetmişlerdir.

Etkinliklerin Etkisi:

Freyer Modeli kullanılarak yapılan grup çalışmaları, öğrencilerin dayanıklılık, cesaret ve azim kavramlarını tanımlamalarını ve bu kavramlarla ilgili örnekler bulmalarını teşvik etmiştir. Grup içindeki etkileşim, öğrencilerin sosyal becerilerini geliştirmiş ve düşüncelerini ifade etme konusunda cesaret kazandırmıştır. Beyin fırtınası etkinliği, öğrencilerin Millî Mücadele kahramanlarının özellikleri hakkında düşüncelerini sağlarken, tarih bilgilerini de pekiştirmiştir.

Öğrenci Katılımı:

Bireysel çalışma sırasında, öğrenciler kendi yaşamlarında bu karakter özelliklerini nasıl uygulayabileceklerine dair düşüncelerini yazmışlardır. Bu aşama, öğrencilerin öz-değerlendirme yapmalarını ve kişisel gelişim hedeflerini belirlemelerini sağlamıştır. Öğrencilerin kendi hayatlarından örnekler vermesi, dersin daha anlamlı hale gelmesini ve karakter eğitiminin günlük hayatta nasıl yer bulabileceğini göstermiştir.

Dersin Başarısı:

Bu ders, öğrencilerin hem tarihi kişileri tanıma hem de karakter gelişimlerini destekleme açısından oldukça başarılı olmuştur. Özellikle Freyer Modeli'nin kullanımı, öğrencilerin kavramları derinlemesine anlamalarını sağlamış ve grup çalışmaları sayesinde sosyal etkileşimlerini güçlendirmiştir. Öğrenciler, farklı bakış açıları kazandıkları gibi aynı zamanda işbirliği içinde çalışma yeteneklerini de geliştirmişlerdir.

Karakter Özelliklerinin Kazandırılması:

Mustafa Kemal Atatürk ve Fatih Sultan Mehmet gibi tarihi figürlerin karakter özelliklerini ele almak, öğrencilerin kendi yaşamlarında benzer değerleri benimsemeleri için bir model oluşturmuştur. Ayrıca, “zor zamanların içinden

kahramanlar çıkabilir” ifadesinin anlamını gerçek yaşam örnekleriyle desteklemek, öğrencilerin bu kavramı daha iyi içselleştirmelerini sağlamıştır. Dersin sonunda yapılan öz-değerlendirme ve geri bildirim formları, öğrencilerin öğrenme süreçlerini ve gelişimlerini gözlemlemek açısından önemli bir araç olmuştur.

Öğretmen Önerileri:

Özellikle Aşık Veysel’in zorluklara karşı dayanıklılığı ve Fatih Sultan Mehmet’in cesurca verdiği kararlar, öğrencilerin dikkatini çekmiş ve bu değerleri kendi hayatlarına uygulama konusunda önemli bir farkındalık oluşturmıştır. Öğrencilerin zorluklar karşısında azim ve kararlılık sergilemeleri, derse olan ilgilerini artırmış ve onları daha sorumluluk sahibi bireyler haline getirmiştir. İstek ve ihtiyaçları ayırt edebilme yeteneklerini geliştiren öğrenciler, ders sonunda kendi yaşamlarına dair daha bilinçli ve düşünceli seçimler yapabileceklerini ifade etmişlerdir. Öğrenciler, bu kazanımları günlük hayatlarına entegre ederek dayanıklılık, cesaret ve azim değerlerini içselleştirmiştir. Bu dersin, hem akademik hem de karakter eğitimi açısından hedeflere ulaşma konusunda etkili olduğu gözlemlenmiştir. Dersin sonunda yapılan değerlendirmelere göre, öğrenciler “İstek ve ihtiyaçlarını ayırt ederek bilinçli seçimler yapma” kazanımına büyük ölçüde ulaşmıştır. Çoğu öğrenci, verilen örnek olaylar ve grup çalışmaları sırasında istek ve ihtiyaçlar arasındaki farkı başarılı bir şekilde ayırt etmiştir. Özellikle Aşık Veysel ve Fatih Sultan Mehmet gibi Türk tarihinin önemli şahsiyetlerinden alınan örneklerle, dayanıklılık, cesaret ve azim gibi değerlerin önemi daha iyi kavranmıştır. Öğrencilerin büyük bir kısmı, karakter eğitimi ile ilişkilendirilen bu kavramlar üzerinde düşünmüş ve kendi yaşamlarında karşılaştıkları istek ve ihtiyaçları belirlemekte başarılı olmuştur. Ayrıca, zorluklar karşısında yılmadan çözüm arayışlarına giren, grup içi tartışmalarda cesurca fikirlerini ifade eden öğrencilerin sayısı oldukça yüksektir. Bazı öğrenciler için zorlayıcı bir etkinlik olmuştur. Özellikle yazı yazarak geri bildirim veya etkinlik yapmak konusunda zorlandılar

Biçimlendirici değerlendirme formunda yer alan geri bildirimlere göre, öğrenciler geri bildirimleri dikkatle dinlemiş ve olumsuz geri bildirimler karşısında pes etmeme tutumunu sergilemiştir. Problem çözme becerisi ve analitik düşünme gerektiren sorular karşısında ise öğrencilerin önemli bir kısmı başarılı bir şekilde stratejiler geliştirmiştir.

EK 5 ÖĞRENCİ ÖZ DEĞERLENDİRME FORMU

Öğrenci Geri Bildirim Anketi

1. Bugün öğrendikleriniz hakkında ne düşünüyorsunuz?

- () Dayanıklılık, azim ve cesaret kavramlarını daha iyi anladım.
() Bu konuda daha fazla şey öğrenmek istiyorum.
() Bir şey anlamadım, tekrar etmek istiyorum.

2. Bugünkü hikaye veya senaryo hakkında ne düşünüyorsunuz?

- () Hikaye/senaryo ilginç ve anlamlıydı.
() Hikaye/senaryo beni düşündürdü.
() Hikaye/senaryo hakkında başka neler öğrenmek isterim.

3. Bugünkü grup tartışması nasıldı?

- () Grup tartışması ilginç ve faydalıydı.
() Grup tartışması bana yeni bakış açıları kazandırdı.
() Grup tartışmasında daha aktif olmak istiyorum.

4. Kendi günlük yaşamınızda dayanıklılık, azim ve cesaret gösterme yollarınızı yazdınız mı? Yazdıysanız, bunları paylaşmaktan hoşnut musunuz?

- () Evet, stratejilerimi yazdım ve paylaşmaktan mutluyum.
() Hayır, henüz yazmadım ama yazmayı düşünüyorum.
() Hayır, bu konuda daha fazla düşünmek istiyorum.

5. Dersin genel olarak sizin için ne kadar faydalı olduğunu düşünüyorsunuz?

- () Çok faydalıydı.
() Biraz faydalıydı.
() Faydalı değildi.

6. Başka ne tür konuları işlemek istersiniz?

- () Farklı karakter özellikleri
() Toplumsal sorunlar
() Kişisel gelişim konuları
() Diğer (lütfen belirtiniz): (Örnek: sınav kaygılarım, stresim, arkadaşlık ilişkilerim)

7. Eklemek istediğiniz başka bir şey var mı?

- () Evet, bu etkinlik çok güzeldi.
() Hayır, bir şey yok.

EK 6 BİÇİMLENDİRİCİ DEĞERLENDİRME

(YANSITMA TEKNİĞİ)

Aşağıdaki bölümde yer alan öz değerlendirme ve öz yansıtma sorularını gözden geçirin. Aldığınız eğitimle ilgili olarak bir öz değerlendirme yapabilmek için 3 soru belirleyin ve bunları aşağıda listeleterek üzerinde düşünün.

1. _____
2. _____
3. _____

Öz Değerlendirme ve Öz Yansıtma Soruları

Öz değerlendirme ve öz yansıtmanın temel bileşenleri, değerlendirme ve yansıtma süreçlerine rehberlik etmesini istediğimiz kritik sorulardır. Sorular, öğrenme deneyimlerinizi, kullandığınız öğrenme stratejilerini veya öğrenme için gereken kaynakları değerlendirmekle ilgili olabilir.

Değerlendirme Soruları

- ✓ Bu konu hakkında ne öğrendim?
- ✓ Neye ihtiyacım var?
- ✓ Nelerde iyiyim?
- ✓ Sınırlamalarım nelerdir?
- ✓ Hedeflerime doğru ilerleme kaydettiğimi nasıl gösterebilirim?
- ✓ Hedeflerime ulaşmamı engelleyen nedir?
- ✓ Hedeflerime ulaşmama ne yardım ediyor?
- ✓ Beni gerçekten düşündüren neydi? Neyi anlamak benim için gerçekten kolaydı?

Strateji Soruları

- ✓ Hedeflerime ulaşmak için hangi stratejileri kullanıyorum? Başarılı olduğumda hangi stratejileri kullanırım? Hedeflerime ulaşamadığımda hangi stratejileri kullanırım?
- ✓ Planladığım gibi gitmeyen işleri nasıl halledebilirim? İşler istediğim gibi gitmediğinde kendime ne derim?
- ✓ Devam etmek için kendimi nasıl cesaretlendiririm?
- ✓ Rol modellerim kimler? Rol modellerimden hangi stratejileri öğrenebilirim?
- ✓ Küçük hatalar yaptığımda nasıl öğrenirim? Başka bir sınıf için öğrenme deneyimini nasıl değiştirim?

Kaynak Soruları

- ✓ Hedeflerime ulaşmak için hangi kaynaklara ihtiyacım var (Kaynaklar insanlar, faaliyetleri veya bilgileri içerebilir.)?
- ✓ Öğrencilerim hedeflerime ulaşmamda bana nasıl yardımcı olabilir?
- ✓ Meslektaşlarım hedeflerime ulaşmamda bana nasıl yardımcı olabilir?

Kaynak: Öğretmen Akademisi Vakfı, 2025

EK 7 BİÇİMLENDİRİCİ DEĞERLENDİRME

(3-2-1 TEKNİĞİ)

Okuduğunuz ve dinlediğiniz metinle ilgili ne düşünüyorsunuz?

3-2-1 tekniği ile aşağıdaki soruları cevaplayalım.

1.Okuduğunuz metinle ilgili 3 anahtar kelime yazınız?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2.Okuduğunuz metinle ilgili 2 yeni fikir yazınız?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. Okuduğunuz metinle ilgili 1 soru yazınız?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Kaynak: (ÖRAV, 2025)

EK 8 BİÇİMLENDİRİCİ DEĞERLENDİRME FORMU

(Öğretmen Gözlemine Dayalı)

Adı Soyadı: _____

1. Kendi Değerlerini Tanıma

- () Kendi güçlü ve zayıf yanlarını belirleyebildi.
- () Dayanıklılık, cesaret ve azim ile ilgili kişisel deneyimlerini paylaştı.

2. Problemleri Tanıma ve Çözme Becerisi

- () Deprem anında karşılaşılabilecek zorlukları tanımladı.
- () Zorluklara yönelik çözüm yolları geliştirdi.

3. Grup Çalışması ve İşbirliği

- () Grup içerisinde aktif bir şekilde yer aldı.
- () Diğer grup üyelerinin fikirlerine saygı gösterdi ve katkıda bulundu.

4. Duygusal Duyarlılık ve Empati

- () Deprem durumunda başkalarının duygularını anlama yeteneğini gösterdi.
- () Sosyal destek kaynaklarını kullanma konusunda bilgi sahibi oldu.

5. Kendi Gelişim Hedeflerini Belirleme

- () Deprem ile ilgili kişisel gelişim hedefleri belirledi.
- () Bu hedeflere ulaşmak için gerekli adımları düşündü.

Belirtmek istediğiniz başka bir konu var mıdır? Varsa lütfen yazınız.

EK 9 ÖĞRETMEN GERİBİLDİRİM RAPORU-2-

(Depreme karşı dayanıklılık geliştirme etkinliği sonrası öğretmenlerden alınagelibildirimler aşağıda gösterilmektedir.)

Dersin Adı: Sosyal Bilgiler
Konu: Depreme Karşı Önlemler
Öğretmen Adı: A.Ç.
Uygulama Alanı: Yeşilyurt BİLSEM
Tarih: 14. Mayıs.2024
Öğrenci Sayısı: 17

1. **Deprem korkusunu anlama ve kontrol etme:** Öğrenciler, afetler karşısında doğal olarak oluşan kaygıyı fark etmiş ve bunun üstesinden gelebilmek için bilinçli stratejiler geliştirmiştir.
2. **Cesaret ve dayanıklılık odaklı aktiviteler:** Öğrenciler, simülasyonlar ve grup tartışmaları yoluyla deprem anında nasıl sakin kalabileceklerini öğrenmiş, panik yerine çözüm odaklı düşünebilme becerisi kazanmıştır.
3. **Azim ve kriz yönetimi becerisi:** Deprem gibi kriz durumlarında kendilerine ve çevrelerine nasıl yardımcı olabilecekleri üzerine yapılan çalışmalar, öğrencilerin kontrol hissini artırarak korku duygusunu yönetmelerine katkı sağlamıştır.
4. **Grup çalışmaları ve sosyal dayanışma:** Öğrenciler, işbirliği yaparak depremle ilgili senaryolar üzerinde çalışmış, kriz anlarında yalnız olmadıklarını fark etmiş ve birlikte hareket etmenin güven verici etkisini deneyimlemiştir.
5. **Bireysel farkındalık ve güçlenme:** Ders sürecinde öğrenciler, kendi güçlü yönlerini fark ederek deprem gibi zorlu durumlara karşı hazırlıklı olmanın korkularını azalttığını gözlemlemiştir.

Bu çalışma, öğrencilerin kriz durumlarında bilinçli ve kontrollü hareket edebilme becerilerini geliştirmeye yönelik öğretim stratejilerinin uygulanabilirliğini değerlendirmektedir. Öğretmenlerin geri bildirimleri doğrultusunda, duygusal dayanıklılığı artıran etkinliklerin öğrencilerin korku yönetimi, cesur karar alma ve grup içinde iş birliği sağlama becerilerine olumlu katkı sunduğu gözlemlenmiştir. Uygulanan yöntemin, öğretim sürecine nasıl entegre edilebileceği ve eğitimcilerin bu süreçteki deneyimlerinin karakter eğitimi açısından nasıl değerlendirildiği, çalışmanın önemli sonuçları arasında yer almaktadır.

EK 10 BİÇİMLENDİRİCİ DEĞERLENDİRME
(ÖĞRETMEN GÖZLEMİNE DAYALI)

Tarih					
Öğrencinin Adı: Sınıf: 4. Sınıf					
BİÇİMLENDİRİCİ DEĞERLENDİRME					
Ders: Sosyal Bilgiler Konu: İstek ve İhtiyaçlar Arasındaki Farkı Anlama Kazanım: SB.4.5.1. İstek ve ihtiyaçlarını ayırt ederek bilinçli seçimler yapar.					
Değerlendirme Kriteri	Gözlemlenen Davranış	Evet	Kısmen	Hayır	Açıklamalar
İstek ve ihtiyaçları ayırt etme becerisi	Öğrenci istek ve ihtiyaçları doğru şekilde ayırt ediyor.				
Dayanıklılık	Zorluklar karşısında pes etmeden çözüm yolları bulmaya çalışıyor.				
Cesaret	Grup içinde fikirlerini cesurca ifade ediyor.				
Azim	Verilen görevleri sonuna kadar kararlılıkla yerine getiriyor.				
Karakter örneklerini anlama ve ilişkilendirme	Aşık Veysel veya Fatih Sultan Mehmet gibi şahsiyetlerle karakter değerlerini ilişkilendirebiliyor.				
Grup çalışmasına katılım	Grup içindeki tartışmalara aktif katılım sağlıyor.				
Kendi hayatındaki istek ve ihtiyaçları tanımlama	Kendi yaşamındaki istek ve ihtiyaçları belirliyor ve bunları farkında olduğunu gösteriyor.				
Sorulara verilen cevaplar	Sorulara mantıklı ve düşünerek cevap veriyor.				
Problem çözme becerisi	Karşılaştığı sorunları çözmek için stratejiler üretiyor.				
Eleştirel düşünme becerisi	Öğrenci verilen örnekleri analiz ederek eleştirel düşünme becerilerini sergiliyor.				
Geri bildirimlere tepki	Olumlu ve olumsuz geri bildirimleri dikkatle dinliyor ve gelişimine katkı sağlıyor.				

EK 11 BİÇİMLENDİRİCİ DEĞERLENDİRME

(BEYİN FIRTINASI)

BİÇİMLENDİRİCİ DEĞERLENDİRME BEYİN FIRTINASI

Bu uygulama, öğrenme sürecini değerlendirme ve öğrencilerin düşünsel gelişimlerini destekleme amacı taşımaktadır. Katılımcılar, aşağıdaki sorular üzerine düşünerek kendilerine üç dakika süre tanınmalı ve edindikleri bilgileri içselleştirerek notlar almalıdır.

Öğrenci:

3 Dakika Ara!

1. Değişen Fikirlerim:
2. Fark Ettiğim Şeyler:
3. Beni Şaşırtan Durumlar:
4. Etkinliği Tamamlarken:....

Öğrenciler Açısından Değerlendirme

- ✓ Sunulan içeriği gözden geçirir.
- ✓ “Değişen Fikirler” veya “Beni Şaşırtan Durumlar” gibi farklı düşünme çerçeveleriyle kendisini zorlar.
- ✓ İçerikteki detayları fark eder ve analiz eder.

Öğretmen Açısından Değerlendirme

- ✓ Öğrencinin neyi hatırladığını ve hangi kavramları içselleştirdiğini değerlendirir.
- ✓ Öğrencinin verilen çerçeveye uyum sağlama düzeyini ve düşünsel esneklik seviyesini analiz eder.
- ✓ Öğrencinin içeriği ne derece derinlemesine anladığını ve kavramsal çerçeveyi yorumlayıp yorumlayamadığını belirler.

Kaynak: ÖRAV;2025

Etkinlik: 11.a. Duru'nun Günlüğü Etkinliği

DURU'NUN GÜNLÜĞÜ

Sevgili Günlük

Geçen hafta sınıfımıza yeni bir öğrenci geldi. Onun adı Ekin'di. Türkçe'si iyi değildi. Annesi Kanadalı, babası Türk'tü. O da Kanada'da doğmuş ve büyümüştü.

Ekin zayıf, uzun boylu, kumral saçlı, yeşil gözlü bir kızdı. Arkadaşlarımız onu ilk geldiğinde gruplarına almadılar, hep yalnız bıraktılar. Ben bile üzül müştüm ama Ekin pek aldırmadı, o böylesi durumlara karşı çok dayanıklıydı. Hiç aldırmadan her sabah herkese selam verirdi. Onlarla arkadaş oluncaya kadar böyle davranmaya devam etti. Arkadaş olduktan sonra onlar da Ekin'e selam vermeye başladılar. Bense onunla arkadaş olmaya can atıyordum. Farklı özellikleriyle ilgimi çekiyordu. Ona arada gülümsüyordum ama arkadaşlarım bana kızıyordu. Onunla görüşmemi istemiyorlardı. Bende korkuyor ve çekiniyordum. Ona Türkçe dersinde yardım etmek istiyordum ama yapamıyordum.

Ekin' in en belirgin özelliklerinden birisi çok cesur olmasıydı. Alay edilmekten hiç korkmuyordu. Çok yetenekliydi, yan parende atıyor, ip atlıyor, iyi yüzüyor, İngilizce konuşuyor, güzel resim yapıyordu. Bazen konuşurken onun ne dediği hiç anlaşılmıyordu ama yine de rahatça fikirlerini sınıfta söyleyebiliyordu. Arkadaşlarım ona güldüğünde o da gülümsüyordu, özgüveni çok yüksekti. Kolay kolay kırılmıyordu, esnek ve uyumluydu. Sert ve kınlgan değildi. Bir sınavdan 25 yanlış yapmıştı ve sınıfta sondan birinci olmuştu. Hatalarımdan utanmıyorum, ders çıkarıyorum demişti. Hiç üzülmeyeceğini fark ettim. Ben olsam utanır, ağlardım. Ben o zamanlar sınavlara girmeyi hiç istemiyordum çünkü başarısız olmak beni kötü hissettiriyordu. Arkadaşlarımdan alay etmesinden korkuyordum. Ama Ekin benim gibi değildi, o farklıydı, güçlüydü, yapamadıkları üzerinde gayretle çalışıyordu. Sene sonunda sınav sonuçlarına göre sınıfta 3. olmuştu. O Türkçeyi de iyi öğrenmişti, çok azimli bir şekilde her başarısız olduğunda yeniden deniyordu. Ben sınıftaki bu farklı, ilginç arkadaşımız Ekin'in iki belirgin özelliğini fark ettim. Ekin çalışkan ve kararlıydı. Ben de başarısız olduğum alanlarda gayret etmeyi ve hiç vazgeçmemeyi Ekin'den öğrendim.

Şimdi Ekin ile çok iyi arkadaşız. Sınıfın en sevilen öğrencilerinden biri oldu. Bunu çoktan hak etmişti. Bende artık başarısızlıklarından dolayı üzülmek yerine yeniden deniyorum, korkmuyorum, gayret ediyorum. Matematikte hala iyi değilim ama Türkçe 'de kimse beni geçemez. Çok iddialıyım. Cesaretle fikrimi söylüyorum. Sunuculuk benim işim. Topluluk karşısında artık rahatça konuşabiliyorum. Kendi cesaretime ben bile şaşıyorum. Ekin'e Türkçe konuşmayı ben öğrettim diyebilirim. Çünkü çok pratik yaptık.

Hayatta zorlukları aşmak için cesaretle davranmak, dayanıklılık göstererek sürekli çalışmak gerekiyormuş. Vazgeçmemek ve hedeflediğim şeyler için sürekli gayret göstermek çok önemliymiş. 4. sınıfta tüm bunları bana sınıfımıza gelen ve benden çok farklı olan Ekin öğretti. Farklılıklar bize yeni şeyler öğrenmemizde ve birbirimizin yeteneklerini geliştirmemizde iyi birer etki ve güç olabilir. Bu yüzden farklılıkları saygıyla karşılıyorum. Bence farklılıklar insanı güçlendiriyor.

Duru

Ekin

Duru'nun Günlüğünden bir sayfa okudunuz. Günlük tutmak eğlenceli olabilir. Hatta kendinize mektup yazmak bile çok keyifli olabilir.

1. Siz de günlük tutuyor musunuz?

.....

.....

.....

2. Duru'nun Günlüğünde yazdığı hikâyeyi beğendiniz mi?

.....

.....

.....

3. Bu hikâye sizde ne gibi bir etki bıraktı?

.....

.....

4. Sizin de buna benzer hikayeleriniz var mı? Eğer varsa aşağıdaki boşluğa yazar mısınız?

.....

.....

.....

(Korkut, 2024)

Etkinlik: 11.b.

KARAKTER EĞİTİMİ (ÖĞRENCİ DEĞERLENDİRME)

Ders: Sosyal Bilgiler- Değerler Eğitimi 4. Sınıf
Öğrenme Alanı: Birey ve Toplum
SB.4.1.5. Diğer bireylerin farklı özelliklerini saygı ile karşılar.
İlişkilendirilen Karakter Özellikleri: Dayanıklılık, Cesaret ve Azim Becerileri

ETKİNLİK ZAMANI

Duru'nun Günlüğünden bir sayfa okudunuz. Günlük tutmak eğlenceli olabilir. Hatta kendinize mektup yazmak bile çok keyifli olabilir.

1. Siz de günlük tutuyor musunuz?

Ben de günlük tutuyorum ve buna özen gösteriyorum.

2. Duru'nun Günlüğünde yazdığı hikayeyi beğendiniz mi?

Duru'nun yazdığı hikayeyi beğentim çünkü Elan'ın bu gövretisi beni çok etkiledi.

3. Bu hikaye sizde ne gibi bir etki bıraktı?

Bu hikaye bana azimle çalışmamı ve yılmadan çalışmanın başarılara götürdüğünü öğretti.

4. Sizde buna benzer hikayeleriniz var mı? Eğer varsa aşağıdaki boşluğa yazar mısınız?

Ben 3. sınıfta teniste de futbol oynadım fakat hiç gol atamazdım. Ben ise yıl madam verdim çok çalışmamı yaparak kendimi geliştirdim. Artık maçlarda gol atabiliyorum. Gelecekte bir gün maçta gol atarak takımımı kazanacağım. Artık daha çok çalışmamı verdim. Çünkü çok seviyorum.

Etkinlik 11.c.

BİÇİMLENDİRİCİ DEĞERLENDİRME (3-2-1-Tekniği)

3-2-1 Tekniği ile Duru ile Ekin'in Öyküsü Değerlendirme Planı

3-2-1 tekniği, öğrencilerin bir metni ya da konuyu anlama ve değerlendirme becerilerini geliştirmek için etkili bir yöntemdir. Bu teknikte öğrenciler, belirli sayıda bilgi paylaşarak düşüncelerini ifade ederler. İşte bu teknikle “Duru ile Ekin'in Öyküsü”nü değerlendirme süreci:

Değerlendirme Adımları

1. 3 Şey: Öyküden Üç Şey Yazın

• Öğrenciler, “Duru ile Ekin'in Öyküsü”nde en çok etkilendikleri veya dikkat çeken üç şeyi yazarlar. Bu, öykünün ana mesajları, karakterlerin özellikleri veya olayların gelişimi hakkında olabilir.

Örnek:

- Ekin'in cesareti ve özgüveni.
- Duru'nun Ekin'den öğrendiği dayanıklılık.
- Farklılıkların zenginlik olduğu.

2. 2 Şey: İki Şey Öğrendim

• Öğrenciler, öyküden öğrendikleri iki önemli bilgiyi yazarlar. Bu, karakterlerin sergilediği değerler veya öyküdeki dersler olabilir.

Örnek:

- Farklılıkların insanları güçlendirdiğini öğrendim.
- Zorluklar karşısında dayanıklı olmanın önemini anladım.

3. 1 Şey: Bir Şey Sormak İstiyorum

• Öğrenciler, öyküyle ilgili bir soru yazarlar. Bu soru, karakterlerin davranışları, öykünün akışı veya kişisel deneyimleri ile ilgili olabilir.

Örnek:

- Ekin, Türkçe'yi nasıl bu kadar hızlı öğrendi?

Uygulama

• **Sınıf İçi Tartışma:** Öğrenciler, hazırladıkları 3-2-1 değerlendirmelerini sınıf içinde paylaşırlar. Her öğrenci sırayla paylaşımlarını yapar ve sınıf arkadaşları ile etkileşimde bulunur.

• **Öğretmen Geri Bildirimi:** Öğretmen, öğrencilerin paylaşımlarını dinler ve geri bildirimde bulunur. Öne çıkan düşünceler ve sorular üzerinden sınıf tartışması yapılabilir.

3-2-1 tekniği, öğrencilerin metni daha iyi anlamalarını sağlarken, eleştirel düşünme becerilerini de geliştirmelerine yardımcı olur. Ayrıca, farklılıkları anlamak ve saygı göstermek üzerine düşünme fırsatı sunar. Bu yöntem, öğrencilerin kendi deneyimlerini paylaşımlarını ve başkalarının görüşlerini dinlemelerini teşvik eder. Öğretmenin bu metinle yapacakları dersin diğer değerlendirme biçimi ise ölçekli olabilir. Bu derse yönelik ölçek aşağıda oluşturulmuştur.

Kaynak: ÖRAV Eğitimleri, 2025'in “Biçimlendirici Değerlendirme” çalışmasından uyarlanmıştır.

EK 13 BİÇİMLENDİRİCİ DEĞERLENDİRME

(ÖYKÜ TEMELLİ)

Öğrenci Karakter Becerileri Gelişimi Öykü Temelli Öğretime Yönelik Değerlendirme Formu

ÖĞRENCİ DEĞERLENDİRME FORMU				
Değerlendirme Kriteri	1 Puan (Başarısız)	2 Puan (Kısmen Başarılı)	3 Puan (Başarılı)	4 Puan (Çok Başarılı)
Oyküyü Anlama	Oyküyü anlamada zorluk çekti.	Oykünün bazı kısımlarını anladı.	Oyküyü genel olarak anladı.	Oyküyü tamamen anladı ve detayları kavradı.
Karakter Özelliklerini Tanıma	Duru ve Ekin'in karakter özelliklerini tanımlamada başarısız oldu.	Duru ve Ekin'in bazı özelliklerini tanımladı.	Duru ve Ekin'in karakter becerilerini tanımladı.	Duru ve Ekin'in tüm karakter becerilerini detaylıca tanımladı.
Karakter Becerilerini Anlama	Dayanıklılık, cesaret ve azim gibi becerileri anlamada zorluk çekti.	Bu becerilerin bazılarını anladı.	Bu değerleri genel olarak anladı.	Bu değerleri tamamen anladı ve örneklerle açıkladı.
Farklılıklara Saygı	Farklılıklara saygı gösterme konusunda yetersiz kaldı.	Farklılıklara saygı göstermeye çalıştı.	Farklılıklara saygı gösterdi.	Farklılıklara saygı gösterdiğini çeşitli yollarla ifade etti.
Kendi Deneyimlerini Paylaşma	Kendi deneyimlerini paylaşmada başarısız oldu.	Kendi deneyimlerini kısmen paylaştı.	Kendi deneyimlerini paylaştı.	Kendi deneyimlerini açık ve etkili bir şekilde paylaştı.
Sınıf İçi Katılım	Sınıf içi tartışmalara katılmadı.	Sınıf içi tartışmalara sınırlı katıldı.	Sınıf içi tartışmalara katıldı.	Sınıf içi tartışmalarda aktif ve etkili katılım sağladı.

Geliştiren: Korkut, (2024)

Toplam Puan:

18-24 Puan: Çok Başarılı
12-17 Puan: Başarılı
6-11 Puan: Kısmen Başarılı
0-5 Puan: Başarısız

Etkinlik: 13. a Öğretmen Geribildirim Raporu:

Duru'nun Günlüğü Çalışmasıyal Öğretmen Geribildirimleri

Ders sonu değerlendirmede aşağıdaki basamaklar takip edilerek geri bildirimler alınmıştır. Öğretmen geribildirimleri aşağıda yer almaktadır.

1. Farklılıkların Değeri: Öğrenciler, Duru ile Ekin'in öyküsü üzerinden farklılıkların zenginlik olduğu konusunda önemli çıkarımlarda bulundular. Ekin'in farklı kültür kökeni ve yetenekleri, öğrencilerin farklılıklara saygı göstermeleri gerektiğini anlamalarına yardımcı oldu. Sınıf içinde, öğrencilerin birbirlerine karşı daha açık ve anlayışlı bir tutum sergiledikleri gözlemlendi.

2. Dayanıklılık, Cesaret ve Azim: Öğrenciler, Duru'nun Ekin'den öğrendiği dayanıklılık, cesaret ve azim gibi karakter becerilerini benimsediler. Ekin'in cesur tutumu ve başarısızlıklara karşı gösterdiği direnç, öğrencilerin kendi yaşamlarında da zorluklarla başa çıkabilme konusundaki motivasyonlarını artırdı. Bu değerler üzerinde yapılan tartışmalar, öğrencilerin bireysel güçlerini tanıma ve geliştirme isteklerini destekledi.

3. Sosyal Destek ve İşbirliği: Ders sırasında öğrenciler, birbirlerine destek olmanın önemini vurguladılar. Duru'nun Ekin'e yardım etme isteği, öğrencilerin sosyal destek kaynaklarını nasıl kullanacakları hakkında düşünmelerini sağladı. Gruplar içinde yapılan etkinliklerde, öğrencilerin işbirliği içinde çalışma ve birbirlerine yardım etme becerileri gelişti. Duru ile Ekin'in Öyküsü, öğrencilerin karakter eğitiminde olumlu bir etki yaratmıştır. Özellikle cesaret, dayanıklılık ve azim gibi değerlerin günlük yaşamda nasıl uygulanabileceği konusunda net örnekler sunuldu. Öğrenciler, bu değerlerin yalnızca derslerde değil, sosyal hayatlarında da önemli olduğunu fark ettiler.

Öğrencilerin, Duru ve Ekin'in deneyimleri üzerinden kendi güçlü ve zayıf yönlerini değerlendirme fırsatı bulmaları, öz farkındalıklarını artırdı. Dersi takip eden öğrenciler, kendi potansiyellerini keşfettikçe daha fazla özgüven kazandılar. Bu süreç, onları gelecekte daha cesur ve azimli bireyler olmaya teşvik etti. Öğrenciler, sınıf içinde birbirlerinin farklılıklarına daha fazla saygı gösterme eğilimi geliştirdiler. Bu durum, sınıf ortamında olumlu bir hava yaratırken, arkadaşlık bağlarının güçlenmesine de katkı sağladı. Öğrencilerin, farklı kültürleri ve bireysel farklılıkları kabul etme konusunda daha açık fikirli hale geldikleri gözlemlendi.

Duru ile Ekin'in öyküsü dersi, özel yetenekli 4. sınıf öğrencileri için karakter eğitimi açısından başarılı bir uygulama oldu. Öğrenciler, bu değerleri günlük yaşamlarına entegre etme konusunda daha istekli ve bilinçli hale geldikleri söylenebilir.

(Korkut, 2024)

Etkinlik 13.b

İLGİLERİM- YETENEKLERİM ETKİNLİK SAYFASI

Kendimle

Arkadaşımla

1. İlgilendiğiniz yetenek alanlarınız var mı? Bunlar nelerdir?

.....
.....

2. İlgilendiğiniz bir yetenek alanında gelişmek için neler yapıyorsunuz?

.....
.....

3. Yeteneklerinizi geliştirmek için yeterince dayanıklı, azimli ve cesaretli davranıyor musunuz? Cevabınız hayır ise nedeni açıklar mısınız?

.....
.....

Geliştiren: Şengül Korkut

Etkinlik 13.c

Ders: Sosyal Bilgiler- Değerler Eğitimi
Kazanım: SB.4.1.3. Bireysel ilgi, ihtiyaç ve yeteneklerini tanıır.
Öğrenme Alanı: Birey ve Toplum
İlgilendirilen Karakter Becerileri: Dayanıklılık, cesaret ve azim

Tek Başına

İlgili Alanlarımı ve Yeteneklerimi Keşfediyorum

Arkadaşlarımla

İlgilendiğiniz yetenek alanlarınız var mı? Bunlar nelerdir?

Evet 2 tane var. Onlardan biri matematik. Diğeri ise satranç. Matematikte Talas'ta Türkiye 1. ligin var. Satrançta ise Türkiye 1. abileri yendim.

İlgilendiğiniz bir yetenek alanında gelişmek için neler yapıyorsunuz?

Emek verip azimle çalışıyorum, tembellik yapmıyorum. Başarabileceğime sonuna kadar inanırım. Hatta girdiğim Gauss Gençler sınavı 7. sınıfı girip azimle 87 puan alıp mutlu oldum.

Yeteneklerinizi geliştirmek için yeterince dayanıklı, azimli ve cesaretli davranıyor musunuz? Cevabınız hayır ise nedeni nedir?

Evet. Öder yaparken, satranç oynarken ve matematik yaparken.

Biçimlendirici Öz Değerlendirme Etkinliği-1-

1. Dayanıklılık, cesaret ve azim kavramıyla ilgili kendi yaşaminızdan örnekleri aşağıya yazınız

Malatya'da deprem olduktan sonra Elazığ'da sığınakta
ilçe merkezinde bulunan sığınakta Elazığ
merkezi'deki öğrencilerle beraber minibüslerde gidiyorduk.
Ve bunun için sabahın 05:00'de kalkıp akşam
10:00'de benim için ayaklar altına alıyorduk. Annem
bana bu işi pes etmedim. Mesela derslerinde ba-
şarısız olabiliyordum pes etmedim. Dayanıklılığın cesaretliğin
azimliğin.

2. Dayanıklılık, cesaret ve azim kavramıyla ilgili kendi yaşaminızdan örnek olmayanları aşağıya yazınız.

Bir sevgili karşılarında neyse birini de karşılarında
kaldırıp dayanıklı olamam. Okula yeni geldiğimde
beni de ilgilendiren birisi ile tanıştım. Fakat dayanıklı değilim.
Biraz utangaç ve çekingenim. Herkesin karşısında
dün'dük durumlarımla geldiğim gibi okula gi-
me biraz utangaç. Bir çekingenlik. Ama artık
biraz alıştığım için artık okula da çekin-
gen değilim. Utangaç değilim. Zaman geçtikçe içimden birisi.

Biçimlendirici Değerlendirme Kaynak:

Cowie, B. & Bell, B. (1999). A model of formative assessment in science education. Assessment in Education, 6(1), 101-116.

13.e Mini Anket

KAREKTER EĞİTİMİNDE DAYANIKLILIK, CESARET VE AZİM BECERİLERİNE YÖNELİK MİNİ ANKET

Adınız, Soyadınız:.....

1. Bugün öğrendikleriniz hakkında ne düşünüyorsunuz?

- ☐ Dayanıklılık, azim ve cesaret kavramlarını daha iyi anladım.
- ☐ Bu konuda daha fazla şey öğrenmek istiyorum.
- ☐ Bir şey anlamadım, tekrar etmek istiyorum.

2. Bugünkü hikaye veya senaryo hakkında ne düşünüyorsunuz?

- ☐ Hikaye/senaryo ilginç ve anlamlıydı.
- ☐ Hikaye/senaryo beni düşündürdü.
- ☐ Hikaye/senaryo hakkında başka neler öğrenmek isterim.

3. Bugünkü grup tartışması nasıldı?

- ☐ Grup tartışması ilginç ve faydalıydı.
- ☐ Grup tartışması bana yeni bakış açıları kazandırdı.
- ☐ Grup tartışmasında daha aktif olmak istiyorum.

4. Kendi günlük yaşamınızda dayanıklılık, azim ve cesaret gösterme yollarınızı yazdınız mı?

Yazdıysanız, bunları paylaşmaktan hoşnut musunuz?

- ☐ Evet, stratejilerimi yazdım ve paylaşmaktan mutuyum.
- ☐ Hayır, henüz yazmadım ama yazmayı düşünüyorum.
- ☐ Hayır, bu konuda daha fazla düşünmek istiyorum.

5. Dersin genel olarak sizin için ne kadar faydalı olduğunu düşünüyorsunuz?

- ☐ Çok faydalıydı.
- ☐ Biraz faydalıydı.
- ☐ Faydalı değildi.

6. Başka ne tür konuları işlemek istersiniz?

- ☐ Farklı karakter özellikleri
- ☐ Toplumsal sorunlar
- ☐ Kişisel gelişim konuları
- ☐ Diğer (lütfen belirtiniz): _____

7. Ekleme istediğiniz başka bir şey var mı?

- ☐ Evet
- ☐ Hayır

Öğretmene Notlar:

Bu form ders sonrası değerlendirme içindir, öğrencilerin dersle ilgili düşüncelerini ve anlamalarını değerlendirmek için kullanılabilir. Öğrencilerin geri bildirimleri, öğretmenin dersin etkinliğini değerlendirmesine ve gelecekteki ders planlarını şekillendirmesine yardımcı olabilir.

(Korkut,2024)

13.f Üst Düzey Düşünme Becerilerine Yönelik Değerlendirme Formu

Sosyal Bilgiler Dersi Öğrenci Değerlendirme Formu (4. Sınıf)

Adı Soyadı: _____ Tarih: // ____

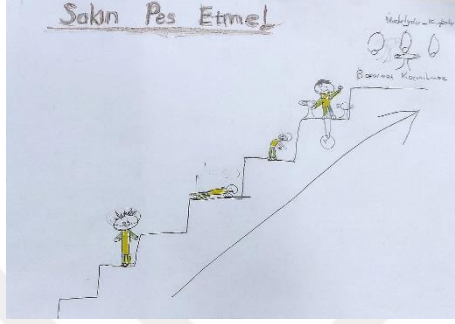
Öğrenme Alanı	Etkinlik	Yanıt Alanı / Uygulama
1. Birey ve Toplum	Hayatındaki 3 önemli olayı tarih sırasına göre yaz ve seni nasıl etkilediğini açıkla.	
2. Kültür ve Miras	Seçtiğin bir Milli Mücadele kahramanının hayatından bir olay anlat ve bu olaydan ne öğrendiğini yaz.	
3. İnsanlar, Yerler ve Çevreler	Yaşadığın yerde meydana gelebilecek bir doğal afete karşı 3 önlem öner.	1. 2. 3.
4. Bilim, Teknoloji ve Toplum	Evde kullandığın bir teknolojik aletin zaman içindeki gelişimini araştır ve çizimle göster.	✎ Çizim kutusu (sayfanın altına veya arkasına çizilebilir)
5. Üretim, Dağıtım ve Tüketim	Almak istediğin iki ürün arasında seçim yap. Hangisini seçtin ve neden?	Seçtiğim ürün: _____ Nedeni: _____
6. Etkin Vatandaşlık	Bir toplumsal sorunun çözümüne nasıl katkı sağlayabileceğini yaz.	
7. Küresel Bağlantılar	Farklı kültürden bir kişiyle ortak ve farklı yönlerini yaz.	Ortak Yön: _____ Farklı Yön: _____

(Korkut, 2024)

EK 14 ETKİNLİK RESİMLERİ

(Dayanıklılık, Cesaret ve Azim Temalı)

Bu bölümde, karakter eğitimlerinde kullanılan plan, etkinlik, değerlendirme araçları ve uygulama süreçlerini destekleyen öğrencilerin yapmış oldukları çizimler yer almaktadır.

Resim 1.

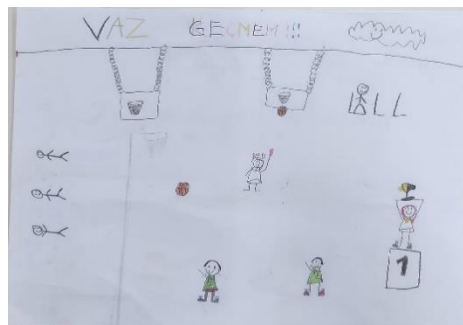
Resim 2.

Resim 3.

Resim 4.

Resim 5.

Resim 6.

EK 15 ETKİNLİK FOTOĞRAFARI

Foto1.

Foto2.

Foto: (Korkut, 2024)

Öğrencilerin sosyal bilgisi dersinde karakter eğitimine ilgisini artırmak ve öğrenme süreçlerini desteklemek amacıyla çeşitli öğrenme stratejiler uygulanmıştır. Bu uygulamalar kapsamında, ders başlamadan önce yapılan beyin fırtınası oturumları ile öğrencilerin dayanıklılık, cesaret ve azim kavramlarını içselleştirmeleri sağlanmak için slogan oluşturma çalışması yapılmıştır. Öğrencilerin motivasyonunu artırmak ve karakter gelişimlerini desteklemek adına oluşturmuş bazı güçlü slogan örnekleri öğretmenler tarafından geri bildirim olarak ifade edilmiştir.

SLOGAN ÖRNEKLERİ

Esnek Ol, Dayan, Kararlı Ol, İlerle, Yaşam Seninle!

Denemekten Vazgeçme, Hedefine Ulaş!

Cesur Ol, Güçlü Kal, Azimle İlerle!

Düştüğünde Kalk, Güçlen Ve Devam Et!

Pes Etmek Yok, Yeniden Dene!

Zorluklarla Güçlen, Cesaretle İlerle, Azimle Kazan!

Direnç Hayatın Temeli, Cesaret Yolun Işığı, Azim Başarının Anahtarı!

Dayanıklılık, Cesaret Ve Azim: Hayatta Kalmak İçin Üçü Bir Arada

Dayanıklılık ve Cesaret, Büyük Fikirleri Gerçeğe Dönüştürür!

Dayan, Cesur Ol ve Azimle İlerle, Başarı Yolun Açılacaktır!

Sabır, cesaret ve kararlılık seni ileriye taşıyacaktır.

EK 16 ETİK KURUL İZİNİ

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

Sosyal Bilimlerde İnsan Araştırmaları Etik Kurulu

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü,
Sosyal Bilgiler Eğitimi

Sayın Şengül Korkut,

“Özel Yetenekli Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersinde Karakter Eğitimiyle Dayanıklılık, Azımlılık ve Cesaretlilik Becerilerilerini Geliştirmeye Yönelik Öğretmen Yeterlilikleri Üzerine Bir Eylem Araştırması” adlı İnsan Araştırmaları Etik Kuruluna yapmış olduğunuz başvurunuz (Protokol NO. 2024/150) kurulumuzun 02.05.2024 tarihli ve 2024/04 toplantısında değerlendirilerek etik olarak uygun bulunmuştur. Bilgilerinize sunarız.

EK 17 VALİLİK İZİNİ

T.C.
MALATYA VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-34259660-605.01-103038328
Konu : Uygulama İzin Onayı (Şengül KORKUT)

24.05.2024

VALİLİK MAKAMINA

İlgi : Şengül KORKUT'un 07/05/2024 tarih ve Bila sayılı dilekçesi.

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sosyal Bilgiler öğretmenliği bölümünde doktora öğrencisi Şengül KORKUT'un yürütmekte olduğu "Özel Yetenekli Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersinde Karakter Eğitimiyle Dayanıklılık, Azimlilik ve Cesaretlilik Becerilerini Geliştirmeye Yönelik Öğretmen Yeterlilikleri Üzerine Bir Eylem Araştırması" konulu doktora çalışmasının, ilimiz Battalgazi ve Yeşilyurt ilçelerinde bulunan Ek'te belirtilen okullarda görev yapan Sosyal Bilgiler öğretmenlerine uygulanması talebine ilişkin, Şengül KORKUT'un dilekçesi ilişikte sunulmuştur.

Anket-Tez Araştırma ve Değerlendirme Komisyonumuz, 23/05/2024 tarihinde yapılan toplantıda; İlgili yasal düzenlemelerde belirtilen ilke, esas ve amaçlara aykırılık teşkil etmeyecek şekilde, denetimleri ilgili kurum müdürlüğü tarafından gerçekleştirilmek üzere, derslerin aksatılmaması, kişisel verilerin gizliliğine dikkat edilmesi kaydıyla, gönüllülük esasına göre ve araştırmacının araştırmasının bitimi tarihinden itibaren 30 gün içerisinde araştırma sonuçlarını Müdürlüğümüze bildirmesi şartı ile anket uygulaması yapmasını uygun görmüş olup, Müdürlüğümüzce de uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

Mehmet AKGÜN
Müdür a.
İl Milli Eğitim Şube Müdürü

OLUR
Behçet BAKIR
Vali a.
İl Milli Eğitim Müdürü

Ek: Yazı ve ekleri (21 sayfa)

Adres : Şehit Hamit Fendoğlu Caddesi.

Telefon No : 0 (422) 324 64 22
E-Posta: cargo44@meh.gov.tr
Kep Adresi : meb@hs01.kep.tr

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys>

Bilgi için: Serbanu DURAN

Unvan : Memur

İnternet Adresi: Faks:4222804549

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. İmza kontrolünü için: <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys> 3a36-74b5-365b-b400-4c7f

EK 18 ARAŞTIRMACI HAKKINDA

ŞENGÜL KORKUT

+90 (505)2935482

sengulkrkt@gmail.com

Paşaköşkü Mah. Nar Sk.Altunlar5 Apt. No.15 D.2 44200 Battalgazi -
Malatya /Türkiye

Çalışma Alanı

Sınıf öğretmenliği alanında 38 yıllık deneyimimle, öğrencilerin bilişsel ve sosyal gelişimlerini destekleyen etkili öğretim yöntemleri uyguluyorum. Bu sürenin 15 yılında özel yetenekli öğrencilerin sınıf öğretmeni olarak görev yaptım; bireyselleştirilmiş, farklılaştırılmış ve zenginleştirilmiş öğretim programlarıyla onların potansiyellerini en üst düzeyde destekledim. Karakter eğitimi alanında akademik çalışmalar yürütüyorum; sosyal bilgiler öğretiminde doktora düzeyinde, karakter eğitimi entegre eden uygulamalı öğretim stratejileri geliştiriyorum. Ekolojik temelli öğretim etkinlikleriyle öğrencilerimin doğa ile ilişkilerini güçlendiriyorum; aynı zamanda 20 yıldır ekolojik okuryazarlık ve sürdürülebilirlik temelli öğretmen eğitimlerine katkı sunuyorum. Eğitim psikolojisi, etkili iletişim, aile eğitimi ve öğretmen eğitimi alanlarında öğrenci gelişimini destekleyici çalışmalar yürütüyorum. Ayrıca, sanatsal ve kültürel rehberlik kapsamında bağlama ve türkü kültürü aracılığıyla öğrencilerimin kültürel mirası tanıma ve aktarmalarına rehberlik ediyor; fotoğraf ve medya alanında sanat eğitimciliği, dernek yöneticiliği ve TV programcılığı yapıyorum.

Öne Çıkan Yetenekler

- Sosyal bilgiler öğretimi
- Sınıf Yönetimi
- Özel yetenekli öğrenci eğitimi
- Etkili öğretim yöntemleri
- Bireyselleştirilmiş öğretim
- Farklılaştırılmış öğretim
- Zenginleştirilmiş program geliştirme
- Karakter eğitimi Öğretmen eğitimi Uygulamalı öğretim stratejileri
- Ekolojik okuryazarlık
- Eğitim danışmanlığı ve eğitim psikolojisi
- Etkili iletişim, aile ve öğretmen eğitimi
- Bağlama eğitimi ve türkü kültürü aktarımı
- Medya ve TV programcılığı, Fotoğrafçılık

Deneyim

- MEB. Sınıf Öğretmenliği 11/1987 to 06 /2014, Erzurum, Adıyaman, Malatya
- Sınıf Öğretmenliği 01/2017 to 01/2021, Özel İbrahim Yücel Okulları, Malatya
- Doktora Stajı, 01.06.2022 to 01.12.2022, Chair of Educational Psychology and Research on Excellence University of Nuremberg /Almanya.
- Sınıf Öğretmenliği 04.2024-devam ediyor. Final Okulları/ Malatya

Eğitim

- Sınıf Öğretmenliği (Lisans)
- Sosyal Bilgiler Öğretmenliği (Lisans)
- Sosyal Bilgiler Eğitimi (Yüksek Lisans)
- Özel Eğitim Psikoloji Bölümü (Doktora Stajı)
- Sosyal Bilgiler Eğitimi (Doktora)
- Trakya Üniversitesi (1984–1987)
- Anadolu Üniversitesi (2000)
- İnönü Üniversitesi (2014–2017)
- Chair of Educational Psychology and Research on Excellence University of Erlangen-Nuremberg, Almanya (2022)
- Abant İzzet Baysal Üniversitesi (2018 – 2025)

Sertifikalar

- Millî Eğitim Bakanlığı (MEB)
- Uzman Öğretmenlik, Başöğretmenlik, Ekolojik Okuryazarlık Öğretmen Eğitimi, Öğrenmenin Sınır Yok, Üstün Zekalılar Eğitimi, Çevre ve Erozyon Eğitimi, Yaratıcı Drama (ortak: ÖRAV, MEB)
- Üniversiteler
- Eğitim Danışmanlığı / İstanbul Üni., Psikolojik Danışmanlık / Esenyurt Üniversitesi, İklim Değişikliği / Esenyurt Üniversitesi, Çevre ve İklim Değişikliği / Çoruh Üniversitesi, Model Uçak Rehber Öğret., THK., Bağlama Eğitimi, Halk Eğitimi.
- Sivil Toplum Kuruluşları ve Diğer Kurumlar
- Çevre ve Erozyon Eğitimi /TEMA Vakfı / MEB, Yaratıcı Drama ÖRAV (Öğretmen Akademisi Vakfı) (MEB iş birliğiyle)

Referanslar

- Prof. Dr. Recep Dündar: İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Sosyal Bilgiler Bölümü, / recep.dundar@inonu.edu.tr.
- Prof. Dr. Albert Ziegler, Psikoloji Enstitüsü, Eğitim Psikolojisi ve Mükemmellik Araştırmaları Kürsüsü, FAU, 2490478 Nürnberg, Tel: 09115302-95570 E-posta: albert.ziegler@fau.de
- Dr. Esin Özcan: Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Coğrafya Eğitimi Bölümü, +905055235122, ozcan_e@ibu.edu.tr